FØRSTE LED I FØDEKÆDEN?

En undersøgelse af børn og unge i kriminelle grupper

Maria Libak Pedersen & Jonas Markus Lindstad
Justitsministeriets Forskningskontor

Juni 2011

Første led i fødekæden? En undersøgelse af børn og unge i kriminelle grupper
Justitsministeriet. Justitsministeriets Forskningskontor, juni 2011
Undersøgelsen er finansieret via satspuljemidler
ISBN: 978-87-92760-05-0 (elektronisk udgave)
Forfattere: Maria Libak Pedersen og Jonas Markus Lindstad

RESUMÉ

Baggrunden for denne rapport er et ønske om at få mere viden om rekrutteringen til organiserede bander, herunder rockergrupperinger. Problemstillingen søges belyst ved at se nærmere på kriminelle ungdomsgrupper, da disse kan udgøre et rekrutteringsgrundlag for banderne. Derudover er kriminelle ungdomsgrupper i sig selv et interessant fænomen, da en uforholdsmæssig stor andel af ungdomskriminaliteten i de undersøgte områder er begået af unge i disse grupper.

Betegnelsen *kriminelle grupper* dækker over grupper af unge, der er karakteriseret ved at have holdt sammen i en længere periode, ved at hænge meget ud på gaden, ved at begå kriminalitet sammen og ved at acceptere kriminalitet som en del af de fælles aktiviteter. De kriminelle grupper adskiller sig fra organiserede bander ved at være mere uformelle og mindre organiserede samt ved, at de begår kriminalitet af mindre alvorlig art.

Rapporten bygger dels på en spørgeskemaundersøgelse blandt 1.886 folkeskoleelever i 7.-10.-klasse på skoler, der er beliggende i socialt udsatte boligområder i Storkøbenhavn, og dels på en interviewundersøgelse med 40 lokale aktører, der kender og arbejder med de unge i områderne. Gennem spørgeskemaundersøgelsen afgrænses og undersøges de unge i kriminelle grupper, mens der via interviewene opnås indsigt i de unges kontakt med og mulige rekruttering til organiserede bander.

Kategorier af unge i undersøgelsen
De unge i spørgeskemaundersøgelsen er inddelt i fire kategorier ud fra deres erfaringer med kriminalitet og kriminelle grupper:

- *Lovlydige* er unge, som aldrig har begået nogen af de 17 former for kriminalitet, der spørges til i undersøgelsen.
- *Småkriminelle* er unge, der mindst én gang har begået hærværk, butikstyveri eller andre mindre alvorlige former for tyveri. Ingen af dem har begået alvorligere tyverier eller røveri.
- *Alvorligt kriminelle* er unge, der har begået biltyveri, motorcykeltyveri, indbrudstyveri eller røveri. De unge har generelt en højere kriminalitetsfrekvens end de småkriminelle, og de har begået flere forskellige former for kriminalitet.
- *Unge i kriminelle grupper* er dem, der opfylder de ovennævnte kriterier for at være en del af en kriminel gruppe, uanset hvor meget og hvilken form for kriminalitet, de har begået. Godt halvdelen af dem har dog begået alvorligere kriminalitet.

Kriminalitet blandt unge i kriminelle grupper
Resultaterne fra spørgeskemaundersøgelsen viser:

- I alt 13 pct. af de 1.886 unge, der har besvaret spørgeskemaet, indgår i kriminelle grupper
- Disse 13 pct. står for 56 pct. af al den kriminalitet, som samtlige af de unge i undersøgelsen erkender at have begået
- *De unge i kriminelle grupper* har altså en langt større kriminalitetsfrekvens end andre unge
- *De unge i kriminelle grupper* adskiller sig især markant fra de øvrige unge, ved at de langt hyppigere har begået hærværk og vold, hyppigere har båret ulovlig kniv eller været i besiddelse af et ulovligt våben og hyppigere har været involveret i narkotikahandel
- *De unge i kriminelle grupper* har desuden hyppigere end de øvrige unge deltaget i gruppeslagsmål og gadeuroligheder, ligesom de hyppigere har været i konflikt med politiet
- *De unge i kriminelle grupper* afskiller sig endvidere markant fra de øvrige unge, ved at de giver udtryk for en meget mere accepterende holdning til kriminalitet
- *De unge i kriminelle grupper* skiller sig på ovennævnte punkter ikke kun ud i forhold til alle øvrige unge i undersøgelsen, men også alene i forhold til *de alvorligt kriminelle* unge

Risikofaktorer og beskyttende faktorer i forhold til at indgå i kriminelle grupper
I spørgeskemaundersøgelsen er de unge blevet spurgt om en række forhold vedrørende deres baggrund og deres livsstil. Dette er gjort for at undersøge, hvilke forhold der karakteriserer unge i kriminelle grupper, og med henblik på at kunne pege på forhold, der bør fokuseres på i det forebyggende arbejde.

Foruden de unges køn, alder og etnicitet er der spurgt ind til forhold vedrørende deres skolegang, deres forældre, deres venner og fritid. Sidstnævnte drejer sig eksempelvis om, hvor ofte de færdes i risikofyldte miljøer, om de gør brug af rusmidler, og hvilke erfaringer deres venner har med forskellige former for kriminalitet og ulovlige rusmidler. Disse spørgsmål rækker ud over dem, der indgår i afgrænsningen af kategorien *unge i kriminelle grupper*.

Sammenlignes *de unge i kriminelle grupper* med *de øvrige unge* er følgende forhold forbundet med en øget risiko for at indgå i kriminelle grupper (risikofaktorer):

- At være dreng frem for pige
- At være efterkommer af indvandrere frem for af dansk herkomst
- At have svage prosociale værdier, dvs. ikke at tage afstand over for norm- og regelbrud
- At have mange venner med omfattende erfaringer med kriminalitet og ulovlige rusmidler

- At færdes hyppigt i høj-risikomiljøer, dvs. på offentligt tilgængelige steder uden at foretage sig noget, være sent ude om aftenen eller om natten og komme på værtshuse, diskoteker mv.
- At have forældre, der holder ringe opsyn, dvs. at de kun sjældent har kendskab til, hvor de unge er, hvad de laver, og hvem de er sammen med, når de ikke er hjemme

Sammenlignes *de unge i kriminelle grupper* med *de øvrige unge* er følgende forhold forbundet med en mindsket risiko for at indgå i kriminelle grupper (beskyttende faktorer):

- At færdes sjældent i høj-risikomiljøer
- Ikke at anvende rusmidler, dvs. alkohol, hash og hårdere stoffer
- At have høj selvkontrol, dvs. at være i stand til at styre sit temperament, undgå risikosøgende adfærd, impulsivitet mv.

De unges forhold til deres forældre og til skolen ser ikke ud til at være relateret til sandsynligheden for at indgå i kriminelle grupper, selv om det er forhold, der er klart forbundet med risikoen for at begå kriminalitet. Det samme gælder de unges alder, hvilket formentlig skyldes, at de risikofaktorer, undersøgelsen peger på med hensyn til livsstil, især kendetegner de ældste af de unge.

Med hensyn til etnicitet er unge af dansk herkomst overrepræsenterede blandt dem, der indgår i kriminelle grupper. Når der kontrolleres for andre forskelle mellem de sammenlignede grupper, viser de statistiske analyser imidlertid en øget risiko for, at efterkommere indgår i disse grupper. Denne modsætning må skyldes, at de unge af dansk herkomst i endnu højere grad end efterkommerne er kendetegnet ved de øvrige forhold, som øger risikoen for at indgå i kriminelle grupper.

Der er foretaget en separat sammenligning mellem *de unge i kriminelle grupper* og *de alvorligt kriminelle,* og denne viser stort set det samme som den ovennævnte, nemlig at ringe opsyn fra forældrene, hyppig færden i høj-risikomiljøer samt venner med omfattende erfaringer med kriminalitet og ulovlige rusmidler er forbundet med en øget risiko for at indgå i en kriminel gruppe. De *alvorligt kriminelle* unge er således kendetegnet ved, at de er under lidt mere opsyn fra forældrene, at de færdes knap så ofte i høj-risikomiljøer, og at knap så stor en del af deres venner har erfaringer med forskellige former for kriminalitet og rusmidler.

Resultaterne fra spørgeskemaundersøgelsen viser endvidere, at *risikoen for kriminalitet* og *risikoen for at indgå i kriminelle grupper* stiger med antallet af risikofaktorer og mindsker med antallet af beskyttende faktorer. Desuden vises det, at de unges livsstil er tydeligere forbundet med kriminalitetsrisikoen end de undersøgte baggrundsfaktorer og psykologiske forhold. Hvad de unge laver i fritiden, hvem de er sammen, og hvor de færdes, ser med andre ord ud til at betyde mere for omfan-

get af kriminalitet og deltagelse i kriminelle grupper end de unges selvkontrol, moral samt forholdet til forældrene og skolen.

'Rekruttering' til kriminelle grupper og organiserede bander

Ifølge informanterne i interviewundersøgelsen består de kriminelle grupper typisk af unge, der har kendt hinanden fra barnsben. De er opvokset i samme område, har gået på samme skole, hængt ud de samme steder i lokalområdet i fritiden, og langsomt har deres fællesskab udviklet sig i kriminel retning. Der er derfor næppe tale om *rekruttering* til kriminelle grupper, men snarere en glidende overgang og en proces, hvorunder grupperne langsomt bevæger sig ind på en mere kriminel bane.

Heller ikke i forhold til nye 'medlemmer' af kriminelle grupper er termen rekruttering relevant. I stedet anvendes begrebet *tiltrækning*, da det er mere betegnende for det, der sker, når andre unge søger en kriminel gruppe og langsomt glider ind i den. De kriminelle grupper kan tiltrække andre unge, fordi de er meget synlige i det lokale gadebillede, og fordi de udstråler energi og dynamik. Det, der virker tiltrækkende ved grupperne, er primært deres tilbud om et stærkt fællesskab og sekundært gruppernes image og livsstil. Deltagelse i kriminelle grupper kan desuden opleves at indebære status, magt og anerkendelse. Også muligheden for tryghed og beskyttelse kan virke som en motiverende faktor.

Det er således almene og legale mål, de unge søger i de kriminelle grupper, eller som en af informanterne udtrykker det: "De unge vælger blot den vej, der er nærmest for dem, for at opnå det samme som os andre." Dette understøttes af, at de unge i kriminelle grupper både ifølge de interviewede og ud fra resultaterne af spørgeskemaundersøgelsen er markant mere udsatte og dårligere fungerende end de øvrige unge i undersøgelsen. Kriminalitet er ikke det primære, de unge søger i de kriminelle grupper, men snarere noget, der følger med 'medlemskabet'.

Anden forskning viser, at langt de fleste kriminelle ungdomsgrupper enten opløses eller ændrer form med tiden, og at de fleste unge kun kortvarigt er med i grupperne. Nogen vil dog fortsætte 'karrieren', og særligt de unge i kriminelle grupper er i farezonen for at blive rekrutteret til organiserede bander. At særligt disse unge befinder sig i farezonen ses bl.a. af, at de unge i kriminelle grupper langt hyppigere end de øvrige unge oplever bander i nærområdet og langt hyppigere har kontakt med mere organiserede bander.

Undersøgelsen viser således, at sammenlignes *de unge i kriminelle grupper* med *de øvrige unge*, så er de unge i kriminelle grupper kendetegnet ved, at de:

- Hyppigere er helt sikre på, at der er bander i det kvarter, hvor de bor
- Hyppigere er helt sikre på, at nogen fra deres kvarter er med i en bande
- Hyppigere er helt sikre på, at de har venner, der er med i en bande

- Hyppigere er helt sikre på, at de har familie, der er med i en bande
- Hyppigere omgås personer fra en bande
- Hyppigere har hjulpet nogen fra en bande ved at holde vagt, give beskeder eller lignende

Undersøgelsen viser videre, at især relativt mange af de unge i kriminelle grupper gerne vil være medlem af en bande, og at nærheden til bander – eller det at opleve bander i nærmiljøet – er tæt forbundet med ønsket om at være med i en bande. De *unge i kriminelle grupper* har allerede 'bevist deres værd på gaden', og de kan derfor være af større interesse for banderne end de øvrige unge.

Forud for indlemmelse i eller rekruttering til en organiseret bande vil der være en kontaktfase med henblik på at opbygge den fortrolighed og tillid, som ifølge informanterne i interviewundersøgelsen er en forudsætning for at blive en del af en bande. Rekruttering er altså ikke noget, der sker gennem annoncering, da der altid vil være en personlig forbindelse eller berøring, og typisk endda af en ret langvarig karakter, inden nye lukkes ind i en bande. Bandemedlemmernes lokalområde, hvor de dagligt ser de unge, er derfor en vigtig base for rekrutteringen af nye medlemmer.

De unges vej ind i et bandemiljø varierer alt efter, hvilket område der er tale om. Særligt to forhold lader dog til at have betydning: Den faktiske og oplevede isolation af lokalområdet og andelen af bandemedlemmer, der bor i det område, hvor banden er aktiv. Førstnævnte har betydning, idet isolationen og den sociale ensartethed, som findes i de fleste af de områder, der indgår i undersøgelsen, blokerer for positive indtryk. Sidstnævnte har en mere direkte betydning for den kontakt, der er mellem de unge i et område og bandemedlemmerne, da de som en konsekvens af at bo i det samme område helt naturligt skal forholde sig til hinanden. Flere perspektiver på tiltrækning til kriminelle grupper og rekruttering til organiserede bander findes i rapportens kapitel 19 og 20.

Den svære forebyggelse

Samlet om undersøgelsen kan det siges, at det er lykkedes at afgrænse en gruppe af unge, som begår særlig meget kriminalitet, og som generelt markerer sig ved at være mere udsatte og dårligere fungerende end andre unge. Dette gælder også i sammenligning med unge, der har begået alvorlig kriminalitet, men som ikke indgår i en kriminel gruppe. Dertil kommer, at unge i kriminelle grupper er mere i farezonen for at blive rekrutteret til organiserede bander end andre. Der bør derfor være mere fokus på unge i kriminelle grupper i det kriminalpræventive arbejde.

Der findes imidlertid meget få positive erfaringer at trække på med hensyn til forebyggelse af unges deltagelse i kriminelle grupper samt forebyggelse af selve dannelsen af grupperne. Dette gælder såvel nationalt som internationalt. Man ved med andre ord meget lidt om, hvad der virker.

Det er i den forbindelse vigtigt at holde sig for øje, at 'bandekriminalitet' ikke blot er en mere alvorlig form for kriminalitet, men at der er tale om to forskellige fænomener. I modsætning til den ungdomskriminalitet, der i øvrigt udfolder sig, og som også begås i grupper, så er det, de kriminelle grupper og organiserede bander kan tilbyde, mere end blot fællesskabet om at begå en kriminel handling og at opnå den øjeblikkelige og kortvarige spænding og gevinst, der er forbundet hermed.

De kriminelle grupper kan tilbyde en identitet eller et livsindhold til nogen, der i andre sammenhænge måtte opleve, at de ikke slår til. Forebyggende initiativer bør derfor tage udgangspunkt i viden om kriminelle grupper som fænomen, ligesom mere viden om de kriminelle gruppers fremkomst og bestående bør tilvejebringes, for det er snarere forebyggelse heraf end af de enkelte medlemmers kriminalitet, der skal være i fokus.

I det sidste kapitel i rapporten drøftes forskellige mulige præventive tiltag på baggrund af undersøgelsens resultater. Nogle af forslagene angår mere almene kriminalpræventive midler, mens andre i højere grad relaterer sig til de kriminelle grupper og deres opståen. Sidstnævnte relaterer sig ofte til forhold i lokalområdet, herunder ressourcesvage beboere, isolation fra det omgivende samfund og mangel på positive indtryk.

I den internationale forskning er det også gerne karakteristika ved lokalsamfundet, der fremhæves som betydningsfulde både for de kriminelle gruppernes fremkomst og i det præventive arbejde. Desværre er det som nævnt ikke muligt at finde mange konkrete svar på, hvordan et forebyggende arbejde gribes an ud over den mere generelle anbefaling: At inddrage lokalsamfundet i arbejdet.

De kriminelle grupper indebærer således store og svære kriminalpræventive udfordringer. Dels handler det om at kunne tilbyde et andet livsindhold til unge, der får stærke fællesskabsoplevelser i deres kriminelle gruppe. Dels at kunne hindre at kriminelle grupper opstår og spreder sig ved at fokusere på nogle overordnede strukturelle og økonomiske forhold, der knytter sig til bestemte typer af lokalsamfund.

FORORD

Mange har bidraget til, at den undersøgelse, rapporten her omhandler, har kunnet gennemføres. Først og fremmest vil vi takke de mange skoleelever, der har ydet et meget væsentligt bidrag ved at besvare et omfattende spørgeskema.

En forudsætning for at gennemføre spørgeskemaundersøgelsen blandt skoleeleverne har været, at de skoler, vi har kontaktet, har givet os lov til at komme på deres skole. Derfor vil vi samtidig takke de medarbejdere fra kommunerne, der har formidlet kontakt til skolerne, og de skoleledere, der alle har været overordentlig positive over for undersøgelsen og givet deres lærere og elever lov til at bruge tid på den.

Rapporten omfatter også en interviewundersøgelse. Denne er baseret på de væsentlige erfaringer, gadeplanmedarbejdere, SSP-medarbejdere, klubpersonale, politifolk og andre har om børn og unge i de lokalområder, der indgår i undersøgelsen. En stor tak til alle dem, som har stillet op til interview. Deres viden om og kendskab til unge i kriminelle grupper har været en uvurderlig hjælp for os.

I undersøgelsen har vi draget nytte af erfaringer fra det internationale forskernetværk, Eurogang, der gennem mange års diskussioner og arbejde har fået et bredt kendskab til unge i kriminelle grupper og bander. Vi har fået lov til at anvende de instrumenter, netværket har udviklet, og vi har undervejs i projektet fået råd og vejledning af nogle af de bedste forskere på området. Professor Finn-Aage Esbensen fra University of Missouri-St. Louis og lektor Cheryl Maxson fra University of Southern California har således drøftet undersøgelsens design med os og kommenteret et udkast til spørgeskema, hvilket projektet i høj grad har profiteret af.

Også fra anden forskning har vi hentet inspiration til undersøgelsen. Vi har ikke mindst haft glæde af en undersøgelse af professor Per-Olof Wikström fra Cambridge University. Sammen med sine medarbejdere har Wikström givet råd og vejledning undervejs i projektet.

De statistiske analyser i rapporten er drøftet med professor ved Danmarks Pædagogiske Universitet, Anders Holm, som har givet yderst værdifulde kommentarer.

Undersøgelsen er muliggjort via satspuljemidler. Denne rapport vil blive efterfulgt af én, der skal omhandle næste led i fødekæden.

København d. 1. juni 2011
Maria Libak Pedersen og Jonas Markus Lindstad

INDHOLDSFORTEGNELSE

RESUMÉ 3
FORORD 9

DEL 1. FORMÅL, DATA OG METODE 15

1 INDLEDNING 15

1.1 PROJEKTETS SIGTE OG BEGRÆNSNING 15
1.2 RAPPORTENS OPBYGNING 17

2 EUROGANG 18

2.1 INSTRUMENTER TIL FORSKNING 19
2.2 EUROGANGS DEFINITION 20
2.3 PROBLEMSKABENDE UNGDOMSGRUPPER ELLER GADEBANDER 21
2.4 GADEBANDERNES SÆRLIGE KARAKTERISTIKA 22
2.5 RISIKOFAKTORER OG GADEBANDER 23
2.6 BEVÆGGRUNDE TIL BANDEMEDLEMSKAB 25

3 METODE 26

3.1 UNDERSØGELSESOMRÅDER 26
3.2 INTERVIEWUNDERSØGELSE MED EKSPERTER 28

3.2.1 Informanter i undersøgelsen 28
3.2.2 Interviewguide: Eurogangs Expert Survey 28
3.2.3 Praktiske oplysninger om undersøgelsen 29

3.3 SPØRGESKEMAUNDERSØGELSEN 30

3.3.1 Konstruktionen af spørgeskemaet 31
3.3.2 Udvælgelse af og kontakt med skoler 32
3.3.3 Orientering af forældre 33
3.3.4 Test af spørgeskemaet 33
3.3.5 Undersøgelsens gennemførelse 34
3.3.6 Svarprocent og bortfald 35

3.4 DATABEHANDLING OG -ANALYSE 37

3.4.1 Fordelinger og signifikansberegninger 37
3.4.2 Konstruktion af skalaer 38
3.4.3 Beregning af risikofaktorer og beskyttende faktorer 39
3.4.4 Integration af datamateriale fra interview 40

4 KRIMINALITET OG GRUPPER 40

4.1 KRIMINALITETENS UDBREDELSE 41
4.2 VARIATIONEN I DEN KRIMINELLE AKTIVITET 42
4.3 KRIMINALITETSKATEGORIER 43

4.4 UNGE I KRIMINELLE GRUPPER 44
4.5 DEN SAMLEDE KRIMINALITET 47
4.6 HOLDNINGER TIL KRIMINEL ADFÆRD 50
4.7 SAMMENLIGNING MED TIDLIGERE UNDERSØGELSER 52

DEL 2. INDIVIDUELLE RISIKOFAKTORER 54

5 KØN, ALDER OG ETNICITET 54

5.1 KØNSFORDELINGEN 54
5.2 ALDERSFORDELINGEN 55
5.3 FORDELINGEN EFTER ETNISK BAGGRUND 57

6 FAMILIE 58

6.1 FAMILIESTRUKTUR 59
6.2 OPHOLD PÅ INSTITUTION 60
6.3 FORÆLDRENES BESKÆFTIGELSE 61
6.4 ØKONOMIEN I HJEMMET 61
6.5 FORHOLD TIL FORÆLDRENE 63
6.6 FORÆLDRENES OPSYN MED DE UNGE 66

7 SKOLE 68

7.1 TRIVSEL I SKOLEN 68
7.2 FAGLIGT STANDPUNKT 70
7.3 FRAVÆR 70
7.4 SKOLESKIFT 71
7.5 KONTAKT MED HJEMMET PÅ GRUND AF PROBLEMER 72
7.6 MOBNING OG DRILLERIER 73
7.7 FORHOLD TIL SKOLEN 73

8 PSYKOLOGISKE FORHOLD 74

8.1 SELVKONTROL 76
8.2 MORAL 78

8.2.1 Prosociale værdier 79
8.2.2 Skamfølelse 81

9 OPSAMLING OM INDIVIDUELLE RISIKOFAKTORER 83

DEL 3. LIVSSTILSBETINGEDE RISIKOFAKTORER 87

10 FRITID 87

10.1 ORGANISEREDE FRITIDSAKTIVITETER 88
10.2 FRITIDSJOB OG LOMMEPENGE 89
10.3 FRITID MED VENNER 91

10.4 FESTER OG BYTURE 93
10.5 FÆRDEN I HØJ-RISIKOMILJØER 94

11 VENNER 95

11.1 VENNER OG SKOLE 95
11.2 VENNERNES ALDER 96
11.3 NEGATIVE VENSKABER 97
11.4 KRIMINALITET BLANDT VENNERNE 98

12 TOBAK OG RUSMIDLER 101

12.1 RYGNING 102
12.2 ALKOHOL 102
12.3 HASH 103
12.4 ANDRE ULOVLIGE RUSMIDLER 104
12.5 BRUG AF RUSMIDLER – SAMLET VURDERING 104
12.6 RUSMIDLER I BOLIGKVARTERET 105
12.7 HOLDNINGER TIL RUSMIDLER 107

13 VIKTIMISERING OG PROBLEMATISK GRUPPEADFÆRD 108

13.1 UDSATHED FOR TRUSLER OM VOLD, VOLD OG RØVERI 109
13.2 GRUPPESLAGSMÅL 110
13.3 GADEUROLIGHEDER 112
13.4 PROBLEMSKABENDE ADFÆRD 113

14 OPSAMLING OM LIVSSTIL SOM RISIKOFAKTOR 114

DEL 4. RISIKOFAKTORER OG BESKYTTENDE FAKTORER 118

15 KRIMINALITET OG RISIKOFAKTORER 118
16 REGRESSIONANALYSER 123

16.1 UNGE I KRIMINELLE GRUPPER SAMMENLIGNET MED ANDRE UNGE 125
16.2 UNGE I KRIMINELLE GRUPPER SAMMENLIGNET MED LOVLYDIGE 129
16.3 UNGE I KRIMINELLE GRUPPER SAMMENLIGNET MED SMÅKRIMINELLE 131
16.4 UNGE I KRIMINELLE GRUPPER SAMMENLIGNET MED ALVORLIGT KRIMINELLE 132

DEL 5. NÆRHED OG REKRUTTERING TIL BANDER 134

17 BOLIGKVARTER OG NÆRHED TIL BANDER 134

17.1 TILFREDSHED MED OG TRYGHED I BOLIGKVARTERET 135
17.2 SAMMENHOLD I KVARTERET 137
17.3 PROBLEMATISK UNGDOMSADFÆRD I KVARTERET 137
17.4 VOKSENKONTROL I KVARTERET 138
17.5 BANDER I KVARTERET 139

17.6 BANDEMEDLEMMER BLANDT VENNER OG I FAMILIEN 140
17.7 TILKNYTNING TIL BANDEMILJØET 142
17.8 ØNSKE OM MEDLEMSKAB AF EN BANDE 143

18 DE UNGE I KRIMINELLE GRUPPER 145

18.1 DE KRIMINELLE GRUPPERS LEVETID 145
18.2 DE KRIMINELLE GRUPPERS STØRRELSE 146
18.3 KØNSFORDELINGEN I DE KRIMINELLE GRUPPER 147
18.4 ALDERSFORDELINGEN I DE KRIMINELLE GRUPPER 147
18.5 DE KRIMINELLE GRUPPERS ETNISKE SAMMENSÆTNING 149
18.6 TERRITORIER OG BETYDNINGEN AF DET LOKALE 150
18.7 DE KRIMINELLE GRUPPERS YDRE KENDETEGN 151
18.8 GRUNDE TIL AT VÆRE MED I EN KRIMINEL GRUPPE 152
18.9 HIERARKI OG INDFLYDELSE I DE KRIMINELLE GRUPPER 155
18.10 DET POSITIVE VED AT VÆRE I EN KRIMINEL GRUPPE 156
18.11 GRUPPERNES PROBLEMATISKE OG ILLEGALE ADFÆRD 157
18.12 KRIMINELLE GRUPPER DER BETRAGTES SOM BANDER 159

19 'REKRUTTERING' TIL KRIMINELLE GRUPPER OG BANDER 160

19.1 'REKRUTTERING' ELLER 'TILTRÆKNING' 161
19.2 HVEM TILTRÆKKES AF KRIMINELLE GRUPPER 161

19.2.1 Ressourcesvage familier 162
19.2.2 Problemer i skolen 163
19.2.3 Andre personlige problemer 164
19.2.4 Stigmatisering 164

19.3 HVAD TILTRÆKKES DE UNGE AF 165

19.3.1 Fællesskab, sammenhold og forbrødring 165
19.3.2 De kriminelle gruppers image 166
19.3.3 Status, magt og anerkendelse 166
19.3.4 Udsigten til økonomisk gevinst 167
19.3.5 Tryghed og beskyttelse 168
19.3.6 Ad hoc medlemmer i periferien af de kriminelle grupper 168

19.4 EN GLIDENDE OVERGANG 170
19.5 EN VEJ IND I DE ORGANISEREDE BANDER 171

19.5.1 Den indledende kontakt 172
19.5.2 Unge i farezonen 173
19.5.3 Det videre forløb 174
19.5.4 Et gensidigt afhængighedsforhold 175
19.5.5 Bagsiden af medaljen 176

19.6 PIGERNE I MILJØET OMKRING DE KRIMINELLE GRUPPER OG BANDERNE 176

20 OPSAMLING OM NÆRHED OG REKRUTTERING TIL BANDER 178

DEL 6. DEN SVÆRE FOREBYGGELSE **182**

21 ERFARINGER OG IDÉER **182**

21.1 FORHINDRE AT UNGE TILTRÆKKES AF KRIMINELLE GRUPPER 183

21.1.1 Forældreopsyn *184*
21.1.2 Opsyn fra andre voksne *185*
21.1.3 Moral og evnen til at udøve selvkontrol *186*
21.1.4 Styrkelse af konventionelle alternativer *187*
21.1.5 Reduktion i brugen af rusmidler *188*
21.1.6 Overdrivelser og afskrækkelse *189*
21.1.7 For lidt og for meget *190*

21.2 UNDGÅ AT UNGE DANNER KRIMINELLE GRUPPER 191

21.2.1 Fritidsaktiviteter uden for klubbernes åbningstid *191*
21.2.2 Isolerede og socialt udsatte boligområder *192*
21.2.3 Spredning af kriminelle grupper *193*

21.3 EXIT FRA OG OPLØSNING AF KRIMINELLE GRUPPER 194

21.4 TVÆRGÅENDE OG BREDE FOREBYGGENDE TILTAG 195

21.5 DEN SVÆRE FOREBYGGELSE 198

LITTERATURLISTE **199**

BILAG 1: SPØRGESKEMA **206**

BILAG 2: TABELLER **237**

DEL 1. FORMÅL, DATA OG METODE

1 INDLEDNING

I betænkning nr. 1508 om indsatsen mod ungdomskriminalitet afgivet af Kommissionen vedrørende ungdomskriminalitet hedder det i afsnit 2.2.1.9.:

> *Efter kommissionens opfattelse er et væsentligt led i den tidlige, helhedsorienterede, tværsektorielle og sammenhængende indsats mod ungdomskriminalitet, at man søger at begrænse rekrutteringen af børn og unge til kriminelle bander[…]. Efter kommissionens opfattelse er der imidlertid behov for yderligere afdækning af de strukturer, der giver grobund for rekruttering af børn og unge til kriminelle bander for at give et bedre grundlag for at gribe ind over for disse strukturer og dermed rekrutteringen. Der bør i den forbindelse ske en bredere afdækning af de miljøer, hvorfra rekrutteringen sker.*

I forlængelse af Kommissionens anbefalinger blev der for perioden 2010-2013 afsat 3 mio. kr. af satspuljemidlerne til at gennemføre et forskningsprojekt om rekruttering af børn og unge til kriminelle bander. Denne rapport omhandler første del af dette forskningsprojekt.

1.1 Projektets sigte og begrænsning

Det centrale i citatet fra Kommissionen vedrørende ungdomskriminalitet er, at man skal søge "at begrænse rekrutteringen af børn og unge til kriminelle bander", men at det kræver indsigt i de "strukturer, der giver grobund" for denne rekruttering.

I forskningsprojektet skal der således fokuseres på baggrunden for rekrutteringen til "kriminelle bander". Der er tale om rekruttering til organiserede bander og andre tilsvarende grupperinger – herunder rockere – som er kendte af politiet og involveret i omfattende kriminalitet.

Et forskningsprojekt, der skal belyse vejen ind i sådanne bander, støder imidlertid på store vanskeligheder. Rekruttering angår en proces, som kun til fulde kan belyses ved at foretage flere målinger eller undersøgelser over en længere periode med samme undersøgelsespopulation. Det ideelle forskningsdesign vil derfor være en forløbsundersøgelse, hvor en gruppe af børn og unge følges over en lang periode med henblik på at se, hvem der bliver medlem af en bande, og hvad der har betydning herfor. Et sådant forskningsdesign er af praktiske og økonomiske grunde ikke muligt.

En anden måde at undersøge problemstillingen på er at tage udgangspunkt i de personer, der allerede indgår i organiserede, kriminelle grupperinger, med henblik på at få information om, hvad der

ligger bag deres rekruttering til disse grupperinger. Et forskningsprojekt af den karakter er gennemført ved Justitsministeriets Forskningskontor (Klement, Kyvsgaard & Pedersen 2010). Projektet er baseret på registerdata, idet muligheden for at gennemføre en større interviewundersøgelse med disse personer ikke foreligger. Registerstudiet giver vigtig viden om bandemedlemmernes socioøkonomiske baggrund mv., men det begrænses af, at mange ønskværdige oplysninger ikke er edb-registrerede. Studiet er derfor kun i begrænset omfang i stand til at belyse de strukturer, der ligger bag rekrutteringen.

Forskere lader sig gerne inspirere af andre forskere, når de skal planlægge et forskningsprojekt, men denne vej har ikke været farbar her, da det ikke har været muligt at finde forskning, der belyser rekrutteringsprocessen til organiserede bander. Der findes derimod en stor mængde international forskning vedrørende mindre organiserede ungdomsgrupper og gadebander samt forskning, der peger på, at disse grupper kan udgøre et rekrutteringspotentiale for de organiserede bander. Denne forskning i mindre organiserede ungdomsgrupper og gadebander har dannet udgangspunkt for nærværende projekt, jf. kapitel 2.

Forekomsten af mindre organiserede grupperinger undersøges her via en spørgeskemaundersøgelse. Gennem denne er det muligt at belyse, hvad der karakteriserer *unge i kriminelle grupper*, som de børn og unge, der indgår i sådanne grupperinger, kaldes i det følgende. Det er endvidere muligt at pege på, om særlige risikofaktorer og beskyttende faktorer gør sig gældende i forhold til børn og unges deltagelse i kriminelle grupper – en information der kan anvendes i det forebyggende arbejde.

Yderligere vil undersøgelsen kunne vise, om børn og unge har kontakt med organiserede bander, og om de generelt er tiltrukket af et bandemiljø, hvilket må antages at indikere en øget risiko for, at de på sigt vil indgå i miljøet. Resultaterne af spørgeskemaundersøgelsen bliver suppleret med information fra en interviewundersøgelse, som er gennemført sideløbende med lokale eksperter. Herigennem er det muligt at få yderligere information om kontakten mellem unge i lokalområdet og de organiserede bander, samt hvorledes en nærmere tilknytning til banderne kan forme og udvikle sig.

Det skal understreges, at dette forskningsdesign ikke kan forudsige, hvorvidt bestemte børn og unge på et tidspunkt vil indgå i organiserede bander, eller om organiserede bander i overvejende grad består af personer med en forhistorie i mindre organiserede grupperinger. Det kan derimod bidrage med viden om, hvad der karakteriserer de børn og unge, der befinder sig særligt i farezonen for på sigt at blive en del af det organiserede bandemiljø.

I forlængelse heraf kan det indledningsvis være værd at drøfte, hvorfor det overhovedet er interessant at fokusere på bander eller unge i kriminelle grupper. Kan det ikke være ligegyldigt, om børn og unge deltager i sådanne grupper? Principielt er svaret på dette spørgsmål *ja*. Det er et gammelt og velkendt fænomen, at i det omfang, børn og unge begår kriminalitet, gør de det hovedsageligt

sammen med andre. Ældre forskning har tilmed påpeget, at det er tegn på, at unge har færre problemer, når de begår kriminalitet sammen med andre, frem for at gøre det alene (Berntsen & Christiansen 1965).

Den internationale forskning peger imidlertid på, at der er forskel på løse og tilfældige børne- og ungdomsgrupper og mere sammentømrede grupperinger, hvor det at begå kriminalitet sammen er en del af fællesskabet. Når børn og unge indgår i sidstnævnte grupperinger, begår de mere kriminalitet, end når de er uden for disse grupperinger, og det er en væsentlig årsag til, at det er vigtigt at forebygge sådanne gruppedannelser blandt børn og unge.

Denne rapport er den første om rekruttering til organiserede bander. Den handler som nævnt om børn og unge og de kriminelle grupper, de indgår i. Hypotesen er, at disse grupper kan udgøre *første led i fødekæden* til de organiserede bander. Fokus er således børn og unge, der bevæger sig i periferien af bandemiljøet. Der skal arbejdes videre med den problemstilling, idet det er sigtet med den kommende forskning at belyse *næste led i fødekæden*. En eller flere rapporter herom forventes færdig i løbet af 2012.

1.2 Rapportens opbygning

Denne rapport om *første led i fødekæden* til organiserede banderne består af seks dele:

Første del angår projektets formål, datakilder og de anvendte forskningsmetoder, herunder spørgsmålet om udvælgelsen af undersøgelsesområder samt deltagelse og bortfald i forbindelse med spørgeskemaundersøgelsens gennemførelse. Den første del af rapporten inkluderer endvidere et kapitel om, hvordan de unge, der har deltaget i undersøgelsen, fordeler sig med hensyn til erfaringer med kriminalitet og deltagelse i kriminelle grupper. Det er denne fordeling af de unge i kriminalitetskategorier, som danner udgangspunkt for de senere analyser, som præsenteres i rapporten.

Anden del indeholder en række analyser vedrørende risikofaktorer, der kendetegner børn og unge i forhold til kriminalitet. Det undersøges i den forbindelse, hvilke af disse forhold der øger risikoen for, at unge indgår i kriminelle grupper. Analyserne omhandler individuelle karakteristika vedrørende alder, køn og etnicitet samt familie, skole og andre mere personlige og psykologiske forhold. Denne del af rapporten afsluttes med en opsamling af de analyseresultater, som præsenteres i kapitlerne, samt en fordeling af kriminalitetskategorierne efter risikofaktorer og beskyttende faktorer.

Tredje del af rapporten består af analyser vedrørende de mulige risikofaktorer for kriminalitet og gruppedannelse, som knytter sig til de unges livsstil. Det er de unges fritid, som er i centrum, herunder deres venskabskreds og deres erfaringer med forskellige former for rusmidler. Yderligere belyses graden af viktimisering samt deres erfaringer med problemskabende adfærd som gruppe-

slagsmål og gadeuroligheder. Del tre afsluttes ligesom den foregående del af rapporten med en opsamling og en fordeling af kriminalitetskategorierne efter risikofaktorer og beskyttende faktorer.

Fjerde del rummer fire regressionsanalyser af forskellene mellem unge i kriminelle grupper og andre unge. I analyserne indgår de risikofaktorer og beskyttende faktorer, som er gennemgået i del to og tre. Regressionsanalyserne bidrager med viden om, hvad der henholdsvis øger og mindsker risikoen for, at unge indgår i kriminelle grupper, når der kontrolleres eller tages højde for andre forhold.

Femte del angår de unges kendskab til og kontakt med bandemiljøet, herunder om de gerne vil være med i en bande. På baggrund af de lokale aktørers observationer redegøres der for dels dannelsen af kriminelle ungdomsgrupper og dels den rekrutteringsproces, de har kunnet observeres i forhold til organiserede bander. Denne del af rapporten er dermed den, der i særlig grad berører spørgsmålet om rekruttering af børn og unge til et bandemiljø.

Sjette del er kort, idet det kun indeholder et kapitel om forebyggelse. Resultaterne fra primært spørgeskemaundersøgelsen perspektiveres ved bl.a. at vende blikke mod internationale erfaringer med forebyggelse af problemskabende ungdomsgrupper og gadebander svarende til de kriminelle ungdomsgrupper. Titlen på denne del, "Den svære forebyggelse", indikerer, at erfaringerne på dette område er ret pauvre.

2 EUROGANG

I forskningsprojektet inddrages erfaringer og teori fra Eurogang, som er et netværk af europæiske og amerikanske forskere, der alle beskæftiger sig med problemskabende ungdomsgrupper og gadebander. Eurogang blev stiftet i 1997 med det formål at udarbejde standardiserede metoder og et fælles forskningsdesign, der gør forskningen sammenlignelig på tværs af landegrænser.[1]

Samarbejdet mellem forskerne i Eurogang har ført til utallige diskussioner om begrebsmæssige og empiriske problemstillinger samt om udarbejdelsen af internationalt anerkendte instrumenter til brug i forskning vedrørende problemskabende ungdomsgrupper og gadebander. Disse instrumenter er i mere end 10 år anvendt og gennemprøvet i en række amerikanske og europæiske storbyer, men det er første gang, instrumenterne tages i brug i Danmark.

[1] Eurogangs styregruppe består i dag af professor Finn-Aage Esbensen (University of Missouri-St. Louis), lektor Cheryl Maxson (University of Southern California), dr. Frank van Gemert (VU University Amsterdam), dr. Frank Weerman (The Netherlands Institute for the Study of Crime and Law Enforcement), dr. Judith Aldridge (University of Manchester) og dr. Juanjo Medina (University of Manchester).

Eurogang har frem til i dag afholdt ti workshops, [2] hvoraf den sidste fandt sted d. 14.-17. juni 2010 i Neustadt i Tyskland med deltagelse af Justitsministeriets Forskningskontor. Forskerne fra Eurogang har fungeret som sparringspartnere på projektet, der blev præsenteret på workshoppen.[3] Nedenfor gives en kort beskrivelse af Eurogangs instrumenter, herunder deres definitionsinstrument, og et overblik over eksisterende forskning fra netværket.

2.1 Instrumenter til forskning

Eurogang arbejder ud fra tre principper: 1) systematisk empirisk forskning, 2) sammenlignelighed og 3) metodetriangulering. Derudover anerkendes et behov for fleksible designs, da det ofte er specifikke lokale problemstillinger, der er i fokus, som her spørgsmålet om banderekruttering. Sammen har forskerne udviklet og testet fem instrumenter til brug i forskning vedrørende problemskabende ungdomsgrupper og gadebander. Instrumenterne benyttes i dag af mere end 200 forskere fra USA og Europa.

Eurogangs instrumenter (Weerman et al. 2009):

1. *Youth Survey:* Eurogangs Youth Survey er et spørgeskema til unge i folkeskolealderen, hvormed kvantitative data indsamles på individniveau. Det kan benyttes til at sammenligne forskellige grupper af unge og undersøge omfanget af gruppe- og bandemedlemskab blandt de unge i populationen. Det kan derudover benyttes til at undersøge risikofaktorer og beskyttende faktorer i forhold til gruppe- og bandemedlemskab.

2. *Expert Survey:* Eurogangs Expert Survey er et spørgeskema, der kan udføres som enten survey eller interview med lokale eksperter såsom politibetjente, socialarbejdere og andre med kendskab til grupper af unge, der færdes på gaden. Formålet med spørgeskemaet er at indsamle detaljeret information om specifikke grupper og bander i et område.

3. *Ethnography Guidelines:* Eurogang har udarbejdet etnografiske retningslinjer, som skal hjælpe til at gøre kvalitative forskningsresultater fra forskellige områder og lande sammenlignelige. Instrumentet består af to dele, hvoraf den første indeholder råd og vejledning om feltarbejde, mens den anden er en liste over temaer, som skal indgå i forskningsprojekter fra Eurogang.

[2] Eurogang workshops: 1) 1998: Schmitten, Tyskland, 2) 1999: Oslo, Norge, 3) 1999: Leuven, Belgien, 4) 2000: Egmond aan Zee, Holland, 5) 2002: Straubing, Tyskland, 6) 2003: Straubing, Tyskland, 7) 2004: Albany, New York, USA, 8) 2005: Oñati, Spanien, 9) 2008: Los Angeles, USA, 10) 2010: Neustadt, Tyskland

[3] To medlemmer af Eurogangs styregruppe, professor Finn-Aage Esbensen og professor Cheryl Maxson, deltog i 2009 i et todages seminar i København, hvor designet og spørgeskemaet til den aktuelle undersøgelse blev drøftet. Desuden har der undervejs i forskningsprocessen været jævnlig kontakt med de to professorer.

4. *City-Level Instrument:* Eurogang har lavet en liste over centrale variabler til at få viden om et område, da det er vigtigt at kende konteksten for at forstå, hvordan problemskabende ungdomsgrupper og gadebander opstår, og hvordan de agerer. Det anbefales i den forbindelse, at der indsamles data om demografiske forhold, historiske begivenheder, kulturelle karakteristika mm.

5. *Prevention and Intervention Inventory:* Dette instrument kan bruges til at identificere de strategier og programmer, som skal hjælpe til forebygge og håndtere problemskabende ungdomsgrupper og gadebander i et område. Konkret består det af et spørgeskema, som kan udleveres til programadministratorer, lokalpolitikere og lignende informanter.

I projektet gøres der brug af Eurogangs Expert Survey og Eurogangs Youth Survey. Instrumenterne er tilpasset danske forhold, og der er taget højde for tidligere danske ungdomsundersøgelser for at skabe det bedst mulige grundlag for sammenligning nationalt såvel som internationalt.

Eurogangs etnografiske retningslinjer har tjent til inspiration i interviewundersøgelsen, og listen med centrale variabler vedrørende området er taget i betragtning i forbindelse med områdebeskrivelsen. Eurogangs instrument om forebyggelse og intervention benyttes ikke i projektet, da de forebyggende tiltag, der omtales i denne rapport, primært er baseret på videnskabelige evalueringer.

2.2 Eurogangs definition

I rapporten benyttes Eurogangs definition af problemskabende ungdomsgrupper og gadebander. Konstruktionen af definitionen er sket i et samarbejde mellem forskerne i netværket, og den hjælper til at lokalisere børn og unge, som indgår i kriminelle gadegrupperinger. Grupperne kaldes problemskabende ungdomsgrupper eller gadebander og defineres af Eurogang på følgende måde:

> En problemskabende ungdomsgruppe eller gadebande er: *enhver ungdomsgruppe, som 1) har holdt sammen i mere end tre måneder, 2) som primært mødes på gaden, og 3) hvis ulovlige aktiviteter udgør en del af gruppens identitet.* [4]

Definitionen har den fordel, at den adskiller problemskabende ungdomsgrupper og gadebander fra andre kriminelle grupper såsom motorcykelbander (rockere), terrorgrupper samt kriminelle karteller og organisationer (Klein et al. 2006). Desuden adskiller den gadebander fra andre grupperinger, der i al almindelighed findes blandt børn og unge.

[4] Definitionen på engelsk: "*A street gang (or troublesome youth group corresponding to a street gang elsewhere) is any durable, street-oriented youth group whose identity includes involvement in illegal activity.*"

Eurogang skelner mellem definerende og beskrivende forhold, hvor de definerende er nødvendige, for at en gruppe kan karakteriseres som en gadebande i overensstemmelse med definitionen. De beskrivende forhold handler om køn, etnicitet, symboler såsom tatoveringer, tøj, håndtegn samt ledelsesstruktur, størrelse og navne. Det er forhold, der kan være med til at adskille de enkelte gadebander fra hinanden. De beskrivende forhold er således vigtige for en specifik karakteristik, men de er underordnede i forhold til definitionen af gadebander og problemskabende ungdomsgrupper.

Definitionen af problemskabende ungdomsgrupper og gadebander er Eurogangs basisinstrument, og den ligger til grund for de øvrige instrumenter. Den dækker ikke bander med voksne medlemmer, og den kan ikke benyttes i arbejdet med organiserede bander som Hells Angels og Bandidos. Forklaringen er ifølge Eurogang, at problemskabende ungdomsgrupper og gadebander er kvalitativt forskellige fra andre grupper og bander. Det er altså tale om en særlig form for gruppe, der adskiller sig fra andre former.

2.3 Problemskabende ungdomsgrupper eller gadebander

Det er ikke uden problemer, at forskerne fra Eurogang er nået til enighed om en definition af problemskabende ungdomsgrupper og gadebander. Diskussionen startede, da der på den første Eurogang workshop blev stillet spørgsmålstegn ved, hvorvidt der overhovedet findes gadebander i Europa, der svarer til dem i USA. De fleste europæiske deltagere benægtede på daværende tidspunkt, at dette var tilfældet (med undtagelse af Berlin, Kazan, London og Manchester).

Det blev hurtigt klart, at de europæiske forskere byggede deres antagelse på en forståelse af gadebander, som de amerikanske bandeforskere ikke kunne nikke genkendende til. De europæiske forskere opfattede gadebander som meget strukturerede, sammenhængende og voldelige – en opfattelse, der kan genfindes hos mange myndigheder i mindre bysamfund i USA (Klein 2001). Ifølge amerikanske bandeforskere svarer denne opfattelse imidlertid ikke til virkelighedens amerikanske gadebander. Det er denne diskussion og denne misforståelse, der inspirerede til titlen på den første bog fra netværket: *The Eurogang Paradox.*

Uenighed og misforståelser omkring forståelsen af bander er ikke den eneste forhindring, som forskerne i Eurogang er stødt på i deres arbejde. En anden problemstilling er oversættelsen af det engelske ord *gang* (bande), som i mange europæiske lande er forbundet med stærke associationer i offentligheden på grund af stereotype opfattelser af bandefænomenet (Weerman et al. 2009). En del af forskerne fra Eurogang ønsker derfor ikke at benytte betegnelsen *bande*, hvilket er årsagen til, at deres definitionsinstrument både omfatter ’problemskabende ungdomsgrupper’ og ’gadebander’.

Der er to faldgruber ved brugen af ordet *bande*. Det kan for det første medføre, at fænomenet benægtes, hvorved man løber den risiko, at gadebander har udviklet og spredt sig, før problemet aner-

kendes. Det kan for det andet føre til moralsk panik, da det skaber associationer om farlighed og en organiseringsgrad, som ikke er reel (Carlsson & Decker 2005).

I Danmark benyttes ordet *bande* oftest om grupper, der begår organiseret kriminalitet, mens der ikke findes ord for grupperinger med en mindre organiseringsgrad. I Norge og Sverige har man en anden term for sådanne grupper, nemlig henholdsvis *gjeng* og *gäng*, der betegner en sammenhængende gruppe eller en gruppe af venner. Ifølge forskerne Yngve Carlsson og Scott Decker (2005) kan den norske terminologi dog også indebære, at bandeproblemet negligeres, mens den danske terminologi som nævnt kan være kilde til moralsk panik.

En forkert brug af bandebegrebet kan desuden være med til at styrke sammenholdet i en ellers løst organiseret gruppe, så den i værste fald udvikler sig til en egentlig bande. Via den øgede opmærksom i medierne og andre steder tilbydes de unge i gruppen en identitet som bandemedlemmer, hvilket kan opfylde behov for status og magt, som de ikke kan få opfyldt andre steder. De føler sig vigtige, og med en mediefokusering følger prestige og hæder (Carlsson & Decker 2005). Denne risiko for selvopfyldende profeti er en af grundene til, at diskussionen om brugen af bandebegrebet er så vigtig.

Med ovenstående in mente kan Eurogangs brug af betegnelsen problemskabende ungdomsgrupper ses som et tegn på, at de europæiske forskere frygter den stigmatisering, der følger bandebegrebet. Og den mere neutrale betegnelse kan være en metode til at undgå moralsk panik. Uanset hvilket begreb, der anvendes, er problemskabende ungdomsgrupper og gadebander i en Eurogang kontekst to betegnelser for sammen fænomen. I denne rapport lægger vi os op ad førstnævnte betegnelse ved at kalde de unge, der er i fokus, for *unge i kriminelle grupper*.

2.4 Gadebandernes særlige karakteristika

Ifølge Eurogang er der specielt fire forhold, som adskiller fænomenet 'gadebande' fra andre fænomener inden for kriminologien (Klein 2009):

1. *Marginalisering:* De flest unge i gadebander kommer fra marginaliserede befolkningsgrupper, og det er med til at forstærke en gruppefølelse, som handler om at stå fremmed og trøstesløs over for samfundet. Marginaliseringen kan i de fleste tilfælde forklares med, at de unge tilhører etniske minoritetsgrupper og på baggrund heraf oplever social eksklusion. De resterende er marginaliseret på grund af sociale eller økonomiske forhold, mens en mindre del af de unge i gadebander ikke tilhører en marginaliseret befolkningsgruppe.

2. *Kriminel identitet:* Gadebander er orienteret mod kriminalitet, og deres kriminalitet overstiger kriminalitetsniveauet i andre ungdomsgrupper. Omfanget og hyppigheden af krimi-

nelle aktiviteter har med andre ord nået et punkt, hvor det bliver disse aktiviteter, gruppen associeres med, og som medlemmerne definerer sig selv ud fra. Grupper af unge kan på den måde udvikle sig til gadebander, hvis karakteren og omfanget af deres kriminalitet overskrider dette såkaldte *tipping-point.*

3. *Vold som statussymbol:* Det er ikke alle gadebander, som begår vold, men de har ofte en voldens retorik. Denne er med til at styrke gruppens samhørighed, som rækker langt ud over en fælles følelse af marginalisering. Uanset omfanget er volden ofte i fokus, men fortællingerne er gerne mere fremtrædende end handlingerne. Når det er sagt, har forskning vist, at aggressive og voldelige unge har større risiko for at tilslutte sig gadebander end andre unge, og at banderne er med til at opfordre til vold og legitimere voldsanvendelse (Klein 2006).

4. *Modkultur:* Gadebander udvikler en modkultur, hvori de positionerer sig negativt i forhold til resten af samfundet. Dette er med til at skærpe sammenhængskraften i gruppen, idet medlemmerne står sammen mod en fælles 'fjende'. Modkulturen vokser ud af de tre ovenfornævnte forhold, og den gælder både individuelle processer og gruppeprocesser, der tillader gruppen at omdanne udefrakommende faktorer til en forudsætning for gruppen. Det er med andre ord samfundets 'uretfærdige' behandling af de unge, der er grunden til, at de sætter sig op imod det etablerede samfund, hvilket i sig selv er en udfordring for en præventiv indsats over for gadebander. De forsøger typisk at vende tingene på hovedet, så positive elementer bliver negative uafhængig af intentionerne med eksempelvis en indsats.

2.5 Risikofaktorer og gadebander

Et ofte stillet spørgsmål i litteraturen er, hvad der adskiller unge gadebandemedlemmer fra unge, der ikke indgår i en bande. Malcolm M. Klein og Cheryl Maxson fra Eurogang har forsøgt at besvare dette spørgsmål ved at undersøge, hvilke dynamiske risikofaktorer der særligt karakteriserer bandemedlemmer (Klein & Maxson 2006).

Deres analyse bygger på eksisterende forskning, hvor unge bandemedlemmer er sammenlignet med andre unge på baggrund af interview- og spørgeskemadata. De benytter resultater fra i alt 20 forskellige studier (ibid., s. 143), som alle opfylder en række kriterier vedrørende kvaliteten af data, således at resultaterne må anses for at være valide. Der indgår både tværsnitsanalyser og longitudinale undersøgelser i de undersøgte studier.

Risikofaktorer opdeles typisk i fem kategorier: 1) individ, 2) familie, 3) venner, 4) skole og 5) boligkvarter. Følgende fem risikofaktorer fremhæves i relation bandemedlemskab:

1. *Venner med kriminel adfærd:* Kriminelle venner er med til at øge risikoen for, at unge bliver medlemmer af en bande. Alle studier, der inkluderer denne variabel, peger på, at det er en risikofaktor i forhold til bandemedlemskab.

2. *Manglende opsyn og kontrol fra forældre:* Manglende opsyn med de unge og manglende viden om deres aktiviteter fra forældrenes side er en risikofaktor i forhold til bandemedlemskab. De 20 studier omfatter i alt seks familierelaterede risikofaktorer, men det er kun denne, som forholdsvis konsekvent har vist sig at have betydning for, om unge bliver bandemedlemmer.

3. *Ikke-afvigende problematisk adfærd:* Hermed menes de unges måde at håndtere situationer på, deres aggressivitet og impulsivitet. Disse forhold har vist sig at have betydning for, hvorvidt unge bliver medlemmer af en bande.

4. *Gentagne negative begivenheder:* De negative begivenheder, der har betydning for bandemedlemskab, kan angå alvorlig sygdom, brudte sociale relationer, suspension fra skole mm.

5. *Positiv indstilling til kriminel adfærd:* En positiv eller accepterende holdning til kriminalitet er ikke uventet relateret til en øget risiko for bandemedlemskab.

I studier af gadebander fokuseres der oftest på de individ- og familierelaterede risikofaktorer. Ifølge Klein og Maxson betyder disse faktorer imidlertid ikke meget for bandemedlemskab. Analysen indikerer eksempelvis, at unges omgangskreds har større betydning for, om de bliver medlemmer af en bande, end familien har (Klein & Maxson 2006, s. 147-149).

Risikofaktorer vedrørende de unges skolegang og vedrørende det kvarter, de bor i, prioriteres ikke så ofte i forskningen, hvorfor der ikke er samme sikkerhed for, i hvilket omfang disse forhold har betydning for risikoen for bandemedlemskab. Klein og Maxson anbefaler, at specielt oplysninger om boligkvarteret prioriteres i fremtiden, da deres forskning viser, at unge bandemedlemmer har en anden opfattelse af deres boligkvarter end andre unge fra samme kvarter.

Risikoen for at unge bliver medlemmer af en bande er ligefrem proportionel med antallet af risikofaktorer: Jo flere risikofaktorer der kendetegner de unge, desto større er risikoen for medlemskab. Med hensyn til ikke-dynamiske risikofaktorer har det vist sig, at køn må betragtes som en sådan, idet drenge har større risiko for at blive bandemedlemmer end piger. Det er videre ikke utænkeligt, at det er forskellige risikofaktorer, der øger henholdsvis drenge og pigers risiko for at blive medlemmer af en bande (Klein & Maxson 2006).

2.6 Bevæggrunde til bandemedlemskab

Bander er blevet et væsentligt socialt problem i Canada, og ligesom i Danmark handler den offentlige debat ofte om etnicitet. På denne baggrund undersøgte et hold forskere i perioden 2004-2007, hvad der motiverer unge til at blive en del af et bandemiljø, og hvorvidt etnicitet spiller en rolle herfor (Wortley & Tanner 2008). Forskerne gennemførte i alt 125 interview med bandemedlemmer i alderen 16-24 år fra forskellige bander og kvarterer i Toronto.

Der er ingen tvivl om, at vejen ind i bandemiljøet er kompleks og varieret, men på baggrund af de gennemførte interview viste det sig muligt at identificere seks temaer om bandemedlemmerne motivationer for at indgå i en bande. Disse temaer er både af relevans for forståelsen af bandefænomenet samt forståelsen af rekruttering til og dannelsen af bander.

1. *Indflydelse fra omgivelserne (venner, familie og boligkvarter):* Banderne er ofte startet som uformelle grupper af børn og unge, der vokser op i det samme boligkvarter eller går på den samme skole. De påvirker hinanden, og omstændighederne i deres liv gør, at det ifølge nogle af bandemedlemmerne næsten er uundgåeligt at blive en del af en bande.

2. *Beskyttelse:* De fleste bandemedlemmer beskriver miljøet i deres boligkvarter som ekstremt voldeligt, og et bandemedlemskab kan derfor ifølge dem fungere som et bolværk. Ønsket om beskyttelse er således med til at motivere nogle unge til at søge ind i en bande.

3. *Kammeratskab:* Bandemedlemmer støtter hinanden, og de lægger stor vægt på det sociale samvær og kammeratskabet medlemmerne imellem. De føler sig tæt knyttet til hinanden, og det sker ofte, at de beskriver deres bande som en slags familie.

4. *Social status og respekt:* Et bandemedlemskab giver ifølge bandemedlemmerne social status. Nogle nyder den frygt, som medlemskabet skaber, mens andre nyder den magt og respekt, der følger med livsstilen. Mange af de mandlige bandemedlemmer fremhæver, at rygtet som bandemedlem har positiv betydning for deres adgang til kvinder og sex.

5. *Penge:* Banderelateret kriminalitet giver ifølge bandemedlemmerne gode muligheder for at tjene penge, og netop økonomisk gevinst er en motiverende faktor, der nævnes af de fleste interviewede. Nogle fremhæver, at salg af stoffer er mere værdigt og respektfyldt end et dårligt lønnet arbejde.

6. *Oplevelse af social ulighed og diskrimination:* Ifølge bandemedlemmerne med etnisk minoritetsbaggrund er bander et resultat af de strukturelle og historiske omstændigheder. De føler sig uden for samfundet, og de opfatter sig selv som ofre for social ulighed, økono-

misk undertrykkelse og racisme. Samfundet opleves som gennemgående uretfærdigt, og bandefænomenet kan i den forbindelse forstås som et kulturelt svar på deres fremmedgørelse og som en modreaktion på offergørelsen. Det handler ikke for informanterne om at skabe sociale forandringer, men de ønsker at opnå social status og økonomisk gevinst med værdigheden i behold.

De første fem bevæggrunde til bandemedlemskab er uafhængige af etnicitet, mens den sjette om social ulighed og diskrimination i højere grad fremhæves af unge tilhørende en etnisk minoritet. Der er således visse strukturelle og kulturelle forhold, der taler for, at særligt unge med en anden etnisk baggrund kan være motiveret for at indgå i en bande (Wortley & Tanner 2008).

Klein og Maxson er kommet frem til lignende motivationer i deres samlede analyse af eksisterende bandestudier (Klein & Maxson 2006). Det skal understreges, at hverken deres analyse eller det ovennævnte canadiske studie peger på, at det hyppigt forekommer, at bandemedlemskab er noget, der påtvinges nogen.

3 METODE

I forskningsprojektet benyttes både kvalitative og kvantitative undersøgelsesmetoder. Nedenfor beskrives de metoder, der er anvendt, og som primært baserer sig på erfaringer fra Eurogang.

3.1 Undersøgelsesområder

Med henblik på at undersøge om nærhed til bander har betydning for, om børn og unge indgår i kriminelle grupper, og om de har kontakt med mere organiserede grupperinger, blev der ved projektets start udvalgt forskellige undersøgelsesområder, hvoraf der i nogle er kendte problemer med bander, mens det ikke i samme grad er tilfældet i andre.[5] De førstnævnte områder er de såkaldte fokusområder, mens sidstnævnte er kontrolområder, der skal benyttes til sammenligning med fokusområderne.

Der er valgt fire fokusområder og tre kontrolområder. For at være i stand til at undersøge betydningen af nærhed til bander er udvælgelsen af fokusområderne først og fremmest foretaget ud fra oplysninger fra Politiets Operative Bandeenhed. Disse oplysninger er dernæst sammenholdt med det indtryk, som bl.a. SSP har af områderne og af, om der i fokusområderne er grupper, der er involveret i en bandekonflikt, og/eller grupper med en længere historik vedrørende organiseret kriminalitet. Kontrolområderne er udvalgt på baggrund af indledende samtaler med interviewpersoner, skoler og

[5] At der er bander i et område betyder, at nogle af de personer, som politiet har registreret som bandemedlemmer, menes at stå for forskellige aktiviteter såsom organiseret handel med narkotika og hælerivirksomhed i området. Dette er ikke nødvendigvis ensbetydende med, at de registrerede bandemedlemmerne bor i fokusområderne, blot at de færdes der og formodes at være involveret i kriminalitet i områderne.

lokale forvaltningsmyndigheder ud fra den præmis, at beboernes demografiske og sociale sammensætning skal være sammenlignelig med den, der er i fokusområderne.

Umiddelbart kan udvælgelsen af fokusområder på baggrund af oplysninger fra politiet forekomme problematisk. Der er en risiko for, at politiet overser områder med bandeaktivitet eller registrerer mindre organiserede grupperinger som egentlige bander. En tilsvarende problemstilling vil dog gøre sig gældende, hvis udvælgelsen alene var baseret på oplysninger fra f.eks. socialarbejdere. Ved at sammenholde politiets information med information fra gadearbejdere og andre faggrupper i områderne burde der være en vis garanti for, at de udvalgte områder opfylder kriterierne.

Undervejs i undersøgelsesforløbet er det imidlertid blevet tydeligt, at bandeaktivitet langtfra er et statisk fænomen. Efter design og udvælgelse af områder er fastlagt, kan der finde begivenheder sted i de enkelte områder, hvilket kan vende op og ned på et undersøgelsesdesign. Dette har rent faktisk vist sig at være tilfældet her. De områder, der oprindeligt blev udvalgt som kontrolområder, har i mellemtiden oplevet problemer med bander og tilsvarende kriminelle grupperinger. Muligheden for at undersøge betydningen af den fysiske nærhed til bander er dermed desværre gået tabt. Den oplevede subjektive nærhed indgår dog stadig i analyserne, jf. kapitel 17.

Foruden udvælgelsen i forhold til bandeaktivitet har områdernes geografiske beliggenhed og afsondrethed influeret på udvælgelsen. Af praktiske grunde er der alene valgt områder i Storkøbenhavn. Desuden er der fokuseret på områder, der geografisk udgør en tydelig enhed, typisk i form af større boligområder, der er eller fremtræder som relativt adskilte og isolerede fra det omkringliggende samfund. Dette skyldes dels, at det er skolerne i områderne, der er basis for spørgeskemaundersøgelsen. Det er derfor vigtigt at inkludere skoler, hvor eleverne må antages primært at være børn og unge fra de udvalgte områder.[6] Det skyldes endvidere, at projektet omfatter en ekspertinterviewundersøgelse med fagpersoner, der arbejder med og har et særligt kendskab til ungdomsgrupper i de enkelte områder. Disse interview baseres netop på, at de angår en klart afgrænset gruppe af børn og unge.

Af hensyn til undersøgelsesområdernes anonymitet er det ikke muligt at give detaljerede oplysninger om beboersammensætning mv., idet sådanne oplysninger kan hjælpe til at identificere områderne. Der foreligger desuden ikke statistiske oplysninger om samtlige områder, men dog om de fleste. Disse peger på, at en stor del af de unge bor i områder, der socioøkonomisk er dårligere fungerende end gennemsnittet i Region Hovedstaden. Det gælder ikke på alle de socioøkonomiske parametre, men der er generelt en markant overrepræsentation af indvandrere og efterkommere fra ikke-vestlige lande i undersøgelsesområderne. Den gennemsnitlige bruttoindkomst er endvidere lavere end i resten af regionen. Der er grundlæggende tale om ressourcesvage områder med mange sociale

[6] Hvorvidt det er tilfældet, er undersøgt ved henvendelse til skolerne inden udvælgelsen af undersøgelsesområderne.

problemer, hvilket bekræftes af de beskrivelser, som interviewpersonerne har givet i forbindelse med udvælgelsen af områderne.

3.2 Interviewundersøgelse med eksperter

Der er gennemført en interviewundersøgelse med eksperter, jf. anbefaling fra Eurogang, i de fire fokusområder. Interviewundersøgelsen anvendes både til brug for tolkning af de sammenhænge og fænomener, som spørgeskemaundersøgelsen påviser, og få at opnå yderligere viden om dannelsen af kriminelle grupper og om rekruttering til bander. Da det drejer sig om et Eurogang instrument, er fokus først og fremmest på kriminelle grupper og bander. Det betyder, at det er grupper frem for individer, som er interviewundersøgelsens genstandsfelt, idet der er fokus på bl.a. gruppeadfærd, -struktur og -identitet.

3.2.1 Informanter i undersøgelsen

De eksperter, der indgår i interviewundersøgelsen, består af personer fra forskellige faggrupper, der har et særligt kendskab til kriminelle grupper og til eventuelle organiserede bander i de fire fokusområder. Der er ikke gennemført interviews med eksperter fra de tre kontrolområder, om end der blandt eksperterne har været personer med kendskab til et eller flere af kontrolområderne. Der er foretaget interviews med i alt 40 personer:

- Socialarbejdere
- Folkeskolelærere
- SSP-medarbejdere
- Betjente fra Københavns Politi

Socialarbejdere omfatter gadeplansmedarbejdere og -koordinatorer, klubmedarbejdere og klubledere typisk med en pædagogisk uddannelse samt projektmedarbejdere og projektledere. Folkeskolelærerne er alle tilknyttet SSP, og de ansatte ved Københavns Politi har deres arbejdsgang i et eller flere af de områder, som er i fokus.

3.2.2 Interviewguide: Eurogangs Expert Survey

Udgangspunktet for interviewundersøgelsen er Eurogangs Expert Survey, der som normalt benyttes til at estimere omfanget og karakteren af kriminelle grupper og bander i et område. Formålet med dette projekt er et andet, men spørgsmålene i survey-undersøgelsen er alligevel blevet brugt som grundlag for at udforme en semistruktureret interviewguide med i alt syv temaer. Det er derfor stadig muligt ud fra interviewmaterialet at besvare spørgsmålene i surveyen, så resultaterne fra undersøgelsen kan sammenlignes med resultater fra udlandet.

Temaer i interviewguiden:

1. *Beskrivelse af gruppen:* Det første tema i interviewguiden handler om gruppen med fokus på gruppens størrelse og sammensætning med hensyn til alder, køn og etnicitet. Der spørges derudover til, hvor længe gruppen har eksisteret, og om den har nogle ydre kendetegn.

2. *Beskrivelse af personerne i gruppen:* Dette angår de unges sociale baggrund, tilknytning til lokalområde, kriminalitet, familie, skole og fritid med henblik på at kunne supplere informationerne fra spørgeskemaundersøgelsen.

3. *Gruppens synlighed:* I det tredje tema er fokus rettet mod gruppens synlighed i gadebilledet, og der ønskes i den forbindelse information om eventuelle opholdssteder og territorier. Det er overordnet set gruppens færden, som informanterne spørges om.

4. *Gruppens adfærd:* Det fjerde tema omhandler gruppens adfærd med fokus på kriminalitet, misbrug og konflikter (hovedsageligt med andre grupper). Derudover ønskes information om hierarki i gruppen og blandt grupperne i området.

5. *Rekruttering til og fra gruppen:* Informanterne spørges om rekruttering i interviewguidens femte tema, selv om rekruttering ikke altid er det rigtige ord, jf. diskussionen i kapitel 19. Det centrale for temaet er, hvorledes de forskellige grupper er opstået, og om de har kontakt til mere organiserede bander.

6. *Årsager til bandemedlemskab:* Ved det sjette tema bliver informanterne bedt om at komme med forskellige bud på, hvorfor unge tiltrækkes af bandemiljøet.

7. *Forebyggelse af bandemedlemskab:* Det sidste tema i interviewguiden handler om, hvordan man kan forebygge rekruttering til bandemiljøet. Informanterne kan i forlængelse heraf fortælle om egne positive og negative erfaringer med kriminalitetsforebyggende arbejde.

Der stilles udelukkende åbne spørgsmål i interviewene, da der er forskel på den form for viden, som informanterne besidder. På den måde er det muligt at styre hvert interview i den retning, hvor informanternes viden er størst. Dette er med til at sikre en vis brede i datamaterialet.

3.2.3 Praktiske oplysninger om undersøgelsen

Der er gennemført 32 interviews med sammenlagt 40 personer, idet der ved nogle af interviewene har været flere personer til stede. Interviewene har typisk varet mellem 45 minutter og 1½ time.

Informanterne er blevet udvalgt på baggrund af viden om deres arbejde med kriminelle grupper og kriminalitetsforebyggende arbejde. De er alle anonymiseret i rapporten.

Med informanternes samtykke er de fleste af interviewene blevet optaget på bånd, og det har ud fra lydoptagelserne været muligt at lave detaljerede notebeskrivelser af indholdet. Til dette er der benyttet et skema inddelt i temaer svarende til dem i interviewguiden. Lydoptagelserne er efterfølgende slettet, mens noter og kontaktoplysninger på informanterne foreligger som dokumentation.

3.3 Spørgeskemaundersøgelsen

Med udgangspunkt i anbefalinger fra Eurogang indgår en spørgeskemaundersøgelse i projektet. Den skal belyse forekomsten af unge i kriminelle grupper i de udvalgte undersøgelsesområder. Der er ikke tale om en repræsentativ undersøgelse, der kan sige noget om omfanget af unge i kriminelle grupper generelt, idet undersøgelsesområderne som nævnt er udvalgt ud fra andre kriterier. Formålet med undersøgelsen er da heller ikke at få oplysninger om forekomsten af kriminelle grupper, men den skal primært belyse, hvordan og i hvilket omfang børn og unge, der indgår i kriminelle grupper, adskiller sig fra andre unge, og om de er kendetegnet ved særlige risikofaktorer. Endvidere skal undersøgelsen vise noget om børn og unges eventuelle kontakt med et bandemiljø, og om de er tiltrukket af et sådant miljø.

Der er gode erfaringer med de såkaldte selvrapporteringsundersøgelser blandt børn og unge. I sammenligning med interviewundersøgelser har det vist sig som en god metode til at få pålidelige og gyldige informationer om bl.a. kriminalitet og bandetilhørsforhold (Junger-Tas & Marshall 1999). De unge udfylder selv spørgeskemaet under former, der sikrer dem anonymitet. Når selvrapporteringsundersøgelser gennemføres i folkeskolen, har det endvidere den fordel, at grupper, der ellers kan være vanskelige at få kontakt med, deltager, eksempelvis socialt dårligt stillede børn og unge eller børn og unge med etnisk minoritetsbaggrund (Naplava & Oberwittler 2002). En ulempe ved at gennemføre undersøgelsen i folkeskolen kan dog være, at de elever, der hyppigt er fraværende eller skulker fra skolen og derfor ikke deltager i undersøgelsen, ikke er et tilfældigt udsnit, men ofte nogen, der begår forholdsvis meget kriminalitet.

De danske selvrapporteringsundersøgelser angår typisk 8. klasseelever, men også yngre og ældre børn og unge har deltaget (Balvig 1979, 2000, 2006 og 2011; Kyvsgaard 1992a). I denne undersøgelse er det valgt at inkludere elever fra 7. til 10. klasse, da den internationale forskning peger på, at der allerede fra 12-års alderen er unge, der deltager i kriminelle grupper (Esbensen & Lynskey 2001). Det har endvidere været et ønske om også at få ældre folkeskoleelever til at deltage, da det formodes, at unges tiltrækning til og deltagelse i kriminelle grupper fortsætter op gennem teenageårene. Samtlige 7. til 10. klasser på de udvalgte skoler har derfor deltaget. Af ressourcemæssige årsager har spørgeskemaundersøgelsen været begrænset til udelukkende folkeskoler.

3.3.1 Konstruktionen af spørgeskemaet

Spørgeskemaet er meget omfangsrigt og omfatter 106 spørgsmål, hvoraf flere har underspørgsmål.

Det er konstrueret på baggrund af lignende nationale og internationale spørgeskema- og selvrapporteringsundersøgelser. Det er valgt at anvende spørgsmål fra andre undersøgelser, fordi spørgsmålene hermed er velafprøvede og har vist sig anvendelige til det givne formål. Det giver desuden mulighed for at kunne sammenligne resultaterne med dem fra andre undersøgelser, men det skal dog understreges, at det komparative element ikke er centralt for undersøgelsen.

I spørgeskemaet gøres der brug af spørgsmål fra *the Eurogang Youth Survey*, *the Peterborough Youth Study* (Wikström & Butterworth 2006) og *den danske ungdomsundersøgelse* (Balvig 1982). Spørgsmålene fra Eurogang skal først og fremmest bruges til at vurdere de unges tilknytning til kriminelle grupper. Ved siden af de spørgsmål, der angår denne relation, jf. kapitel 4, er der anvendt spørgsmål fra Eurogang vedrørende negative venskaber, jf. kapitel 11, samt spørgsmål om nærhed til bander, jf. kapitel 17.

Spørgsmålene fra *the Peterborough Youth Study* gør det muligt at analysere den kompleksitet, der ligger til grund for, at børn og unge begår kriminalitet. I studiet er der fokus på individuelle risikofaktorer og risikofaktorer relateret til livsstil (Wikström & Butterworth 2006). Per-Olof Wikström fra Cambridge University, der står bag studiet i Peterborough, har desuden under undersøgelsens tilrettelæggelse været behjælpelig med råd og vejledning. De spørgsmål, der er kopieret fra Peterborough studiet, handler om forhold til forældre og skole, den unges prosociale værdier, skamfølelse og selvkontrol samt om venner, misbrug af rusmidler og færden i høj-risikomiljøer.

Korrektheden af oversættelsen af spørgsmålene fra de to engelsksprogede undersøgelser er sikret gennem en genoversættelse fra den danske oversættelse tilbage til engelsk. Derudover er særligt spørgsmålene fra Eurogang drøftet med forskere fra Eurogang for at sikre, at spørgeskemaet kvalitetsmæssigt er kompatibelt med Eurogangs instrumenter og samtidig lever op til formålet med undersøgelsen.

Den danske ungdomsundersøgelse er gennemført i alt fem gange siden 1979. Spørgsmålene herfra vedrører primært de unges involveringen i forskellige former for kriminalitet. Det betyder, at det til en vis grad er muligt at sammenligne resultater fra nærværende undersøgelse med resultaterne fra ungdomsundersøgelserne på kriminalitetsområdet.

Foruden spørgsmål fra eksisterende undersøgelser er enkelte nye spørgsmål udformet og testet. Disse handler fortrinsvist om de unges relation og kendskab til medlemmer af organiserede bander. De

nye spørgsmål skyldes projektets fokus på rekruttering til bandemiljøet, hvilket ikke indgår i hverken nationale eller internationale undersøgelser.

3.3.2 Udvælgelse af og kontakt med skoler

Under planlægningen af projektet blev det besluttet, at spørgeskemaundersøgelsen skulle omfatte ca. 2.000 elever. Dette tal blev fastsat ud fra forventninger om størrelsen på den andel elever, der indgår i en kriminel gruppe, og fordi det er nødvendigt at have et vist antal observationer i de forskellige analysekategorier af hensyn til muligheden for at gennemføre kvantitative analyser.

På denne baggrund blev der udvalgt 18 skoler i undersøgelsesområderne med i alt 2.214 elever i 7.-10. klasse. Da der må forventes et vist bortfald blandt eleverne og muligvis også blandt skolerne på grund af arbejdspres eller lignende, er der som udgangspunkt valgt et lidt større antal elever.

De 18 skoler er alle placeret i storkøbenhavnske kommuner. Der er som nævnt udelukkende tale om folkeskoler. Privatskoler, efterskoler og specialskoler indgår ikke i undersøgelsen. Tidligere undersøgelser viser, at børn og unge i specialskoler oftere har problemer med kriminalitet, men at der kan være særlige vanskeligheder forbundet med at få disse elever til at deltage i en spørgeskemaundersøgelse (Kyvsgaard 1992b; Shannon 2006). Der indgår dog elever fra de specialklasser, der er på de folkeskoler, der er omfattet af undersøgelsen. I alt 103 elever ud af de 2.214 gik i en specialklasse på undersøgelsestidspunktet. Det svarer til 4,7 pct. af samtlige elever, hvilket stort set er det samme som landsgennemsnittet, idet 4,6 pct. af alle folkeskoleelever i Danmark går til specialundervisning i specialklasser i folkeskolen (Hornbek 2009).

Den indledende kontakt til skolerne er sket via forvaltningerne i de tre kommuner, undersøgelsen er gennemført i. I to af kommunerne er der derefter taget kontakt til hver enkelt skoleleder. I den tredje kommune blev konsulenter fra de berørte skoledistrikter inddraget for at lette kontakten til skolelederne. Samtlige af de skoler, der blev taget kontakt til, har været meget samarbejdsvillige.

Der er afholdt et møde om undersøgelsens praktiske gennemførelse med mere end halvdelen af skolelederne. Som forberedelse til disse møder blev der udsendt en kort projektbeskrivelse samt et udkast til et orienteringsbrev til forældrene til elever i de berørte klasser. Kontakten til resten af skolelederne er foregået over telefon eller per mail. Omkring to uger inden undersøgelsens gennemførelse blev der endvidere udsendt orienteringsmateriale til skolerne. Materialet omfattede en generel orientering om undersøgelsen, vejledning til lærerne om undersøgelsens praktiske gennemførelse samt et orienteringsbrev til forældrene om undersøgelsen.

Dataindsamlingen blev gennemført i uge 36-38. Det endelige tidspunkt var aftalt med skolelederne.

3.3.3 Orientering af forældre

Eleverne modtog ca. to uger inden undersøgelsen et orienteringsbrev, som de blev bedt om at vise til deres forældre. En enkelt skole lagde orienteringsbrevet ud på skolens intranet, så forældrene derigennem kunne orienteres om undersøgelsen. Der findes både en dansk og en arabisk version af brevet.

I orienteringsbrevet beskrives undersøgelsen, og såvel elever som forældre gøres opmærksomme på, at det er frivilligt at deltage. Forældrene har således haft mulighed for at 'afmelde' deres barn, ligesom den enkelte elev har haft mulighed for at blive fritaget efter eget ønske. Ikke-deltagende elever blev efter aftale med skolerne sat til at løse andre skoleopgaver i de 90 minutter, undersøgelsen stod på.

På baggrund af de mere end 2.000 orienteringsbreve, der blev omdelt, kom der kun én telefonisk henvendelse fra en forælder. Ingen af forældrene har nægtet at lade deres børn deltage i undersøgelsen, jf. tabel 3.2.

3.3.4 Test af spørgeskemaet

For at sikre spørgeskemaets reliabilitet eller pålidelighed kan der foretages en såkaldt test-retest, der skal vise, om der gives samme svar på spørgsmålene ved gentagne målinger. Af praktiske og økonomiske årsager er en sådan kontrol ikke foretaget her. Hovedparten af spørgsmålene er som nævnt anvendt i tidligere undersøgelser i og uden for Danmark, hvorfor spørgsmålene kan betragtes som værende afprøvet.

Validiteten eller gyldigheden, der angår spørgsmålet om, hvorvidt undersøgelsen måler det, den sigter mod at måle, er testet i en pilotundersøgelse. Dette har været nødvendigt, da spørgsmålene fra de engelsksprogede undersøgelser ikke tidligere er testet i Danmark. Ved hjælp af pilotundersøgelsen har det desuden været muligt at belyse, om spørgeskemaets layout og krydshenvisninger giver anledning til problemer. Endelig var det i forhold til planlægningen af selve undersøgelsen nødvendigt at vide, hvor lang tid børn og unge i målgruppen bruger til at besvare spørgeskemaet.

Pilotundersøgelsen omfatter elever fra 7. klasse og elever fra 9. klasse. Begge grupper har udfyldt spørgeskemaet, hvorefter en række begreber og spørgsmål er diskuteret med eleverne. De blev bl.a. bedt om at definere begreber som *bande*, *kvarter* (hvor man bor), *pjækkeri* og forskellige former for kriminalitet. Såfremt der viste sig uklarhed om enkelte spørgsmål eller begreber i spørgeskemaet, er spørgsmålene efterfølgende justeret med inspiration fra elevernes forslag til rettelser.

Generelt viste afprøvningen af spørgeskemaet dog ingen større forståelsesmæssige problemer. Yderligere viste den, at de 90 minutter, der var afsat til at uddele, introducere, besvare og indsamle

spørgeskemaet, ofte var rigelig tid. De hurtigste elever besvarede således skemaet på under 30 minutter, mens enkelte brugte hele den afsatte tid. Eleverne gav udtryk for, at de emner, spørgeskemaet omhandler, i høj grad virker både relevante og interessante.

At anvende et selvrapporteringsspørgeskema til at belyse alvorlige samfundsforhold som bandeaktivitet kan rejse spørgsmål om, hvorvidt eleverne vil svare ærligt. Under testene blev spørgsmålet om ærlighed diskuteret. Eleverne blev bl.a. bedt om anonymt at tilkendegive, hvor ærligt de havde svaret på spørgsmålene i spørgeskemaet ved at skrive fra 0-100 pct. på et stykke papir. Langt de fleste skrev 100 pct. ærlig og nogle 99 pct. Også under diskussionen med eleverne bedyrede de, at de havde svaret ærligt. Det er som nævnt også den generelle erfaring med selvrapporteringsundersøgelser, at det er muligt at anvende denne metode i undersøgelser med børn og unge.

3.3.5 Undersøgelsens gennemførelse

I ugerne 36-38 i 2010 blev spørgeskemaundersøgelsen gennemført blandt folkeskoleelever i 7.-10. klasse på 18 udvalgte skoler i Storkøbenhavn.

For at motivere skolerne og eleverne til at deltage blev der trukket lod om fem gavekort á 1.000 kroner til sociale aktiviteter blandt de 116 deltagende skoleklasser.

Vigtigheden af undersøgelsen samt elevernes anonymitet blev understreget gennem hele forløbet. Lærerne blev bedt om at skabe en atmosfære som ved en skriftlig eksamen under besvarelsen af spørgeskemaet. Derudover har mindst én medarbejder fra Justitsministeriet været til stede under besvarelserne på de enkelte skoler for dels at svare på de spørgsmål, der måtte opstå undervejs, og for dels at observere under hvilke forhold, skemaerne blev udfyldt. Medarbejderen har antageligt også virket som en garant for anonymiteten.

Spørgeskemaundersøgelsen blev vel modtaget af eleverne, der overordnet set virkede nysgerrige og interesserede i undersøgelsen og dens resultater. Der har gennemgående været ro og orden i klasseværelserne under besvarelsen af spørgeskemaet. Eleverne stillede flest spørgsmål til den første del af spørgeskemaet, men det virkede som om, de hurtigt vænnede sig til sproget og formen.

Der har dog været enkelte elever, der på forskellig vis obstruerede undersøgelsen bl.a. ved at forstyrre deres klassekammerater. Andre elever havde svært ved at koncentrere sig og opgav relativt hurtigt at besvare spørgeskemaet, da hverken spørgsmålene eller undersøgelsen virkede til at interessere dem. En mindre gruppe besvarede ikke hele skemaet, fordi de ikke syntes, det var vigtigt.

Anonymiteten er sikret ved, at eleverne hverken har skullet angive navn, klasse eller skole i spørgeskemaet. De fik ved undersøgelsens start udleveret en kuvert til at lægge det udfyldte spørgeskema i

efter besvarelsen. Nogle elever har stillet yderligere spørgsmål til deres anonymitet, hvilket bekræfter, at der er tale om følsomme spørgsmål.

3.3.6 Svarprocent og bortfald

De deltagende elever var på undersøgelsestidspunktet fordelt på mere end 100 klasser med i alt 2.214 elever, hvoraf 1.893 besvarede spørgeskemaet. Syv besvarelser er efterfølgende fjernet fra undersøgelsesmaterialet, da de bar tydeligt præg af en yderst mangelfuld besvarelse og manglende seriøsitet. De resterende 1.886 besvarelser giver en svarprocent på 85 pct.

Tabel 3.1 Antal elever og svarprocent for de enkelte skoler

	Antal elever	Deltagende elever	Bortfald	Svarprocent
Kommune A	1.581	1.333	248	84 %
Kommune B	353	316	37	89 %
Kommune C	280	237	43	84 %
I alt	**2.214**	**1.886**	**328**	**85 %**

Af tabel 3.1. ses en relativt ens svarprocenten i de tre kommuner, hvor undersøgelsen er gennemført. Det bør dog anføres, at svarprocenten på de enkelte skoler og i klasserne har været svingende.

Den væsentligste grund til, at nogle elever ikke deltog i undersøgelsen, er, at de ikke var i skole den pågældende dag, jf. tabel 3.2. Som nævnt har ingen af forældrene nægtet deres børn at deltage, men fem elever har selv frabedt sig det. Dette tal burde muligvis være højere, idet nogle af de fraværende elever forinden havde udtrykt over for deres lærer, at de ikke ønskede at deltage i undersøgelsen.

Tabel 3.2 Årsag til bortfald

	Antal	Procent
Forældre nægtede barnet at deltage	0	0 %
Eleven selv nægtede at deltage	5	2 %
Eleven var ikke i skole	296	90 %
Begrundelse uoplyst	20	6 %
Besvarelse mangelfuld	7	2 %
I alt	**328**	**100 %**

Lærerne er blevet bedt om at udfylde et skema for hver af de 296 elever, der ikke deltog i undersøgelsen på grund af fravær. Dette er sket med henblik på at gennemføre en bortfaldsanalyse, som kan anvendes til at vurdere, om bortfaldet er tilfældigt eller skævt. Selv om sigtet som nævnt ikke en repræsentativ undersøgelse på landsplan, så kan bortfaldsanalysen anskueliggøre repræsentativite-

ten på lokalt plan. I skemaet har lærerne i anonymiseret form oplyst den nærmere årsag til, at eleven var fraværende på undersøgelsestidspunktet samt elevens køn, alder, faglige standpunkt og erfaringer med kriminalitet vurderet i forhold til resten af eleverne i klassen.

Af tabel 3.3 fremgår de årsager, der ifølge lærerne er til de enkelte elevers fravær. Omkring en tredjedel mistænkes for at pjække, hvilket umiddelbart synes som en stor andel. Det skal dog ses i forhold til det samlede antal elever, nemlig 2.214, og ud af dem udgør de 73 pjækkende elever 3,3 pct. I en tidligere undersøgelse med unge fra hele landet var andelen, der blev mistænkt for at pjække, af nogenlunde samme størrelsesorden (Kyvsgaard 1992b). Ifølge lærerne er den største del af eleverne i øvrigt fraværende på grund af sygdom eller andet lovligt fravær.

Tabel 3.3. Årsager til fravær fra skole

	Antal	Procent
Mistanke om pjæk eller andet ulovligt fravær	73	25 %
Sygdom	107	36 %
Ferie og andet lovligt fravær	59	20 %
Andre årsager, herunder bortvisning fra skolen	5	2 %
Årsag uoplyst	52	18 %
I alt	**296**	**100 %**

Det er også undersøgt, om de *ikke*-deltagende elever adskiller sig markant fra de deltagende med hensyn til køn og alder. Analysen vedrørende kønsfordelingen viser ingen forskel i fordelingen, mens den vedrørende alder viser en svag tendens til, at bortfaldet er større blandt de ældre end blandt de yngre elever.

Lærernes vurderinger af de *ikke*-deltagende elevers faglige standpunkt fremgår af tabel 3.4. Denne tyder på, at bortfaldet er en smule skævt, idet der er relativt få af de fraværende, der angives at tilhøre den tredjedel, der fagligt er bedst fungerende.

Tabel 3.4 Lærernes vurdering af de fraværende elevers faglige standpunkt i forhold til resten af klassen

	Antal	Procent
Blandt den bedste tredjedel i klassen	64	22 %
Blandt den tredjedel midtimellem	117	40 %
Blandt den dårligste tredjedel	110	38 %
I alt	**291**	**100 %**
Uoplyst	37	

Lærernes vurderinger af de fraværende elevers erfaringer med kriminalitet tyder umiddelbart også på en skævhed i bortfaldet – dog i en lidt anden retning, idet en meget stor del af de fraværende elever vurderes til at tilhøre den *mindst kriminelle tredjedel*, jf. tabel 3.5. Det gælder således hele 71 pct. af de fraværende elever. En forklaring på denne skævhed kan være, at lærerne ikke oplever deres elever som værende involveret i kriminalitet, hvilket også viste sig ved, at flere lærere gav udtryk for, at de havde vanskeligt ved at indplacere eleverne ud fra deres kriminalitet.

Tabel 3.5 Lærernes vurdering af de fraværende elevers kriminalitetsniveau i forhold til resten af klassen

	Antal	**Procent**
Blandt den mest kriminelle tredjedel	26	9 %
Blandt den mellemste kriminelle tredjedel	56	20 %
Blandt den mindst kriminelle tredjedel	198	71 %
I alt	**280**	**100 %**
Uoplyst	48	

Fordelingen i tabel 3.5 svarer også i høj grad til det, der er fundet i tidligere og lignende bortfaldsanalyser. I ungdomsundersøgelsen fra Gladsaxe i 1989 var tallene henholdsvis 7, 14 og 70 pct., mens tallene fra Nordjylland var 6, 21 og 65 pct. (Kyvsgaard 1992b). I 1999 var tallene 12, 16 og 72 pct. for unge på landsplan (Balvig 2000), mens tilsvarende bortfaldsanalyser ikke fremgår af ungdomsundersøgelserne fra 2005 og 2010.

3.4 Databehandling og -analyse

Besvarelserne af spørgeskemaet er elektronisk indscannet og efterfølgende eksporteret til SPSS 17.0. Scanningen er forestået af ISS Document A/S, mens datamaterialet er kodet og renset af medarbejdere fra Justitsministeriets Forskningskontor, inden de statistiske analyser er påbegyndt.

3.4.1 Fordelinger og signifikansberegninger

Datamaterialet er først og fremmest analyseret ved hjælp af procentuelle fordelinger og beregninger af signifikans. Disse beregninger gør det mulig at vurdere sandsynligheden for, at de observerede sammenhænge eller forskelle må antages at være enten reelle eller tilfældige. Sandsynligheden er udtrykt ved en p-værdi, f.eks. p=0,143, hvilket betyder, at der er 14,3 pct. sandsynlighed for, at sammenhængen eller forskellen er et udslag af tilfældigheder.

Kravet til signifikans sættes almindeligvis i undersøgelser til 5 pct. Dette niveau anvendes også her. Det vil sige, at der er højst 5 pct. sandsynligheden for, at en observeret forskel ikke er reel, men beror på tilfældigheder. P-værdien skal altså være lig med eller under 0,050. I vældig mange af sammenligningerne er p-værdien betydeligt lavere, nemlig ofte 0,000, altså en sandsynlighed for en

tilfældig sammenhæng, der er mindre end 0,1 pct. Af hensyn til læsevenligheden omtales signifikansniveauet ikke i rapporten, men p-værdien er angivet som note til de enkelte tabeller og figurer. Det nævnes dog i teksten, om der er tale om en statistisk signifikant sammenhæng eller forskel.

Med mindre andet er oplyst, er det de valide procentfordelinger, der er angivet i rapporten. Det betyder, at procentsatserne udelukkende omhandler de elever, der har besvaret spørgsmålet. De uoplyste dækker både over elever, der ikke har ønsket at besvare spørgsmålet, og dem, som har besvaret spørgsmålet på en måde, der ikke har været muligt at tolke.

De fleste af analyserne relaterer sig til fire kategorier af unge: lovlydige, småkriminelle, alvorligt kriminelle og unge i kriminelle grupper, jf. kapitel 4. Analyserne angår således oftest en sammenligning mellem disse kategorier primært med fokus på ligheder og forskelle mellem de alvorligt kriminelle og de unge i kriminelle grupper. Der er først og fremmest tale om simple sammenligninger mellem kategorierne, mens et antal regressionsanalyser gennemføres senere i rapporten. Modsat de simple sammenligninger kan regressionerne sige noget om, hvad der har betydning for eller er relateret til, at unge indgår i kriminelle grupper, når der tages højde for eller kontrolleres for andre forhold. Nærmere information om regressionsanalyserne findes i kapitel 16.

3.4.2 Konstruktion af skalaer

I rapporten introduceres der et antal skalaer om individuelle faktorer og livsstilsfaktorer. Skalaerne, der benyttes både i regressionsanalyserne og i de simple sammenligninger, er inspireret af Per-Olof Wikström og David A. Butterworth og deres arbejde med datamaterialet fra *the Peterborough Youth Study*. Ud fra spørgeskemaet er det muligt at konstruere de samme skalaer som i den engelske undersøgelse, da det er de samme spørgsmål, som indgår i denne undersøgelse, jf. afsnit 3.3.1.

Der præsenteres i alt ni skalaer: Tre af skalaerne handler om de unges sociale situation herunder deres forhold til forældrene, opsyn fra forældrene og forhold til skolen. Yderligere tre skalaer handler om mere personlige eller psykologiske forhold såsom selvkontrol, prosociale værdier og skamfølelse, mens de sidste tre skalaer vedrører de unges livsstil, herunder færden i risikofyldte miljøer, forbrug af rusmidler og vennernes adfærd.

Skalaerne er dannet ved at summere spørgsmål, der i udgangspunktet måler det samme. Dette sikres bedst ved at gruppere spørgsmålene på baggrund af resultater fra en faktoranalyse, hvilket netop er sket i *the Peterborough Youth Study*. Det har derfor ikke været nødvendigt at foretage analyserne igen i forbindelse med denne undersøgelse. Konstruktionen af hver af skalavariablerne er sket ved at give point alt efter, hvad de unge har svaret på de enkelte spørgsmål, som indgår i skalaen. For eksempel har de på spørgsmålet 'ved dine forældre, hvor du er, når du ikke er hjemme' haft mulighed for at svare enten *altid, for det meste, sjældent* eller *aldrig*. De kan således få fra 1-4 point, da

der er fire svarmuligheder knyttet til spørgsmålet. Præcist hvor mange spørgsmål og point, der indgår i hver skala, er beskrevet ved præsentation af skalaerne senere i rapporten.

Hver skala er inddelt i tre niveauer med henblik på at fordele de unge i tre grupper med eksempelvis *lav, middel* og *høj* selvkontrol. Skæringspunkterne mellem lav og middel og mellem middel og høj er i princippet arbitrære. Valg af skæringspunkter er dog sket ud fra to overvejelser: For det første skal det være et nogenlunde lige stort antal observationer på hvert niveau, således at der tilnærmelsesvis bliver tale om en inddeling i tre lige store grupper. For det andet skal skæringspunkterne fremtræde som reelle skæringspunkter på baggrund af analyserne. Det vil sige, at de skalaværdier, der markerer en forskydning mellem de unge i kriminalitetskategorierne, vælges som skæringspunkter. Tredelingen af skalaerne tager således hensyn til pludselige fald eller stigninger i antallet af observationer, når svarene for de fire grupper af unge sammenlignes. Denne tredeling er bl.a. sket med henblik på regressionsanalyserne i kapitel 16, da de hjælper til at tydeliggøre, hvorvidt der er tale om risikofaktorer eller beskyttende faktorer.

3.4.3 Beregning af risikofaktorer og beskyttende faktorer

I rapporten skelnes der mellem *risikofaktorer* og *beskyttende faktorer*. En risikofaktor skal i den forbindelse forstås som et forhold, der er forbundet med en øget risiko for, at børn og unge indgår i kriminelle grupper, mens en beskyttende faktor skal forstås som et forhold, der er forbundet med en mindsket risiko herfor.

Mens der i tidligere forskning blev talt om 'årsager', bruges i dag begrebet 'risikofaktor' i erkendelse af, at det typisk drejer sig om statistiske sammenhænge, hvor årsagssammenhængen er uklar. Desuden kan der være bagvedliggende forhold, der forårsager en observeret sammenhæng.

Beregning af risikofaktorer gjorde for alvor sit indtog i kriminologien i 1990'erne, men var forinden en anerkendt metode inden for lægevidenskaben (Farrington et al. 2011). En diskussion af mulige beskyttende faktorer ligger i naturlig forlængelse heraf, men de beskyttende faktorer har langt fra fået den samme opmærksomhed som risikofaktorerne. Dette har medført, at der er større uenighed og uvidenhed om, hvordan de beskyttende faktorer skal beregnes.

De beskyttende faktorer opfattes ofte som modsætninger til risikofaktorerne (se f.eks. White et al. 1989). Hvis *lidt* opsyn fra forældrene er en risikofaktorer, så antages det med andre ord, at *meget* opsyn fra forældrene er en beskyttende faktor. Andre har beskrevet en beskyttende faktor som et forhold, der mindsker effekten af en risikofaktor (se f.eks. Rutter 1985; Loeber et al. 2008), mens en tredje gruppe har beskrevet de beskyttende faktorer ud fra udsatheden af den gruppe, der sammenlignes med (se f.eks. Werner & Smith 1982; Sameroff et al. 1998; Farrington & Ttofi 2011).

Beregningerne af risikofaktorer og beskyttende faktorer sker bedst gennem regressionsanalyse med variabler inddelt i mindst tre niveauer (Farrington & Ttofi 2011; Farrington et al. 2011). I denne undersøgelse er variablerne netop inddelt i tre niveauer, jf. afsnit 3.4.2. Vurderingen af, hvorvidt et forhold kan betegnes som en risikofaktorer og/eller en beskyttende faktorer, er sket ud fra midterkategorien i variablen. Det vil sige, at hvis der statistisk er signifikant forskel mellem eksempelvis unge med et *hyppigt* forbrug af rusmidler og unge med et *moderat* forbrug, hvor førstnævnte er forbundet med en øget risiko for at indgå i en kriminel gruppe, så er der tale om en risikofaktor. Er der omvendt signifikant forskel mellem unge med et *moderat* forbrug af rusmidler og unge, der *aldrig* gør brug af rusmidler, hvor sidstnævnte er forbundet med en mindsket risiko for at indgå i en kriminel gruppe, så er der tale om en beskyttende faktorer.[7] Begge tilfælde kan forekomme samtidigt, men de gør det langt fra altid.

3.4.4 Integration af datamateriale fra interview

Temaerne i interviewundersøgelsen følger temaerne i spørgeskemaet, og resultaterne af de to undersøgelser kan derfor let ses i forhold til hinanden. Der henvises dog sjældent til interviewene i afrapporteringen af resultater fra spørgeskemaundersøgelsen med undtagelse af kapitel 18, hvori der findes en nærmere beskrivelse af de unge, der indgår i kriminelle grupper.

At data fra de to undersøgelser behandles separat, sker hovedsageligt af hensyn til flowet i rapporten og for at have en tydelig skelnen mellem, hvornår analyserne bygger på data fra spørgeskema, og hvornår de bygger på data fra interview. I kapitel 19 ses interviewmaterialet derfor separat i forhold til de øvrige resultater, ligesom fokus indsnævres til at handle om tiltrækning og rekruttering af børn og unge til kriminelle grupper og bander.

4 KRIMINALITET OG GRUPPER

I spørgeskemaundersøgelsen har de unge besvaret en række spørgsmål om deres erfaringer med kriminalitet. Det drejer sig om i alt 17 spørgsmål, der belyser, hvorvidt de unge har: [8]

1. stjålet en cykel
2. stjålet en knallert
3. stjålet en motorcykel
4. stjålet en bil
5. stjålet varer i en butik
6. brudt ind i en forretning eller lignende
7. brudt ind i en garage eller lignende

[7] Tilsvarende fremgangsmåde er anvendt i *the Pittsburgh Youth Study* og *the Cambridge Study*.
[8] Spørgeskemaet med de nøjagtige formuleringer af spørgsmålene findes i bilagsmaterialet, jf. bilag 1.

8. brudt ind i en lejlighed, et værelse eller et hus
9. begået tasketyveri fra en ung
10. begået tasketyveri fra en voksen
11. truet eller ved tvang taget noget (røveri)
12. båret kniv ulovligt
13. haft ulovlige våben
14. lavet graffiti
15. begået anden hærværk
16. slået eller skadet nogen alvorligt
17. været involveret i narkotikahandel

Med undtagelse af spørgsmålet om vold og spørgsmålet om narkotikahandel indgår de øvrige kriminalitetsspørgsmål i de ungdomsundersøgelser, der siden 1979 er gennemført i Danmark (Balvig 1982, 2000, 2006 og 2011; Kyvsgaard 1992a).

I det følgende ses der på udbredelsen af de enkelte former for kriminalitet blandt de unge, variationen i antallet af former for kriminalitet samt den samlede mængde kriminalitet, de unge har begået. Det skal understreges, at undersøgelsen er gennemført blandt folkeskoleelever, som hovedsageligt bor i socialt udsatte boligområder, hvor kriminalitetsniveauet generelt må forventes at være højere end på landsplan. Resultaterne afspejler derfor ikke kriminalitetsniveauet blandt unge på landsplan.

På baggrund af de unges erfaringer med kriminalitet dannes tre kriminalitetskategorier: *lovlydige, småkriminelle* og *alvorligt kriminelle*. Endvidere dannes yderligere en kategori, *unge i kriminelle grupper*, som går på tværs af kriminalitetskategorierne. Denne kategori dannes på baggrund af den definition af problemskabende ungdomsgrupper og gadebander, der er udarbejdet af Eurogang, jf. kapitel 2. Kategorierne anvendes i de videre analyser af risikofaktorer og risikolivsstil i forhold til børn og unges deltagelse i kriminelle grupper.

4.1 Kriminalitetens udbredelse

Samlet set har 48 pct. af de unge mindst én gang i deres liv begået en af de former for kriminalitet, der spørges til i undersøgelsen. Af figur 4.1 ses, hvor stor en andel der har begået de enkelte former for kriminalitet, og derigennem at cykeltyveri er den mest udbredte form blandt de unge. Næsten en tredjedel af de unge har begået cykeltyveri, mens hver 4. har begået butikstyveri, og tæt på hver 5. har lavet graffiti og andre former for hærværk.

Omkring hver 10. af de unge har medbragt kniv et sted, de ikke måtte, eller de har et ulovligt våben. Det er ligeledes hver 10., der har stjålet en knallert, og hver 10., der mindst en gang i deres liv har begået vold, dvs. med vilje banket eller skadet nogen så slemt, at vedkommende måtte til læge.

Røveri er begået af hver 15. af de unge, mens lidt færre har begået indbrud i en garage/kælder eller i en forretning/virksomhed. Mindre end hver 20. har begået de resterende seks former for kriminalitet, dvs. biltyveri, indbrud i beboelser, narkotikahandel, tasketyveri mod enten ung eller voksen samt tyveri af motorcykel.

Figur 4.1. Andel unge som nogensinde har begået de nævnte former for kriminalitet (pct.) [9]

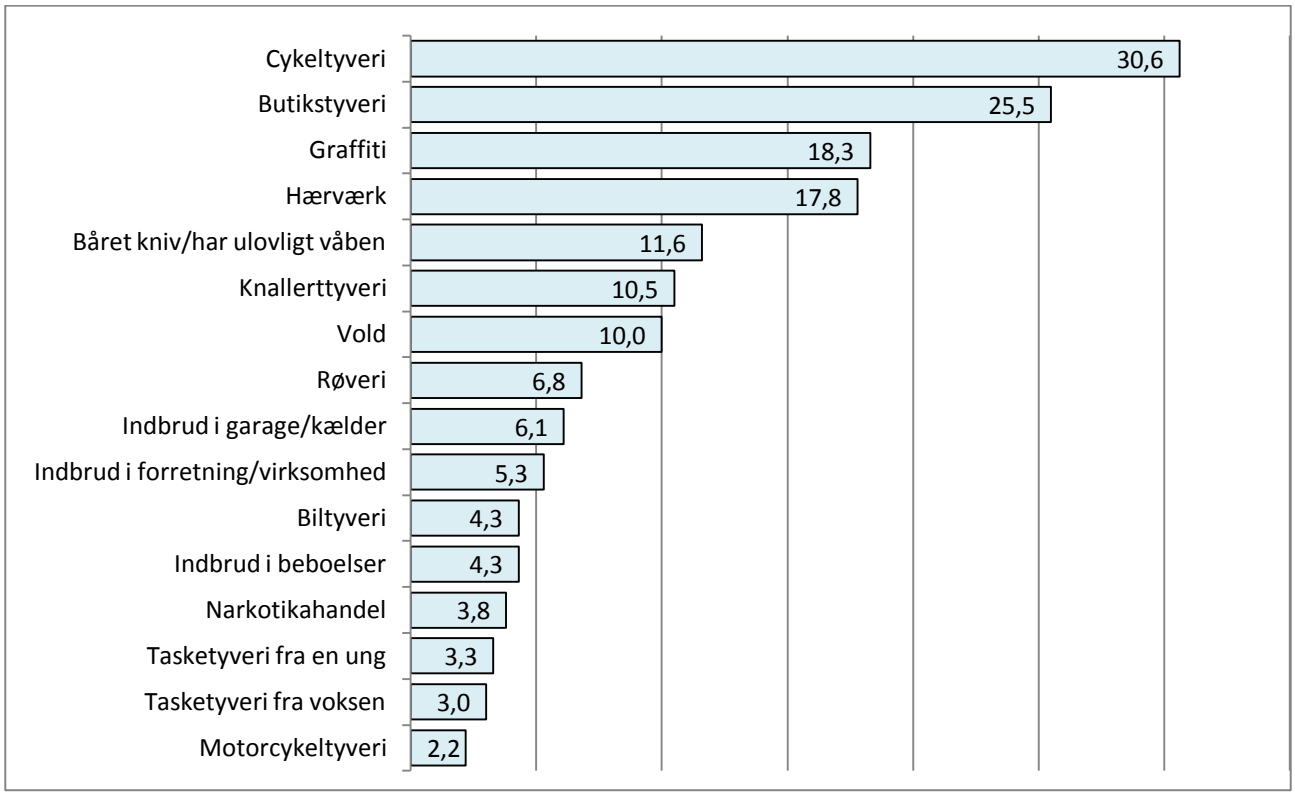

Kriminalitetens udbredelse kan ikke umiddelbart sammenlignes med kriminalitetsfrekvenserne fra de danske ungdomsundersøgelser, fordi undersøgelsen omfatter flere aldersgrupper end de landsdækkende undersøgelser, jf. afsnit 4.6.

4.2 Variationen i den kriminelle aktivitet

Ud over andelen af unge, der har begået de forskellige former for kriminalitet, er det også værd at se på, hvor mange former for kriminalitet de unge hver især har erfaringer med. Af tabel 4.1 fremgår variationen i de unges samlede kriminelle aktiviteter.

Det er lidt under halvdelen af de unge i undersøgelsen, der har begået nogen af de nævnte former for kriminalitet, og mere end en tredjedel af disse unge har kun begået en af kriminalitetsformerne. En tilsvarende andel har begået op til tre forskellige former for kriminalitet, mens en lille gruppe på

[9] Spørgsmålet om at medbringe kniv på steder, hvor det er ulovligt, og besiddelse af ulovlige våben er slået sammen.

7 pct. har begået mindst 10 af de former for kriminalitet, der spørges til. I gennemsnit har den del af de unge, der har begået kriminalitet, erfaring med 3,3 forskellige former for kriminalitet.

Tabel 4.1. Variationen i antallet af forskellige former for kriminalitet begået af de unge (pct.)

	Antal	Procent
Én form for kriminalitet	321	35 %
To former for kriminalitet	174	19 %
Tre former for kriminalitet	118	13 %
Fire former for kriminalitet	83	9 %
5-6 former for kriminalitet	89	10 %
7-9 former for kriminalitet	67	7 %
10 eller flere former for kriminalitet	67	7 %
I alt	**902**	**100 %**

4.3 Kriminalitetskategorier

De tre kriminalitetskategorier, som de unge er inddelt i på baggrund af deres besvarelser af kriminalitetsspørgsmålene, er inspireret af Gladsaxe-undersøgelsen fra 1979 (Balvig 1982). Det er dog vigtigt at understrege, at kategorierne ikke umiddelbart er sammenlignelige hermed, da der er forskel på antallet og karakteren af de spørgsmål, der stilles i undersøgelserne. For at tydeliggøre denne forskel er der her valgt andre navne til de kategorier af unge, der har begået kriminalitet. Navnet på de unge, der ikke har begået nogen af de nævnte former for kriminalitet, er bibeholdt.

De tre kriminalitetskategorier:

1. *Lovlydige* er unge, som aldrig nogensinde har begået nogen af de former for kriminalitet, der spørges til. De lovlydige udgør 52 pct. af de unge i undersøgelsen.

2. *Småkriminelle* er unge, der mindst en gang har begået hærværk, butikstyveri eller andre mindre alvorlige former for tyveri. Ingen af dem har begået alvorligere tyverier eller røveri. De småkriminelle udgør 34 pct. af de unge i undersøgelsen.

3. *Alvorligt kriminelle* er unge, der har begået alvorligere kriminalitet: Biltyveri, motorcykeltyveri, indbrudstyveri eller røveri. Disse unge har generelt en højere kriminalitetsfrekvens end de småkriminelle, og de har begået flere forskellige former for kriminalitet. De alvorligt kriminelle udgør 14 pct. af de unge i undersøgelsen.[10]

[10] Denne gruppe svarer til summen af *de erfarne* og *gengangerne* i ungdomsundersøgelserne.

Det er altid vanskeligt at finde en god betegnelse for en gruppe personer, der er afgrænset alene ud fra kriminalitetserfaringer. Det bliver uundgåeligt en alt for kriminalitetsfokuseret og dermed også let en stemplende og dramatiserende betegnelse. Reelt burde man omtale grupperne ud fra den anvendte definition, altså som f.eks. den gruppe af unge, der mindst en gangs i deres liv har begået mindre alvorlig kriminalitet. Det er dog klart, at læsevenligheden ville lide betydeligt ved en sådan tilbagevendende beskrivelse, hvilket er grunden til, at det er valgt at anvende de noget fortegnende kategorinavne.

4.4 Unge i kriminelle grupper

Foruden de unges egne erfaringer med kriminalitet er de blevet spurgt om den gruppe af venner, de omgås, og deres erfaringer med kriminalitet. Det sker med henblik på at lokalisere unge, der deltager i uorganiserede, men kriminelle grupper.

For at afgøre, hvorvidt de unge er med i en kriminel gruppe, er de blevet stillet syv spørgsmål, der fungerer som filter. Fra studier i udlandet har man erfaret, at det ikke er tilstrækkeligt at spørge unge, om de er med i en bander, eller om de opfatter sig selv som bandemedlem. Der er mange forskellige forståelser af ordet *bande*, og det er derfor nødvendigt med supplerende spørgsmål for at undgå inklusion eller eksklusion af forkerte unge i analysen. Derfor stilles de syv mere objektive spørgsmål, hvorudfra der kan ske en vurdering af et eventuelt medlemskab af en kriminel gruppe.

Ud fra disse spørgsmål om de unges venskabsgrupper er det muligt at skabe endnu en kategori, nemlig *unge i kriminelle grupper*. Denne kategori omfatter unge, der ifølge Eurogangs definition indgår i problemskabende ungdomsgrupper og gadebander. Denne kategori er et supplement til de tre kriminalitetskategorier og kan inkludere både lovlydige, småkriminelle og alvorligt kriminelle.

De spørgsmål, der afgrænser kriminelle ungdomsgrupper, er følgende:

> *Spørgsmål 1* handler om, hvorvidt de unge har en gruppe af venner, som de bruger tid sammen med, gør ting sammen med eller bare hænger ud med. Udelukket er dog grupper af venner fra en sportsklub, spejder, musik eller lignende.
>
> *Spørgsmål 2* handler om, hvor gamle de fleste er i gruppen. Da udgangspunktet er ungdomsgrupper, skal størstedelen af medlemmerne være 12-25 år.
>
> *Spørgsmål 3* skal belyse, hvor gadeorienteret gruppen er. Det sker ved at spørge de unge, om gruppen bruger meget tid sammen på offentlige steder som i parker, i butiksområder, indkøbscentre eller på gaden i det kvarter, hvor de bor.

Spørgsmål 4 er med til at afgøre, om der er tale om en sammentømret gruppe målt på gruppens levetid. Grupper, der har eksisteret i mindre end tre måneder, anses ikke for at være tilstrækkeligt sammentømrede til at udgøre en problemskabende ungdomsgruppe eller gadebande. Svarer de unge positivt på alle de førnævnte samt dette spørgsmål, er der tale om en uformel, gadeorienteret ungdomsgruppe.

Spørgsmål 5+6 handler om gruppens identitet. En gruppes identitet kan ikke måles, men den er operationaliseret til at omhandle to spørgsmål: Hvorvidt det i gruppen er okay at begå kriminalitet, og om nogen i gruppen begår kriminalitet sammen. De unge skal svare *ja* til begge spørgsmål, før gruppen falder inden for definitionen af problemskabende ungdomsgruppe eller gadebande. International forskning fra Eurogang viser, at de to spørgsmål om identitet er med til at indfange grupper af den type, som ønskes belyst i projektet.

Spørgsmål 7 belyser, om gruppen opfatter sig selv som en bande. De unge kan stadig betegnes som medlemmer af en kriminel gruppe, selvom de svarer *nej* til spørgsmålet. Spørgsmålet er alene inkluderet for at få et indtryk af de unges opfattelse af den gruppe, de er en del af.

Ud af samtlige unge i undersøgelsen kan 187 betegnes som medlemmer af en kriminel gruppe i overensstemmelse med de seks definitionsspørgsmål. En analyse viser imidlertid, at yderligere 64 unge bør kategoriseres som medlemmer af en kriminel ungdomsgruppe. Disse 64 unge har svaret positivt på fem af de seks spørgsmål, og de har i alle tilfælde svaret positivt på de to essentielle spørgsmål om gruppens accept af kriminalitet og om, hvorvidt gruppen begår kriminalitet sammen.

De 64 unges besvarelser falder derimod uden for kriterierne for ét af definitionsspørgsmålene om enten alder, gadelivsstil eller gruppens levetid, som er forhold, der anses for mindre væsentlige ved afgrænsning af grupperne.[11] Derudover viser analyser, at de 64 unge i højere grad ligner de unge i kriminelle grupper end de unge i de øvrige kategorier med hensyn til kriminalitetsmønstre vedrørende narkotikahandel, vold og ulovlig våbenbesiddelse. Det er derfor valgt at inkludere de 64 unge i kategorien *unge i kriminelle grupper*. Af tabel 4.2 ses den inddeling, der herefter viser sig på baggrund af såvel de tre kriminalitetskategorier som den nye kategori med unge i kriminelle grupper.

[11] Tre ud af de 64 unge er medlemmer af en kriminel gruppe, hvor størstedelen af medlemmerne er yngre end 12 år eller ældre end 25 år, mens 10 unge enten har undladt at besvare spørgsmålet om alder eller givet et tvetydigt svar. Fire unge har undladt at besvare spørgsmålet om gruppens levetid, mens 11 har svaret, at gruppen har eksisteret mindre end tre måneder. I alt 35 unge har svaret *nej* til, at gruppen bruger meget tid sammen på offentlige steder, mens en enkelt har undladt at besvare spørgsmålet.

Tabel 4.2. Unge fordelt efter kriminalitetskategorier og tilhørsforhold til kriminelle grupper

	Antal	Procent
Unge i kriminelle grupper	251	13 %
Alvorligt kriminelle	129	7 %
Småkriminelle	553	29 %
Lovlydige	953	51 %

Samlet set er 13 pct. af de unge i undersøgelsen med i en kriminel gruppe, og dermed er andelen af unge i grupper større end andelen af alvorligt kriminelle. Det skal ses i lyset af, at over halvdelen af gruppemedlemmerne har begået alvorlig kriminalitet, jf. tabel 4.3. Antallet af alvorligt kriminelle er således mindsket betragteligt, efter kategorien med unge i kriminelle grupper er etableret. I øvrigt bemærkes, at der også findes både lovlydige og småkriminelle blandt de unge, som indgår en kriminel gruppe. Som forventet, er det dog ret få, der tilhører gruppen af lovlydige

Tabel 4.3. Unge i kriminelle grupper fordelt på kriminalitetskategorier

	Antal	Procent
Alvorligt kriminelle	132	53 %
Småkriminelle	98	39 %
Lovlydige	21	8 %
I alt	**251**	**100 %**

Såfremt klassifikationen af medlemskab af en kriminel gruppe alene var baseret på spørgsmålet om, hvorvidt de unge selv opfatter deres gruppe af venner som en bande, ville antallet af unge i kriminelle grupper falde betydeligt.

Figur 4.2. Unge fordelt efter kriminalitetskategori og opfattelse af deres gruppe af venner som en bande (pct.)

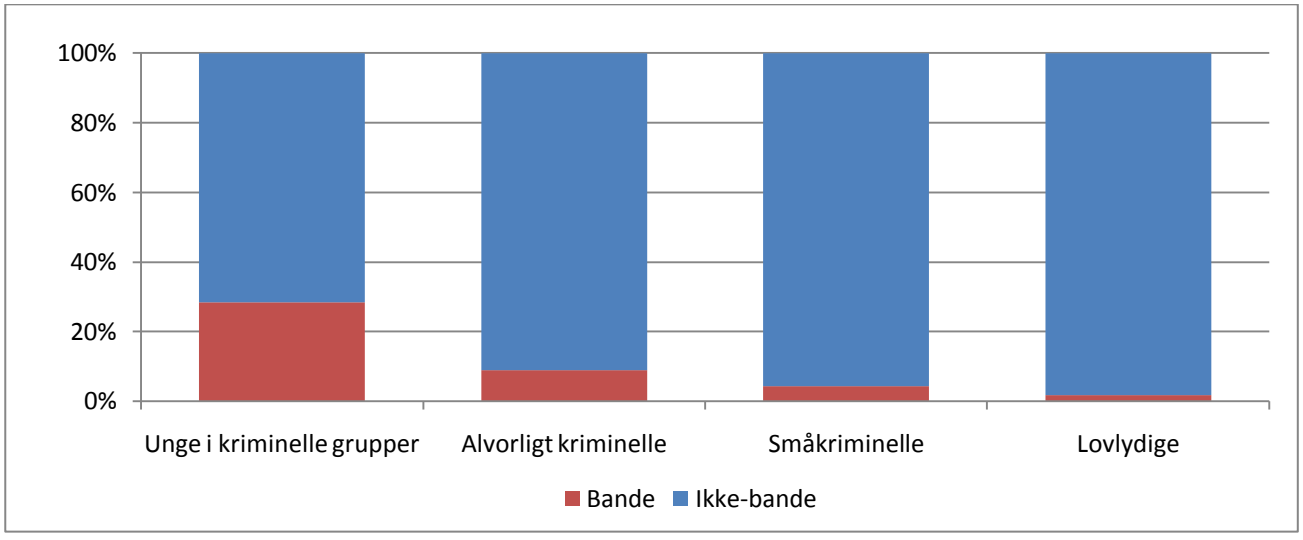

N = 1560

I alt 111 unge opfatter deres gruppe af venner som en bande mod de 251, som falder inden for den ovenstående definition. De unge, der ser deres gruppe af venner som en bande, opfylder dog ikke nødvendigvis de anvendte afgrænsningskriterier for problemskabende ungdomsgrupper og gadebander, hvilket ses af figur 4.2.

Det ses ligeledes, at en større andel af de unge i kriminelle grupper opfatter deres gruppe af venner som en bande sammenlignet med de øvrige unge. Der er dog langt fra tale om, at alle eller en majoritet af de unge i kriminelle grupper har denne opfattelse, da kun 29 pct. ser gruppen som en bande. Dette understreger, at der er mange forskellige forståelser af, hvad en bande er, hvorfor vægten i denne undersøgelse er lagt på adfærden i gruppen frem for de unges opfattelse og betegnelse af den.

4.5 Den samlede kriminalitet

Unge i kriminelle grupper udgør en mindre del af de unge i undersøgelsen, og de er som nævnt ikke klassificeret på baggrund af deres egne erfaringer med kriminalitet. På trods heraf står de for mere en halvdelen af den samlede kriminalitet, som alle unge i undersøgelsen rapporterer at have begået i henholdsvis hele deres liv og i løbet af det seneste år, jf. figur 4.3.[12]

Figur 4.3. Den samlede mængde kriminalitet fordelt efter, hvilken kategori de unge tilhører

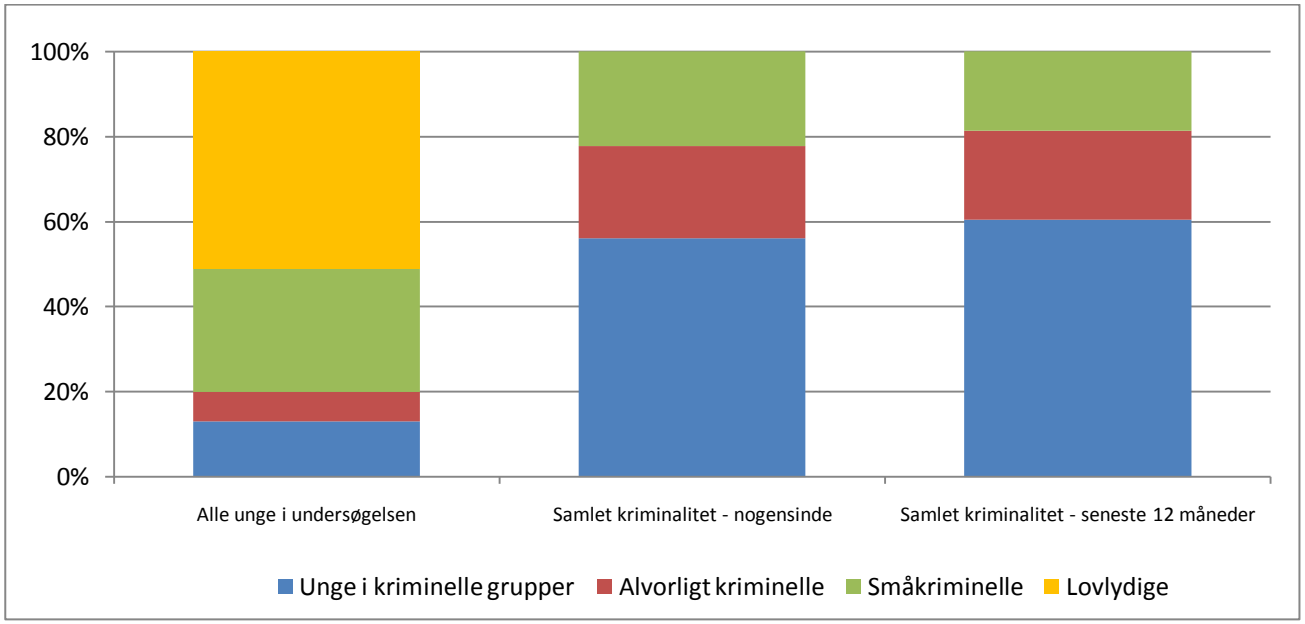

N = 1886

De unge i kriminelle grupper udgør 13 pct. af de unge i undersøgelsen, men de står får 56 pct. af den samlede mængde kriminalitet, de unge nogensinde har begået. De alvorligt kriminelle, der ud-

[12] Det maksimale antal kriminelle handlinger per ung per kriminalitetsform er sat til 20 for at undgå, at overdrivelser og pralerier skævvrider billedet. For en ordens skyld er det dog undersøgt, om denne grænse har betydning for beregning af kriminalitetsfrekvensen i de forskellige grupper. Det ændrer dog ikke på forholdet mellem de forskellige kategorier af unge, hvis de reelt oplyste tal i stedet anvendes.

gør 7. pct. af de unge, står får 22 pct. af kriminaliteten, mens den forholdsvis store gruppe af småkriminelle på 29 pct. ligeledes står for 22 pct. af den samlede kriminalitet.

En analyse af den samlede kriminalitet, som de unge har begået inden for de sidste 12 måneder, giver stort set samme resultat. Af denne samlede mængde står de unge i kriminelle grupper således for 60 pct., mens de alvorligt kriminelle står for 21 pct. og de småkriminelle for 19 pct.

Den skæve kriminalitetsfordeling udspringer selvsagt af forskelle i den individuelle kriminalitetsfrekvens i de forskellige grupper. I gennemsnit har unge i kriminelle grupper begået 44 kriminelle handlinger, mens det for de alvorligt kriminelle drejer sig om 33 kriminelle handlinger i gennemsnit og om 8 for de småkriminelle. Af figur 4.4 ses den gennemsnitlige kriminalitetsfrekvens for de enkelte kriminalitetsformer for forskellige kriminalitetskategorier af unge.

Figur 4.4. Den gennemsnitlige kriminalitetsfrekvens for unge i kriminalitetskategorierne fordelt efter kriminalitetens art (antal gange nogensinde)

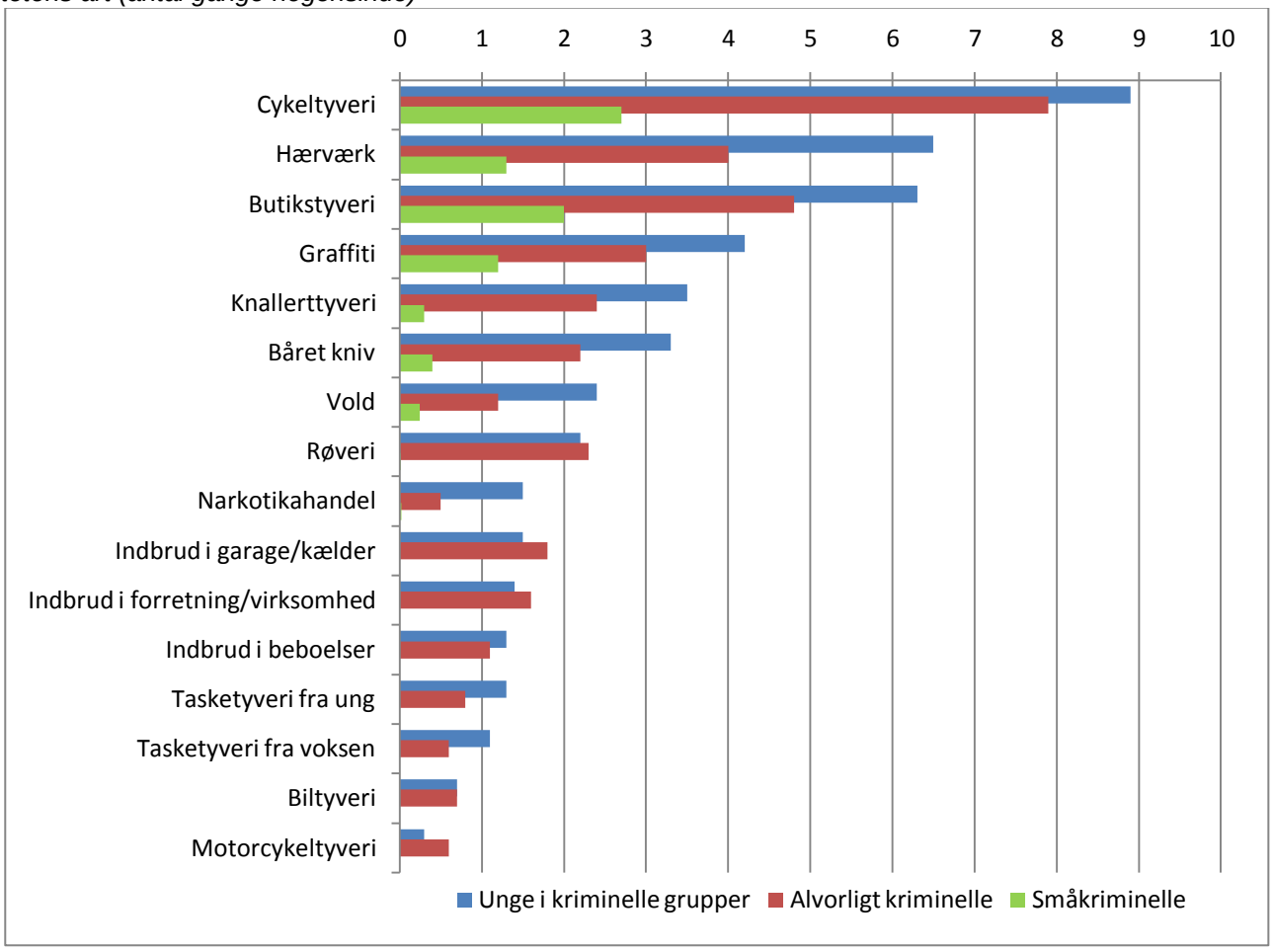

De alvorligt kriminelle er som nævnt afgrænset ved, at de har begået biltyveri, motorcykeltyveri, indbrudstyveri og/eller røveri. Det kunne derfor forventes, at deres gennemsnitlige frekvens for disse forbrydelser ville være størst. Det er imidlertid ikke altid tilfældet, idet unge i kriminelle grupper

har en højere frekvens for indbrud i beboelser og en lige så høj frekvens for biltyverier som de alvorligt kriminelle. Desuden er deres gennemsnitlige frekvens næsten lige så stor som de alvorligt kriminelles med hensyn til røveri og øvrige indbrud. Kun hvad angår tyveri af motorcykel har de alvorligt kriminelle en mere markant større frekvens end de unge i kriminelle grupper.

For alle de øvrige former for kriminalitet har unge i kriminelle grupper en større gennemsnitlig frekvens end de øvrige grupper, og forskellen mellem de unge i kriminelle grupper og de alvorligt kriminelle er statistisk signifikant for samtlige af disse. Det vil sige cykeltyveri, knallerttyveri, butikstyveri, tasketyveri fra enten ung eller voksen, hærværk, graffiti, vold, narkotikahandel og at medbringe kniv på steder, hvor det ikke er tilladt.

De største forskelle i den gennemsnitlige kriminalitetsfrekvens ses for vold og handel med narkotika. Hele 80 pct. af de oplyste lovovertrædelser vedrørende narkotikahandel er begået af unge i kriminelle grupper, mens de alvorligt kriminelle og en meget lille del af de småkriminelle tegner sig for resten.[13] Dette kan ses som et tegn på, at handel med narkotika forudsætter en vis form for samarbejde eller organisering i kriminelle grupper.

Overordnet set er det således de unge i kriminelle grupper, som begår mest kriminalitet. Det er ligeledes disse unge, som hyppigst er i konflikt med politiet, jf. tabel 4.4.

Tabel 4.4. Unge fordelt efter om de har været i konflikt med politiet pga. en lovovertrædelse (pct.)

	Færdselslovsovertrædelse*	**Straffelovsovertrædelse****
Unge i kriminelle grupper	59 %	39 %
Alvorligt kriminelle	46 %	34 %
Småkriminelle	30 %	11 %
Lovlydige	7 %	0 %
I alt (pct.)	**24 %**	**11 %**
I alt (antal)	**440**	**202**

N = *1867/**1861

Knap hver fjerde ung i undersøgelsen har været i konflikt med politiet på grund af en færdselslovovertrædelse, og hver niende har været det på grund af en straffelovsovertrædelse. Blandt de unge i kriminelle gruppe er denne andel dog betydeligt større. Dertil kommer, at de unge i kriminelle grupper i gennemsnit har været i konflikt med politiet flest gange. I gennemsnit har de været i konflikt med politiet 4,4 gange som følge af en færdselslovsovertrædelse og 1,9 gange som følge af en straffelovsovertrædelse.

[13] Den gennemsnitlige kriminalitetsfrekvens for de småkriminelle er 0,023 med hensyn til narkotikahandel, hvilket knapt kan ses af figuren.

4.6 Holdninger til kriminel adfærd

Også med hensyn til holdninger til kriminalitet viser undersøgelse store forskelle mellem kriminalitetskategorierne. I undersøgelsen er de unge blevet bedt om at svare på, hvor enige eller uenige de er i følgende udsagn: *Når noget er forbudt ved lov, skal man rette sig efter det; man kan ikke have det skægt som ung uden at overtræde loven; love er til for at blive brudt; hvis man begår kriminalitet, mister man sine venner*

Udsagnene differentierer tydeligt mellem kriminalitetskategorierne, herunder mellem alene de unge i kriminelle grupper og de alvorligt kriminelle. Dette fremgår af tabel 4.5, er 45 pct. af alle unge *helt enige* i, at når noget er forbudt ved lov, så skal man rette sig efter det. Blandt de unge i kriminelle grupper drejer det sig dog kun om 14 pct. mod 28 pct. af de alvorligt kriminelle, 41 pct. af de småkriminelle og 59 pct. af de lovlydige.

Tabel 4.5. Unge fordelt efter kriminalitetskategori og efter deres svar på udsagnet: "Når noget er forbudt ved lov, skal man rette sig efter det" (pct.)

	Helt enig	Lidt enig	Lidt uenig	Helt uenig	I alt
Unge i kriminelle grupper	14 %	39 %	39 %	14 %	100 %
Alvorligt kriminelle	28 %	41 %	20 %	11 %	100 %
Småkriminelle	41 %	40 %	15 %	4 %	100 %
Lovlydige	59 %	29 %	8 %	4 %	100 %
I alt (pct.)	**45 %**	**34 %**	**14 %**	**6 %**	**100 %**
I alt (antal)	**803**	**606**	**256**	**107**	**1772**

P = 0,000 (alle grupper) / P = 0,002 (unge i kriminelle grupper/alvorligt kriminelle)

På samme måde er en langt større andel af de unge i kriminelle grupper – 40 pct. – *helt enige* i, at man ikke kan have det sjovt som ung uden at overtræde loven, jf. tabel 4.6.

Tabel 4.6. Unge fordelt efter kriminalitetskategori og efter deres svar på udsagnet: "Man kan ikke have det skægt som ung uden at overtræde loven" (pct.)

	Helt enig	Lidt enig	Lidt uenig	Helt uenig	I alt
Unge i kriminelle grupper	40 %	27 %	20 %	12 %	100 %
Alvorligt kriminelle	25 %	30 %	18 %	27 %	100 %
Småkriminelle	19 %	25 %	24 %	32 %	100 %
Lovlydige	14 %	18 %	19 %	50 %	100 %
I alt (pct.)	**20 %**	**22 %**	**20 %**	**38 %**	**100 %**
I alt (antal)	**344**	**394**	**358**	**666**	**1762**

P = 0,000 (alle grupper) / P = 0,001 (unge i kriminelle grupper/alvorligt kriminelle)

Som det fremgår at tabellen, er kun 12 pct. af de unge i kriminelle grupper *helt uenige* i udsagnet mod 27 pct. af de alvorligt kriminelle, 32 pct. af de småkriminelle og halvdelen af de lovlydige. Ligesom ovenfor er der således statistisk signifikante forskelle mellem kategorierne og også mellem alene de unge i kriminelle grupper og de alvorligt kriminelle.

Knap hver 10. ung i undersøgelsen er *helt enig* i, at love er til for at blive brudt, jf. tabel 4.7. Blandt de unge i kriminelle grupper drejer det sig imidlertid om 23. pct. og 18 pct. af de alvorligt kriminelle, 7 pct. af de småkriminelle og 5 pct. af de lovlydige. Forskellen mellem de alvorlig kriminelle og de unge i kriminelle grupper er svagt statistisk signifikant. For den del, der er *helt uenige* i udsagnet i forhold til de øvrige, er forskellen stærkere signifikant.

Tabel 4.7. Unge fordelt efter kriminalitetskategori og efter deres svar på udsagnet: "Love er til for at blive brudt" (pct.)

	Helt enig	Lidt enig	Lidt uenig	Meget uenig	I alt
Unge i kriminelle grupper	23 %	25 %	28 %	25 %	100 %
Alvorligt kriminelle	18 %	18 %	25 %	39 %	100 %
Småkriminelle	7 %	16 %	28 %	50 %	100 %
Lovlydige	5 %	9 %	17 %	70 %	100 %
I alt (pct.)	**9 %**	**14 %**	**22 %**	**56 %**	**100 %**
I alt (antal)	**153**	**246**	**388**	**982**	**1769**

P = 0,000 (alle grupper) / P = 0,032 (unge i kriminelle grupper/alvorligt kriminelle)

På spørgsmålet om, hvorvidt de unge er enige eller uenige i, at man mister sine venner, hvis man begår kriminalitet, er der meget stor forskel på opfattelserne i de forskellige kategorier, jf. tabel 4.8.

Tabel 4.8. Unge fordelt efter kriminalitetskategori og efter deres svar på udsagnet: " Hvis man begår kriminalitet, mister man sine venner" (pct.)

	Helt enig	Lidt enig	Lidt uenig	Meget uenig	I alt
Unge i kriminelle grupper	7 %	18 %	28 %	47 %	100 %
Alvorligt kriminelle	22 %	21 %	28 %	29 %	100 %
Småkriminelle	18 %	28 %	33 %	21 %	100 %
Lovlydige	32 %	33 %	22 %	13 %	100 %
I alt (pct.)	**24 %**	**29 %**	**27 %**	**21 %**	**100 %**
I alt (antal)	**419**	**500**	**466**	**367**	**1752**

P = 0,000 (alle grupper) / P = 0,000 (unge i kriminelle grupper/alvorligt kriminelle)

Af tabellen ses det, at næsten halvdelen af de unge i kriminelle er uenige i dette synspunkt, mens tilsvarende gælder for 29 pct. af de alvorligt kriminelle, 21 pct. af de småkriminelle og 13 pct. af de lovlydige. Kun 7 pct. af de unge i kriminelle grupper er *helt enige* i, at man mister sine venner, hvis

man begår kriminalitet. Dette skal ses i lyset af den måde, kategorien er afgrænset på, da de unge netop er kendetegnet ved, at det i deres gruppe er accepteret at begå kriminalitet, og at man i gruppen begår kriminalitet sammen.

4.7 Sammenligning med tidligere undersøgelser

De kriminelle unge i denne undersøgelse har i gennemsnit erfaring med 3,3 forskellige former for kriminalitet, mens gennemsnitstallet i en tidligere undersøgelse af ungdomskriminalitet var 2,8 for de kriminelt aktive (Kyvsgaard 1992a). Dette skal ses i lyset af, at det i den tidligere undersøgelse var muligt at opnå en større variationsbredde, da flere typer kriminalitet var inkluderet – i alt 25 spørgsmål om kriminalitet mod 16 spørgsmål i denne undersøgelse.[14] Det tyder således på, at variationen i de unges kriminelle aktiviteter i denne undersøgelse i gennemsnit er relativ høj.

Det er vanskeligt at sammenligne denne undersøgelse med ungdomsundersøgelserne, da den er gennemført i særligt udvalgte områder. Derudover er kategorierne ikke helt svarende til kategorierne i de tidligere undersøgelser, hvilket hovedsageligt skyldes antallet og karakteren af de spørgsmål, der stilles. De lovlydige i denne undersøgelse er således ikke nødvendigvis ligeså lovlydige som de unge i ungdomsundersøgelserne, da flere spørgsmål om kriminalitet af mindre alvorlig karakter er udeladt her. Det er dog muligt at sammenligne med *de erfarne* og *gengangerne*, da de er afgrænset på baggrund af de samme spørgsmål som de alvorligt kriminelle i denne undersøgelse. En nærmere sammenligning kræver dog, at der tages højde for aldersfordelingen i populationen, da de tidligere undersøgelser er gennemført på 8. og 9. klassetrin mod 7.-10. klassetrin i denne undersøgelse.

En sådan sammenligning fremgår af tabel 4.9, hvor de alvorligt kriminelle er opdelt på samme måde som de erfarne og gengangere i ungdomsundersøgelserne, og hvor kun unge fra 8. og 9. klasse indgår.[15] De erfarne omfatter unge, som 1-2 gange har begået alvorligere kriminalitet såsom biltyveri, indbrud og røveri, mens gangerne har begået alvorligere kriminalitet tre eller flere gange.

Tabel 4.9. Unge i 8. og 9. klasse fordelt efter kriminalitetskategorier i forskellige undersøgelser (pct.)

	Denne undersøgelse	Landsplan 2010	Gladsaxe 2010	Nordjylland 2010	Allerød 2010
Gengangere	7,2 %	1,4 %	1,8	2,0 %	0,3 %
De erfarne	6,6 %	4,6 %	5,5	5,3 %	2,6 %
I alt	**13,8 %**	**6,0 %**	**7,3**	**7,3 %**	**2,9 %**

N = 261 (denne undersøgelse)

[14] Denne forskel i omfanget af erfaringer med kriminalitet gælder også, når der tages højde for, at målgruppen i den tidligere undersøgelse alene var 8. klasse mod 7.-10.klasse i denne undersøgelse. Den tilsvarende aldersgruppe i denne undersøgelse har erfaringer med i gennemsnit 2,9 former for kriminalitet.

[15] Undersøgelsen i Gladsaxe og Nordjylland inkluderer alene elever fra 8. klasse. Eftersom undersøgelsen er gennemført i foråret, og nærværende undersøgelse er gennemført i september, dvs. i starten af skoleåret, sammenlignes her med 8. og 9. klasses elever, idet deres aldersgennemsnit svarer ganske godt til det i ungdomsundersøgelsen.

Af tabellen fremgår det, at andelen af alvorligt kriminelle er over dobbelt så stor i denne undersøgelse sammenlignet med den seneste ungdomsundersøgelse (Balvig 2011). Særligt bemærkelsesværdigt er det, at der er væsentligt flere gengangere blandt de alvorligt kriminelle i denne undersøgelse. Det gælder i forhold til alle de undersøgte områder. Da undersøgelsen som nævnt er gennemført i særligt belastede områder, er dette fund dog ikke helt uventet.

DEL 2. INDIVIDUELLE RISIKOFAKTORER

De næste fire kapitler handler om forhold, der enten er eller kan være relateret til såvel kriminalitet som deltagelse i kriminelle gruppe. Fokus er således rettet mod spørgsmålet om mulige risikofaktorer. Dette undersøges i første omgang ved hjælp af simple sammenhængsanalyser, mens der i kapitel 16 via regressionsanalyser ses på, om de forhold, som de simple binære analyser peger på, også gælder, når der tages hensyn til øvrige forhold.

Der findes i dag en omfattende litteratur vedrørende risikofaktorer i relation til børne- og ungdomskriminalitet (en oversigt findes i Clausen, Djurhuus & Kyvsgaard 2009), og det er påvist, at risikoen for kriminalitet stiger med antallet af risikofaktorer (Farrington & Welsh 2007). Der er derimod mindre kendskab til, om de samme faktorer er forbundet med en øget risiko for, at børn og unge bliver del af en kriminel gruppe. Det er dette, der er udgangspunktet for analyserne i det følgende.

Almindeligvis skelnes der mellem dynamiske og *ikke*-dynamiske risikofaktorer, idet førstnævnte angår forhold, der er mulige at forandre, mens sidstnævnte angår uforanderlige forhold. I analyserne i denne del af rapporten undersøges begge typer af mulige risikofaktorer, mens en række dynamiske risikofaktorer vedrørende de unges livsstil undersøges i rapportens del 3.

5 KØN, ALDER OG ETNICITET

Det er almindelig kendt, at køn og alder er risikofaktorer i forhold til at begå kriminalitet. Der er tale om *ikke*-dynamiske risikofaktorer. Det samme gælder etnicitet. I dette kapitel ses der nærmere på disse tre forhold, og hvordan de forskellige kategorier af unge fordeler sig med hensyn hertil.

5.1 Kønsfordelingen

Der er stort set en ligelig kønsfordeling af unge i spørgeskemaundersøgelsen, idet 49 pct. er drenge, og 51 pct. er piger. Ikke uventet er drengene overrepræsenteret blandt de kriminelle og pigerne blandt de lovlydige. Tilsvarende mønster er fundet i de danske ungdomsundersøgelser, dog ikke i den seneste fra 2010, som viser, at andelen af lovlydige piger og drenge er lige store (Balvig 2011).

I denne undersøgelse viser det sig, at 62 pct. af de lovlydige er piger, mens det drejer sig om 44 pct. af de småkriminelle og knap en tredjedel af de alvorligt kriminelle, jf. tabel 5.1. Også af de unge i kriminelle grupper er en tredjedel piger. Denne kønsfordeling – med dobbelt så mange drenge som piger i kriminelle grupper – stemmer overens med det, der er fundet i flere internationale undersøgelser, hvor samme definition af grupperne er anvendt (f.eks. Peterson et al. 2004).

Tabel 5.1. Unge fordelt efter kriminalitetskategori og efter køn (pct.)

	Piger	Drenge	I alt
Unge i kriminelle grupper	32 %	68 %	100 %
Alvorligt kriminelle	32 %	68 %	100 %
Småkriminelle	44 %	56 %	100 %
Lovlydige	62 %	38 %	100 %
I alt (pct.)	**51 %**	**49 %**	**100 %**
I alt (antal)	**946**	**912**	**1858**

P = 0,000 (alle grupper) / P = 0,920 (unge i kriminelle grupper/alvorligt kriminelle)

De personer, der er registreret som medlemmer af rocker- eller bandegrupperinger i Politiets Efterretningsdatabase har en helt anden kønssammensætning, idet det udelukkende er mænd, der indgår i registret (Klement, Kyvsgaard & Pedersen 2011). Denne divergens mellem de unge i kriminelle grupper og de registrerede rocker/bandemedlemmer beror givetvis på forskelle i både organisatorisk niveau og involvering i kriminalitet. På den anden side kan det forekomme sandsynligt, at også kvinder er involveret i mere organiseret rocker/bandekriminalitet, men at deres rolle muligvis er af en karakter, som bevirker, at de ikke i samme grad som mændene opdages og/eller registreres som rocker/bandemedlemmer, jf. diskussionen i kapitel 19 afsnit 19.6.

5.2 Aldersfordelingen

De unge, der har deltaget i spørgeskemaundersøgelsen, gik i 7. til 10. klasse, da de besvarede skemaet. Det betyder, at de fleste var 13-17 år gamle på undersøgelsestidspunktet. Eftersom undersøgelsen er gennemført i starten af et skoleår, har også enkelte 12-årige deltaget. Der er også enkelte 18-årige, der har deltaget, muligvis fordi de har gået en klasse om. På grund af det ringe antal 12- og 18-årige er de i analyserne slået sammen med henholdsvis de 13- og de 17-årige.

Gennemsnitsalderen for alle unge i undersøgelsen er 14,6 år, hvilket er en anelse højere end i tilsvarende undersøgelser fra USA og Holland, som er baseret på lidt yngre aldersklasser (Weerman & Esbensen 2005). I tråd med det, de internationale undersøgelser viser, er aldersgennemsnittet højere for de unge i kriminelle grupper end for samtlige unge i undersøgelsen.

Der er ligefrem proportionalitet mellem alder og kriminalitet, idet andelen af unge i kriminelle grupper og andelen af alvorligt kriminelle stiger med alderen, mens andelen af lovlydige falder. Dette er helt forventet, idet der generelt i sådanne ungdomsundersøgelser findes mindst (alvorlig) kriminalitet blandt de yngste og mest blandt de ældste. Blandt de 12-13-årige er det således 7 pct. af de unge, der indgår i kriminelle grupper, mod 11 pct. af de 14-årige, 13 pct. af de 15-årige, 19 pct. af de 16-årige og hele 25 pct. af de 17-18-årige.

Aldersfordelingen for de forskellige kategorier af unge fremgår af figur 5.1, der viser, at der er tydelige forskelle mellem de lovlydige og de småkriminelle samt de to øvrige kategorier, men at aldersfordelingen for de unge i kriminelle grupper og de alvorligt kriminelle er ret ensartet.

Figur 5.1. Unge fordelt efter kriminalitetskategori og efter alder (pct.)

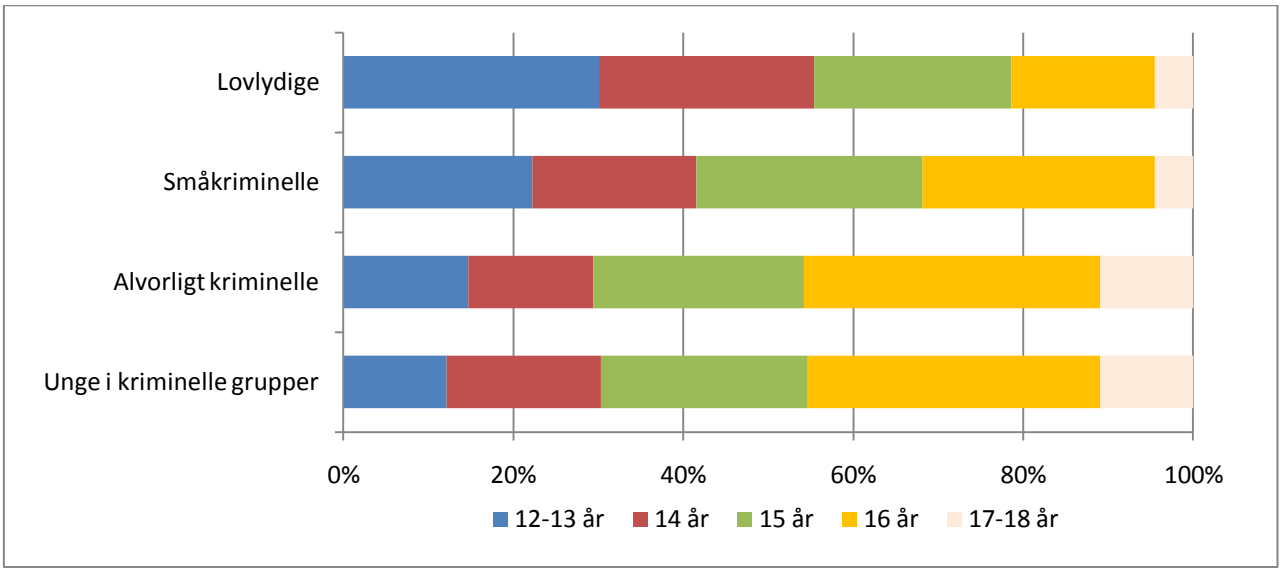

Det forhold, at der er flest alvorligt kriminelle og unge i kriminelle grupper blandt de ældste i undersøgelsen, skyldes næppe alene alderen. Det skyldes antagelig også den selektion, der sker efter det 9. klassetrin, hvor mange unge forlader folkeskolen. Blandt de unge, der bliver tilbage i folkeskolen, kan der formodes at være en relativ høj andel, som begår kriminalitet, da kriminalitet og andre sociale problemer kan være årsager til, at de unge ikke er påbegyndt en ungdomsuddannelse. Der er således markant flere unge i kriminelle grupper og alvorligt kriminelle i 10. klasse end i 9. klasse – henholdsvis 22 pct. og 10 pct. mod 12 pct. og 7 pct.

Denne fordeling medfører, at halvdelen af de unge i kriminelle grupper går i 10. klasse, jf. tabel 5.2.

Tabel 5.2. Unge fordelt efter kriminalitetskategori og efter klassetrin (pct.)

	7. klasse	8. klasse	9. klasse	10. klasse	I alt
Unge i kriminelle grupper	12 %	18 %	21 %	50 %	100 %
Alvorligt kriminelle	12 %	18 %	23 %	47 %	100 %
Småkriminelle	21 %	20 %	24 %	36 %	100 %
Lovlydige	29 %	25 %	25 %	21 %	100 %
I alt (pct.)	**23 %**	**22 %**	**24 %**	**31 %**	**100 %**
I alt (antal)	**437**	**412**	**443**	**578**	**1870**

P= 0,000 (alle grupper) / P = 0,959 (unge i kriminelle grupper/alvorligt kriminelle)

Som følge af den skæve aldersfordeling i kriminalitetskategorierne er samtlige analyser, der relaterer sig til disse kategorier, baseret på vægtede data, således at sammenligningerne angår kategorier med ensartede aldersfordelinger.

5.3 Fordelingen efter etnisk baggrund

Spørgsmålet om sammenhængen mellem etnicitet og kriminalitet er jævnligt til debat. En ny undersøgelse bekræfter det billede, som mange tidligere undersøgelser viser: At indvandrere og efterkommere er overrepræsenteret i straffesystemet (Andersen & Tranæs 2011). Undersøgelsen viser dog samtidig, at denne overrepræsentation er mindsket betydeligt siden 1990, hvor efterkommere fra ikke-vestlige lande 80 pct. hyppigere blev registreret som lovovertrædere end personer af dansk oprindelige, når der blev taget hensyn til køn, alder og socioøkonomiske forhold. I 2006 var denne overrepræsentation mindsket til 30 pct. (ibid.).

I undersøgelsen er de unge blevet spurgt om, hvor de selv er født, og hvor deres forældre er født. På den baggrund har det været muligt at bestemme, om de er enten etniske danskere, indvandrere eller efterkommere.[16] Det skal erindres, at undersøgelsen er gennemført i områder, hvor koncentrationen af indvandrere og efterkommere fra ikke-vestlige lande er særlig høj. Det ses da også af, at mere end halvdelen af de unge i undersøgelsen har fremmed etnisk baggrund. 46 pct. er således af dansk afstamning, mens 12 pct. er indvandrere, og 42 pct. er efterkommere. Andelen med indvandrerbaggrund er dermed væsentlig højere, end den er blandt jævnaldrene i Region Hovedstaden. Ifølge Danmarks Statistik var 4 pct. af de 13-17-årige i Region Hovedstaden indvandrere og 12 pct. efterkommere på undersøgelsestidspunktet.

Tabel 5.3. Unge fordelt efter kriminalitetskategori og etnicitet (pct.)

	Dansker	Indvandrer	Efterkommer	Total
Unge i kriminelle grupper	52 %	8 %	40 %	100 %
Alvorligt kriminelle	50 %	10 %	39 %	100 %
Småkriminelle	51 %	10 %	39 %	100 %
Lovlydige	39 %	11 %	51 %	100 %
I alt (pct.)	**45 %**	**10 %**	**45 %**	**100 %**
I alt (antal)	**821**	**185**	**823**	**1829**

P = 0,000 (alle grupper) / P = 0,758 (unge i kriminelle grupper/alvorligt kriminelle)

[16] Der er her gået ud fra den definition, som Danmarks statistik anvender ved afgrænsning af danskere, indvandrere og efterkommere. Etniske danskere er født i Danmark og har mindst én forælder, der ligeledes er født i Danmark. Indvandrere er født uden for Danmark, og mindst én af deres forældre er født uden for Danmark. Efterkommere er født i Danmark af forældre, der er født i udlandet. Hvis en ung ikke har svaret på, om han eller hun er født i Danmark, men begge forældre er født i Danmark, så er vedkommende registreret som dansker. Hvis begge forældre er født i udlandet, er vedkommende registreret som efterkommer.

Af resultaterne ses det imidlertid, at andelen af unge med dansk baggrund er større end andelen af indvandrerne og efterkommerne blandt de småkriminelle, de alvorligt kriminelle og de unge i kriminelle grupper, jf. bilagstabel 1. Af tabel 5.3 fremgår det i tråd hermed, at over halvdelen af de unge i kriminelle grupper er unge af dansk herkomst, mens 40 pct. er efterkommere og 8 pct. er indvandrere. De unge af dansk herkomst er således overrepræsenterede blandt de unge i kriminelle grupper, mens indvandrerne og efterkommerne er underrepræsenterede.

Undersøgelsen giver dermed et noget andet billede af ungdomskriminalitet og etnicitet end de undersøgelser, der er baseret på den registrerede kriminalitet. Disse viser sædvanligvis, at de etniske minoriteter er overrepræsenterede. Denne diskrepans kan have flere forklaringer. Det kan skyldes, at etniske minoriteter har en større sandsynlighed for at blive opdaget end andre, hvilket indebærer, at deres kriminalitetsfrekvens er større, når den måles gennem registreret kriminalitet, end når den – som her – måles via selvrapporteret kriminalitet (Kyvsgaard 2001; Holmberg & Kyvsgaard 2003).

En anden mulig forklaring er, at undersøgelsespopulation ikke er repræsentativ, men at der er tale om en selekteret population. De unge, der indgår i undersøgelsen, bor i områder med relativt mange etniske minoriteter og relativt mange ressourcesvage beboere. Muligvis forholder sig sådan, at de etniske danskere i områderne er forholdsmæssigt mere socialt og økonomisk udsatte end de indvandrere og efterkommere, de bor sammen med. Det vil kunne forklare en højere kriminalitetsfrekvens blandt de unge af dansk afstamning. De regressionsanalyser, der gennemføres senere, vil kunne vise, om det forholder sig på denne måde, jf. kapitel 16.

Samlet set viser resultaterne, at der er klare forskelle mellem kriminalitetskategorierne med hensyn til køn, alder og etnicitet. Hvis fokus udelukkende er på de unge i kriminelle grupper og de alvorligt kriminelle, så er der imidlertid ingen statistisk signifikante forskelle mellem de to kategorier. Køn, alder og etnicitet ser således ikke umiddelbart ud til at kunne forklare, hvorfor nogle unge indgår i kriminelle grupper, mens andre begår alvorlig kriminalitet uden at være med i en sådan gruppe.

6 FAMILIE

Det er en udbredt opfattelse, at unges familieforhold har en væsentlig betydning for, om de begår kriminalitet. Der er da også dokumenteret sammenhæng mellem forhold i familien og risikoen for at begå kriminalitet, men sammenhængen er ofte mere moderat end forventet (Wikström & Butterworth 2006). Det samme gælder i forhold til medlemskab af en kriminel gruppe, hvor tidligere forskning har vist, at de familierelaterede risikofaktorer ofte betyder meget lidt, jf. kapitel 2.

I dette kapitel skal der ses nærmere på nogle af de familieforhold, som i tidligere undersøgelser har vist sig at have betydning for kriminalitet, og som muligvis også har betydning for medlemskab af kriminelle grupper. Det drejer sig først og fremmest om familiestrukturen. Splittede familier har i

nogle undersøgelser vist sig som en risikofaktor i forhold til at begå kriminalitet (Balvig 2000; Kyvsgaard 1992a; Wikström & Butterworth 2006), men der synes at være en tendens til, at dette forhold mister betydning, når der kontrolleres for andre forhold (Kyvsgaard 1992a; Balvig 2011). Oplysninger om eventuelle anbringelser og ophold på institutioner for børn indgår også i dette kapitel om familien.

Endvidere belyses forældrenes beskæftigelse og den økonomiske situation i hjemmet, selv om heller ikke disse forhold altid er relateret til risikoen for kriminalitet. Den sammenhæng mellem lav socioøkonomisk status i familien og kriminalitet, som nogle undersøgelser påviser, kan være af en indirekte karakter, idet den kan forklares med, at forældre med vanskelig økonomi ikke altid formår at give deres børn en god og omsorgsfuld opdragelse, hvilket kan influerer på kriminalitetsrisikoen (Wikström & Butterworth 2006; Farrington & Welsh 2007).

Kontakten med og relationen til forældrene er også relateret til kriminalitetsrisikoen (Wikström & Butterworth 2006). For at undersøge, om det også er forbundet med risikoen for deltagelse i kriminelle grupper, er der i undersøgelsen stillet spørgsmål om, hvor tit de unge spiser aftensmad sammen med deres forældre, hvor tit de laver noget sjovt sammen med dem, og om de snakker med deres forældre, når de har problemer eller er kede af det. På baggrund af svarene på disse spørgsmål konstrueres en skala vedrørende de unges forhold til forældrene.

Der konstrueres endvidere en skala, der er baseret på spørgsmål om forældrenes viden om de unges færden, da opsyn fra forældrenes side synes at være vigtig i forhold til at begå kriminalitet, ligesom det er relateret til risikoen for at indgå i en kriminel gruppe (Balvig 2000; Wikström & Butterworth 2006; Klein & Maxson 2006). Skalaen bygger på spørgsmål om, hvorvidt forældrene ved, hvor deres børn er, hvad de laver, og hvem de er sammen med, når de ikke er hjemme.

6.1 Familiestruktur

Svarfordelingen på spørgsmålet om, hvem de unge bor hos, er vist i tabel 6.1. Mere end 60 pct. bor med begge deres forældre, mens godt en femtedel bor sammen med kun én af forældrene. Ca. hver 10. bor skiftevis hos deres mor og far, og 7 pct. bor enten hos deres mor eller far og dennes nye partner.[17]

Andelen af unge, der bor sammen med begge forældre, er størst for de lovlydige og mindst for de unge i kriminelle grupper. Der er dog ikke markante forskelle mellem de unge i kriminelle grupper og de alvorligt kriminelle.

[17] Kategorien *Andet* vedrører plejefamilier, institutioner og ungdomsboliger.

Tabel 6.1. Unge fordelt efter kriminalitetskategori og efter hvem de bor hos (pct.)

	Begge forældre	En forælder og en sted-forælder	Skiftevis mor og far	En forælder	Andet	I alt
Unge i kriminelle grupper	52 %	9 %	13 %	23 %	3 %	100 %
Alvorligt kriminelle	54 %	6 %	14 %	23 %	4 %	100 %
Småkriminelle	58 %	7 %	9 %	24 %	2 %	100 %
Lovlydige	65 %	6 %	8 %	20 %	1 %	100 %
I alt (pct.)	**61 %**	**7 %**	**9 %**	**22 %**	**2 %**	**100 %**
I alt (antal)	**1137**	**123**	**172**	**411**	**28**	**1871**

P = 0,001 (alle grupper) / P = 0,838 (unge i kriminelle grupper/alvorligt kriminelle)

6.2 Ophold på institution

Det er mindre end 1 pct. af de unge, som boede på en institution på undersøgelsestidspunktet, mens 2 pct. tidligere havde boet på en institution. Andelen af unge, der aktuelt bor på en institution, er størst for de unge i kriminelle grupper og de alvorligt kriminelle, mens andelen er mindst for de lovlydige, jf. tabel 6.2. Resultaterne er i tråd med tidligere forskning, da ophold på en institution er en af de faktorer, som har vist sig at være tydeligt forbundet med risikoen for kriminalitet (Balvig 2000; Farrington & Welsh 2007; Egelund 2010).

Tabel 6.2. Unge fordelt efter kriminalitetskategori og efter om de bor eller har boet på en institution (pct.)

	Bor på institution	Har boet på institution	Har ikke boet på institution. Der har været tale om det	Har ikke boet på institution Der har *ikke* været tale om det	I alt
Unge i kriminelle grupper	1,7 %	3 %	10 %	86 %	100 %
Alvorligt kriminelle	1,6 %	5 %	12 %	82 %	100 %
Småkriminelle	0,9 %	2 %	4 %	93 %	100 %
Lovlydige	0,1 %	1 %	2 %	97 %	100 %
I alt (pct.)	**0,7 %**	**2 %**	**4 %**	**93 %**	**100 %**
I alt (antal)	**12**	**36**	**73**	**1696**	**1817**

P = 0,000 (alle grupper) / P = 0,743 (unge i kriminelle grupper/alvorligt kriminelle)

Tabellen viser endvidere, at der blandt de alvorligt kriminelle er den største andel, der tidligere har boet på en institution, eller hvor der har været tale om, at de skulle bo på en institution. Der er dog ikke signifikante forskelle mellem de alvorligt kriminelle og de unge i kriminelle grupper.

6.3 Forældrenes beskæftigelse

Det er generelt svært at spørge børn og unge om, hvad deres forældre beskæftiger sig med. De ved gerne, om forældrene har et arbejde, men de ved ikke altid, hvad de arbejder med (Balvig 2000; Andersen & Kjærulff 2003). I denne undersøgelse er der som i andre tilsvarende valgt alene at spørge, om forældrene er i arbejde, og – i tilfælde af, at de ikke er det – om de er under uddannelse, arbejdsløse, pensionerede, syge eller lignende.

Tabel 6.3. Unge fordelt efter kriminalitetskategori og efter forældrenes tilknytning til arbejdsmarkedet (pct.) [18]

	Begge har arbejde eller er under uddannelse	**Den ene har arbejde eller er under uddannelse**	**Begge er uden arbejde og *ikke* under uddannelse**	**I alt**
Unge i kriminelle grupper	52 %	35 %	14 %	100 %
Alvorligt kriminelle	58 %	35 %	7 %	100 %
Småkriminelle	56 %	31 %	13 %	100 %
Lovlydige	54 %	32 %	15 %	100 %
I alt (pct.)	**54 %**	**32 %**	**13 %**	**100 %**
I alt (antal)	**930**	**551**	**230**	**1711**

P = 0,394 (alle grupper) / P = 0,200 (unge i kriminelle grupper/alvorligt kriminelle)

Som det fremgår af tabel 6.3, er over halvdelen af begge forældre (eller dem de bor sammen med) på arbejdsmarkedet eller under uddannelse. I knap en tredjedel af tilfældene er den ene forælder i arbejde eller under uddannelse, mens den anden ikke er det. Godt hver 7. ung har forældre, hvor begge er uden arbejde og heller ikke under uddannelse. Af de forældre, der ikke var i arbejde på undersøgelsestidspunktet, er mødrene oftest arbejdsløse, mens fædrene hyppigere er enten pensionerede, sygemeldte eller lignende.

Tabellen viser, at fordelingen efter forældrenes erhvervsforhold ikke differentierer meget mellem kriminalitetskategorierne, ligesom der heller ikke ses tendenser til, at erhvervsfrekvensen er større blandt de lovlydige end blandt de øvrige grupper. Statistisk set er der altså ikke signifikante forskelle mellem kriminalitetskategorier, heller ikke når der ses separat på morens og farens tilknytning til arbejdsmarkedet. Der er således intet, der umiddelbart tyder på, at børnenes risiko for kriminalitet eller for at deltage i kriminelle grupper er relateret til forældrenes aktuelle erhvervsforhold.

6.4 Økonomien i hjemmet

Ligesom det i selvrapporteringsundersøgelser kan være vanskeligt at få valide svar på forældrenes erhverv, kan det også være vanskeligt at få sikre svar på spørgsmål om forældrenes indkomst. Det

[18] De fleste unge har angivet begge forældres tilknytning til arbejdsmarkedet, selv om de i spørgeskemaet bliver bedt om kun at besvare spørgsmålet for dem eller den, de bor sammen med.

er en erfaring, som bl.a. er gjort i forbindelse med de danske ungdomsundersøgelser (Balvig 2000). Børn og unge har sjældent en klar viden om, hvad forældrene tjener.

Den økonomiske situation i hjemmet er i stedet belyst gennem spørgsmål om børnenes indtryk af forældrenes økonomiske situation. Det er gjort ved at spørge om, hvilken indtægtsgruppe de unge tror, deres forældre tilhører; om de har indtryk af, at deres forældre har økonomiske problemer; om de har oplevet, at forældrene ikke har haft råd til, at de kunne tage på lejrskole, skoleudflugter eller andet med skolen.

Af tabel 6.6 ses, hvordan svarene fordeler sig på spørgsmålet om forældrenes indtægtsgruppe. Ikke overraskende angiver tre fjerdedele af de unge, at deres forældre tilhører den mellemste indkomstgruppe. Kun ca. hver 8. tror, at deres forældre tilhører den tredjedel, som tjener mest, og ligeledes ca. hver 8. tror, at de tilhører den tredjedel, som tjener mindst.

Tabel 6.6. Unge fordelt efter kriminalitetskategori og efter den indtægtsgruppe, som de tror, forældrene tilhører (pct.)

	Den tredjedel som tjener mest	Den tredjedel som tjener midt imellem	Den tredjedel som tjener mindst	I alt
Unge i kriminelle grupper	16 %	69 %	15 %	100 %
Alvorligt kriminelle	12 %	69 %	20 %	100 %
Småkriminelle	10 %	76 %	14 %	100 %
Lovlydige	11 %	78 %	11 %	100 %
I alt (pct.)	**12 %**	**75 %**	**13 %**	**100 %**
I alt (antal)	**197**	**1293**	**224**	**1714**

P = 0,030 (alle grupper) / P = 0,416 (unge i kriminelle grupper/alvorligt kriminelle)

Generelt er der ikke store forskelle mellem vurderingerne af indkomstforholdene i de fire kriminalitetskategorier. Dog er der en tendens til, at en stigende andel vurderer forældrenes indkomst som enten relativ høj eller relativ lav i takt med omfanget af kriminelle erfaringer. Det ses endvidere, at flere af de alvorligt kriminelle end af de øvrige tror, at deres forældre hører til den indtægtsgruppe, som tjener mindst. Der er en overordnet, men svag statistisk signifikant forskel mellem kriminalitetskategorierne med hensyn til oplevelsen af forældrenes økonomiske situation, men ingen signifikant forskel mellem de unge i kriminelle grupper og de alvorligt kriminelle.

De unge, som tror, at deres forældre tilhører den tredjedel, der tjener mindst, er i høj grad de samme, som dem, der svarer bekræftende på et spørgsmål om, hvorvidt deres forældre har økonomiske problemer. I alt 6 pct. af de unge giver udtryk for, at deres forældre næsten altid har problemer med at få pengene til at slå til, mens 30 pct. mener, at det forekommer engang imellem, jf. tabel 6.7. Blandt de unge i kriminelle grupper er der en forholdsvis stor andel, som mener, at deres forældre

næsten altid har økonomiske problemer, men derudover er der ikke store forskelle mellem kategorierne.

Tabel 6.7. Unge fordelt efter kriminalitetskategori og efter deres indtryk af forældrenes eventuelle økonomiske problemer (pct.)

	De klarer sig meget godt økonomisk	De har sommetider problemer med at få pengene til at slå til	De har næsten altid problemer med at få pengene til at slå til	I alt
Unge i kriminelle grupper	60 %	27 %	13 %	100 %
Alvorligt kriminelle	63 %	31 %	7 %	100 %
Småkriminelle	61 %	33 %	6 %	100 %
Lovlydige	67 %	28 %	5 %	100 %
I alt (pct.)	**64 %**	**30 %**	**6 %**	**100 %**
I alt (antal)	**1168**	**546**	**113**	**1827**

P = 0,000 (alle grupper) / P = 0,162 (unge i kriminelle grupper/alvorligt kriminelle)

Knap en tredjedel af de unge, der mener, at deres forældre tilhører den tredjedel, der tjener mindst, har oplevet, at forældrene ikke har haft råd til, at de kunne tage med på lejrskole, skoleudflugter eller andet med skolen. Langt de flest af de unge i undersøgelsen har dog aldrig oplevet dette, og der er ikke markante forskelle på svarfordelingerne i kriminalitetskategorierne, jf. tabel 6.8.

Tabel 6.8. Unge fordelt efter kriminalitetskategori og efter om de har oplevet, at forældrene ikke har haft råd til, at de kunne tage på lejrskole, skoleudflugter eller andet med skolen (pct.)

	Mange gange	Nogle få Gange	En enkelt gang	Aldrig	I alt
Unge i kriminelle grupper	5 %	5 %	5 %	84 %	100 %
Alvorligt kriminelle	3 %	3 %	7 %	87 %	100 %
Småkriminelle	3 %	6 %	7 %	84 %	100 %
Lovlydige	3 %	5 %	5 %	87 %	100 %
I alt (pct.)	**3 %**	**6 %**	**6 %**	**86 %**	**100 %**
I alt (antal)	**62**	**102**	**104**	**1594**	**1862**

P = 0,347 (alle grupper) / P = 0,539 (unge i kriminelle grupper/alvorligt kriminelle)

6.5 Forhold til forældrene

De unges forhold til forældrene belyses gennem spørgsmål om, hvordan de har det med henholdsvis deres mor og deres far. Derudover indgår forskellige spørgsmål om samvær og kontakt med forældrene i bedømmelsen af forholdet til forældrene. Svarene på de førstnævnte spørgsmål fremgår at tabellerne 6.9 og 6.10, der viser, at tre ud af fire unge har det *rigtig godt* med deres mor, mens to tredjedele har det *rigtig godt* med deres far.

Andelen af unge, der har det *rigtig godt* med deres forældre er generelt størst blandt de lovlydige og mindst for de unge i kriminelle grupper og de alvorligt kriminelle. Det er samtidig i særlig grad blandt unge i disse to kategorier, man finder dem, som har det *dårligt* med deres forældre. Der er kun små og insignifikante forskelle mellem de alvorligt kriminelle og unge i kriminelle grupper.

Tabel 6.9. Unge fordelt efter kriminalitetskategori og efter hvordan de har det med deres mor (pct.)

	Rigtig godt	Godt	Mindre godt	Dårligt	I alt
Unge i kriminelle grupper	66 %	24 %	5 %	4 %	100 %
Alvorligt kriminelle	67 %	26 %	4 %	3 %	100 %
Småkriminelle	76 %	20 %	4 %	0,6 %	100 %
Lovlydige	81 %	17 %	3 %	0,3 %	100 %
I alt (pct.)	**76 %**	**19 %**	**3 %**	**1 %**	**100 %**
I alt (antal)	**1407**	**351**	**63**	**20**	**1841**

P = 0,000 (alle grupper) / P = 0,897 (unge i kriminelle grupper/alvorligt kriminelle)

Tabel 6.10. Unge fordelt efter kriminalitetskategori og efter hvordan de har det med deres far (pct.)

	Rigtig godt	Godt	Mindre godt	Dårligt	I alt
Unge i kriminelle grupper	62 %	24 %	7 %	6 %	100 %
Alvorligt kriminelle	57 %	27 %	9 %	8 %	100 %
Småkriminelle	66 %	24 %	8 %	3 %	100 %
Lovlydige	73 %	20 %	5 %	3 %	100 %
I alt (pct.)	**68 %**	**22 %**	**6 %**	**4 %**	**100 %**
I alt (antal)	**1180**	**380**	**109**	**64**	**1733**

P = 0,001 (alle grupper) / P = 0,792 (unge i kriminelle grupper/alvorligt kriminelle)

Et andet spørgsmål er, hvor ofte de unge snakker med deres forældre, hvis de har problemer eller er kede af det. Godt en tredjedel af de unge snakker *altid* eller *næsten altid* med deres forældre i sådanne situationer, mens lidt under halvdelen *nogle gange* snakker med deres forældre, og hver 5. *næsten aldrig* eller *aldrig* gør det, jf. tabel 6.11.

Der er tydelige forskelle mellem kategorierne, idet en større andel af de lovlydige end af de øvrige unge *altid* eller *næsten altid* snakker med deres forældre, hvis de har problemer eller er kede af det. Modsat er andelen af unge, der *aldrig* eller *næsten aldrig* snakker med forældrene i en sådan situation, størst blandt de unge i kriminelle grupper, idet det gælder mere end en tredjedel. Det samme er tilfældet for 29 pct. af de alvorligt kriminelle, 24 pct. af de småkriminelle og 12 pct. af de lovlydige.

Tabel 6.11. Unge fordelt efter kriminalitetskategori og efter hvor ofte de snakker med deres forældre, når de har problemer eller er kede af det (pct.)

	Altid eller næsten altid	Nogle gange	Aldrig eller næsten aldrig	I alt
Unge i kriminelle grupper	23 %	40 %	37 %	100 %
Alvorligt kriminelle	29 %	43 %	29 %	100 %
Småkriminelle	28 %	48 %	24 %	100 %
Lovlydige	44 %	45 %	12 %	100 %
I alt (pct.)	**35 %**	**45 %**	**20 %**	**100 %**
I alt (antal)	**656**	**839**	**370**	**1865**

P = 0,000 (alle grupper) / P = 0,184 (unge i kriminelle grupper/alvorligt kriminelle)

Samme mønster ses ved spørgsmålene om, hvor tit de unge spiser aftensmad sammen med deres forældre, og hvor tit de laver noget sjovt med deres forældre, jf. bilagstabel 2 og 3. Samlet set er det godt halvdelen af de unge, der spiser aftensmad med deres forældre *hver aften*, men blandt de lovlydige er andelen 62 pct. mod 34 pct. af de unge i kriminelle grupper. Omkring 90 pct. af de unge laver noget sjovt med deres forældre *mindst én gang om måneden*, men for de unge i kriminelle grupper er denne andel noget mindre, nemlig på 80 pct.

Svarende til det, der er gjort i en lignende engelsk undersøgelse (Wikström & Butterworth 2006), er der ud fra ovennævnte fem spørgsmål dannet en skala, der samlet belyser de unges forhold til deres forældre. Det er sket ved at give point fra 1-3 for svarene på de enkelte spørgsmål. Det betyder, at de unge mindst kan have 5 point, da der er fem spørgsmål, og højest 15 point, da der er tre svarmuligheder for hvert spørgsmål. Jo flere point, de unge har, desto dårligere er deres forhold til forældrene. Af figur 6.1 ses, hvordan pointene fordeler sig.

Figuren viser tydeligt, at de lovlydige er overrepræsenteret blandt de unge med et godt forhold til forældrene, mens især de unge i kriminelle grupper er underrepræsenteret. Omvendt forholder det sig i den anden ende af skalaen, idet der er relativt få lovlydige, men relativt mange af de unge i kriminelle grupper med et dårligt forhold til forældrene. Også i forhold til de småkriminelle og de alvorligt kriminelle er der nogle forskelle, da kurverne for de fire kategorier forløber forholdsvis separat og kun i begrænset omfang lapper over hinanden.

Når der, som omtalt i metodeafsnittet, inddeles i tre niveauer på baggrund af pointene, så kan i alt 59 pct. af de lovlydige siges at have et *godt* forhold til deres forældre, jf. bilagstabel 4. Tilsvarende gælder for 38 pct. af de småkriminelle, 33 pct. af de alvorligt kriminelle og 28 pct. af de unge i kriminelle grupper. Forskellene mellem kategorierne er statistisk signifikante samlet set, men ikke mellem de alvorligt kriminelle og de unge i kriminelle grupper. Det lader således ikke til at være forholdet til forældrene, der differentierer mellem de to kategorier.

Figur 6.1. Unge fordelt efter kriminalitetskategori og forholdet til forældrene [19]

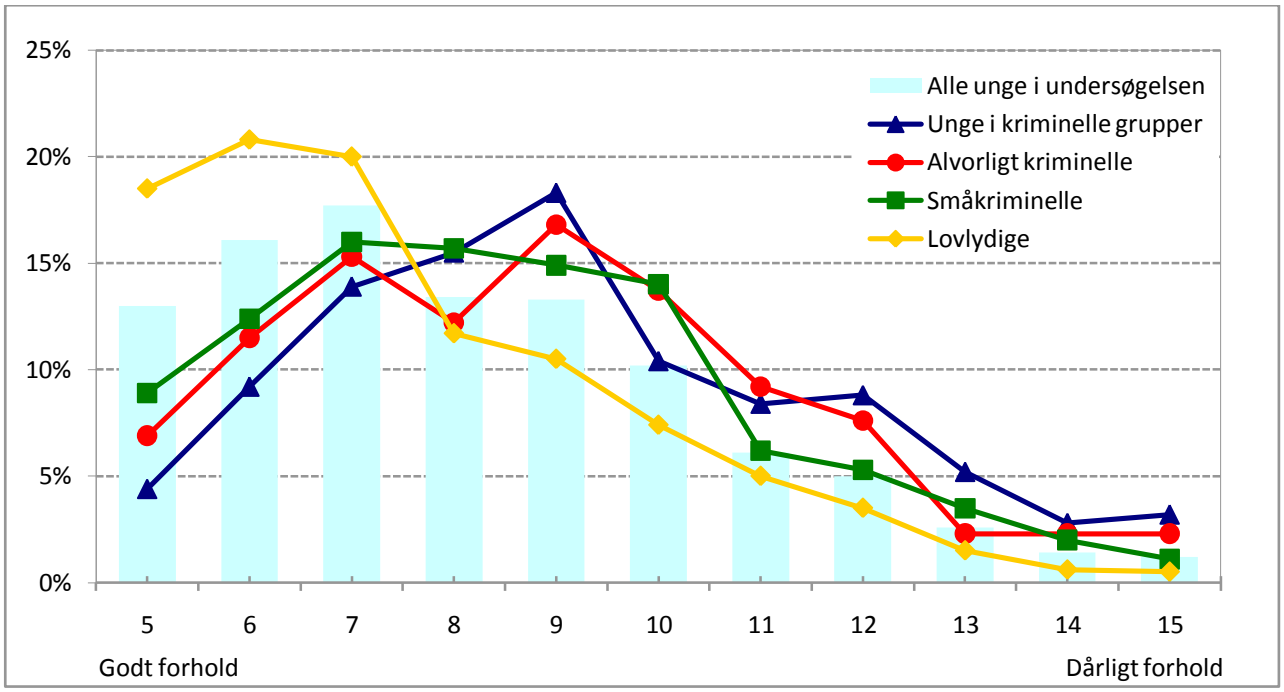

6.6 Forældrenes opsyn med de unge

Som nævnt er de unge også blevet spurgt, hvorvidt deres forældre ved, hvor deres børn er, hvad de laver, og hvem de er sammen med, når de ikke er hjemme. Af tabel 6.12 ses andelen af unge, hvis forældre *sjældent* eller *aldrig* ved noget om dette.

Tabel 6.12. Unge fordelt efter kriminalitetskategori og efter hvor meget deres forældre ved om deres fritid (pct.)

	Forældrene ved sjældent eller aldrig, hvor deres børn er*	Forældrene ved sjældent eller aldrig, hvad deres børn laver**	Forældrene ved sjældent eller aldrig, hvem deres børn er sammen med***
Unge i kriminelle grupper	30 %	55 %	30 %
Alvorligt kriminelle	22 %	38 %	24 %
Småkriminelle	10 %	27 %	15 %
Lovlydige	4 %	13 %	8 %
I alt (pct.)	**10 %**	**24 %**	**14 %**
I alt (antal)	**189**	**447**	**257**

*P = 0,000 (alle grupper) / P = 0,262 (unge i kriminelle grupper/alvorligt kriminelle)
**P = 0,000 (alle grupper) / P = 0,016 (unge i kriminelle grupper/alvorligt kriminelle)
***P = 0,000 (alle grupper) / P = 0,424 (unge i kriminelle grupper/alvorligt kriminelle)

[19] En signifikanttest baseret på en gruppering af skalaværdierne, jf. bilagstabel 4, giver følgende resultat: P = 0,000 (alle grupper) / P = 0,447 (unge i kriminelle grupper/alvorligt kriminelle).

Hver 10. af de unge oplyser, at deres forældre sjældent eller aldrig ved, hvor de er, når de ikke er hjemme. Knap en fjerdedel siger, at forældrene sjældent eller aldrig ved, hvad de laver, mens hver 7. angiver, at forældrene sjældent eller aldrig ved, hvem de er sammen med. Der er på alle disse spørgsmål tydelige forskelle mellem kriminalitetskategorierne.

Andelen af unge, hvis forældre sjældent eller aldrig ved, hvor deres børn er, hvad de laver, og hvem de er sammen med, er størst blandt de unge i kriminelle grupper, mens den er mindst blandt de lovlydige efterfulgt af de småkriminelle og de alvorligt kriminelle. En sammenligning mellem alene de alvorligt kriminelle og de unge i kriminelle grupper viser, at der er signifikant forskel mellem dem med hensyn til, om forældrene ved, hvad de laver.

De tre spørgsmål indgår i en skala om forældrenes opsyn med deres børn. Ligesom i den tidligere skala afhænger pointene af, hvad de unge har svaret på spørgsmålene. De kan mindst have 3 point og højest 12 point. Få point ses som tegn på en høj grad af opsyn fra forældrene, hvorimod mange point er tegn på ringe opsyn fra forældrene. Af figur 6.2 ses, hvordan pointene fordeler sig.

Figur 6.2. Unge fordelt efter kriminalitetskategori og opsynet fra forældrene[20]

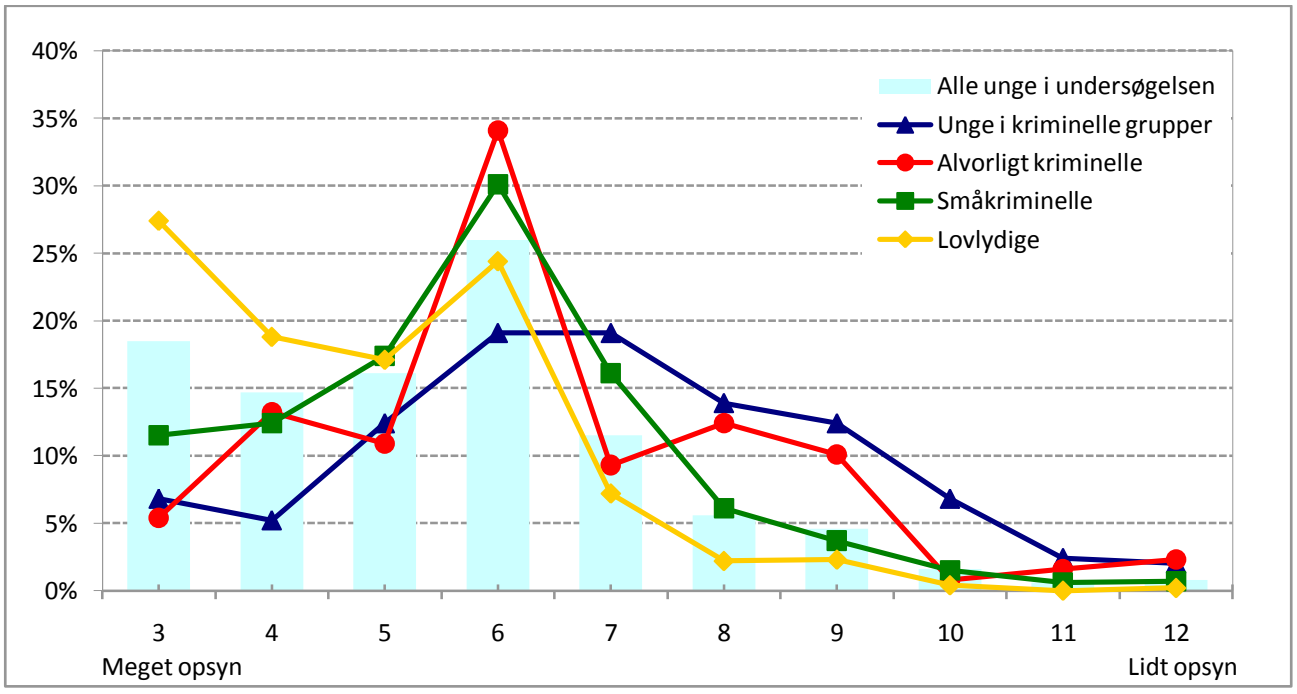

Også for denne skala ses der meget forskellige forløb af de kurver, der angår de fire kategorier af unge. Der er således en betydeligt større andel af de lovlydige end af de øvrige, hvor forældrene i høj grad fører opsyn med deres børns færden, mens kurven for især unge i kriminelle grupper ligger noget over de øvrige i den ende af skalaen, der angiver ringe opsyn fra forældrenes side.

[20] En signifikanttest baseret på en gruppering af skalaværdierne, jf. bilagstabel 5, giver følgende resultat: P = 0,000 (alle grupper) / P = 0,000 (unge i kriminelle grupper/alvorligt kriminelle).

En inddeling af pointene i tre niveauer viser, at 57 pct. af de unge i kriminelle grupper er kendetegnet ved *lidt* opsyn fra forældrenes side mod 36 pct. af de alvorligt kriminelle, 29 pct. af de småkriminelle og 12 pct. af de lovlydige, jf. bilagstabel 5. Forskellene er både statistisk signifikante mellem kategorierne samlet set og alene mellem de alvorligt kriminelle og de unge i kriminelle grupper.

7 SKOLE

Ligesom familien udgør skolen et vigtigt element i de unges sociale integration i samfundet, og den sociale integration har betydning for risikoen for at begå kriminalitet og risikoen for at involvere sig i kriminelle grupper herunder bander. At personer, der er dårligt socialt integreret, i højere grad end andre har en tendens til at begå kriminalitet, antages bl.a. at skyldes, at omkostninger i form af *social udstødelse* er mindre for socialt marginaliserede unge (Wikström og Butterworth 2006).

De danske ungdomsundersøgelser, der er gennemført, har hele tiden vist, at de unges forhold til skolen er stærkt forbundne med deres kriminalitetsrisiko, og den seneste af disse undersøgelser peger på, at skolen har en større betydning herfor end forholdene i familien (Balvig 2011). Spørgsmålet er, om det forholder sig på samme måde i relation til deltagelse i kriminelle grupper.

De forskellige spørgsmål, der er anvendt til at belyse forholdet mellem skole og kriminalitet, stammer dels fra den danske ungdomsundersøgelse og dels fra The Peterborough Youth Study (Balvig 1982; Wikström og Butterworth 2006). Overordnet handler spørgsmålene om, hvad de unge synes om at gå i skole, hvordan de klarer sig i skolen, hvor ofte de pjækker, skoleskift samt om skolens kontakt med hjemmet på grund af problemer i skolen. Derudover berøres de unges forhold til klassekammeraterne, herunder om de nogensinde er blevet mobbet eller drillet.

Ud fra nogle af spørgsmålene dannes en skala om de unges forhold til skolen. Skalaen er tidligere benyttet af forskerne bag The Peterborough Youth Study, hvor der er påvist en sammenhæng mellem forholdet til skolen og risikoen for at begå kriminalitet (Wikström og Butterworth 2006).

7.1 Trivsel i skolen

De unges trivsel i skolen er belyst gennem et spørgsmål om, hvad de synes om at gå i skole. Langt de fleste af de unge i undersøgelsen synes enten *rigtig godt* eller *godt* om at gå i skole, jf. tabel 7.1. Blandt de lovlydige findes den største andel af unge, som synes *rigtig godt* om skolen, mens den mindste andel findes blandt de unge i kriminelle grupper.

Kun ganske få unge synes *dårligt* om skolen, og denne andel er størst blandt de unge i kriminelle grupper. Tabellen viser en forventet og tydelig sammenhæng mellem kriminalitet og de unges for-

hold til skolen, men også mellem skolerelationen og deltagelse i kriminelle grupper. Forholdet til skolen differentierer dog ikke mellem unge i kriminelle grupper og de alvorligt kriminelle.

Tabel 7.1. Unge fordelt efter kriminalitetskategori og efter hvad de synes om at gå i skole (pct.)

	Rigtig godt	Godt	Mindre godt	Dårligt	I alt
Unge i kriminelle grupper	24 %	54 %	16 %	6 %	100 %
Alvorligt kriminelle	29 %	50 %	16 %	5 %	100 %
Småkriminelle	31 %	57 %	9 %	3 %	100 %
Lovlydige	49 %	45 %	5 %	2 %	100 %
I alt (pct.)	**39 %**	**50 %**	**8 %**	**3 %**	**100 %**
I alt (antal)	**727**	**943**	**157**	**49**	**1876**

P = 0,000 (alle grupper) / P = 0,768 (unge i kriminelle grupper/alvorligt kriminelle)

De unges relation til deres lærere vedrører i allerhøjeste grad også trivslen i skolen. Målt med denne parameter stortrives de unge i skolen. Det er således 9 ud af 10, som har et *rigtig godt* eller *godt* forhold til deres lærere, og kun hver 50. har et *dårligt* forhold til dem, jf. tabel 7.2.

Tabel 7.2. Unge fordelt efter kriminalitetskategori og deres forhold til deres lærere (pct.)

	Rigtig godt	Godt	Mindre godt	Dårligt	I alt
Unge i kriminelle grupper	16 %	60 %	15 %	8 %	100 %
Alvorligt kriminelle	26 %	50 %	20 %	4 %	100 %
Småkriminelle	24 %	63 %	12 %	1 %	100 %
Lovlydige	43 %	51 %	4 %	1 %	100 %
I alt (pct.)	**33 %**	**56 %**	**9 %**	**2 %**	**100 %**
I alt (antal)	**613**	**1040**	**168**	**44**	**1865**

P = 0,000 (alle grupper) / P = 0,038 (unge i kriminelle grupper/alvorligt kriminelle)

Der er imidlertid ganske store forskelle mellem de forskellige kriminalitetskategorier med hensyn til forholdet til lærerne: De lovlydige har klart det bedste forhold, mens de unge i kriminelle grupper har det dårligste. Det er således kun 16 pct. af de unge i kriminelle grupper, som synes, at deres forhold til lærerne er *rigtig godt*, mens 23 pct. har et *mindre godt* eller decideret *dårligt* forhold til deres lærere. Der er på dette område også tydelige forskelle mellem de alvorligt kriminelle og unge i kriminelle grupper, idet de alvorligt kriminelle gennemgående har et bedre forhold til deres lærere.

En tredje paramenter for trivslen i skolen angår de unges forhold til deres klassekammerater. Langt den overvejende del af de unge har enten et *rigtig godt* eller et *godt* forhold til deres klassekamme-

rater (93 pct.). Spørgsmålet differentierer mellem kriminalitetskategorierne, men det beror alene på forskellen mellem de lovlydige og de tre øvrige kategorier, jf. bilagstabel 6.

7.2 Fagligt standpunkt

Ligesom i ungdomsundersøgelserne belyses de unges faglige standpunkt i denne undersøgelse gennem et spørgsmål om, hvordan de selv synes, de klarer sig i skolen. Ikke uventet synes langt størstedelen – næsten ni ud af ti – at de klarer sig enten *rigtigt godt* eller *godt* i skolen, jf. tabel 7.3.

Tabel 7.3. Unge fordelt efter kriminalitetskategori og efter hvordan de klarer sig i skolen (pct.)

	Rigtig godt	Godt	Mindre godt	Dårligt	I alt
Unge i kriminelle grupper	12 %	61 %	22 %	5 %	100 %
Alvorligt kriminelle	15 %	65 %	17 %	4 %	100 %
Småkriminelle	19 %	67 %	13 %	2 %	100 %
Lovlydige	26 %	67 %	7 %	0 %	100 %
I alt (pct.)	**21 %**	**66 %**	**11 %**	**2 %**	**100 %**
I alt (antal)	**392**	**1226**	**206**	**30**	**1854**

P = 0,000 (alle grupper) / P = 0,573 (unge i kriminelle grupper/alvorligt kriminelle)

Af tabellen ses det dog, at der er forskelle mellem kriminalitetskategorierne, idet der blandt de lovlydige er den største andel af unge, der synes, de klarer sig *rigtig godt* i skolen, og den mindste andel, der synes, de klarer sig *mindre godt* eller *dårligt* i skolen. Det modsatte gælder for de unge i kriminelle grupper, der ud fra spørgsmålet fremstår som den kategori, der fagligt klarer sig dårligst.

Der er en naturlig og forventet sammenhæng mellem, hvordan de unge klarer sig i skolen, og hvor megen tid de bruger på lektielæsning. De lovlydige bruger generelt mest tid på lektier, idet en fjerdedel bruger mindst to timer om dagen, jf. bilagstabel 7. Blandt de småkriminelle gælder det hver 7., blandt de alvorligt kriminelle hver 10. og blandt de unge i kriminelle grupper bruger godt hver 13. tilsvarende meget tid på lektier. I forlængelse heraf findes den største andel, der *aldrig* laver lektier, blandt de unge i kriminelle grupper og de alvorligt kriminelle.

7.3 Fravær

De unges holdninger til at møde til undervisningen må som udgangspunkt opfattes som vigtig for at få udbytte af skolen. Pjækkeri er desuden et af de vigtigste tegn på risiko for kriminalitet, hvilket også skal ses i sammenhæng med, at børn og unge, der bliver væk fra skolen, kan søge sammen med ligesindede og bruge tiden på kriminalitet (Hayward & Sharp 2005; Boxford 2006).

I spørgeskemaundersøgelsen er de unge derfor blevet spurgt om, hvorvidt de pjækker fra skole. Knap halvdelen af de unge gør det, men, som det fremgår af tabel 7.4, er der stor forskel på, hvor ofte de gør det. Samlet set pjækker 43 pct. *sjældent* eller højest *2-3 gange om måneden*, og det er således en meget lille gruppe, der pjækker ugentligt.

Tabel 7.4. Unge fordelt efter kriminalitetskategori og efter hvor ofte de pjækker fra skole (pct.)

	Aldrig	Sjældent	2-3 gange om md.	1 gang om ugen	2-3 gange om ugen	Så godt som hver dag	I alt
Unge i kriminelle grupper	29 %	41 %	18 %	7 %	3 %	2 %	100 %
Alvorligt kriminelle	32 %	43 %	16 %	5 %	2 %	2 %	100 %
Småkriminelle	46 %	42 %	8 %	3 %	1 %	1 %	100 %
Lovlydige	66 %	30 %	3 %	1 %	0 %	0 %	100 %
I alt (pct.)	**53 %**	**36 %**	**7 %**	**3 %**	**1 %**	**1 %**	**100 %**
I alt (antal)	**979**	**674**	**136**	**47**	**14**	**14**	**1864**

P = 0,000 (alle grupper) / P = 0,917 (unge i kriminelle grupper/alvorligt kriminelle)

I forhold til kriminalitetskategorierne pjækker en tredjedel af de lovlydige, mens mere en to tredjedele af de unge i kriminelle grupper og de alvorligt kriminelle pjækker. Blandt de unge i kriminelle grupper findes den største andel, som pjækker mindst én gang om ugen, idet hver 8. gør det. Af de alvorligt kriminelle drejer det sig om knap hver 10., mens det er hver 20. af de småkriminelle, og kun én ud af hundrede af de lovlydige pjækker så ofte.

7.4 Skoleskift

Tidligere undersøgelser har vist, at der er en tydelig sammenhæng mellem antallet af skoleskift og risikoen for kriminalitet: Jo flere skoleskift, unge har været igennem, desto større er risikoen for, at de er involveret i kriminalitet (Balvig 2000; Stevens 2006). Dette kan bero på, at skoleskiftene er forårsaget af kriminalitet, men sammenhængen kan også ses på baggrund af den utryghed og det tab af sociale relationer, et skoleskift kan indebære. I et forsøg på at få status i de nye omgivelser, vil nogle unge måske overskride grænser, som de ellers ikke ville have gjort.

De unge i undersøgelsen har oplyst, hvor mange skoler de har gået på. I alt 37 pct. har gået på samme skole hele tiden, jf. tabel 7.5. Blandt de lovlydige er denne andel størst. Forskellene mellem kriminalitetskategorierne er tydeligst ved meget hyppige skoleskift, dvs. blandt de unge, der har gået på mindst seks skoler. I alt 6 pct. af de unge har gået på så mange skoler, men blandt de unge i kriminelle grupper er denne andel mere end dobbelt så stor (14 pct.).

Tabel 7.5. Unge fordelt efter kriminalitetskategori og efter hvor mange skoler, de har gået på (pct.)

	1	2	3	4	5	6+	I alt
Unge i kriminelle grupper	33 %	18 %	19 %	10 %	6 %	14 %	100 %
Alvorligt kriminelle	35 %	22 %	18 %	8 %	9 %	8 %	100 %
Småkriminelle	32 %	25 %	21 %	11 %	5 %	6 %	100 %
Lovlydige	41 %	28 %	14 %	9 %	5 %	4 %	100 %
I alt (pct.)	37 %	25 %	17 %	9 %	5 %	6 %	**100 %**
I alt (antal)	**642**	**444**	**295**	**164**	**92**	**112**	**1749**

P = 0,000 (alle grupper) / P = 0,680 (unge i kriminelle grupper/alvorligt kriminelle) [21]

7.5 Kontakt med hjemmet på grund af problemer

Vanskeligheder i skolen kan også belyses ved at se på, hvorvidt forældrene er blevet kontaktet af skolen på grund af, at der har været problemer i skolen, jf. tabel 7.6. Som det fremgår, er det 28 pct. af de unge, der oplyser, at deres forældre er blevet kontaktet i en sådan anledning.

Tabel 7.6. Unge fordelt efter kriminalitetskategori og efter om deres forældre er blevet kontaktet af skolen pga. problemer i skolen (pct.)

	Forældrene *ikke* kontaktet	Forældrene kontaktet	I alt
Unge i kriminelle grupper	49 %	51 %	100 %
Alvorligt kriminelle	58 %	43 %	100 %
Småkriminelle	66 %	34 %	100 %
Lovlydige	83 %	17 %	100 %
I alt (pct.)	**72 %**	**28 %**	**100 %**
I alt (antal)	**1335**	**529**	**1749**

P = 0,000 (alle grupper) / P = 0,673 (unge i kriminelle grupper/alvorligt kriminelle)

Der er tydelige forskelle mellem kriminalitetskategorierne med hensyn til, hvorvidt skolen har kontaktet forældrene som følge af problemer i skolen. Blandt de unge i kriminelle grupper er det over halvdelen, hvis forældre er blevet kontaktet. Det samme gør sig gældende for 43 pct. af de alvorligt kriminelle, 34 pct. af de småkriminelle og 17. pct. af de lovlydige. Forskellen mellem de unge i kriminelle grupper og de alvorligt kriminelle er dog ikke signifikant.[22]

[21] Forskellen mellem de unge i kriminelle grupper og de alvorligt kriminelle er heller ikke signifikant, når de unge, der har gået på seks skoler eller flere, ses i forhold til de unge, der har gået på fem skoler eller færre.
[22] De unge er videre spurgt om årsagen til, at skolen har kontaktet forældrene, men da under halvdelen af de unge, hvis forældre er blevet kontaktet, har besvaret dette spørgsmål, har det ikke været muligt at få sikker viden herom.

7.6 Mobning og drillerier

Som nævnte har næsten alle de unge et vældigt godt forhold til deres klassekammerater. På trods heraf er det alligevel 29 pct. af de unge, som angiver, at de af deres klassekammerater er blevet mobbet eller drillet i en sådan grad, at de har haft lyst til at blive hjemme fra skole, jf. tabel 7.7.

Tabel 7.7. Unge fordelt efter kriminalitetskategori og efter hvor ofte de er blevet mobbet eller drillet af deres klassekammerater, så de havde lyst til at blive hjemme fra skole (pct.)

	Er ikke blevet mobbet eller drillet	Er blevet mobbet eller drillet et par gange	Er tit blevet mobbet eller drillet	I alt
Unge i kriminelle grupper	76 %	18 %	5 %	100 %
Alvorligt kriminelle	66 %	26 %	7 %	100 %
Småkriminelle	69 %	24 %	7 %	100 %
Lovlydige	72 %	23 %	5 %	100 %
I alt (pct.)	**72 %**	**23 %**	**6 %**	**100 %**
I alt (antal)	**1332**	**427**	**102**	**1861**

P = 0,194 (alle grupper) / P = 0,120 (unge i kriminelle grupper/alvorligt kriminelle)

Som det fremgår af tabellen, er godt hver 20. af de unge *tit* blevet mobbet eller drillet, mens knap hver fjerde er blevet det nogle gange. Tabellen vidner dog om, at der ikke er en klar sammenhæng mellem, hvorvidt de unge har været udsat for mobning og deres erfaringer med kriminalitet og deltagelse i kriminelle grupper. I andre undersøgelser er det imidlertid påvist, at mobberne hyppigere end andre unge begår kriminalitet (oversigt findes i Rådgivende Sociologer 2003).

7.7 Forhold til skolen

Med henblik på at få et samlet billede af de unges forhold til skolen er fire af ovennævnte spørgsmål samlet i skala. De fire spørgsmål handler om, hvad de unge synes om at gå i skole, hvordan de har det med lærerne, hvordan de klarer sig i skolen, og hvor lang tid de bruger på lektier. Ud fra spørgsmålene har de unge fået point alt efter, hvad de har svaret.

Pointene i skalaen strækker sig fra 4-16, da der er fire spørgsmål med hver fire svarkategorier. Jo flere point, de unge har, desto dårligere er deres forhold til skolen. I figur 7.1 ses fordelingen af point for hver af kriminalitetskategorierne.

Som det fremgår af figuren har størstedelen af de unge et ret godt forhold til skolen. Det gælder imidlertid ikke i samme grad for de alvorligt kriminelle og de unge kriminelle grupper. Mens de lovlydige 'topper' ved skalaværdi 7 og de småkriminelle ved skalaværdi 8, sker det for de alvorligt kriminelle og de unge kriminelle grupper først ved skalaværdi 9. Det betyder, at der særligt blandt de lovlydige er en overrepræsentation af unge med et godt forhold til skolen, mens der er en overre-

præsentation af unge med et dårligt forhold til skolen blandt dem i kriminelle grupper og de alvorligt kriminelle.

Figur 7.1: Unge fordelt efter kriminalitetskategori og forholdet til skolen [23]

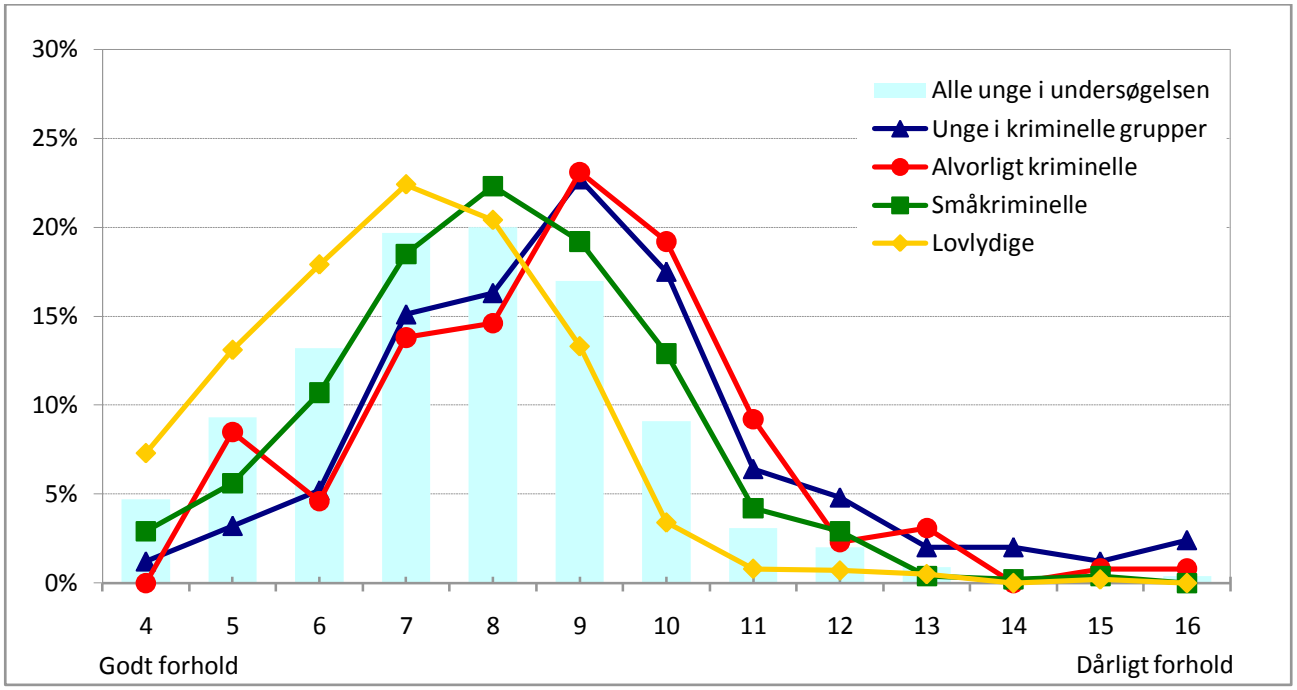

Inddeles skalaen i tre niveauer, som beskrevet i metodekapitlet, så kan i alt 36 pct. af de unge i kriminelle grupper siges at have et *dårligt* forhold til skolen mod 35 pct. af de alvorligt kriminelle, 21 pct. af de småkriminelle og kun 6 pct. af de lovlydige, jf. bilagstabel 8. Forskellen mellem de alvorligt kriminelle og de unge i kriminelle grupper er således ikke statistisk signifikant. Det lader dermed ikke til at være forholdet til skolen, der adskiller de to kategorier fra hinanden, selv om det er en betydelig faktor i forhold til at begå kriminalitet.

8 PSYKOLOGISKE FORHOLD

Ved siden af de unges forhold til forældre og skole kan der være en række personlige forhold, der kan have betydning for kriminalitetsrisikoen. Det drejer sig om forhold som selvkontrol og moral, som vi har valgt at behandle under overskriften 'psykologiske forhold'. Begge begreber er operationaliseret via en række spørgsmål, der er anvendt i tilsvarende undersøgelser.

I 1990 præsenterede Michael R. Gottfredson og Travis Hirschi en teori om selvkontrol, som kort beskrevet går ud på, at individer i ulige grad har lært at modstå fristelser til eksempelvis at berige sig gennem kriminalitet (Gottfredson & Hirschi 1990). Udgangspunktet for teorien er det hedonisti-

[23] En signifikanttest baseret på en gruppering af skalaværdierne, jf. bilagstabel 8, giver følgende resultat: P = 0,000 (alle grupper) / P = 0,573 (unge i kriminelle grupper/alvorligt kriminelle).

ske individ, som vil blive involveret i kriminalitet, hvis det ikke har lært at styre sine impulser og dermed ikke har oparbejdet en selvkontrol. Præcis hvad der skal forstås ved lav selvkontrol, er der ikke enighed om, men generelt peges der på karaktertræk som impulsivitet, risikosøgende adfærd, selvcentrering, ringe kognitive færdigheder og ringe empati. Fere af disse elementer nævnes også som selvstændige risikofaktorer i den internationale forskningslitteratur, f.eks. omtaler David Farrington impulsivitet og ringe empati som væsentlige risikofaktorer i forhold til at begå kriminalitet, og ringe kognitive evner er inkluderet i hans liste over individuelle risikofaktorer (Farrington & Welsh 2007). I andre oversigter over risikofaktorer nævnes risikosøgende adfærd (Shader 2003).

I empiriske undersøgelser er selvkontrolbegrebet blevet operationaliseret på lidt forskellig vis. I en finsk selvrapporteringsundersøgelse måles selvkontrol gennem personernes stillingtagen til fire udsagn, der afspejler en kortsynet og risikosøgende adfærd (Salmi & Kivivuori 2006). Undersøgelsen viser, at dem med en kortsigtet og risikosøgende adfærd har en tæt på fem gange så stor risiko for kriminalitet som dem med en langsigtet og kontrolleret adfærd. De danske selvrapporteringsundersøgelser blev påbegyndt inden teorien om selvkontrol kom frem. I undersøgelserne indgår dog en række udsagn, der afspejler en kortsigtet indstilling til livet, og svarene på de forskellige udsagn viser sig at være klart forbundet med omfanget og arten af kriminalitet (Kyvsgaard 1992a; Balvig 2006).

I begyndelsen af 1990'erne blev der udarbejdet en skala til måling af selvkontrol (Grasmick et al. 1993). Skalaen baserer sig på stillingtagen til 13 udsagn, og den er tidligere anvendt i spørgeskemaundersøgelser med børn og unge. Ligesom de skalaer, der allerede er præsenteret i denne rapport, får man point alt efter, hvad der svares på spørgsmålene, hvorefter pointene summeres, og den samlede score antages at afspejle graden af selvkontrol. Skalaen er bl.a. anvendt i *The Peterborough Youth Study*, hvor den har vist sig frugtbar til at måle graden af selvkontrol hos unge (Wikström & Butterworth 2006). På denne baggrund er den samme skala valgt i denne undersøgelse.

Moral belyses fra to vinkler, idet der både ses på de unges prosociale værdier og deres skamfølelse. De prosociale værdier er operationaliseret gennem spørgsmål om, hvorvidt de unge synes, det er i orden at lyve, stjæle, slå eller lignende, og de relaterer sig således i overvejende grad til normer og regler for adfærd. Skamfølelsen belyses via spørgsmål om, hvorvidt de unge ville blive flove, hvis de blev taget i at begå kriminalitet, og det blev opdaget af nogen, de kender. Ligesom ved selvkontrol benyttes skalaer til at sige noget samlet om de unges moral, og spørgsmålene er ligeledes tidligere benyttes i forbindelse med *The Peterborough Youth Study* (Wikström & Butterworth 2006).

Tidligere forskning har vist, at selvkontrol og moral hænger sammen, når det drejer sig om risikoen for at begå kriminalitet (Wikström & Svensson 2010). Hvis en person eksempelvis ikke har forståelse for, hvad der er rigtigt, og hvad der er forkert i en bestemt situation, så er det vanskeligt for personen at udvise selvkontrol i situationen. Graden af selvkontrol er altså mindre vigtig i sådanne

tilfælde. Er der derimod tale om en person, som er meget bevidst om, hvad der er rigtigt og forkert, kan graden af selvkontrol være afgørende for, hvordan vedkommende vælger at agere i situationen (ibid.). Vigtigheden af høj selvkontrol vokser med andre ord i takt med faldende formåen til at skelne mellem, hvad der er rigtig og forkert.

8.1 Selvkontrol

Som nævnt baserer målingen af selvkontrol sig på 13 udsagn, jf. nedenstående boks.

Udsagn til vurdering af de unges selvkontrol

- *Jeg bliver ret let hidsig.*
- *Jeg kommer let til at kede mig.*
- *Jeg får det tit dårligt, når jeg gør noget forkert.*
- *Hvis noget af det, jeg gør, irriterer andre, er det deres problem – ikke mit.*
- *Det er bedst for andre at holde sig væk, når jeg bliver rigtig gal.*
- *Nogen gange løber jeg en risiko, fordi det er sjovt.*
- *Jeg gør normalt det, der falder mig ind, uden først at tænke over det.*
- *Jeg prøver normalt at undgå ting, som er besværlige.*
- *Jeg får altid dårlig samvittighed, når jeg ikke opfører mig ordentligt.*
- *Jeg tænker aldrig over, hvad der skal ske med mig i fremtiden.*
- *Nogle gange synes jeg, det er spændende at gøre noget, der kan give mig problemer.*
- *Jeg prøver altid at undgå at gøre andre vrede eller kede af det.*
- *Jeg bruger ikke megen tid og kræfter på at planlægge min fremtid.*

Spørgsmålene handler om de unges fremtidsorientering, risikosøgende adfærd, impulsivitet, empati samt deres temperament og evne til at styre det. Et spørgsmål om dårlig samvittighed efter dårlig opførsel kan umiddelbart synes malplaceret, idet det i højere grad henhører under det følgende emne, skam. Imidlertid er skalaen afprøvet, og en faktoranalyse har vist, at spørgsmålene er sammenhængende.

Tabel 8.1. Unge fordelt efter kriminalitetskategori og efter deres svar på udsagnet: "Jeg gør normalt det, der falder mig ind, uden først at tænke over det" (pct.)

	Helt enig	Lidt enig	Lidt uenig	Helt uenig	I alt
Unge i kriminelle grupper	22 %	44 %	23 %	11 %	100 %
Alvorligt kriminelle	22 %	36 %	34 %	9 %	100 %
Småkriminelle	13 %	34 %	34 %	20 %	100 %
Lovlydige	9 %	26 %	35 %	30 %	100 %
I alt (pct.)	**13 %**	**31 %**	**33 %**	**23 %**	**100 %**
I alt (antal)	**234**	**580**	**609**	**427**	**1850**

P = 0,000 (alle grupper) / P = 0,158 (unge i kriminelle grupper/alvorligt kriminelle)

Af tabel 8.1. ses et eksempel på svarefordelingen på et af de 13 udsagn. To tredjedele af unge i kriminelle grupper er her *helt* eller *lidt enige* i, at de normalt gør, hvad der falder dem ind, uden først at tænke over det. Blandt de alvorligt kriminelle er det 58 pct., mens det er 47 pct. af de småkriminelle og 35 pct. af de lovlydige.

Generelt differentierer de forskellige udsagn ikke særligt meget mellem de alvorligt kriminelle og unge i kriminelle grupper, og et enkelt af udsagnene differentierer ikke mellem nogen af kriminalitetskategorierne. Det drejer sig om udsagnet "Jeg prøver normalt at undgå ting, som er besværlige".

Andre udsagn differentierer kun i mindre grad mellem kategorierne, hvilket tyder på, at skalaen måske ikke fungerer helt så godt i en dansk kontekst, som den gør i andre lande. En oversigt over svarfordelingerne på hvert af spørgsmålene i skalaen findes i bilagstabel 9-19.

Der findes dog også udsagn i skalaen, der skelner meget tydeligt mellem kategorierne, jf. tabel 8.2.

Tabel 8.2. Unge fordelt efter kriminalitetskategori og efter deres svar på udsagnet: "Nogle gange synes jeg, det er spændende at gøre noget, der kan give problemer" (pct.)

	Helt enig	Lidt enig	Lidt uenig	Helt uenig	I alt
Unge i kriminelle grupper	25 %	40 %	17 %	18 %	100 %
Alvorligt kriminelle	18 %	30 %	30 %	22 %	100 %
Småkriminelle	9 %	32 %	26 %	32 %	100 %
Lovlydige	4 %	14 %	20 %	62 %	100 %
I alt (pct.)	**10 %**	**24 %**	**22 %**	**44 %**	**100 %**
I alt (antal)	**176**	**444**	**407**	**821**	**1852**

P = 0,000 (alle grupper) / P = 0,009 (unge i kriminelle grupper/alvorligt kriminelle)

En tiendedel af alle de unge i undersøgelsen er *helt enig* i, at de nogle gange synes, det er spændende at gøre noget, der kan give problemer. Blandt de unge i kriminelle grupper drejer det sig dog om en fjerdedel, mens det er knap hver 5. af de alvorligt kriminelle, knap hver 10. af de småkriminelle og mindre end hver 20. af de lovlydige. Det omvendte, men stadig meget markante mønster ses for den andel, der er *helt uenig* i udsagnet. Det kan tilføjes, at risikovillighed netop er et træk, der er fundet blandt unge, der føler sig tiltrukket af bander (Esbensen et al. 2009).

De 13 udsagn til bedømmelse af de unges selvkontrol indgår som nævnt i en skala, hvor få point er tegn på høj selvkontrol, og mange point er tegn på lav selvkontrol. De unge har mindst 13 point, da der er 13 udsagn, og højest 52 point, da der er fire svarmuligheder til hvert enkelt udsagn. Af figur 8.1 ses fordelingen af point.

Figur 8.1. Unge fordelt efter kriminalitetskategori og selvkontrol [24]

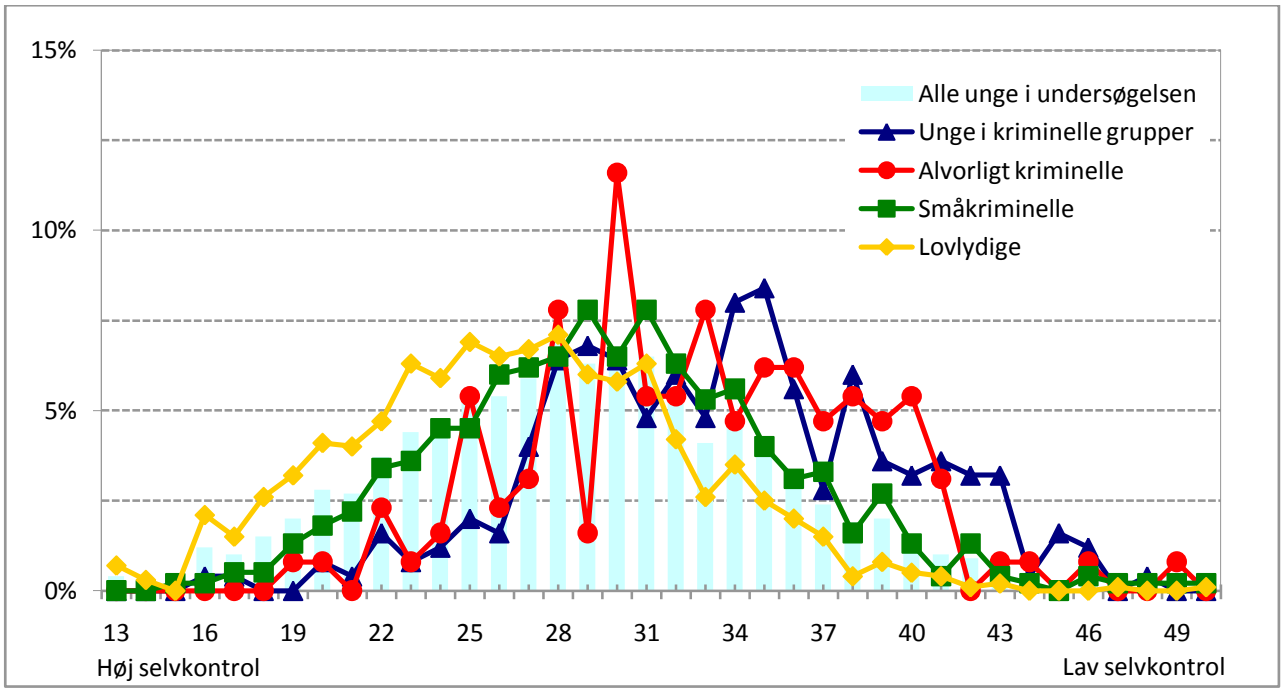

Det fremgår, at kurven for de lovlydige topper ved en noget lavere skalaværdi end for de unge i kriminelle grupper. Generelt er andelen af unge i kriminelle grupper større, end tilfældet er for de andre kriminalitetskategorier, blandt dem med de fleste point.

Ved en inddeling af skalaen i tre niveauer viser det sig, at 36 pct. af de unge er kendetegnet ved høj selvkontrol, mens 23 pct. er kendetegnet ved lav selvkontrol, jf. bilagstabel 20. Blandt de unge i kriminelle grupper er det imidlertid over halvdelen, som er kendetegnet ved lav selvkontrol, mens mindre end hver 10. af dem er kendetegnet ved høj selvkontrol.

Det er således blandt de unge i kriminelle grupper, at den største andel af unge med lav selvkontrol findes. Blandt de alvorligt kriminelle er der dog også ganske mange (43 pct.), og der er da heller ikke signifikant forskel mellem de unge i kriminelle grupper og de alvorligt kriminelle med hensyn til selvkontrol.

8.2 Moral

De unges moral søges indfanget dels ved de prosociale værdier, som svarene på en række spørgsmål giver udtryk for, og dels ved den grad af skam, stillingtagen til spørgsmål om opdagelse for kriminalitet reflekterer. Samme fremgangsmåde er benyttet i andre studier, som undersøger forholdet mellem moral og risikoen for kriminalitet og/eller bandemedlemskab (Wikström & Butterworth

[24] En signifikanttest baseret på en gruppering af skalaværdierne, jf. bilagstabel 20, giver følgende resultat: P = 0,000 (alle grupper) / P = 0,258 (unge i kriminelle grupper/alvorligt kriminelle).

2006; Esbensen et al. 2009). Resultaterne fra de tidligere studier peger på en øget risiko for, at unge begår kriminalitet og involverer sig i kriminelle grupper, hvis de retfærdiggør eller undskylder egne lovovertrædelser og generelt har svært ved at føle skam i situationer, hvor unge normalt gør det (ibid.).

8.2.1 Prosociale værdier

De unges prosociale værdier vurderes på baggrund af deres besvarelse af 16 spørgsmål, som alle angår konkrete eksempler på adfærd, der i forskellig grad kan være norm- eller regelbrydende, jf. nedenstående boks.

Spørgsmål til vurdering af de unges prosociale værdier *Hvor forkert synes du, det er, hvis nogen på din alder gør noget af det følgende*	
▪ *Cykler over for rødt*	▪ *Slår en på samme alder, der siger noget grimt*
▪ *Lader være med at lave lektier*	▪ *Stjæler en kuglepen fra en klassekammerat*
▪ *Pjækker fra skole*	▪ *Laver graffiti*
▪ *Står på skateboard på fortovet*	▪ *Ryger hash, pot eller lignende*
▪ *Ødelægger en gadelampe*	▪ *Stjæler en CD i en butik*
▪ *Ryger cigaretter*	▪ *Drikker sig fuld med vennerne i weekenderne*
▪ *Lyver, svarer igen eller nægter at gøre, som læreren siger*	▪ *Driller en klassekammerat på grund af hans eller hendes tøj*
▪ *Bryder ind i en bygning, et hus, en lejlighed eller lignende for at stjæle*	▪ *Bruger våben eller magt til at få penge eller ting fra en på samme alder*

Generelt differentierer svarene på spørgsmålene ganske godt mellem de unge i de forskellige kriminalitetskategorier. Her skal nævnes et par eksempler på svarfordelinger, mens de øvrige kan findes i bilagstabel 21-34.

Et af spørgsmålene går på, hvor forkert det er at cykle over for rødt. Som det fremgår af tabel 8.3, synes en fjerdedel af samtlige unge *slet ikke*, det er forkert. Den største andel findes blandt de unge i kriminelle grupper, hvor over halvdelen *slet ikke* synes, det er forkert, mens det drejer sig om noget færre – nemlig 37 pct. – af de alvorligt kriminelle. Blandt de småkriminelle er det 30 pct., og blandt de lovlydige er det 9 pct. Disse ganske betydelige forskelle indebærer, at der både er en generel signifikant forskel mellem de fire kriminalitetskategorier og en signifikant forskel mellem alene de alvorligt kriminelle og unge i kriminelle grupper.

Tabel 8.3. Unge fordelt efter kriminalitetskategori og efter hvor forkert de synes, det er, hvis jævnaldrene cykler over for rødt (pct.)

	Meget forkert	Forkert	Lidt forkert	Slet ikke forkert	I alt
Unge i kriminelle grupper	6 %	10 %	31 %	54 %	100 %
Alvorligt kriminelle	10 %	8 %	45 %	37 %	100 %
Småkriminelle	6 %	18 %	46 %	30 %	100 %
Lovlydige	19 %	32 %	41 %	9 %	100 %
I alt (pct.)	**13 %**	**23 %**	**41 %**	**23 %**	**100 %**
I alt (antal)	**228**	**421**	**755**	**422**	**1826**

P = 0,000 (alle grupper) / P = 0,007 (unge i kriminelle grupper/alvorligt kriminelle)

Et andet eksempel er et spørgsmål om, hvor forkert det er at lyve, svare igen eller nægte at gøre, som læreren siger. Godt hver 10. har svaret, at det *slet ikke* er forkert, jf. tabel 8.4. Igen dækker dette over ganske store variationer mellem de forskellige kategorier af unge, idet det er under hver 20. af de lovlydige mod godt hver 5. af de alvorligt kriminelle og knap hver 3. af unge i kriminelle grupper, der synes, det *slet ikke* er forkert. Forskellen mellem de to sidstnævnte kategorier er dog ikke statistisk signifikant – heller ikke hvis man kun ser på de unge, der *slet ikke* synes det er forkert, over for resten.

Tabel 8.4. Unge fordelt efter kriminalitetskategori og efter hvor forkert de synes, det er, hvis jævnaldrene lyver, svarer igen eller nægter at gøre, som lærerne siger (pct.)

	Meget forkert	Forkert	Lidt forkert	Slet ikke forkert	I alt
Unge i kriminelle grupper	16 %	20 %	32 %	31 %	100 %
Alvorligt kriminelle	23 %	20 %	36 %	22 %	100 %
Småkriminelle	21 %	33 %	34 %	12 %	100 %
Lovlydige	37 %	40 %	19 %	4 %	100 %
I alt (pct.)	**28 %**	**34 %**	**27 %**	**11 %**	**100 %**
I alt (antal)	**517**	**615**	**483**	**205**	**1820**

P = 0,000 (alle grupper) / P = 0,194 (unge i kriminelle grupper/alvorligt kriminelle)

Figur 8.3 viser den skala, der er dannet på baggrund af spørgsmålene om de unges prosociale værdier. Jo flere point, de har fået i skalaen, desto svagere er deres prosociale værdier. Da skalaen bygger på 16 spørgsmål med fire svarmuligheder til hvert spørgsmål, strækker pointene sig fra 16 til 64.

På baggrund af en inddeling af skalaen vedrørende de unges prosociale værdier i tre niveauer viser det sig, at knap halvdelen af de unge har stærke prosociale værdier, jf. bilagstabel 35. Det samme gælder dog kun for 13 pct. af de unge i kriminelle grupper. Mere end halvdelen af dem er derimod kendetegnet ved svage prosociale værdier, hvilket er langt den største andel blandt de unge.

Kurverne i figuren viser ligeledes, at andelen af unge med stærke prosociale værdier er størst blandt de lovlydige efterfulgt af de småkriminelle, de alvorligt kriminelle og til sidst de unge i kriminelle grupper. Forskellen mellem kriminalitetskategorierne er statistisk signifikant, herunder også mellem de unge i kriminelle grupper og de alvorligt kriminelle. Der er med andre ord en klar sammenhæng mellem de unges prosociale værdier og kriminalitet samt deltagelse i en kriminel gruppe.

Figur 8.3. Unge fordelt efter kriminalitetskategori og prosociale værdier [25]

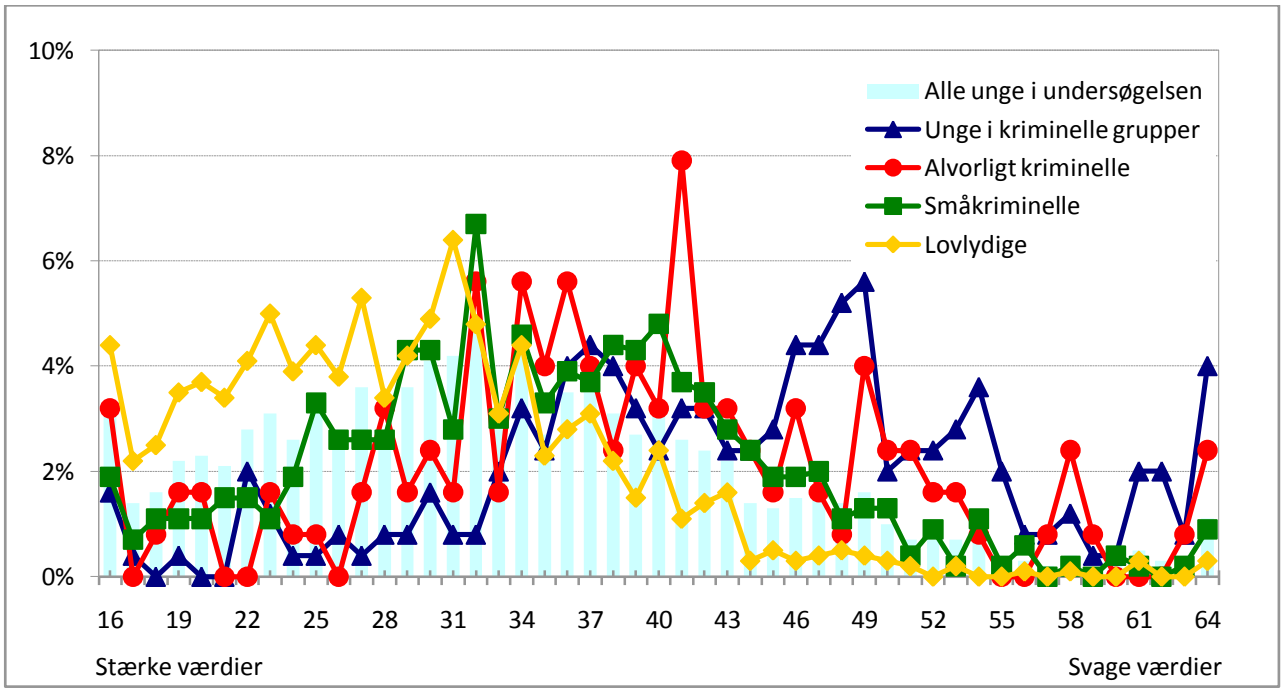

8.2.2 Skamfølelse

De unges moral vurderes som nævnt også i forhold til skamfølelse. Konkret gøres det ved at spørge om, hvor flove de ville blive, hvis de blev taget for enten butikstyveri eller indbrud i en bil, og det blev opdaget af enten deres bedste ven, deres lærere eller deres forældre. Der er således i alt seks spørgsmål, og et par eksempler på svarfordelinger gennemgås her, mens de øvrige findes i bilagstabel 36-39.

Det ene eksempel angår spørgsmålet om, hvor flove de unge ville blive, hvis de blev taget for butikstyveri, og det blev opdaget af deres bedste ven. Hertil har lidt mere end en fjerdedel svaret, at de *slet ikke* ville blive flove, jf. tabel 8.5. Blandt de unge i kriminelle grupper er det imidlertid 58 pct. Det er en noget større andel end for de alvorligt kriminelle, hvor 40 pct. mener, de *slet ikke* ville blive flove. Af de småkriminelle er det 29 pct. og kun 14 pct. af de lovlydige. Blandt sidstnævnte

[25] En signifikanttest baseret på en gruppering af skalaværdierne, jf. bilagstabel 35, giver følgende resultat: P = 0,000 (alle grupper) / P = 0,000 (unge i kriminelle grupper/alvorligt kriminelle).

findes til gengæld den største andel, der ville blive *rigtig* flov, hvis de blevet taget for butikstyveri, og deres bedste ven opdagede det. Spørgsmålet differentierer altså mellem samtlige kategorier.

Tabel 8.5. Unge fordelt efter kriminalitetskategori og efter hvor flove de ville blive, hvis de blev taget for butikstyveri, og deres bedste ven opdagede det (pct.)

	Slet ikke flov	En smule flov	Rigtig flov	I alt
Unge i kriminelle grupper	58 %	25 %	17 %	100 %
Alvorligt kriminelle	42 %	28 %	30 %	100 %
Småkriminelle	29 %	33 %	38 %	100 %
Lovlydige	14 %	27 %	59 %	100 %
I alt (pct.)	**26 %**	**29 %**	**45 %**	**100 %**
I alt (antal)	**484**	**525**	**833**	**1842**

P = 0,000 (alle grupper) / P = 0,008 (unge i kriminelle grupper/alvorligt kriminelle)

Det andet eksempel handler om, hvor flove de unge ville blive, hvis de blev taget for at bryde ind i en bil, og deres lærere opdagede det. Som det fremgår af tabel 8.6, ville 15 pct. af de unge *slet ikke* blive flove, men fordelingen inden for kriminalitetskategorierne varierer betydeligt.

Tabel 8.6. Unge fordelt efter kriminalitetskategori og efter hvor flove de ville blive, hvis de blev taget for at bryde ind i en bil, og deres lærere opdagede det (pct.)

	Slet ikke flov	En smule flov	Rigtig flov	I alt
Unge i kriminelle grupper	32 %	37 %	30 %	100 %
Alvorligt kriminelle	25 %	30 %	46 %	100 %
Småkriminelle	17 %	30 %	54 %	100 %
Lovlydige	8 %	22 %	70 %	100 %
I alt (pct.)	**15 %**	**27 %**	**58 %**	**100 %**
I alt (antal)	**276**	**488**	**1054**	**1818**

P = 0,000 (alle grupper) / P = 0,013 (unge i kriminelle grupper/alvorligt kriminelle)

Andelen af småkriminelle, der *slet ikke* ville blive flov, hvis de blev taget for at bryde ind i en bil, og deres lærere opdagede det, er dobbelt så stor som andelen af lovlydige. I forhold hertil er der imidlertid tre gange så stor en andel blandt de alvorligt kriminelle og fire gange så stor en andel blandt unge i kriminelle grupper, der *slet ikke* ville blive flov, hvis de blev taget for at bryde ind i en bil, og deres lærere opdagede det. Blandt de unge i kriminelle grupper er der omvendt en ret ringe andel, der ville blive *rigtig* flov i en sådan situation.

Om alle seks spørgsmål kan siges, at der er statistisk signifikante forskelle mellem de unge i kriminelle grupper og de alvorligt kriminelle, når spørgsmålene handler om at blive opdaget af ens bedste

ven eller en lærer. Der er derimod ikke signifikante forskelle mellem de to kategorier, når spørgsmålene handler om at blive opdaget af sine forældre. Alle seks spørgsmål behandles alligevel samlet i en skala, hvor de unge – ligesom tidligere – får point alt efter, hvad de har svaret på spørgsmålene.

I skalaen er få point tegn på, at de unge har en stærk skamfølelse, mens mange point er tegn på en svag skamfølelse. De unge har mindst 6 point, da skalaen består af seks spørgsmål, og højest 18 point, da der er tre svarmuligheder for hvert spørgsmål. Af figur 8.3 ses fordelingen af point.

Figur 8.3. Unge fordelt efter kriminalitetskategori og skamfølelse [26]

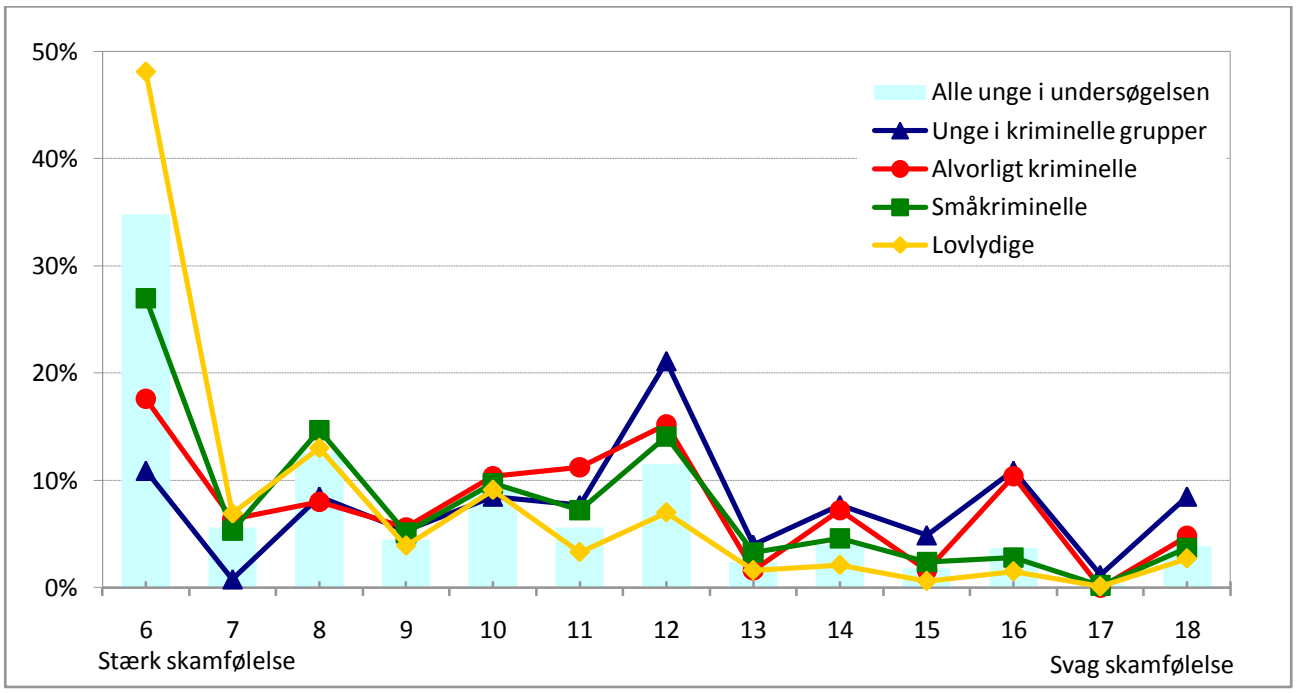

Generelt har de unge en veludviklet skamfølelse. Godt hver 3. af de unge har angivet, at de ville blive rigtig flove, hvis de blev taget for de nævnte handlinger, og det blev opdaget af en, de kender. Tilsvarende gælder imidlertid kun for hver 10. af de unge i kriminelle grupper og mindre end hver 5. af de alvorligt kriminelle. Kurverne i figuren viser en tendens til, at jo mindre veludviklet skamfølelsen synes at være, jo hyppigere ligger de unge i kriminelle grupper i toppen. Det er altså generelt blandt de unge i kriminelle grupper, at skamfølelsen er mindst udviklet.

9 OPSAMLING OM INDIVIDUELLE RISIKOFAKTORER

I de foregående kapitler er der fortaget sammenligninger mellem de fire kriminalitetskategorier med hensyn til en række mulige risikofaktorer. De *ikke*-dynamiske risikofaktorer viser som ventet, at

[26] En signifikanttest baseret på en gruppering af skalaværdierne, jf. bilagstabel 40, giver følgende resultat: P = 0,000 (alle grupper) / P = 0,005 (unge i kriminelle grupper/alvorligt kriminelle).

drenge i højere grad end piger begår kriminalitet og deltager i kriminelle grupper. Ligeledes som ventet findes en ligefrem proportionalitet mellem alder og såvel kriminalitet som deltagelse i kriminelle grupper. Mindre ventet er det, at det er en større andel af de unge med dansk baggrund end minoritetsbaggrund, der begår kriminalitet og deltager i kriminelle grupper.

Hvad angår de unges familieforhold, viser det sig, at opbrud i familien og anbringelse på institution er forbundet med en øget risiko for kriminalitet og for deltagelse i kriminelle grupper. Forældrenes økonomiske og beskæftigelsesmæssige situation er derimod ikke særlig stærke indikatorer for kriminalitet og deltagelse i kriminelle grupper. Forældrenes opsyn med de unges færden er i betydeligt højere grad et forhold, der differentierer mellem unge, der deltager i kriminelle grupper, og andre unge, herunder også alvorligt kriminelle unge. Jo mere viden, forældrene har om, hvor deres børn er, hvad de laver, og hvem de er sammen med, desto mindre er risikoen for, at den unge deltager i kriminelle grupper – og vice versa.

De unges forhold til skolen er, som påvist i mange undersøgelser, tæt forbundet med kriminalitet, men det er i mindre grad i stand til at differentiere mellem alvorligt kriminelle unge og de unge i kriminelle grupper. Det er således kun vedrørende forholdet til lærerne, at der er forskel mellem de to kategorier, idet de unge i kriminelle grupper har det dårligste forhold til lærerne. Som for familieforholdene er der dog generelt tendenser til, at de unge i kriminelle grupper har et svagere og mere problematisk forhold til skolen, end de alvorligt kriminelle har.

Det er også velkendt, at selvkontrol og moral er forbundet med risikoen for kriminalitet, og på samme måde er de begge forbundet med risikoen for deltagelse i kriminelle grupper. Graden af selvkontrol skelner dog ikke mellem de unge i kriminelle grupper og de alvorligt kriminelle, hvorimod de unge i kriminelle grupper i højere grad er kendetegnet ved svage prosociale værdier og svag skamfølelse, end de alvorligt kriminelle er. Det vil sige, at de unge i kriminelle grupper i højere grad accepterer regel- og normbrud, mens de er mindre tilbøjelige til at blive flove, hvis de bliver taget i at gøre noget forkert, og det bliver opdaget af en de kender.

En stor del af spørgsmålene om familie, skole, selvkontrol og moral er samlet i seks skalaer, som hver repræsenterer en risikofaktor og en beskyttende faktor. Skalaerne er inddelt i tre niveauer, f.eks. *høj/middel/lav* selvkontrol, hvor lav selvkontrol betragtes som en risikofaktor, mens høj selvkontrol ses som en beskyttende faktor. I denne foreløbige analyse, som primært skal anvendes til at se, hvorledes de unge i kriminalitetskategorierne fordeler sig med hensyn til risikofaktorer og beskyttende faktorer, ses den beskyttende faktor altså som modsætningen til risikofaktoren. Sådan forholder det sig reelt ikke altid. En nærmere gennemgang af, hvilke forhold der kan betragtes som egentlige risikofaktorer og/eller beskyttende faktorer, findes i relation til analyserne i kapitel 16.

Figur 9.1 viser en optælling af de faktorer, som umiddelbart tyder på at være risikofaktorer i forhold til kriminalitet og medlemskab af kriminelle grupper. Unge med seks risikofaktorer er således karakteriseret ved, at de har et *dårligt* forhold til deres forældre, at forældrene holder *ringe* opsyn med dem, at de har et *dårligt* forhold til skolen, at de har *lav* selvkontrol, *svage* prosociale værdier og en *svag* skamfølelse.

Figur 9.1. Unge fordelt efter kriminalitetskategori og antal risikofaktorer

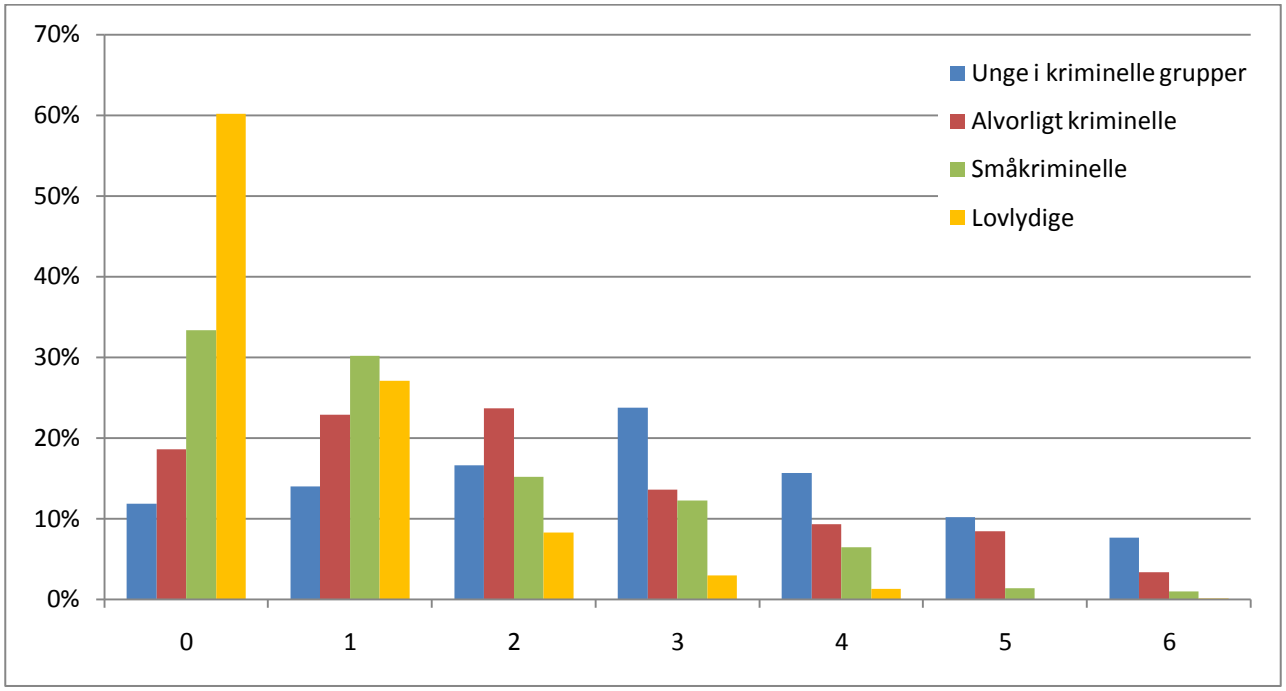

P = 0,000 (alle grupper) / P = 0,002 (unge i kriminelle grupper/alvorligt kriminelle)

Som det ses af figuren, er de unge i kriminelle grupper overrepræsenteret blandt de unge med alle seks risikofaktorer. Det gælder 7 pct. af dem i kategorien mod 3 pct. af de alvorligt kriminelle, 1 pct. af de småkriminelle og 0,1 pct. af de lovlydige, jf. bilagstabel 41. Hvad der er langt mere iøjnefaldende er dog overrepræsentationen af lovlydige blandt de unge, der *ikke* er kendetegnet ved nogen af risikofaktorerne. Det drejer sig om 60 pct. af de lovlydige mod 33 pct. af de småkriminelle, 19 pct. af de alvorligt kriminelle og 11 pct. af de unge i kriminelle grupper. Andelen af både lovlydige og småkriminelle mindskes med antallet af risikofaktorer, mens den for de alvorligt kriminelle stiger frem til to risikofaktorer og for de unge i kriminelle grupper frem til tre risikofaktorer.

Forskellen mellem kriminalitetskategoriernes fordeling efter antal risikofaktorer er statistisk signifikant, herunder også mellem alene de alvorligt kriminelle og de unge i kriminelle grupper.

Af figur 9.2 fremgår fordelingen af de beskyttende faktorer. De unge, der er kendetegnet ved seks beskyttende faktorer, er således dem, der har et *godt* forhold til deres forældre, hvor forældrene hol-

der *meget* opsyn med dem, som også har et *godt* forhold til skolen, har *høj* selvkontrol, *stærke* prosociale værdier og en *stærk* skamfølelse.

Figur 9.2. Unge fordelt efter kriminalitetskategori og antal beskyttende faktorer

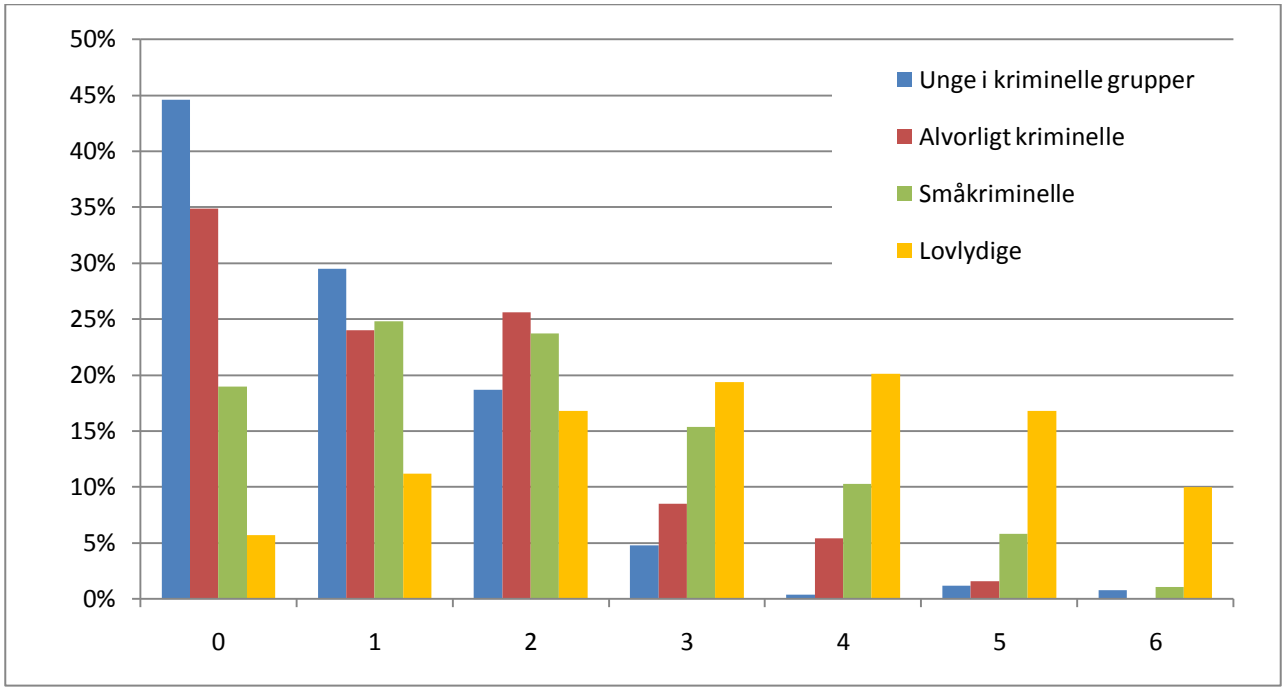

P = 0,000 (alle grupper) / P = 0,000 (unge i kriminelle grupper/alvorligt kriminelle)

De lovlydige er overrepræsenteret blandt de unge, der er kendetegnet ved alle seks beskyttende faktorer, idet det drejer sig om 10 pct. mod 1 pct. af de småkriminelle og de unge i kriminelle grupper og ingen af de alvorligt kriminelle, jf. bilagstabel 42.

Omvendt er det ganske tydeligt, at de unge i kriminelle grupper dominerer blandt de unge, der *ikke* er kendetegnet ved nogen af de beskyttende faktorer. Det drejer sig således om 45 pct. af de unge i kriminelle grupper mod 35 pct. af de alvorligt kriminelle, 19 pct. af de småkriminelle og 6 pct. af de lovlydige.

Ligesom ved risikofaktorerne er forskellen mellem kriminalitetskategorierne statistisk signifikant, herunder mellem alene de alvorligt kriminelle og de unge i kriminelle grupper.

Selv om det ofte har vist sig, at der ikke er statistisk signifikante forskelle mellem de unge i kriminelle grupper og de alvorligt kriminelle på de enkelte spørgsmål, så indebærer de konstante tendenser, at de unge i kriminelle grupper generelt er karakteriseret ved dårligere eller svagere forhold end de alvorligt kriminelle. Forskellene fremtræder altså tydeligere, når tendenserne samles i skaler.

DEL 3. LIVSSTILSBETINGEDE RISIKOFAKTORER

Kapitlerne i denne del af rapporten handler om risikofaktorer, som knytter sig til de unges livsstil. I forhold til de risikofaktorer, der er omtalt i det tidligere, angår risikofaktorerne vedrørende livsstilen i højere grad de unges situation her og nu. Livsstilen belyses således gennem spørgsmål om, hvad de bruger deres fritid på, hvem de omgås, og hvordan de forholder sig til alkohol og andre rusmidler såsom hash og hårdere stoffer.

Fra andre undersøgelser ved vi, at børn og unge har en øget risiko for kriminalitet, hvis de har venner, der begår kriminalitet, hvis de har et stort forbrug af rusmidler, og hvis de ofte hænger ud på gaden – også kaldet en *risikolivsstil*. De nævnte faktorer har samtidig en effekt hver for sig. En række nationale og internationale undersøgelser har f.eks. vist, at de børn og unge, som tilbringer mest fritid sammen med deres venner i gademiljøet, er dem, som begår mest kriminalitet (Kyvsgaard 1992a; Balvig 2011; Wikström & Butterworth 2006; Boxford 2006; Wellendorf & Cakmak 2007). Endvidere er der undersøgelser, der viser, at de nævnte forhold er relateret til deltagelse i kriminelle grupper (Esbensen et al. 2009).

Ved siden af livsstilen ses der også på, i hvilket omfang de unge er ofre for kriminalitet og på deres involvering i gruppeslagsmål og gadeuroligheder. Ligesom i de foregående kapitler bygger analyserne primært på simple sammenligninger mellem de forskellige kategorier af unge, mens en regressionsanalyse indeholdende både de individuelle risikofaktorer og risikofaktorerne vedrørende livsstilen præsenteres i kapitel 16.

10 Fritid

I meget kriminalpræventivt arbejde med børn og unge har man traditionelt fokuseret på fritiden og på initiativer, der øger de unges brug af organiserede fritidsaktiviteter (Kyvsgaard 1990). Det drejer sig f.eks. om særlige sports- og klubaktiviteter i sommerferier og lignende. Denne tilgang til det forebyggende arbejde med børn og unge er antageligt baseret på formodningen om, at 'lediggang er roden til alt ondt', og at sunde fritidsinteresser derfor kan mindske risikoen for kriminalitet. Forskningen har imidlertid givet meget begrænset støtte til antagelsen om, at der er sammenhæng mellem et organiseret fritidsliv og kriminalitet (Kyvsgaard 2006). I ungdomsundersøgelserne påvises det også, at omfanget af organiserede fritidsaktiviteter ikke er relateret til kriminalitet (Balvig 2011).

På trods heraf er det alligevel valgt også i denne undersøgelse at spørge om de unges fritidsaktiviteter. Det skyldes først og fremmest, at den population, undersøgelsen er baseret på, er anderledes end den, der indgår i de almindelige ungdomsundersøgelser. Det er derfor af interesse at undersøge, om

det forholder sig på samme måde for disse unge. Ved siden af spørgsmålene om de unges fritidsinteresser er de unge blevet spurgt om fritidsjob og lommepenge.

Yderligere indgår en række spørgsmål om, hvor megen tid de unge bruger sammen med deres venner, og hvilke miljøer de færdes i med vennerne. Spørgsmålene til at belyse de aspekter af de unges fritid indgår i en skala, der i tidligere undersøgelser er anvendt til at vurdere, i hvor høj grad unge færdes i såkaldte høj-risikomiljøer (Wikström & Butterworth 2006).

10.1 Organiserede fritidsaktiviteter

Spørgsmål om organiserede fritidsaktiviteter omfatter dyrkning af sport i en idrætsforening eller en idrætsklub, deltagelse i spejderkorps samt musikundervisning. Tre fjerdedele af de unge dyrker sport i en idrætsforening eller i en idrætsklub, 5 pct. går til spejder og 12 pct. modtager musikundervisning, jf. bilagstabel 43-45. Af tabel 10.1 ses, hvor stor en andel af de unge i kriminalitetskategorierne der går til henholdsvis sport, spejder eller musik mindst én gang om ugen.

Tabel 10.1. Unge, der går til sport, spejder eller musik mindst én gang om ugen fordelt efter kriminalitetskategori (pct.)

	Sport*	Spejder**	Musik***
Unge i kriminelle grupper	50 %	2 %	4 %
Alvorligt kriminelle	47 %	5 %	6 %
Småkriminelle	52 %	2 %	7 %
Lovlydige	49 %	2 %	6 %
I alt (pct.)	**50 %**	**2 %**	**6 %**
I alt (antal)	**927**	**36**	**112**

*P = 0,545 (alle grupper) / P = 0,513 (unge i kriminelle grupper/alvorligt kriminelle)
**P = 0,107 (alle grupper) / P = 0,224 (unge i kriminelle grupper/alvorligt kriminelle)
***P = 0,559 (alle grupper) / P = 0,340 (unge i kriminelle grupper/alvorligt kriminelle)

Det ses tydeligt af tabellen, at de nævnte organiserede fritidsaktiviteter ikke differentierer mellem kategorierne: De unge i kriminelle grupper går altså stort set lige så hyppigt til sport, spejder eller musikundervisning som andre unge.

Resultaterne vedrørende deltagelse i organiserede fritidsaktiviteter og kriminalitet svarer ganske godt til det, man finder i de danske ungdomsundersøgelser (Balvig 2011). Der er med andre ord heller ikke for børn og unge i udsatte områder tegn på, at deltagelse i organiserede fritidsaktiviteter er kriminalitetsforebyggende.

I en af ungdomsundersøgelserne er det dog påpeget, at specielt kriminelle unge tiltrækkes af miljøet i ungdomsklubber (Balvig 2000). Dette aspekt er også belyst i denne undersøgelse, hvor de unge er

blevet spurgt om, hvor tit de går i ungdomsklub. Samlet set går 18 pct. i ungdomsklub mindst én gang om ugen, jf. tabel 10.2.

Tabel 10.2. Unge fordelt efter kriminalitetskategori og efter hvor tit de går i ungdomsklub (pct.)

	Aldrig	Sjældent	2-3 gange om md.	1 gang om ugen	2-3 gange om ugen	Så godt som hver dag	I alt
Unge i kriminelle grupper	53 %	15 %	5 %	7 %	11 %	10 %	100 %
Alvorligt kriminelle	55 %	10 %	5 %	4 %	16 %	10 %	100 %
Småkriminelle	58 %	14 %	7 %	6 %	9 %	5 %	100 %
Lovlydige	67 %	15 %	4 %	4 %	6 %	3 %	100 %
I alt (pct.)	**62 %**	**15 %**	**5 %**	**5 %**	**8 %**	**5 %**	**100 %**
I alt (antal)	**1147**	**270**	**95**	**93**	**157**	**96**	**1858**

P = 0,000 (alle grupper) / P = 0,499 (unge i kriminelle grupper/alvorligt kriminelle)

Af de unge i kriminelle grupper er det imidlertid 28 pct., der går i ungdomsklub mindst én gang om ugen, mens det er 30 pct. af de alvorligt kriminelle. Af de småkriminelle er det kun 20 pct. og af de lovlydige 13 pct. Disse forskelle er statistisk signifikante dog ikke mellem de unge i kriminelle grupper og de alvorligt kriminelle.

At der er en overrepræsentationen af kriminelle unge i ungdomsklubberne, skyldes dog ikke nødvendigvis, at de i højere grad end andre tiltrækkes af miljøet i klubberne, eller at klubbernes er arnested for kriminalitet. Sammenhængen kan i lige så høj grad skyldes, at pædagoger og andre i de lokale miljøer forsøger at få de unge væk fra gaden ved at tilbyde dem plads i ungdomsklubberne. Det er en strategi, vi har stødt på i samtaler med lokale aktører, og som dels sigter mod at skabe tryghed i nærmiljøet og dels at sikre kontrol med, hvad de unge laver.

10.2 Fritidsjob og lommepenge

Ved siden af de organiserede fritidsaktiviteter kan fritidsjobs medvirke til, at de unge ikke hænger ud på gaden, hvor risikoen for kriminalitet kan være stor. Desuden betyder et fritidsjob, at de unge har flere penge til rådighed og dermed er mindre motiverede for at begå berigelseskriminalitet. Endelig kan et fritidsjob være med til at styrke de unges adgang til arbejdsmarkedet, give dem kontakt med potentielle arbejdsgivere mv.

På denne baggrund vil det være naturligt at antage, at det i særlig grad er de lovlydige, der har fritidsjobs, og i mindre grad de kriminelt aktive unge. Sådan forholder det sig imidlertid ikke. Af tabel 10.3 fremgår det, at en tredjedel af de unge har lønnet fritidsarbejde – med mindste andel blandt de lovlydige og største andel blandt unge i kriminelle grupper.

Tabel 10.3. Unge fordelt efter kriminalitetskategori og efter hvor meget de arbejder om ugen efter skoletid (pct.)

	Har ikke arbejde	Arbejder under 2 timer	Arbejder mellem 2 og 5 timer	Arbejder mellem 5 og 10 timer	Arbejder 10 timer eller mere	I alt
Unge i kriminelle grupper	63 %	5 %	6 %	14 %	12 %	100 %
Alvorligt kriminelle	69 %	2 %	9 %	10 %	9 %	100 %
Småkriminelle	65 %	6 %	9 %	14 %	7 %	100 %
Lovlydige	70 %	7 %	11 %	10 %	3 %	100 %
I alt (pct.)	**67 %**	**6 %**	**9 %**	**12 %**	**6 %**	**100 %**
I alt (antal)	**1255**	**108**	**174**	**218**	**108**	**1863**

P = 0,000 (alle grupper) / P = 0,283 (unge i kriminelle grupper/alvorligt kriminelle)

Den mest markante forskel mellem kriminalitetskategorierne findes blandt de unge, der arbejder mest. For eksempel arbejder 12 pct. af de unge i kriminelle grupper mindst 10 timer om ugen. Til sammenligning gør det sig gældende for 9 pct. af de alvorligt kriminelle, 7 pct. af de småkriminelle og 3 pct. af de lovlydige. Der er en signifikant forskel mellem kategorierne, men dog ikke mellem de unge i kriminelle grupper og de alvorligt kriminelle.

I forlængelse af ovenstående viser det sig, at de unge i kriminelle grupper gennemgående har flere penge til rådighed end de øvrige unge, jf. tabel 10.4. I alt 43 pct. af de unge i kriminelle grupper har mere end 1000 kr. til rådighed månedligt. Modsat er andelen størst blandt de lovlydige, når det handler om dem, der har det mindste rådighedsbeløb. Forskellene mellem grupperne er statistisk signifikante, dog ikke mellem alene de unge i kriminelle grupper og de alvorligt kriminelle.

Tabel 10.4. Unge fordelt efter kriminalitetskategori og efter hvor stort et rådighedsbeløb, de har om måneden (pct.)

	Op til 300 kr.	300-1000 kr.	Mere end 1000 kr.	I alt
Unge i kriminelle grupper	26 %	31 %	43 %	100 %
Alvorligt kriminelle	29 %	33 %	38 %	100 %
Småkriminelle	32 %	38 %	30 %	100 %
Lovlydige	39 %	37 %	24 %	100 %
I alt (pct.)	**35 %**	**36 %**	**29 %**	**100 %**
I alt (antal)	**624**	**653**	**525**	**1802**

P = 0,000 (alle grupper) / P = 0,680 (unge i kriminelle grupper/alvorligt kriminelle)

I de tidligere danske ungdomsundersøgelser viste der sig en sammenhæng mellem de unges rådighedsbeløb og kriminalitet, idet de mest kriminelle havde flest penge til rådighed. Denne sammen-

hæng findes imidlertid ikke i den seneste undersøgelse fra 2010, hvor der har vist sig en modsat tendens for både fritidsarbejde og rådighedsbeløb (Balvig 2011).

10.3 Fritid med venner

Relationen til venner er belyst gennem spørgsmål om, hvor stor en del af fritiden de unge bruger sammen med deres venner, hvor tit de mødes med vennerne hjemme hos sig selv eller hjemme hos dem, og hvor tit de færdes med vennerne på gaden, ved grillbarer, i butikscenter, kiosker eller lignende uden at lave noget bestemt.

Langt størstedelen af de unge er sammen med vennerne mindst halvdelen af deres fritid, jf. tabel 10.5.

Tabel 10.5. Unge fordelt efter kriminalitetskategori og efter hvor meget de er sammen med deres venner i fritiden (pct.)

	Næsten hele fritiden	Det meste af fritiden	Halvdelen af fritiden	En mindre del af fritiden	Næsten ikke noget af fritiden	I alt
Unge i kriminelle grupper	44 %	35 %	14 %	6 %	1 %	100 %
Alvorligt kriminelle	34 %	35 %	19 %	10 %	2 %	100 %
Småkriminelle	23 %	41 %	21 %	11 %	4 %	100 %
Lovlydige	13 %	35 %	30 %	16 %	6 %	100 %
I alt (pct.)	**22 %**	**37 %**	**24 %**	**13 %**	**4 %**	**100 %**
I alt (antal)	**404**	**686**	**450**	**238**	**82**	**1860**

P = 0,000 (alle grupper) / P = 0,181 (unge i kriminelle grupper/alvorligt kriminelle)

Blandt de unge i kriminelle grupper er der flest, som bruger *næsten hele fritiden* sammen med vennerne, idet det drejer sig om 44 pct., mod 34 pct. af de alvorligt kriminelle, 23 pct. af de småkriminelle og 13 pct. af de lovlydige. Forskellen er statistisk signifikant for kategorierne samlet set, men ikke mellem de unge i kriminelle grupper og de alvorligt kriminelle alene – heller ikke når de unge, der bruger mest tid med vennerne, sammenlignes med resten.

Med hensyn til, hvor de unge mødes med deres venner, mødes de fleste unge mindst én gang ugentligt hjemme hos sig selv eller hjemme hos vennerne. For de unge i kriminelle grupper handler det om tre fjerdedele af de unge mod ca. to tredjedele af både de alvorligt kriminelle og de småkriminelle og lidt over halvdelen af de lovlydige, jf. tabel 10.6. Statistisk set er forskellene igen signifikante for samtlige kriminalitetskategorier, men ikke for alene de unge i kriminelle grupper og de alvorligt kriminelle. Heller ikke når de unge, der mødes hjemme hos sig selv eller andre *så godt som hver dag* sammenlignes med resten.

Tabel 10.6. Unge fordelt efter kriminalitetskategori og efter hvor tit de mødes med deres venner hjemme hos sig selv eller hos vennerne (pct.)

	Aldrig	Sjældent	2-3 gange om md.	1 gang om ugen	2-3 gange om ugen	Så godt som hver dag	I alt
Unge i kriminelle grupper	2 %	11 %	13 %	18 %	31 %	26 %	100 %
Alvorligt kriminelle	2 %	17 %	17 %	22 %	24 %	18 %	100 %
Småkriminelle	4 %	15 %	14 %	12 %	34 %	20 %	100 %
Lovlydige	4 %	22 %	20 %	18 %	24 %	12 %	100 %
I alt (pct.)	**4 %**	**18 %**	**17 %**	**16 %**	**28 %**	**17 %**	**100 %**
I alt (antal)	**70**	**338**	**318**	**302**	**518**	**305**	**1851**

P = 0,000 (alle grupper) / P = 0,232 (unge i kriminelle grupper/alvorligt kriminelle)

Når de unge ikke mødes med vennerne i hjemmet, kan de hænge ud med dem på gaden eller tilsvarende steder. Det gør mere end halvdelen af de unge i undersøgelsen mindst én gang om ugen, jf. tabel 10.7. Der klare forskelle mellem kriminalitetskategorierne, idet 38 pct. af de unge i kriminelle grupper hænger ud med vennerne på offentlige steder *så godt som hver dag* mod 26 pct. af de alvorligt kriminelle, 19 pct. af de småkriminelle og 11 pct. af de lovlydige. Forskellen i hyppigheden er stærkt statistisk signifikant både for samtlige kategorier og for alene de unge i kriminelle grupper og de alvorligt kriminelle.

Tabel 10.7. Unge fordelt efter kriminalitetskategori og efter hvor tit de er sammen med venner på gaden, ved grillbarer, i butikscentre, kiosker eller lignende, uden at de laver noget bestemt (pct.)

	Aldrig	Sjældent	2-3 gange om md.	1 gang om ugen	2-3 gange om ugen	Så godt som hver dag	I alt
Unge i kriminelle grupper	4 %	7 %	6 %	15 %	29 %	38 %	100 %
Alvorligt kriminelle	9 %	21 %	9 %	9 %	25 %	26 %	100 %
Småkriminelle	9 %	19 %	14 %	15 %	25 %	19 %	100 %
Lovlydige	18 %	25 %	14 %	16 %	17 %	11 %	100 %
I alt (pct.)	**13 %**	**21 %**	**13 %**	**15 %**	**21 %**	**18 %**	**100 %**
I alt (antal)	**233**	**383**	**233**	**278**	**394**	**334**	**1855**

P = 0,000 (alle grupper) / P = 0,000 (unge i kriminelle grupper/alvorligt kriminelle)

I de tidligere ungdomsundersøgelser nævnes det, at kriminelle unge i højere grad end andre unge har en livsstil, der er karakteriseret ved en gadeorienteret livsstil (Balvig 2000 og 2011). Dette billede bekræftes i denne undersøgelse. Undersøgelsen viser endvidere, at det i særlig grad er de unge i kriminelle grupper, der har en sådan livsstil. Det tyder således på, at en gadeorienteret livsstil ikke alene er relateret til unges erfaringer med kriminalitet, men i nok så høj grad med deltagelse i kriminelle grupper.

10.4 Fester og byture

De unges fritid er videre belyst gennem spørgsmål om, hvor tit de er sent ude om aftenen eller om natten, hvor tit de går til privatfester, og hvor tit de går i byen på værtshuse, diskoteker eller lignende steder. Af disse spørgsmål differentierer specielt førstnævnte ganske tydeligt mellem de unge i kriminalitetskategorierne, jf. tabel 10.8. Den største andel af unge, som hyppigt færdes sent ude om aftenen eller om natten, findes blandt de unge i kriminelle grupper. I alt 27 pct. af dem gør det *så godt som hver dag*, mens det samme er tilfældet for 10 pct. af de alvorligt kriminelle, 8 pct. af de småkriminelle og 3 pct. af de lovlydige.

Tabel 10.8. Unge fordelt efter kriminalitetskategori og efter hvor tit de er sent ude om aftenen eller om natten (pct.)

	Aldrig	Sjældent	2-3 gange om md.	1 gang om ugen	2-3 gange om ugen	Så godt som hver dag	I alt
Unge i kriminelle grupper	4 %	12 %	9 %	14 %	35 %	27 %	100 %
Alvorligt kriminelle	5 %	24 %	14 %	16 %	32 %	10 %	100 %
Småkriminelle	9 %	32 %	14 %	15 %	22 %	8 %	100 %
Lovlydige	24 %	42 %	12 %	7 %	11 %	3 %	100 %
I alt (pct.)	**16 %**	**34 %**	**13 %**	**11 %**	**19 %**	**8 %**	**100 %**
I alt (antal)	**293**	**627**	**232**	**206**	**353**	**146**	**1857**

P = 0,000 (alle grupper) / P = 0,001 (unge i kriminelle grupper/alvorligt kriminelle)

Det er også især de unge i kriminelle grupper, der hyppigt deltager i privatfester hos venner og bekendte, idet 35 pct. af de unge i kriminelle grupper går til privatfest mindst en gang om ugen mod 24 pct. af de alvorligt kriminelle, 18 pct. af de småkriminelle og 7 pct. af de lovlydige, jf. tabel 10.9.

Tabel 10.9. Unge fordelt efter kriminalitetskategori og efter hvor tit de går til privatfest (pct.)

	Aldrig	Sjældent	2-3 gange om md.	1 gang om ugen	2-3 gange om ugen	Så godt som hver dag	I alt
Unge i kriminelle grupper	15 %	25 %	25 %	20 %	12 %	3 %	100 %
Alvorligt kriminelle	16 %	30 %	30 %	13 %	9 %	2 %	100 %
Småkriminelle	25 %	38 %	20 %	13 %	4 %	1 %	100 %
Lovlydige	38 %	38 %	17 %	4 %	2 %	1 %	100 %
I alt (pct.)	**30 %**	**36 %**	**20 %**	**10 %**	**5 %**	**1 %**	**100 %**
I alt (antal)	**544**	**657**	**364**	**175**	**82**	**18**	**1840**

P = 0,000 (alle grupper) / P = 0,310 (unge i kriminelle grupper/alvorligt kriminelle)[27]

[27] Forskellen mellem de unge i kriminelle grupper og de alvorligt kriminelle er statistik signifikant, når de unge, der går til privatfest mindst én gang om ugen, sammenlignes med resten.

Tilsvarende mønster ses med hensyn til frekventering af værtshuse, diskoteker mv., jf. bilagstabel 46. Mens 72 pct. af de lovlydige aldrig kommer på disse steder, drejer det sig om 53 pct. af de småkriminelle og 43 pct. af de alvorligt kriminelle, men kun 30 pct. af unge i kriminelle grupper. Forskellen mellem kategorierne er klart signifikant, herunder også mellem de alvorligt kriminelle og de unge i kriminelle grupper. Modsat privatfester anses værtshuse, diskoteker og lignende steder for at være høj-risikomiljøer.

10.5 Færden i høj-risikomiljøer

Tidligere undersøgelser har påvist en sammenhæng mellem kriminalitet, og hvor tit de unge hænger ud med venner i såkaldte høj-risikomiljøer (Wikström & Butterworth 2006). Det vil sige miljøer, hvor de unge er uden for voksenkontrol, færdes alene i byen og er sent ude om aftenen eller om natten, og hvor mulighederne for at begå kriminalitet som butikstyveri og vold hyppigere opstår.

Tre spørgsmål i denne undersøgelse er anvendt til at danne en skala, som belyser de unges færden i risikofyldte miljøer: Om de er sent ude om aftenen eller om natten, om de hænger ud med vennerne uden at foretage sig noget bestemt, og om de går på værtshuse mv. I skalaen har de unge fået point alt efter, hvad de har svaret på spørgsmålene. De har mindst tre point, da skalaen består af tre spørgsmål, og højest 18 point, da der er seks svarmuligheder til hvert spørgsmål. Af figur 10.1 fremgår fordelingen af point for kriminalitetskategorierne.

Figur 10.1. Unge fordelt efter kriminalitetskategori og færden i høj-risikomiljøer [28]

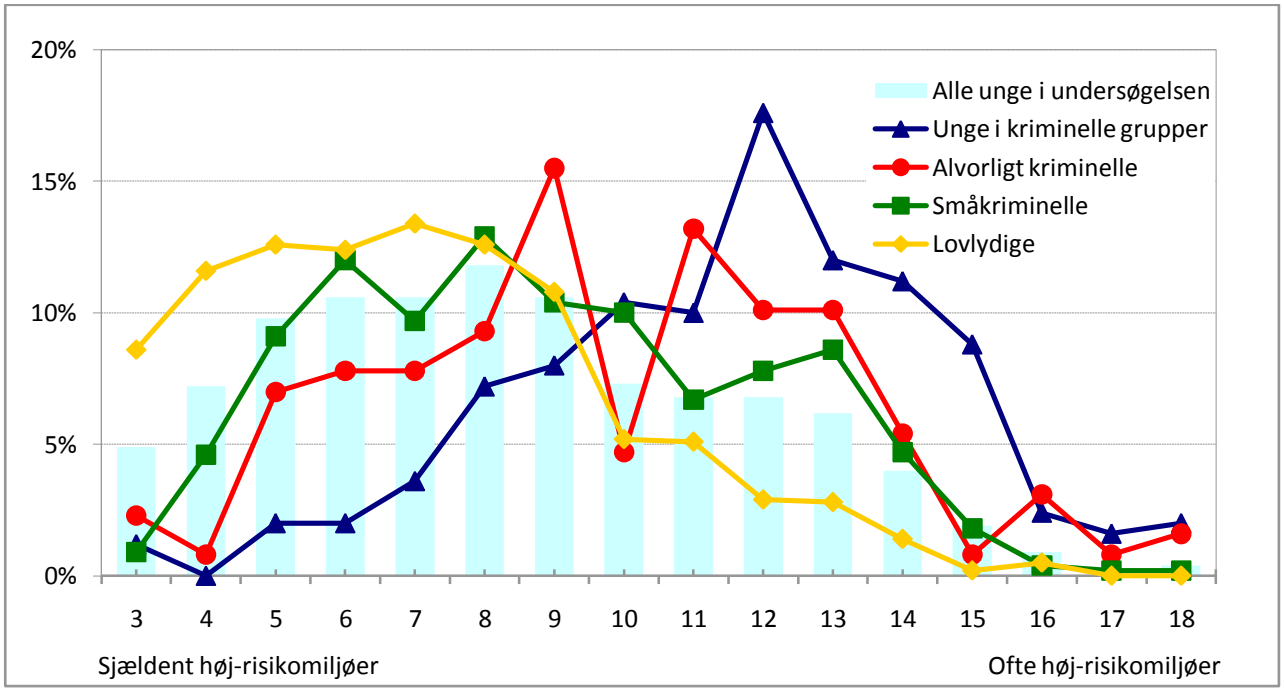

[28] En signifikanttest baseret på en gruppering af skalaværdierne, jf. bilagstabel 47, giver følgende resultat: P = 0,000 (alle grupper) / P = 0,000 (unge i kriminelle grupper/alvorligt kriminelle).

Som det ses af figur 10.1, er der betydelige og klare forskelle mellem kriminalitetskategorierne med hensyn til de unges færden i høj-risikomiljøer. De lovlydige færdes sjældent i disse miljøer, mens en stor del af især de unge i kriminelle grupper ofte færdes på gaden, ofte går på værtshuse, diskoteker eller lignende steder og ofte er sent ude om aftenen eller om natten. Mellem disse yderpunkter befinder de fleste af de småkriminelle og de alvorligt kriminelle unge sig.

Inddeles pointene i tre niveauer, som beskrevet i metodekapitlet, så færdes tre fjerdedele af de unge i kriminelle grupper *ofte* i høj-risikomiljøer sammenlignet med halvdelen af de alvorligt kriminelle, 41 pct. af de småkriminelle og 18 pct. af de lovlydige, jf. bilagstabel 47. Forskellene mellem kriminalitetskategorierne er statistisk signifikante, også alene mellem de unge i kriminelle grupper og de alvorligt kriminelle. Det vil sige, at de unges færden i risikofyldte miljøer ikke bare er relateret til kriminalitet, men i endnu højere grad til deltagelse i kriminelle grupper.

11 VENNER

Siden de første ungdomsundersøgelser blev gennemført, er der sket en udvikling i retning af, at unge i stadig højere grad mener, at deres kammeraters meninger betyder mere end de voksnes. Det er derfor vigtigt at undersøge, hvem de unge omgås.

I dette kapitel gives indledningsvis en kort karakteristik af vennerne.[29] Her er det ikke mindst kriminalitetsniveauet i de unges omgangskreds i centrum. Dette skyldes, at vennernes erfaringer med kriminalitet har betydning for de unges egne erfaringer med kriminalitet. Kriminalitet i omgangskredsen er endvidere en risikofaktor i forhold til at blive medlem af en kriminel ungdomsgruppe eller en bande (Klein & Maxson 2006; Esbensen Carson 2009).

Oplysninger om vennernes kriminalitet må antages at være baseret på såvel de unges viden som deres forestillinger om vennernes adfærd. Det betyder, at denne information kan være forbundet med en vis usikkerhed, da de unges forestillinger kan overgå virkeligheden. Denne problematik er belyst i en dansk undersøgelse om *sociale overdrivelser*. Undersøgelsen viser, at unge ofte tror, at andre unge har langt flere erfaringer med kriminalitet, end det er tilfældet. Den peger imidlertid også på, at overdrivelserne kun gælder i forhold til 'fremmede unge', dvs. nogen, som de ikke har direkte kendskab til eller er nære venner med (Balvig, Holmberg & Sørensen 2005). På denne baggrund er der grund til at antage, at de unges angivelser er forholdsvis korrekte.

11.1 Venner og skole

Det, der skal belyses her, er, hvor vennerne kommer fra. Konkret er de unge blevet spurgt om, hvorvidt størstedelen af vennerne er fra deres klasse, deres skole eller en anden skole, eller om ven-

[29] En nærmere beskrivelse af de venner, der indgår i kriminelle grupper, er foretaget separat i kapitel 18.

nerne slet ikke går i skole. Desuden har det været muligt at angive, hvis man typisk er alene i fritiden. Det er dog de færreste unge, som angiver dette, jf. tabel 11.1.

Tabel 11.1. Unge fordelt efter kriminalitetskategori og efter hvor de fleste af deres venner kommer fra (pct.)

	Fra klassen	Fra skolen men ikke klassen	Fra en anden skole	De går ikke i skole	Jeg er mest alene	I alt
Unge i kriminelle grupper	32 %	14 %	36 %	18 %	1 %	100 %
Alvorligt kriminelle	34 %	17 %	35 %	14 %	1 %	100 %
Småkriminelle	41 %	20 %	31 %	8 %	1 %	100 %
Lovlydige	52 %	15 %	25 %	7 %	1 %	100 %
I alt (pct.)	**45 %**	**16 %**	**29 %**	**9 %**	**1 %**	**100 %**
I alt (antal)	**801**	**290**	**517**	**159**	**18**	**1785**

P = 0,000 (alle grupper) / P = 0,835 (unge i kriminelle grupper/alvorligt kriminelle)

Som det fremgår af tabellen, har langt de fleste venner, der kommer fra samme klasse eller samme skole som dem selv. Lidt under en tredjedel har venner fra en anden skole, mens knap hver 10. siger, at de fleste af deres venner ikke går i skole. Blandt de unge i kriminelle grupper og de alvorligt kriminelle er sidstnævnte andel størst, nemlig på henholdsvis 18 og 14 pct. Dertil kommer, at begge grupper har relativt mange venner fra en anden skole, hvorfor ca. halvdelen af de unge i kriminelle grupper og de alvorligt kriminelle primært har venner, som de ikke går i skole med. For de lovlydige unge drejer det sig om en tredjedel.

At mange af de unge i kriminelle grupper har et flertal af deres venner uden for skolen, skal nok ses i sammenhæng med, at en relativ stor del af dem har et dårligt forhold til skolen, jf. kapitel 7. Det er således en relativt større andel af de unge med et godt forhold til skolen, der går i skole med de fleste af deres venner, i forhold til dem med et mindre godt forhold til skolen. Det samme gælder de unge, der har gået på samme skole hele deres skoletid i forhold til dem, der har haft mange skoleskift.

11.2 Vennernes alder

Kriminalitet er mere udbredt blandt ældre end blandt yngre teenagere. Der kan derfor være grund til at antage, at alderen på de unges venner er relateret til deres erfaringer med kriminalitet. På denne baggrund er de unge blevet spurgt om, hvor gamle størstedelen af deres venner er.

Som det ses af tabel 11.2, har langt de fleste af de unge – godt tre fjerdedele – først og fremmest jævnaldrene venner. Der er dog en forholdsvis stor del af de unge i kriminelle grupper, som har venner, der er ældre end dem selv. Det drejer sig om knap en tredjedel, hvilket er en noget større

andel end blandt de øvrige kategorier. Forskellene mellem kategorierne med er statistisk signifikante, dog ikke alene forskellen mellem de unge i kriminelle grupper og de alvorligt kriminelle.

Tabel 11.2. Unge fordelt efter kriminalitetskategori og efter hvor gamle de fleste af deres venner er (pct.)

	De fleste venner er ældre	De fleste venner er samme alder	De fleste venner er yngre	Er mest sammen med voksne	Jeg er mest alene	I alt
Unge i kriminelle grupper	31 %	65 %	2 %	1 %	1 %	100 %
Alvorligt kriminelle	24 %	72 %	2 %	2 %	1 %	100 %
Småkriminelle	16 %	78 %	4 %	1 %	1 %	100 %
Lovlydige	13 %	79 %	6 %	0 %	1 %	100 %
I alt (pct.)	**17 %**	**77 %**	**5 %**	**1 %**	**1 %**	**100 %**
I alt (antal)	**314**	**1399**	**84**	**11**	**19**	**1827**

P = 0,000 (alle grupper) / P = 0,646 (unge i kriminelle grupper/alvorligt kriminelle)

At alderen på de unges venner er forbundet med en øget risiko for kriminalitet, er i tråd med bl.a. ungdomsundersøgelserne, hvoraf det fremgår, at især unge, der begår meget kriminalitet, har mange venner, der er ældre end dem selv. Det fremgår dog også, at såfremt der kontrolleres for andre forhold, så er det ikke selve alderen, der har betydning (Balvig 2011).

11.3 Negative venskaber

Særligt i ungdomsårene betyder venskaber meget, og vennernes meninger og adfærd har stor indflydelse på unge. Det gælder i både positiv og negativ retning. Vennernes betydning for, om unge begår kriminalitet og involverer sig i kriminelle grupper, er en af de negative former for påvirkning, der er fundet i forskning (Esbensen & Carson 2009).

Som tilfældet er i andre undersøgelser, er spørgsmålet om negativ indflydelse også i denne undersøgelse anskueliggjort gennem hypotetiske spørgsmål om, hvorvidt unge fortsat vil være sammen med venner, der er skyld i, at de får problemer enten hjemme, i skolen eller med politiet. Såfremt unge svarer bekræftende på disse spørgsmål vurderes det, at de er tilbøjelige til at fastholde negative venskaber (ibid.). Af tabel 11.3 fremgår det, at i alt 39 pct. af de unge har angivet, at de *på ingen måde* fortsat vil være ven med en, hvis vedkommende var skyld i, at de fik problemer med politiet.

Fordelingen er markant forskelle inden for kriminalitetskategorierne, da f.eks. 20 pct. af de unge i kriminelle grupper angiver, at de *helt sikkert* vil bevare et venskab, selvom vedkommende var skyld i, at de fik problemer med politiet. Det samme gælder kun 8 pct. af de alvorligt kriminelle, 4 pct. af de småkriminelle og 2 pct. af de lovlydige.

Tabel 11.3. Unge fordelt efter kriminalitetskategori og efter om de fortsat vil være ven med en, hvis vedkommende var skyld i, at de fik problemer med politiet (pct.)

	På ingen måde	Sandsynligvis ikke	Måske	Ret sikkert	Helt sikkert	I alt
Unge i kriminelle grupper	18 %	20 %	29 %	14 %	20 %	100 %
Alvorligt kriminelle	28 %	27 %	28 %	9 %	8 %	100 %
Småkriminelle	38 %	31 %	21 %	6 %	4 %	100 %
Lovlydige	47 %	31 %	17 %	2 %	2 %	100 %
I alt (pct.)	**39 %**	**29 %**	**21 %**	**6 %**	**5 %**	**100 %**
I alt (antal)	**733**	**542**	**383**	**102**	**99**	**1859**

P = 0,000 (alle grupper) / P = 0,006 (unge i kriminelle grupper/alvorligt kriminelle)

Vedrørende de øvrige spørgsmål viser det sig, at 13 pct. af de unge *på ingen måde* fortsat vil være ven med en, hvis vedkommende var skyld i, at de fik problemer hjemme, jf. bilagstabel 48, mens 11 pct. *på ingen måde* fortsat vil være ven med en, hvis vedkommende var skyld i, at de fik problemer i skolen, jf. bilagstabel 49. Også her findes den mindste andel af unge, der har svaret sådan, blandt de unge i kriminelle grupper og omvendt den største andel, der *helt sikkert* fortsat vil være ven med en, selv om vedkommende var skyld i, at de fik problemer hjemme eller i skolen. Forskellen mellem de unge i kriminelle grupper og de alvorligt kriminelle er statistisk signifikant for spørgsmålet om skolen.

11.4 Kriminalitet blandt vennerne

Sammenhængen mellem de unges egne erfaringer med kriminalitet eller deltagelse i grupper og kriminalitet i deres omgangskreds er undersøgt via spørgsmål om, hvor mange af deres venner der har 1) stjålet fra en forretning eller i et butikscenter, 2) brudt ind i en bygning, et hus, en lejlighed eller lignende for at stjæle, 3) truet eller med tvang taget noget eller forsøgt at tage noget fra andre og 4) tæsket eller angrebet nogen med et bat, en kniv eller et andet redskab.

Figur 11.2. Unge, der har venner, hvoraf de fleste eller alle har begået butikstyveri, indbrud, røveri eller vold, fordelt efter om de selv har begået de samme former for kriminalitet (pct.)

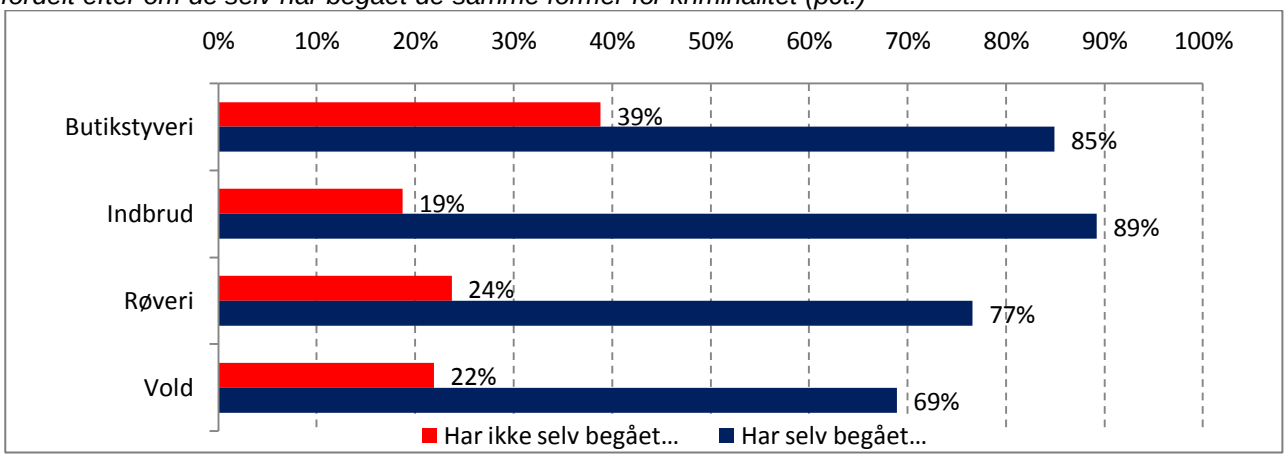

Figur 11.2 giver et overblik over, hvor stor en del af de unge, som henholdsvis *har* og *ikke har* begået butikstyveri, indbrud, røveri eller vold, der har mange venner, som har begået de samme former for kriminalitet. I alt 85 pct. af de unge, der selv har begået butikstyveri, har venner, der har begået butikstyveri. Til sammenligning gælder det kun 39 pct. af de unge, der *ikke* selv har begået butikstyveri. På samme måde har en langt større andel af de unge, der selv har begået indbrud, røveri eller vold, venner, der ligeledes har begået indbrud, røveri eller vold.

På denne baggrund må det forventes, at der blandt de unge i kriminelle grupper og de alvorligt kriminelle er en større andel af unge, der har kriminelle venner, end der er blandt de småkriminelle og de lovlydige. Af tabel 11.3 ses det, hvor stor en del af de unge i kriminalitetskategorierne der har venner, hvoraf størstedelen har begået butikstyveri, indbrud, røveri eller vold.

Tabel 11.3. Unge fordelt efter kriminalitetskategori og efter om de har venner, hvoraf de fleste eller alle har begået butikstyveri, indbrud, røveri eller vold (pct.)

	De fleste eller alle vennerne har begået butikstyveri*	De fleste eller alle vennerne har begået indbrud**	De fleste eller alle vennerne har begået røveri***	De fleste eller alle vennerne har begået vold****
Unge i kriminelle grupper	38 %	19 %	22 %	22 %
Alvorligt kriminelle	23 %	8 %	7 %	9 %
Småkriminelle	10 %	2 %	2 %	4 %
Lovlydige	1 %	1 %	2 %	2 %
I alt (pct.)	**10 %**	**4 %**	**5 %**	**5 %**
I alt (antal)	**186**	**74**	**90**	**98**

* P = 0,000 (alle grupper) / P = 0,023 (unge i kriminelle grupper/alvorligt kriminelle)
** P = 0,000 (alle grupper) / P = 0,001 (unge i kriminelle grupper/alvorligt kriminelle)
*** P = 0,000 (alle grupper) / P = 0,006 (unge i kriminelle grupper/alvorligt kriminelle)
**** P = 0,000 (alle grupper) / P = 0,009 (unge i kriminelle grupper/alvorligt kriminelle)

Hver 10. af de unge i undersøgelsen har en venskabskreds, hvoraf de fleste eller alle har begået butikstyveri. Det samme gælder omkring hver 20. af de unge med hensyn til indbrud, røveri og vold. De unge i kriminelle grupper skiller sig tydeligt ud, da en langt større del af dem har venner, der har begået disse former for kriminalitet.

Det er eksempelvis 38 pct. af de unge i kriminelle grupper, der har venner, hvoraf størstedelen har begået butikstyveri, mod 23 pct. af de alvorligt kriminelle, 10 pct. af de småkriminelle og 1 pct. af de lovlydige. Forskellene mellem kriminalitetskategorierne er i alle tilfælde statistisk signifikante, og også forskellene mellem de unge i kriminelle grupper og de alvorligt kriminelle er signifikante.

På baggrund af disse spørgsmål samt yderligere to spørgsmål om, hvor stor en del af deres venner, der har erfaringer med hash og hårde stoffer, jf. bilagstabel 50 og 51, er der dannet en skala, hvor de

unge har fået point ud fra deres svar på spørgsmålene. Jo flere point, de har, desto flere af deres venner har erfaringer med de forskellige former for kriminalitet og med ulovlige rusmidler. Af figur 11.3 ses fordelingen af point blandt de unge i kriminalitetskategorierne.

Figur 11.3. Unge fordelt efter kriminalitetskategori og efter hvor stor en del af deres venner, der har begået kriminalitet og gjort brug af ulovlige rusmidler [30]

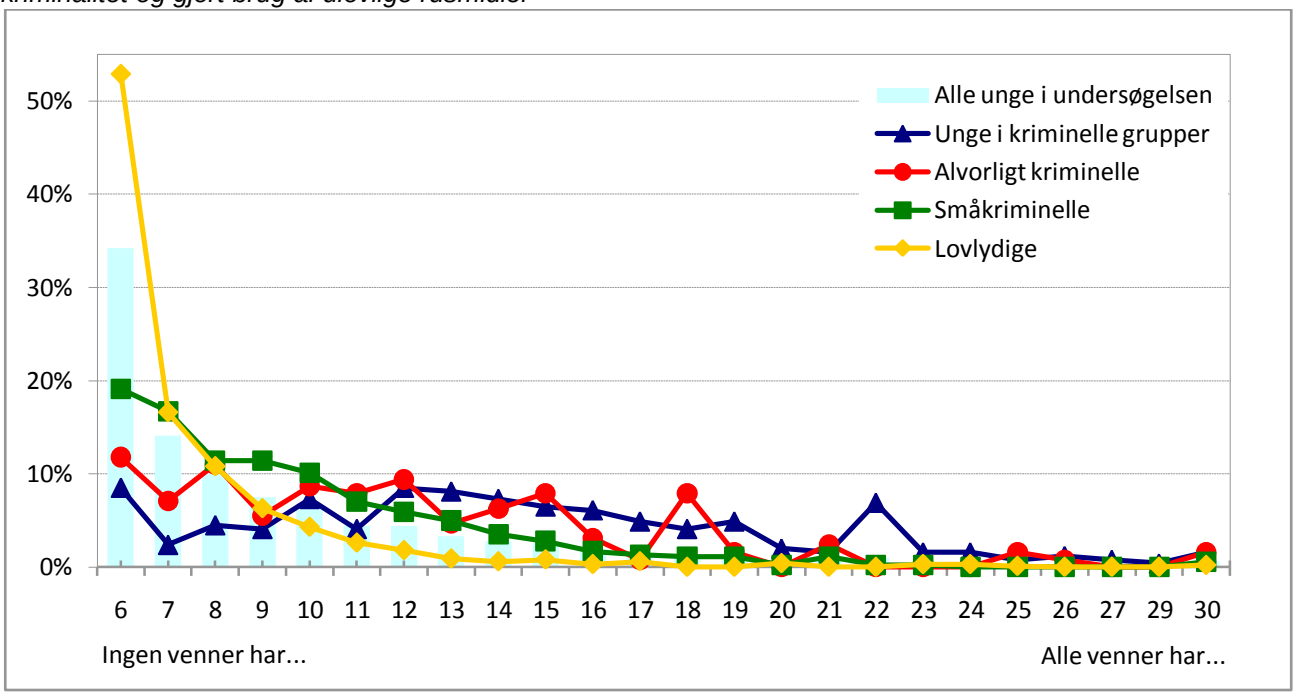

De lovlydige er stærkt overrepræsenterede blandt de unge, der ingen venner har, der har røget hash, taget stoffer eller begået nogen af de former for kriminalitet, der er spurgt om. Af figur 11.3 ses, at det gælder mere end halvdelen af de lovlydige. Af de småkriminelle er det ca. hver femte, mens det er godt hver 10. af de alvorligt kriminelle og under hver 10. af unge i kriminelle grupper.

Den del af skalaen, der angår dem med mange vennerne med erfaringer med for kriminalitet og stoffer, er der derimod en overrepræsentation af de alvorligt kriminelle og de unge i kriminelle grupper. Inddeles pointene i tre niveauer, som beskrevet i metodekapitlet, har henholdsvis 69 pct. af de unge i kriminelle grupper, 48 pct. af de alvorligt kriminelle, 24 pct. af de småkriminelle og 7 pct. af de lovlydige *mange* venner, som har erfaringer med *flere former* for kriminalitet og/eller stoffer, jf. bilagstabel 52.

Forskellene mellem kriminalitetskategorierne er stærkt signifikante, også mellem de alvorligt kriminelle og de unge i kriminelle grupper.

[30] En signifikanttest baseret på en gruppering af skalaværdierne, jf. bilagstabel 52, giver følgende resultat: P = 0,000 (alle grupper) / P = 0,000 (unge i kriminelle grupper/alvorligt kriminelle).

12 TOBAK OG RUSMIDLER

I det følgende ses der nærmere på de unges forbrug af tobak og rusmidler de seneste 12 måneder. Rusmidler omfatter her brugen af alkohol, hash og ulovlige stoffer som ecstasy, amfetamin og kokain. Ligesom i afsnittet ovenfor ses de unges egne erfaringer med ulovlige rusmidler i forhold til vennernes erfaringer, og nærheden til rusmidler belyses gennem spørgsmål om, hvor ofte de unge ser andre unge være fulde, ryge hash eller tage hårde stoffer i det kvarter, hvor de bor. Til sidst i kapitlet berøres de unges holdninger til jævnaldrenes brug af rusmidler.

Det er de færreste unge i Danmark, der ryger tobak dagligt (Sundhedsstyrelsen 2008). I modsætning til alkohol og andre rusmidler influerer tobak ikke på adfærden, men rygning er dog ofte forbundet med bestemte former for adfærd, herunder forbrug af alkohol og hash (Sundhedsstyrelsen 2010a). Desuden er der i ungdomsundersøgelserne dokumenteret en stærk statistisk sammenhæng mellem rygning og kriminalitet (Balvig 2000).

Danske unge har et relativt højt forbrug af alkohol sammenlignet med andre unge i Europa, da ca. 90 pct. af de 15-årige har prøvet at drikke (Sundhedsstyrelsen 2010b). Alkohol er dermed et rusmiddel, som langt de fleste unge kender til, selv om de ikke nødvendigvis drikker hverken til hverdag eller til alle fester. Samtidig kan brug af alkohol medføre problemer i hverdagen i forhold til familie, venner, skole og politi. Af Sundhedsstyrelsens seneste MULD-undersøgelse fremgår det f.eks., at 17 pct. af de 16-20-årige drenge har været i slagsmål i forbindelse med indtagelse af alkohol, mens 16 pct. af pigerne har haft uønsket samleje i en sådan situation (Sundhedsstyrelsen 2008).

Nogle unge eksperimenterer med euforiserende og narkotiske stoffer. Ifølge Sundhedsstyrelsen har hver 3. ung i alderskategorien 16-20 år prøvet hash. En noget mindre gruppe har prøvet at tage hårde stoffer, men disse har typisk *også* prøvet hash (Sundhedsstyrelsen 2008).[31] Det er hovedsageligt i ungdomsårene, der eksperimenteres med stoffer, og de færreste fortsætter efterfølgende. Den eksperimentelle brug topper i 16-19-årsalderen, og der er meget få debuttanter, der er fyldt 20 år (Sundhedsstyrelsen 2010a). Ligesom alkohol kan brugen af stofferne influere på de unges funktion i hverdagen. Unge, der har gjort brug af hash den seneste måned, har f.eks. flere fraværsdage i skolen end unge, som aldrig har gjort brug af hash (Sundhedsstyrelsen 2008).

Der er tidligere påvist en række sammenhænge mellem kriminalitet og de unges brug af alkohol og andre rusmidler, herunder også medlemskab af kriminelle grupper (Balvig 2006; Wikström & Butterworth 2006; Esbensen & Carson 2009). Undersøgelser viser endvidere, at unge, der bor i områder med stoffer, har øget risiko for at blive involveret i vold (Herrenkohl et al. 2000; Hawkins et al. 2003), mens unge, der hænger ud med andre unge, som drikker alkohol og bruger euforiserende stoffer, har øget risiko for selv at begå vold (Esbensen & Carson 2009).

[31] Ifølge Sundhedsstyrelsens undersøgelse har 8 pct. af de unge prøvet at tage hårde stoffer.

12.1 Rygning

I 2008 viste tal fra Sundhedsstyrelsen, at 11 pct. af de 11-15-årige røg, men kun 4 pct. i aldersgruppen røg dagligt (Sundhedsstyrelsen 2010b). Andelen af 15-årige drenge, der røg dagligt, var på 5-6 pct., hvilket svarede til niveauet i årene forinden. Blandt pigerne var andelen af daglige rygere imidlertid steget markant, fra 8 pct. i 2006 til 17 pct. i 2008.

Det er dog stadig de færreste unge, der ryger, og det gælder også de unge i denne undersøgelse. For alene de 15-årige ses det, at 9 pct. af drengene ryger dagligt mod 21 pct. af pigerne. Dermed er andelen af rygere, der ryger *hver dag*, en anelse højere i denne undersøgelse end landsgennemsnittet i Sundhedsstyrelsens undersøgelse (ibid.).

Der er tydelige forskelle mellem kriminalitetskategorierne både med hensyn til andel rygere, og hvor ofte de ryger. Af tabel 12.1 ses det eksempelvis, at 48 pct. af de unge i kriminelle grupper ryger *hver dag* mod 35 pct. af de alvorligt kriminelle, 23 pct. af de småkriminelle og 5 pct. af de lovlydige. Omvendt er andelen af unge, der *aldrig* har røget, mindst blandt de unge i kriminelle grupper. Det drejer sig om hver 5. mod tre fjerdedele af de lovlydige.

Tabel 12.1. Unge fordelt efter kriminalitetskategori og efter hvor ofte de ryger cigaretter eller andet tobak (pct.)

	Har aldrig røget	Enkelte gange	Til fester	Hver dag	I alt
Unge i kriminelle grupper	20 %	21 %	12 %	48 %	100 %
Alvorligt kriminelle	25 %	27 %	13 %	35 %	100 %
Småkriminelle	35 %	32 %	10 %	23 %	100 %
Lovlydige	75 %	14 %	6 %	5 %	100 %
I alt (pct.)	**53 %**	**21 %**	**8 %**	**18 %**	**100 %**
I alt (antal)	**944**	**380**	**151**	**321**	**1796**

P = 0,000 (alle grupper) / P = 0,170 (unge i kriminelle grupper/alvorligt kriminelle)

Som forventet er der en statistisk signifikant forskel mellem kriminalitetskategorierne med hensyn til rygning. Det gælder dog kun mellem de unge i kriminelle grupper og de alvorligt kriminelle, når de unge, der ryger *hver dag*, ses i forhold til resten.

12.2 Alkohol

Lidt under halvdelen af de unge har drukket alkohol inden for de seneste 12 måneder, jf. tabel 12.2. For hver 6. er det sket *sjældent*, mens knap hver 4. gør det højest én gang om ugen. Det betyder, at mindre end hver 10. af de unge drikker alkohol oftere end én gang ugentligt.

Tabel 12.2. Unge fordelt efter kriminalitetskategori og efter hvor ofte de har drukket alkohol de seneste 12 mdr. (pct.)

	Aldrig	Sjældent	2-3 gange om md.	1 gang om ugen	2-3 gange om ugen	Så godt som hver dag	I alt
Unge i kriminelle grupper	30 %	18 %	16 %	15 %	16 %	4 %	100 %
Alvorligt kriminelle	39 %	13 %	16 %	17 %	12 %	3 %	100 %
Småkriminelle	44 %	19 %	16 %	12 %	7 %	1 %	100 %
Lovlydige	66 %	15 %	10 %	6 %	3 %	0 %	100 %
I alt (pct.)	**53 %**	**17 %**	**13 %**	**10 %**	**7 %**	**1 %**	**100 %**
I alt (antal)	**982**	**310**	**245**	**179**	**124**	**20**	**1860**

P = 0,000 (alle grupper) / P = 0,470 (unge i kriminelle grupper/alvorligt kriminelle)

Ligesom med rygning er der forskel på alkoholforbruget blandt de unge i kriminalitetskategorierne. Blandt de unge i kriminelle grupper findes den største andel af unge, der har drukket alkohol de seneste 12 måneder, da det gælder 70 pct., mod 61 pct. af de alvorligt kriminelle, 56 pct. af de småkriminelle og 34 pct. af de lovlydige.

Hver 5. af de unge i kriminelle grupper har de seneste 12 måneder drukket alkohol mere end én gang om ugen, mens det samme gælder for omkring hver 7. af de alvorligt kriminelle, hver 12. af de småkriminelle og hver 33. af de lovlydige. Forskellen mellem de unge i kategorierne er statistisk signifikant, dog ikke mellem de unge i kriminelle grupper og de alvorligt kriminelle.

12.3 Hash

Som det fremgår af tabel 12.3, har 15 pct. af de unge røget hash de seneste 12 måneder. Heraf har knap halvdelen gjort det *sjældent*. Blandt de unge i kriminelle grupper findes både den største andel af unge, der har røget hash, og den største andel af unge, der hyppigst har røget hash.

Tabel 12.3. Unge fordelt efter kriminalitetskategori og efter hvor ofte de har røget hash de seneste 12 mdr. (pct.)

	Aldrig	Sjældent	2-3 gange om md.	1 gang om ugen	2-3 gange om ugen	Så godt som hver dag	I alt
Unge i kriminelle grupper	55 %	17 %	5 %	7 %	4 %	12 %	100 %
Alvorligt kriminelle	67 %	11 %	5 %	5 %	6 %	5 %	100 %
Småkriminelle	84 %	10 %	3 %	2 %	1 %	1 %	100 %
Lovlydige	97 %	3 %	0 %	0 %	0 %	0 %	100 %
I alt (pct.)	**85 %**	**7 %**	**2 %**	**2 %**	**2 %**	**2 %**	**100 %**
I alt (antal)	**1589**	**138**	**35**	**31**	**27**	**41**	**1861**

P = 0,000 (alle grupper) / P = 0,108 (unge i kriminelle grupper/alvorligt kriminelle)

Forskellen mellem kriminalitetskategorierne er statistisk signifikant. Andelen af unge, der har røget hash *så godt som hver dag*, er mere end dobbelt så stor for de unge i kriminelle grupper som for de alvorligt kriminelle – en forskel, der er signifikant, når de næsten daglige hashforbrugere sammenlignes med de øvrige.

12.4 Andre ulovlige rusmidler

I undersøgelsen er de unge yderligere blevet spurgt, hvorvidt de inden for de seneste 12 måneder har taget andre ulovlige stoffer, f.eks. ecstasy, amfetamin og kokain. Samlet set har 3 pct. af de unge taget sådanne stoffer, jf. bilagstabel 53.

Blandt de 3 pct. er der en klar overrepræsentation af unge i kriminelle grupper, idet 13 pct. af dem har taget ulovlige stoffer mod 11 pct. af de alvorligt kriminelle, 1 pct. af de småkriminelle og 0,6 pct. af de lovlydige. Forskellene mellem kriminalitetskategorierne er statistisk signifikant – også når hyppigheden af forbruget medregnes. Det gælder dog ikke forskellen mellem de unge i kriminelle grupper og de alvorligt kriminelle.

12.5 Brug af rusmidler – samlet vurdering

De tre spørgsmål om de unges brug af alkohol, hash og andre ulovlige stoffer indgår i en skala om deres samlede forbrug af rusmidler. I skalaen har de fået point afhængig af deres svar på spørgsmålene. De tre spørgsmål har hver seks svarmuligheder. Det vil sige, at de unge har mindst 3 point og højest 18 point. Jo flere point, de har, desto oftere har de brugt forskellige former for rusmidler. I figur 12.1 ses, hvordan pointene fordeler sig efter kriminalitetskategorierne.

Som det fremgår af figuren, er det godt halvdelen af alle de unge, som har 3 point og altså hverken drukket alkohol, røget hash eller taget andre ulovlige stoffer de seneste 12 måneder. Heriblandt er særligt de lovlydige overrepræsenterede, idet to tredjedele af dem intet forbrug har haft, mens navnlig de unge i kriminelle grupper er underrepræsenterede. Kun hver 4. af dem har ikke haft noget forbrug af rusmidler de seneste 12 måneder.

Kurverne i figuren viser, at med et stigende forbrug, bliver de unge i kriminelle grupper mere dominerende. Inddeles pointene i tre niveauer, som beskrevet i metodekapitlet, er det således 42 pct. af de unge i kriminelle grupper, der har et forholdsvis *hyppigt* forbrug af rusmidler sammenlignet med de øvrige kategorier, jf. bilagstabel 54. Blandt de alvorligt kriminelle gælder det 32 pct. og blandt de småkriminelle og der lovlydige henholdsvis 15 pct. og 5 pct.

Forskellene mellem kategorierne er statistisk signifikante, hvilket også gælder forskellen mellem de alvorligt kriminelle og de unge i kriminelle grupper.

Figur 12.1. Unge fordelt efter kriminalitetskategori og forbrug af rusmidler [32]

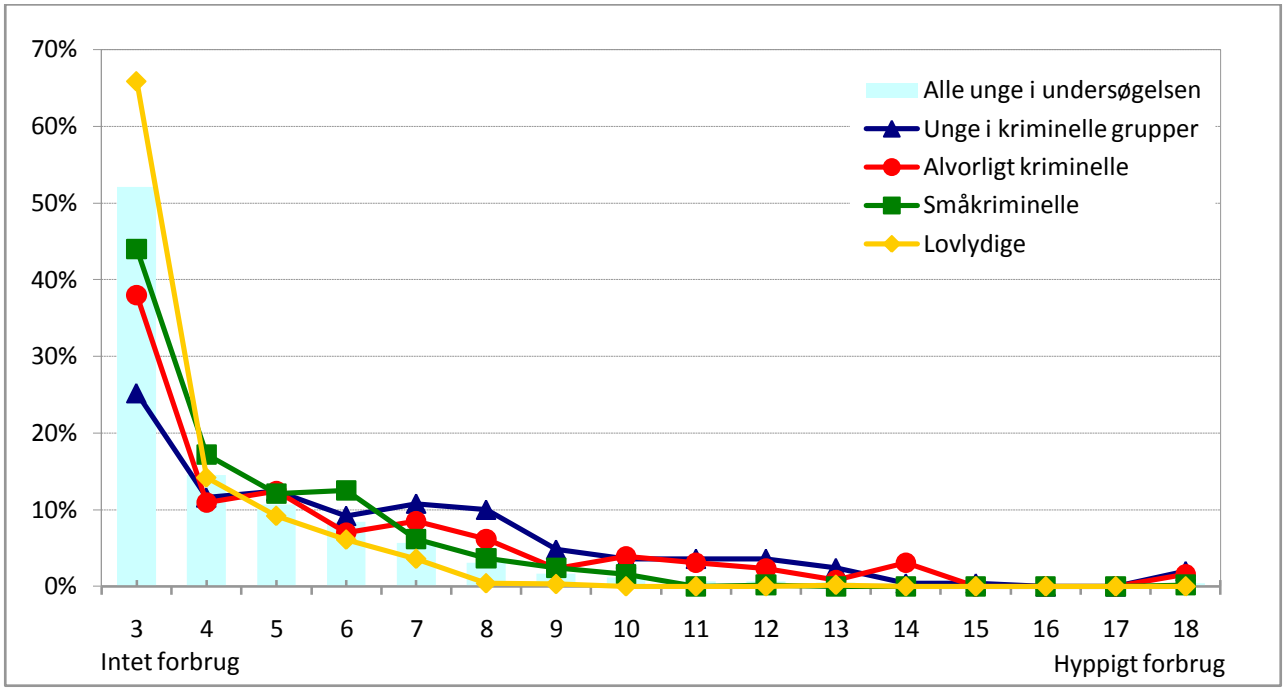

Ligesom der kan påvises en sammenhæng mellem unges forbrug af rusmidler og kriminalitet, tyder resultaterne af undersøgelsen således på, at der også er en sammenhæng mellem de unges forbrug af rusmidler og deres deltagelse i kriminelle grupper.

12.6 Rusmidler i boligkvarteret

Blandt de unge i kriminalitetskategorierne er der stor forskel på, i hvilket omfang de oplever, at andre unge drikker sig fulde, ryger hash eller tager andre ulovlige stoffer i det kvarter, hvor de bor. Disse forskelle beror ikke på, at de unge bor i forskellige områder, hvorfor de nok skal ses som tegn på, at de unge færdes i forskellige miljøer der, hvor de bor, og som følge heraf i ulige grad oplever andre unges brug af rusmidler.

Af tabel 12.4 fremgår det eksempelvis, at knap halvdelen af de unge *aldrig eller næsten aldrig* ser andre unge være fulde i det kvarter, hvor de bor. Det gælder imidlertid kun 27 pct. at de unge i kriminelle grupper, 36 pct. af de alvorligt kriminelle og 43 pct. af de småkriminelle, mens 60 pct. af de lovlydige *aldrig eller næsten aldrig* ser unge i kvarteret være fulde.

Omvendt angiver knap en fjerdedel af de unge, at de ser andre unge være fulde i det kvarter, hvor de bor, *mindst en gang om måneden,* mens en næsten lige så stor del ser det *mindst en gang om ugen.* En forholdsvis lille gruppe svarende til hver 20. af de unge ser andre unge være fulde *hver*

[32] En signifikanttest baseret på en gruppering af skalaværdierne, jf. bilagstabel 54, giver følgende resultat: P = 0,000 (alle grupper) / P = 0,035 (unge i kriminelle grupper/alvorligt kriminelle).

dag eller næsten hver dag. De unge i kriminelle grupper er dem, der oftest ser andre unge være fulde, mens det modsatte gælder for de lovlydige.

Tabel 12.4 Unge fordelt efter kriminalitetskategori og efter hvor ofte de har set, at unge er fulde i det kvarter, hvor de bor (pct.).

	Aldrig/ næsten aldrig	Mindst én gang om måneden	Mindst én gang om ugen	Hver dag/ næsten hverdag	I alt
Unge i kriminelle grupper	27 %	23 %	38 %	11 %	100 %
Alvorligt kriminelle	36 %	27 %	31 %	6 %	100 %
Småkriminelle	43 %	27 %	27 %	4 %	100 %
Lovlydige	60 %	22 %	16 %	3 %	100 %
I alt (pct.)	**49 %**	**24 %**	**23 %**	**5 %**	**100 %**
I alt (antal)	**911**	**441**	**427**	**85**	**1864**

P = 0,000 (alle grupper) / P = 0,108 (unge i kriminelle grupper/alvorligt kriminelle)

Blandt de unge er hash som nævnt den mest udbredte form for ulovligt rusmiddel, og da der er sammenhæng mellem brug af hash og de unges erfaringer med kriminalitet, kommer det ikke som en overraskelse, at der er forskel på, hvor ofte de unge i de forskellige kriminalitetskategorier ser andre unge ryge hash i det kvarter, hvor de bor.

De fleste unge har dog *aldrig eller næsten aldrig* set unge i deres kvarter ryge hash, mens hver 10. ser det næsten dagligt, jf. tabel 12.5. De unge i kriminelle grupper ser det oftere end de øvrige, idet godt halvdelen har set andre unge ryge hash i kvarteret mindst ugentligt, hvilket er en markant større andel end blandt de alvorligt kriminelle, de småkriminelle og de lovlydige. Dette skal ses i forlængelse af, at en større andel af de unge i kriminelle grupper har venner, der ryger hash, sammenlignet med unge i de andre kategorier.

Tabel 12.5. Unge fordelt efter kriminalitetskategori og efter hvor ofte de har set, at unge ryger hash i det kvarter, hvor de bor (pct.).

	Aldrig/ næsten aldrig	Mindst én gang om måneden	Mindst én gang om ugen	Hver dag/ næsten hverdag	I alt
Unge i kriminelle grupper	27 %	19 %	20 %	34 %	100 %
Alvorligt kriminelle	38 %	25 %	17 %	21 %	100 %
Småkriminelle	58 %	21 ”	14 %	7 %	100 %
Lovlydige	80 %	11 %	4 %	5 %	100 %
I alt (pct.)	**64 %**	**16 %**	**10 %**	**10 %**	**100 %**
I alt (antal)	**1183**	**297**	**188**	**193**	**1861**

P = 0,000 (alle grupper) / P = 0,020 (unge i kriminelle grupper/alvorligt kriminelle)

Det er som nævnt kun et fåtal af de unge i undersøgelsen, der bruger hårdere stoffer som ecstasy, amfetamin og kokain. I overensstemmelse hermed er det kun godt hver 10. af de unge, der har set andre unge tage stoffer i det kvarter, hvor de bor, jf. tabel 12.6.

Tabel 12.6 Unge fordelt efter kriminalitetskategori og efter hvor ofte de har set, at unge tager stoffer i det kvarter, hvor de bor (pct.)

	Aldrig/ næsten aldrig	Mindst én gang om måneden	Mindst én gang om ugen	Hver dag/ næsten hverdag	I alt
Unge i kriminelle grupper	74 %	13 %	9 %	5 %	100 %
Alvorligt kriminelle	79 %	15 %	4 %	2 %	100 %
Småkriminelle	91 %	6 %	2 %	2 %	100 %
Lovlydige	94 %	3 %	2 %	1 %	100 %
I alt (pct.)	**89 %**	**6 %**	**3 %**	**2 %**	**100 %**
I alt (antal)	**1652**	**111**	**53**	**33**	**1849**

P = 0,000 (alle grupper) / P = 0,150 (unge i kriminelle grupper/alvorligt kriminelle)

Igen er andelen størst blandt de unge i kriminelle grupper, hvor godt en fjerdedel har set andre unge tage stoffer. Forskellen mellem kriminalitetskategorierne er statistisk signifikant, dog ikke alene for de unge i kriminelle grupper og de alvorligt kriminelle.

12.7 Holdninger til rusmidler

De unges holdning til tobak og rusmidler er belyst gennem spørgsmål om, hvor forkert de synes det er, hvis jævnaldrende *ryger cigaretter*, *drikker sig fulde med vennerne i weekenden* og *ryger hash, pot eller lignende.* Tabel 12.7 viser andelen af unge, der slet ikke synes, det er forkert.

Tabel 11.7. Unge, der mener, at jævnaldrenes brug af rusmidler slet ikke er forkert, fordelt efter kriminalitets-kategori (pct.).

	Slet ikke forkert at ryge cigaretter*	Slet ikke forkert at drikker sig fuld med vennerne i weekenden**	Slet ikke forkert at ryge hash, pot eller lignende***	I alt
Unge i kriminelle grupper	62 %	64 %	35 %	100 %
Alvorligt kriminelle	40 %	53 %	20 %	100 %
Småkriminelle	35 %	49 %	11 %	100 %
Lovlydige	17 %	28 %	3 %	100 %
I alt (pct.)	**30 %**	**41 %**	**11 %**	**100 %**
I alt (antal)	**549**	**744**	**199**	**1849**

** P = 0,000 (alle grupper) / P = 0,000 (unge i kriminelle grupper/alvorligt kriminelle)
** P = 0,000 (alle grupper) / P = 0,040 (unge i kriminelle grupper/alvorligt kriminelle)
*** P = 0,000 (alle grupper) / P = 0,003 (unge i kriminelle grupper/alvorligt kriminelle)

Det er forventet, at der er forskel på det unges holdninger til tobak og rusmidler, men bemærkelsesværdigt, at det i højere grad anses for acceptabelt at drikke sig fuld i weekenden end at ryge cigaretter. Mere ventet er det, at de unges tolerance over for euforiserende stoffer er mindst.

Samtidig ses der markant forskellige holdninger blandt de unge i de fire kriminalitetskategorier. De unge i kriminelle grupper er dem, der på alle tre områder udviser den mest liberale holdning. Næsten to tredjedele af disse unge synes *slet ikke,* det er forkert hverken at ryge cigaretter eller drikke sig fuld med vennerne i weekenden, mens lidt over en tredjedel *slet ikke* synes, det er forkert, hvis jævnaldrene ryger hash eller lignende.

Blandt de alvorligt kriminelle er holdningerne betydeligt mindre accepterende, især for så vidt angår tobak og euforisende stoffer. Mindst accept findes blandt de lovlydige, hvor overordentligt få finder brugen af euforiserende stoffer acceptabel. Også at drikke sig fuld med vennerne i weekenden og ryge cigaretter er mindre accepteret af de unge i den kategori end af de øvrige unge.

De fire kriminalitetskategorier adskiller sig derved markant fra hinanden, hvad angår deres holdninger til tobak og rusmidler, og forskellene mellem dem er statistisk signifikante. Det gælder også forskellen mellem de unge i kriminelle grupper og de alvorligt kriminelle.

13 VIKTIMISERING OG PROBLEMATISK GRUPPEADFÆRD

Viktimisering handler om *at blive offer* for kriminalitet. Dette fænomen er relevant at undersøge, fordi der ofte er påvist en sammenhæng mellem at begå kriminalitet og selv at være udsat for kriminalitet (Nielsen & Snare 1998). I særlig grad har der for forskellige former for personfarlig adfærd vist sig at være en sådan sammenhæng – f.eks. mellem at begå vold og selv blive udsat for vold (Balvig 2000; Wikström & Butterworth 2006).

Samtidig har forskning vist, at netop udsathed for vold eller deltagelsen i slagsmål i højere grad er en del af hverdagen for unge i kriminelle grupper end for andre unge (Peterson et al. 2004). En af forklaringerne er, at vold og slagsmål er med til at styrke båndene mellem unge i kriminelle grupper og tiltrække nye unge til grupperne (Decker & Van Winkle 1996).

I dette kapitel skal der ses nærmere på omfanget af viktimisering, idet fokus er på udsathed for voldelige eller potentielt voldelige handlinger. Det undersøges således, hvorvidt de unge har været udsat for trusler om med vold, vold og/eller røveri.

Kapitlet omfatter samtidig oplysninger om de unges egen adfærd, idet nogle af de adfærdsformer, som kan være, men ikke nødvendigvis er kriminelle, belyses her. Det drejer sig dels om deltagelse i gruppeslagsmål og dels om deltagelse i gadeuroligheder. Begge adfærdsformer er karakteriseret ved

at være grupperelateret, relateret til vold eller aggressioner og ved – typisk – at være gadeorienteret. Det er valgt at behandle disse adfærdsformer separat, netop fordi vi ikke med sikkerhed ved, om det drejer sig om kriminalitet. Samtidig er det vigtigt at undersøge forekomsten heraf, da det kan forventes, at det er fænomener, der forekommer særlig hyppigt for unge i kriminelle grupper på grund af deres gruppe- og gadeorienterede livsstil.

13.1 Udsathed for trusler om vold, vold og røveri

Af tabel 13.1 fremgår det, hvor stor en andel af de unge i kriminalitetskategorierne der mindst én gang inden for de seneste 12 måneder har været offer for trusler om vold, vold og/eller røveri.

Tabel 13.1. Unge, der inden for de seneste 12 måneder er blevet truet med vold eller har været udsat for vold eller røveri, fordelt efter kriminalitetskategori (pct.)

	Trusler om vold*	Vold**	Røveri***
Unge i kriminelle grupper	47 %	28 %	15 %
Alvorligt kriminelle	43 %	32 %	18 %
Småkriminelle	33 %	13 %	8 %
Lovlydige	13 %	10 %	3 %
I alt (pct.)	**26 %**	**15 %**	**7 %**
I alt (antal)	**472**	**275**	**125**

*P = 0,000 (alle grupper) / P = 0,458 (unge i kriminelle grupper/alvorligt kriminelle)
**P = 0,000 (alle grupper) / P = 0,416 (unge i kriminelle grupper/alvorligt kriminelle)
***P = 0,000 (alle grupper) / P = 0,422 (unge i kriminelle grupper/alvorligt kriminelle)

Samlet set har 26 pct. af de unge været udsat for trusler om vold, 15 pct. har været udsat for vold og 7 pct. har været udsat for røveri. Den største andel af unge, der har været udsat for trusler om vold, findes blandt de unge i kriminelle grupper, mens den største andel, der har været udsat for vold og røveri, findes blandt de alvorligt kriminelle.

På gruppeniveau er der således en sammenhæng mellem de unges kriminalitet/deltagelse i kriminelle grupper, og deres risiko for at blive udsat for kriminalitet. Sammenhængen gælder også den individuelle hyppighed af viktimisering, idet flere af ofrene blandt de unge i kriminelle grupper og de alvorligt kriminelle er blevet udsat for de nævnte former for kriminalitet mere end én gang, end tilfældet er for ofrene i de øvrige kategorier, jf. bilagstabel 55-57. Der er statistisk signifikante forskelle mellem kriminalitetskategoriernes med hensyn til deres udsathed, dog ikke mellem de unge i kriminelle grupper og de alvorligt kriminelle.

På individniveau er der også en tydelig og statistisk signifikant sammenhæng mellem at have begået vold og at have været udsat for voldelige handlinger. Det er således 54 pct. af de unge, der inden for de seneste 12 måneder har været voldelige over for andre, som i samme tidsrum selv er blevet udsat

for trusler om vold, mod 22 pct. af dem, der ikke har været voldelige over for andre. Tilsvarende ses det, at de voldelige unge oftere har været udsat for vold end de øvrige, idet 40 pct. af dem har det mod 13 pct. af de ikke voldelige. Forskellene gør sig ligeledes gældende for dem, der har været udsat for røveri, idet 18 pct. af de voldelige unge har været udsat for røveri mod 5 pct. af de øvrige.

Ved at sammenligne andelen af ofre i spørgeskemaundersøgelsen med den andel, der kan beregnes på baggrund af data fra den landsdækkende offerundersøgelse, viser det sig, at en langt større andel af de unge i denne undersøgelse har været udsat for trusler om vold, vold og/eller røveri. Af offerundersøgelsen ses det, at 9 pct. af de 16-18-årige på landsplan har været udsat for trusler om vold de seneste 12 måneder mod 33 pct. af de 16-18-årige i denne undersøgelse.[33] Videre er det beregnet, at 5 pct. af de 16-18-årige i offerundersøgelsen har været udsat for vold, og 2 pct. har været udsat for røveri. Tilsvarende gælder 19 pct. og 10 pct. af de 16-18-årige i denne undersøgelse. Der er således tale om ganske markante forskelle, idet det dog bør tages i betragtning, at der er anvendt forskellige undersøgelsesmetoder i de to undersøgelser.

13.2 Gruppeslagsmål

De unge er blevet spurgt, hvorvidt de har deltaget i gruppeslagsmål på f.eks. en skole, et fodboldstadion eller et lignende sted. Som det fremgår af tabel 13.2, har mere end hver 4. af de unge deltaget i slagsmål af den type.

Tabel 13.2. Unge fordelt efter kriminalitetskategori og efter om de har deltaget i gruppeslagsmål (pct.)

	Har deltaget	**Har *ikke* deltaget**	**I alt**
Unge i kriminelle grupper	66 %	34 %	100 %
Alvorligt kriminelle	62 %	38 %	100 %
Småkriminelle	33 %	67 %	100 %
Lovlydige	8 %	92 %	100 %
I alt (pct.)	**27 %**	**73 %**	**100 %**
I alt (antal)	**496**	**1360**	**1856**

P = 0,000 (alle grupper) / P = 0,483 (unge i kriminelle grupper/alvorligt kriminelle)

Det er en forholdsvis lille del af de lovlydige, der har deltaget i gruppeslagsmål. I alt 8 pct. af dem har gjort det mod en tredjedel af de småkriminelle, tæt på to tredjedele af de alvorligt kriminelle og to tredjedele af de unge i kriminelle grupper. Svarfordelingen varierer således meget mellem kriminalitetskategorierne, dog ikke mellem de alvorligt kriminelle og de unge i kriminelle grupper.

[33] Offerundersøgelsen omfatter ikke aldersgrupper under 16 år, hvorfor der for spørgeskemapopulationen alene er set på de 16-18-åriges udsathed for de nævnte former for kriminalitet.

De unge er samtidig blevet bedt om at angive, hvor mange gange de har deltaget i gruppeslagsmål. På denne baggrund er det muligt at opgøre det samlede antal gruppeslagsmål, jf. figur13.1.

Figur 13.1 Den samlede mængde gruppeslagsmål fordelt efter kriminalitetskategori (pct.)

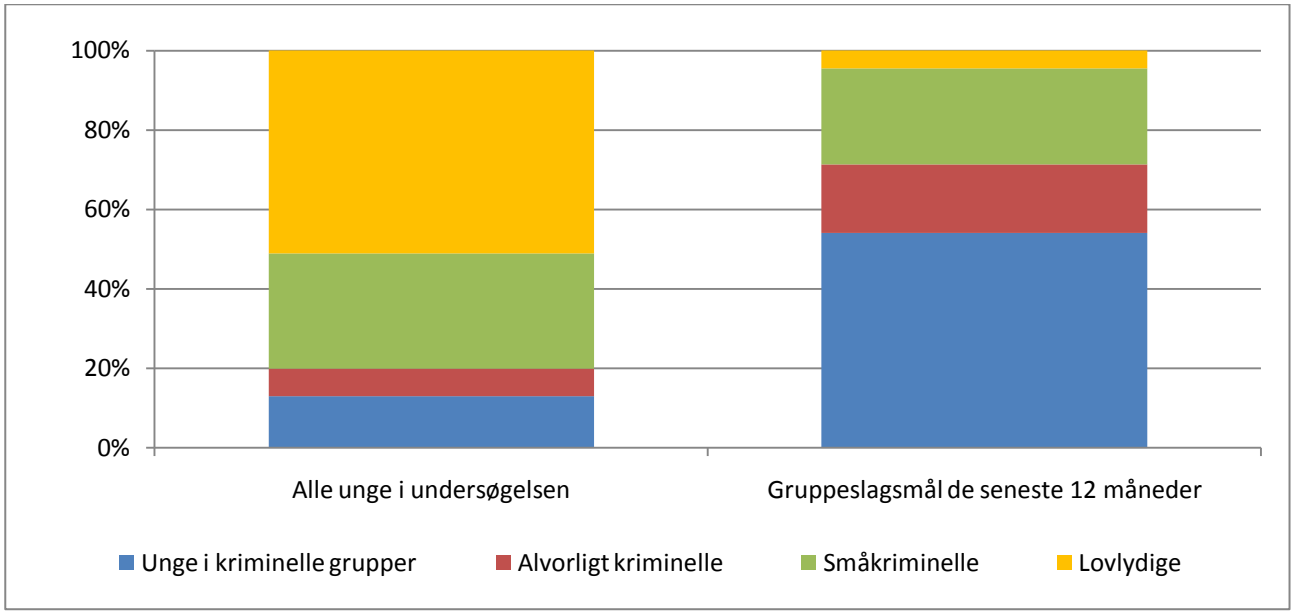

Figuren viser en tydelig disproportion mellem fordelingen af personer i kriminalitetskategorierne og fordelingen af gruppeslagsmål. De unge i kriminelle grupper, der udgør en mindre del af de unge i undersøgelsen (13 pct.), har deltaget i over halvdelen af det samlede antal gruppeslagsmål. De alvorligt kriminelle, der også udgør en lille gruppe (7 pct.), har deltaget i knap en femtedel af gruppeslagsmålene, mens de småkriminelle, der udgør knap en tredjedel af de unge, har deltaget i en fjerdedel. Den store gruppe af lovlydige har deltaget i mindre end hvert 20. gruppeslagsmål.

Disse forskelle tydeliggør, at det gennemsnitlige antal gruppeslagsmål pr. person varierer betydeligt kriminalitetskategorierne imellem. De unge i kriminelle grupper har i gennemsnit deltaget i gruppeslagsmål 2,5 gange inden for de seneste 12 måneder, mens tallet er 1,6 for de alvorligt kriminelle, 0,5 for de småkriminelle og 0,05 for de lovlydige.

Statistisk er de gennemsnitlige antal gruppeslagsmål signifikant forskellige fra hinanden, herunder også for de unge i kriminelle grupper og de alvorligt kriminelle. Tendensen er den samme for det samlede antal gruppeslagsmål, de unge har angivet *nogensinde* at have begået.[34]

[34] Det maksimale antal gruppeslagsmål pr. ung er sat til 20 gange for gruppeslagsmål *nogensinde* og 10 gange for deltagelse i gruppeslagsmål *de seneste 12 måneder*. Det er gjort for at undgå påvirkning fra overdrivelser og for at fastsætte et antal for svar som 'mange gange', 'flere gange', mv.

13.3 Gadeuroligheder

Yderligere er de unge blevet spurgt, hvorvidt de har deltaget i gadeuroligheder, hvor f.eks. biler eller containere er blevet brændt af eller butiksruder smadret. Spørgsmålet relaterer sig til de problemer, der i en periode udspillede sig i Københavns gader, og det indgår ikke i andre undersøgelser af hverken ungdomskriminalitet eller kriminelle ungdomsgrupper. Det er derfor i sig selv af stor interesse at undersøge, i hvilket omfang de unge har deltaget i denne form for aktivitet, og om den forekommer i ulige grad i de fire kriminalitetskategorier.

Tabel 13.3. Unge fordelt efter kriminalitetskategori og efter om de har deltaget i gadeuroligheder (pct.)

	Har deltaget	Har *ikke* deltaget	I alt
Unge i kriminelle grupper	39 %	61 %	100 %
Alvorligt kriminelle	18 %	82 %	100 %
Småkriminelle	6 %	94 %	100 %
Lovlydige	0 %	100 %	100 %
I alt (pct.)	**8 %**	**92 %**	**100 %**
I alt (antal)	**155**	**1708**	**1863**

P = 0,000 (alle grupper) / P = 0,000 (unge i kriminelle grupper/alvorligt kriminelle)

Samlet set har 8 pct. af de unge angivet, at de har deltaget i gadeuroligheder de seneste 12 måneder, jf. tabel 13.3. Det drejer sig dog om 39 pct. af de unge i kriminelle grupper, 18 pct. af de alvorligt kriminelle, 6 pct. af de småkriminelle og kun ganske få af de lovlydige (0,2 pct.). Der er således markante og statistisk signifikante forskelle på fordelingen inden for kategorierne, og det gælder ligeledes forholdet mellem de unge i kriminelle grupper og de alvorligt kriminelle.

Figur 13.2 Den samlede mængde gadeuroligheder fordelt efter kriminalitetskategori (pct.)

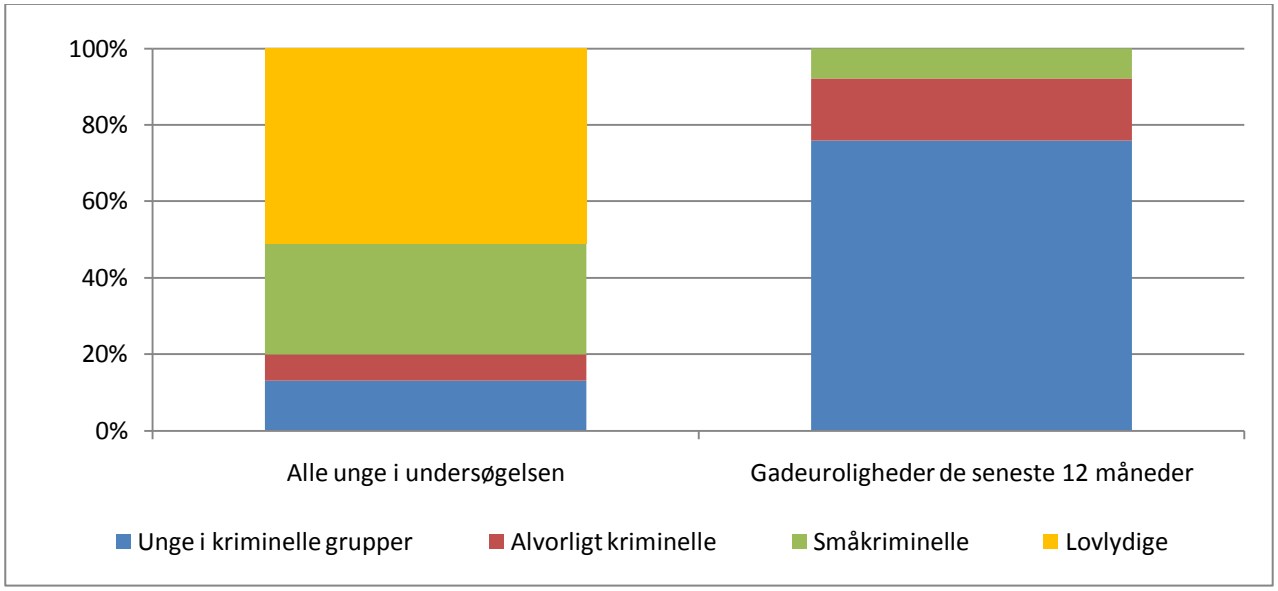

Med hensyn til hvor hyppigt de unge har deltaget i gadeuroligheder, er det tydeligt, at navnlig mange af de unge i kriminelle grupper har deltaget flere gange. Det illustreres i figur 13.2, der viser det samlede antal gadeuroligheder, de unge i kriminalitetskategorierne har angivet.

Knap fire femtedele af det samlede antal gange, nogen har deltaget i gadeuroligheder, angår unge i kriminelle grupper. 17 pct. angår de alvorligt kriminelle, 7 pct. de småkriminelle, mens ingen af de lovlydige har deltaget i gadeuroligheder. I gennemsnit har de unge i kriminelle grupper deltaget 1,1 gange, de alvorligt kriminelle 0,4 gange og de små kriminelle 0,04 gange.[35] Disse gennemsnit er statistisk signifikant forskellige fra hinanden.

13.4 Problemskabende adfærd

Spørgsmålene om gruppeslagsmål og gadeuroligheder er interessante, fordi de fortæller noget om de unges livsstil og deres færden i det offentlige rum. At de unge i kriminelle grupper adskiller sig markant fra de øvrige unge med hensyn til deltagelse i gadeuroligheder, skal til en vis grad ses i sammenhæng med, at de er afgrænset ved bl.a. at færdes hyppigt på gaden sammen med venner. Det forklarer dog næppe hele forskellen, idet også de øvrige unge, herunder de småkriminelle, bruger meget tid på at hænge ud med vennerne på gaden, jf. tabel 10.7.

Det er således ikke alene mulighederne, der forklarer, hvorfor unge i kriminelle grupper relativt hyppigt deltager i gadeuroligheder. Og hvad angår gruppeslagsmål, så er der tale om en adfærd, der ikke nødvendigvis er forbundet med en gadeorienteret livsstil, da det også kan forekomme på en skole. Gruppeslagsmål og gadeuroligheder synes dog umiddelbart at være mere tillokkende for de unge i kriminelle grupper end for andre unge, og begge adfærdsformer er forbundet med en vis grad af aggressivitet.

Kombinationen af de to adfærdsformer er heller ikke et særsyn, når det gælder de unge i kriminelle grupper. En tredjedel af disse unge har både deltaget i gruppeslagsmål og i gadeuroligheder. Tilsvarende gælder 15 pct. af de alvorligt kriminelle. Vurderet i forhold til det samlede antal gruppeslagsmål og gadeuroligheder er det desuden tydeligt, at de unge i kriminelle grupper står for en uforholdsmæssig stor del af disse hændelser. Tages yderligere omfanget af egentlige kriminelle handlinger i betragtning, er det således åbenbart, at de unge i kriminelle grupper i højere grad end de andre unge i undersøgelsen har en problemskabende adfærd – ikke kun i forhold til de småkriminelle og de lovlydige, men også i forhold til de alvorligt kriminelle unge.

[35] Det maksimale antal gruppeslagsmål pr. ung er sat til 10 inden for *de sidste 12 måneder*, jf. forrige note.

14 OPSAMLING OM LIVSSTIL SOM RISIKOFAKTOR

Ligesom for de individuelle risikofaktorer er der i forbindelse med undersøgelsen foretaget en række simple, binære analyser, der viser, i hvilket omfang de unges livsstil varierer i forhold til deres erfaringer med kriminalitet og deltagelse i kriminelle grupper.

Det er her påvist, at deltagelse i organiserede fritidsaktiviteter ikke er relateret til kriminalitetserfaringer eller erfaringer med kriminelle grupper. Unge i de fire kriminalitetskategorier deltager altså i lige stort eller i lige ringe omfang i sportsaktiviteter og andre organiserede fritidsaktiviteter.

Til gengæld er der store forskelle med hensyn til, hvor meget fritid de bruger sammen med deres venner, og hvor stor en del af fritiden de unge hænger ud med dem på gaden, i butikscentre og lignende steder. De fleste unge er meget sammen med vennerne, men de unge i kriminelle grupper bruger særlig meget tid på at hænge ud med vennerne sammenlignet med de andre unge. På det punkt er der ikke bare en generel forskel mellem kriminalitetskategorierne, men også mellem de unge i kriminelle grupper og de alvorligt kriminelle. Det samme er tilfældet med hensyn til hyppigheden af at være sent ude om aftenen eller om natten og at gå på værtshus, diskotek eller lignende.

Dermed kan det fastslås, at de unge i kriminelle grupper i højere grad end andre unge ofte færdes i såkaldte høj-risikomiljøer. Det vil sige miljøer, hvor de unge er uden for voksenkontrol, og hvor kriminalitetsmulighederne er særligt store. Det kan være netop det element ved livsstilen, der bevirker, at de unge i kriminelle grupper i betydeligt højere grad end de andre unge – herunder også de alvorligt kriminelle – angiver, at de har deltaget i gruppeslagsmål og gadeuroligheder. Dette gælder både andelen af dem, der har deltaget i aktiviteterne, og antallet af gange, de har deltaget.

Vennerne er i særlig grad af betydning i ungdomsårene, og unge kan derfor være tilbøjelige til at holde fast i venskaber, selvom det måtte indebære problemer for dem. Det er det fænomen, der her er betegnet som 'negative venskaber'. Undersøgelsen viser, at tendensen til at fastholde negative venskaber varierer betydeligt. De unge i kriminelle grupper er i meget højere grad end de øvrige unge indstillet på fortsat at være venner med nogen, der måtte skabe problemer for dem. På dette punkt er de også markant forskellige fra de alvorligt kriminelle.

Samme mønster ses med hensyn til, i hvilket omfang de unge har venner, som har begået forskellige former for kriminalitet eller har erfaringer med rusmidler. Det vil sige, at særligt de unge i kriminelle grupper har mange venner med omfattende erfaringer.

Livsstil angår også brug af tobak og rusmidler. En samlet vurdering af de unges omgang med tobak og rusmidler viser igen, at de unge i kriminelle grupper adskiller sig fra de øvrige, idet en større andel af dem er brugere af disse midler og/eller bruger midlerne hyppigere end andre. De unge i

kriminelle grupper har desuden oftere oplevet, at unge i deres kvarter er fulde, ryger hash eller tager stoffer, og de synes i mindre grad end andre unge, at det er forkert at gøre det.

Nogle af spørgsmålene om livsstil er samlet i skalaer med henblik på at få en samlet vurdering af sammenhængen mellem disse forhold og kriminalitet samt deltagelse i kriminelle grupper. Det drejer sig om spørgsmål vedrørende de unges færden i høj-risikomiljøer, deres brug af rusmidler og om vennernes erfaringer med kriminalitet og ulovlige rusmidler. Analyserne vedrørende disse skalaer viser, at de tydeligt differentierer mellem dels omfanget af kriminelle erfaringer og dels mellem unge i kriminelle grupper og de øvrige. Skalaerne kan dermed siges at vedrøre risikofaktorer, idet høje skalaværdier i særlig grad er forbundet med omfattende kriminalitet og/eller deltagelse i kriminelle grupper. Omvendt kan de lave skalaværdier indikere beskyttende faktorer, da de især er relateret til lovlydighed. Om faktorerne reelt er risikofaktorer og/eller beskyttende faktorer undersøges via regressionsanalyserne i kapitel 16.

I det følgende betragtes hver skala som én faktor, der afhængig af den enkeltes placering på skalaen kan være en risikofaktor eller en beskyttende faktor. Skalaerne er inddelt i tre niveauer – f.eks. *få/nogle/mange* venner med erfaringer med kriminalitet og stoffer. For de unge, der har mange venner med sådanne erfaringer, er der her tale om en risikofaktor, mens der for de unge med få venner med disse erfaringer er tale om en beskyttende faktor.

Figur 14.1. Unge fordelt efter kriminalitetskategori og antal livsstilsrelaterede risikofaktorer

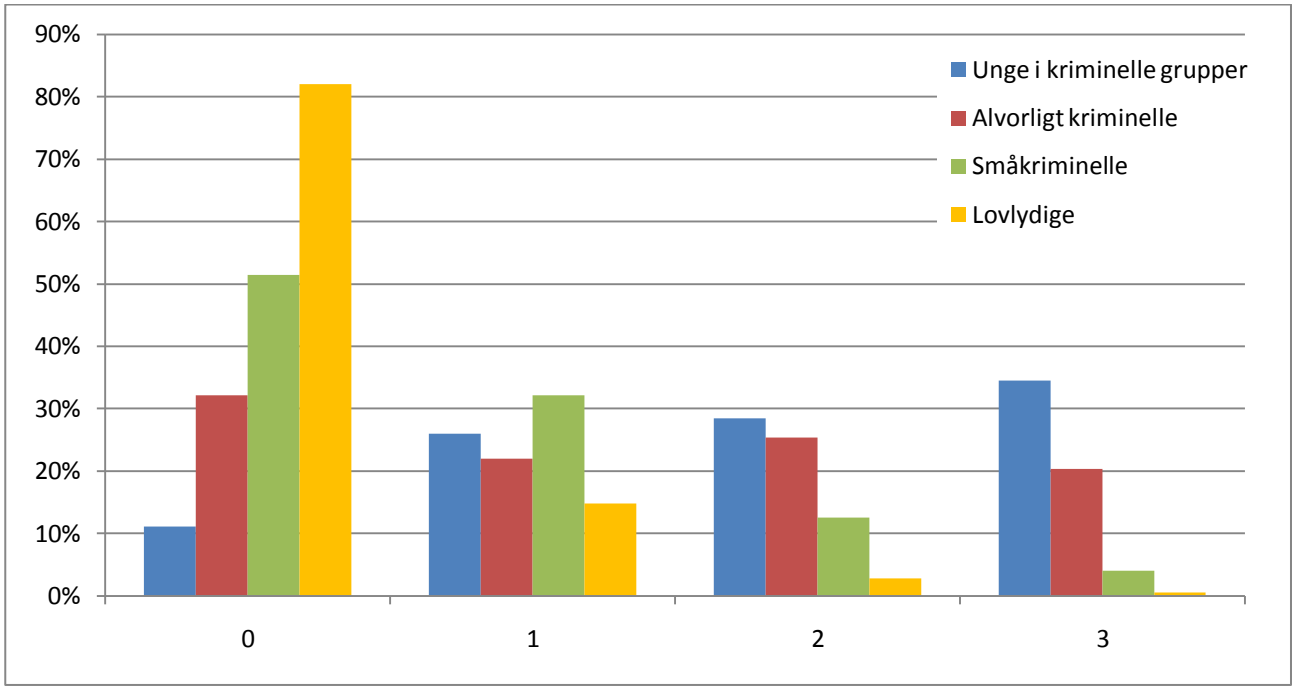

P = 0,000 (alle grupper) / P = 0,000 (unge i kriminelle grupper/alvorligt kriminelle)

Af figur 14.1 ses en optælling af risikofaktorerne. Jo flere risikofaktorer de unge er kendetegnet ved, desto tættere kommer deres livsstil på en såkaldt *risikolivsstil*. De unge med tre risikofaktorer er således kendetegnet ved, at de *ofte* færdes i høj-risikomiljøer, at de *ofte* bruger rusmidler såsom alkohol, hash og euforiserende stoffer, og at *mange* af deres venner har omfattende erfaringer med kriminalitet og ulovlige rusmidler.

Som det ses af figuren, har specielt de unge i kriminelle grupper en (høj)risikolivsstil, idet 34 pct. er kendetegnet ved alle tre risikofaktorer. Det drejer sig om nogle færre blandt de alvorligt kriminelle, nemlig 19 pct., 4 pct. af de småkriminelle og 0,4 pct. af de lovlydige, jf. bilagstabel 58.

Det ses samtidig, at de lovlydige er stærkt overrepræsenterede blandt de unge, der ikke er kendetegnet ved nogen af risikofaktorerne. Det gælder hele 82 pct. af disse unge mod 52 pct. af de småkriminelle, 32 pct. af de alvorligt kriminelle og 11 pct. af de unge i kriminelle grupper. Ligesom tilfældet er for de lovlydige, falder andelen af småkriminelle med antallet af risikofaktorer, hvorimod andelen af unge i kriminelle grupper stiger.

Der er tale om en statistisk signifikant forskel mellem kriminalitetskategorierne, som også gælder mellem de alvorligt kriminelle og de unge i kriminelle grupper, hvor sidstnævnte er kendetegnet ved flest risikofaktorer. Resultaterne af analyserne bekræfter således eksisterende forskning på området, hvor det er vist, at unges livsstil er tydeligt forbundet med risikoen for kriminalitet. I endnu højere grad er livsstilen dog forbundet med risikoen for at indgå i en kriminel gruppe.

Figur 14.2. Unge fordelt efter kriminalitetskategori og antal ivsstilsrelaterede beskyttende faktorer

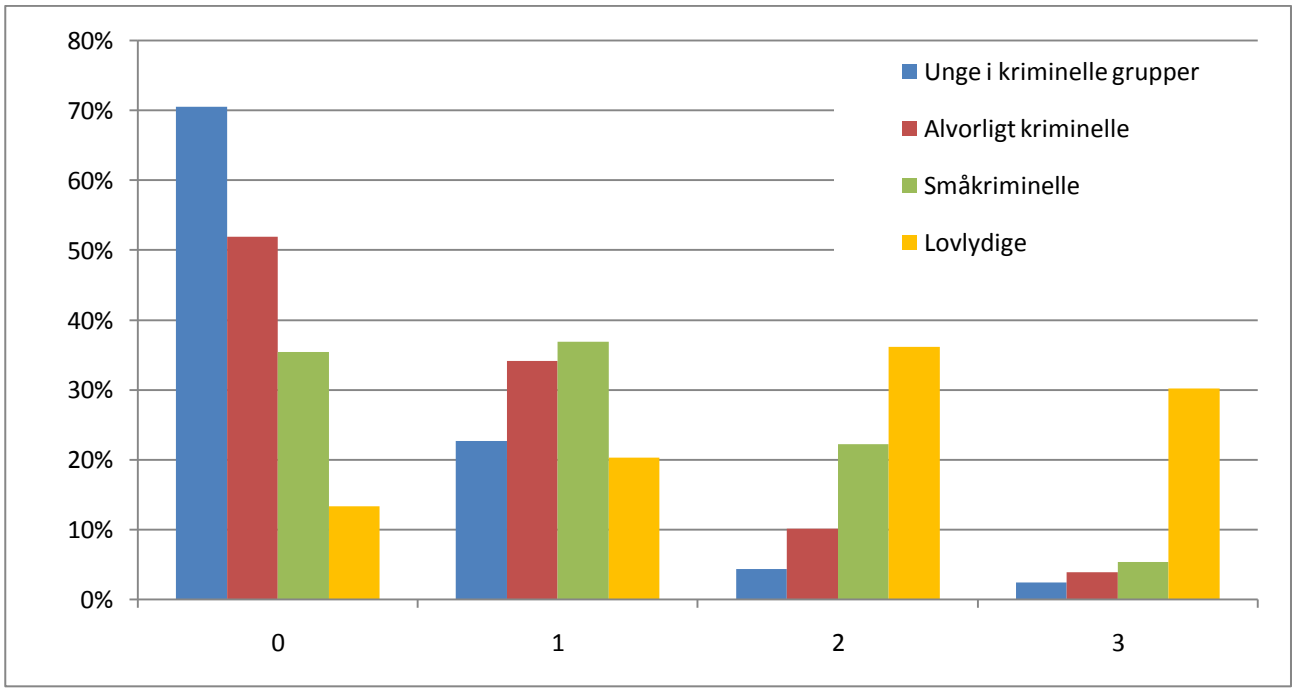

P = 0,000 (alle grupper) / P = 0,000 (unge i kriminelle grupper/alvorligt kriminelle)

Af figur 14.2 ses en optælling af de faktorer, som umiddelbart lader til at have en beskyttende effekt i forhold til kriminalitet og medlemskab af kriminelle grupper. De unge, der er karakteriseret ved tre beskyttende faktorer, er dem, der *sjældent* færdes i høj-risikomiljøer, som *sjældent* bruger af rusmidler, og som har *få* venner med erfaringer med kriminalitet og ulovlige rusmidler. Som det ses af figuren er de lovlydige klart overrepræsenteret blandt disse unge.

I alt 30 pct. af de lovlydige er kendetegnet ved alle tre beskyttende faktorer, mens det gælder for 5 pct. af de småkriminelle, 4 pct. af de alvorlig kriminelle og 2 pct. af de unge i kriminelle grupper, jf. bilagstabel 59.

Modsat er de unge i kriminelle grupper overrepræsenteret blandt de unge, der ikke er kendetegnet ved nogen af de beskyttende faktorer. Det drejer sig om 71 pct. af de unge i kategorien mod 52 pct. af de alvorligt kriminelle, 35 pct. af de småkriminelle og 13 pct. af de lovlydige. Det ses videre af figuren, at andelen af især unge i kriminelle grupper mindskes med antallet af beskyttende faktorer.

Forskellen mellem kriminalitetskategorierne er også her statistisk signifikant, herunder mellem de alvorligt kriminelle og de unge i kriminelle grupper.

DEL 4. RISIKOFAKTORER OG BESKYTTENDE FAKTORER

I rapportens del 2 og 3 er der peget på en række forhold, der ud fra de simple binære analyser lader til at differentiere mellem de lovlydige, de småkriminelle, de alvorligt kriminelle og de unge i kriminelle grupper. Da disse kategorier samtidig repræsenterer unge, der i forskelligt omfang har erfaringer med kriminalitet og deltagelse i kriminelle grupper, har vi at gøre med forhold, der umiddelbart kan betragtes som risikofaktorer og beskyttende faktorer.

I kapitel 15 ses på antallet af henholdsvis risikofaktorer og beskyttende faktorer i forhold de fire kriminalitetskategorier. Videre beregnes det, hvor stor en del af den samlede mængde kriminalitet der er relateret til de individuelle risikofaktorer og hvor stor en del til de livsstilsbetingede risikofaktorer. I den forbindelse beregnes også den individuelle kriminalitetsfrekvens i forhold til omfang og art af risikofaktorer.

Ved hjælp af regressionsanalyse belyses det af kapitel 16, om faktorerne reelt differentierer mellem kategorierne, og derved om der reelt er tale om risikofaktorer og/eller beskyttende faktorer. Da fokus i denne undersøgelse er deltagelse i kriminelle grupper, undersøges det, hvilke af faktorerne der viser sig at være relateret til risikoen for at indgå i en kriminel gruppe, når andre holdes konstante.

15 KRIMINALITET OG RISIKOFAKTORER

Figur 15.1 viser fordelingen af de fire kriminalitetskategorier i forhold til de ni faktorer, som de tidligere analyser har udpeget som risikofaktorer. De unge, der er karakteriseret ved alle ni risikofaktorer, er altså kendetegnet ved:

1. Dårligt forhold til forældrene
2. Ringe opsyn fra forældrene
3. Dårligt forhold til skolen
4. Lav selvkontrol
5. Svage prosociale værdier
6. Svag skamfølelse
7. Mange venner med omfattende erfaringer med kriminalitet og stoffer
8. Hyppig færden i høj-risikomiljøer
9. Hyppigt forbrug af rusmidler

Omvendt er de unge med nul point ikke kendetegnet ved nogen af disse forhold. Dette gælder 35 pct. af de unge i undersøgelsen, mens kun 1 pct. er kendetegnet ved alle ni, jf. bilagstabel 60.

Tabel 15.1. Unge fordelt efter kriminalitetskategori og antal individuelle og livsstilsbetingede risikofaktorer

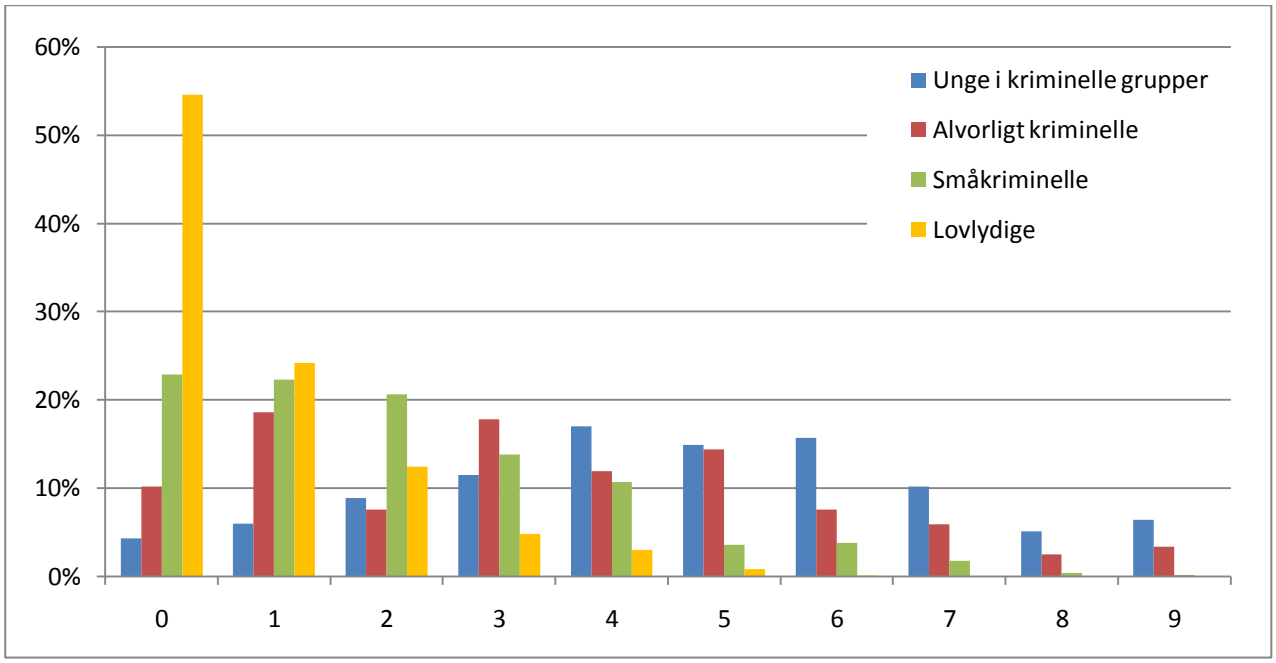

P = 0,000 (alle grupper) / P = 0,000 (unge i kriminelle grupper/alvorligt kriminelle)

Det ses tydelig af figur 15.1, at de lovlydige er overrepræsenterede blandt dem med ingen eller kun få risikofaktorer. Mere end halvdelen af de lovlydige falder i gruppen med ingen risikofaktor, og for godt 90 pct. af dem drejer det sig om højest to. De fleste af de småkriminelle befinder sig i samme ende af skalaen, og næsten to tredjedele af dem er karakteriseret ved højst to risikofaktorer.

De unge i kriminelle grupper og de alvorligt kriminelle er derimod kendetegnet ved relativt mange risikofaktorer, herunder ikke mindst de unge i kriminelle grupper. De er således overrepræsenterede blandt dem med mere end tre risikofaktorer, hvilket gælder for mere end to tredjedele af de unge i kriminelle grupper og knap 45 pct. af de alvorligt kriminelle. I alt 6 pct. af de unge i kriminelle grupper er kendetegnet ved alle ni risikofaktorer mod 3 pct. af de alvorligt kriminelle, 0,2 pct. af de småkriminelle og ingen af de lovlydige.

Ud fra figuren kan det således konstateres, at andelen af unge, der har begået kriminalitet eller deltager i kriminelle grupper, stiger i takt med antallet af risikofaktorer. Af dem, der er kendetegnet ved mere end seks risikofaktorer, har alle begået kriminalitet. Og kun én af de lovlydige falder i gruppen med fem risikofaktorer. Forskellen mellem kriminalitetskategorierne med hensyn til antallet af risikofaktorer er stærkt statistisk signifikant. Det gælder også forskellen mellem alene de unge i kriminelle grupper og de alvorligt kriminelle.

På samme måde er der foretaget en optælling af de faktorer, der umiddelbart lader til at virke beskyttende i forhold til at indgå i en kriminel gruppe. Denne optælling fremgår af figur 15.2, hvor de unge med ni beskyttelsesfaktorer er kendetegnet ved:

1. *Godt forhold til forældrene*
2. *Meget opsyn fra forældrene*
3. *Godt forhold til skolen*
4. *Høj selvkontrol*
5. *Stærke prosociale værdier*
6. *Stærk skamfølelse*
7. *Ingen eller få venner med erfaringer med kriminalitet og stoffer*
8. *Sjælden færden i høj-risikomiljøer*
9. *Intet eller ringe forbrug af rusmidler*

De unge med nul beskyttelsesfaktorer er således ikke kendetegnet ved nogen af de nævnte forhold. I alt drejer det sig om 11 pct. af de unge i undersøgelsen, mens 3 pct. er kendetegnet ved alle ni beskyttelsesfaktorer, jf. bilagstabel 61.

Tabel 15.2. Unge fordelt efter kriminalitetskategori og antal individuelle og livsstilsbetingede beskyttende faktorer

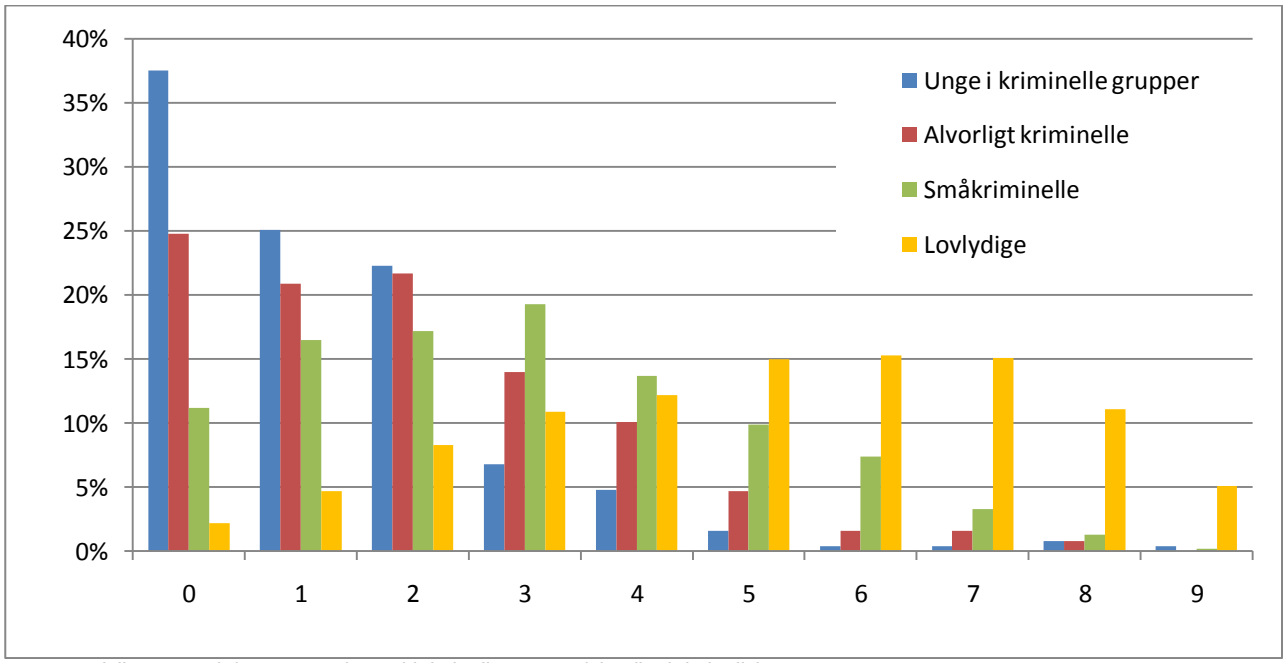

P = 0,000 (alle grupper) / P = 0,000 (unge i kriminelle grupper/alvorligt kriminelle)

De unge i kriminelle grupper er klart overrepræsenterede blandt de unge, der ikke er kendetegnet ved nogen af de beskyttende faktorer. Det drejer sig om 38 pct. af dem, mens tilsvarende gælder 25 pct. af de alvorligt kriminelle, 11 pct. af de småkriminelle og 2 pct. af de lovlydige.

Det er videre 85 pct. af de unge i kriminelle grupper, der er karakteriseret ved mindre end tre beskyttende faktorer. For de alvorligt kriminelle er det 67 pct. og for de småkriminelle 45 pct., mens kun 15 pct. af de lovlydige har mindre end tre beskyttende faktorer.

Figuren viser også, at andelen af unge i kriminelle grupper og af de alvorligt kriminelle falder tydeligt med antallet af beskyttende faktorer. Udviklingstendensen er en anden for de småkriminelle og de lovlydige, idet andelen stiger i takt med antallet af de beskyttende faktorer – frem til tre for de småkriminelle og frem til seks for de lovlydige. Statistisk er der også her en stærk signifikant forskel mellem kriminalitetskategorierne, herunder også mellem de unge i kriminelle grupper og de alvorligt kriminelle.

De samme ni faktorer benyttes i en beregning af, hvor stor en del af den samlede mænge kriminalitet, der er relateret til risikofaktorerne, når de opdeles i individuelle og livsstilsbetingede risikofaktorer. De individuelle risikofaktorer handler om familien, skolen og de personlige karakteristika, mens risikofaktorerne vedrørende livsstilen omfatter venners erfaringer med kriminalitet og stoffer, de unges færden i høj-risikomiljøer samt deres forbrug af rusmidler.

Af tabel 15.1 ses, hvor stor en del af de unge i undersøgelsen, der er kendetegnet ved et bestemt antal individuelle risikofaktorer og et bestemt antal livsstilsrelaterede risikofaktorer. Mere end en tredjedel af de unge er hverken kendetegnet ved nogen af de individuelle risikofaktorer eller nogen af de livsstilsbetingede risikofaktorer. Omvendt er godt 2 pct. kendetegnet ved det højeste antal, dvs. fem til seks individuelle risikofaktorer og tre vedrørende livsstilen. Det ses videre af tabellen, at de individuelle risikofaktorer er mere udbredte end de livsstilsbetingede. Mens en fjerdedel af de unge er karakteriseret ved 1-6 individuelle risikofaktorer og ingen af de livsstilsbetingede, er kun hver 13. karakteriseret ved 1-3 livsstilsbetingede risikofaktorer og ingen af de individuelle.

Tabel 15.1. Unge fordelt efter antal individuelle og livsstilsbetingede risikofaktorer (pct.)

		Risikofaktorer vedrørende livsstilen			
		0	**1**	**2**	**3**
Individuelle risikofaktorer	**0**	35,2 %	5,7 %	1,4 %	0,4 %
	1	15,7 %	7,5 %	2,2 %	0,8 %
	2	4,9 %	3,9 %	2,8 %	1,2 %
	3	3,0 %	3,0 %	1,7 %	1,5 %
	4	1,0 %	1,4 %	1,6 %	1,2 %
	5-6	0,3 %	0,8 %	0,8 %	2,1 %

Til sammenligning viser tabel 15.2, hvor stor en del af dem samlede mængde kriminalitet der er begået af de unge med et bestemt antal individuelle risikofaktorer og et bestemt antal risikofaktorer vedrørende livsstilen. Af tabellen ses det tydeligt, at den lille gruppe af unge, der er kendetegnet ved flest risikofaktorer, står for en uforholdsmæssig stor del af den samlede mængde kriminalitet, nemlig en femtedel. Det modsatte gælder den gruppe af unge, der hverken er kendetegnet ved nogen af de individuelle risikofaktorer eller nogen af risikofaktorerne vedrørende livsstilen, da kun 3 pct. af

den samlede mængde kriminalitet kan tilskrives dem. Det betyder videre, at 3 pct. af den samlede mængde kriminalitet ikke er relateret til nogen af de risikofaktorer, der indgår i undersøgelsen.

Tabel 15.2. Den samlede mængde kriminalitet fordelt efter antal individuelle og livsstilsbetingede risikofaktorer (pct.).

		Risikofaktorer vedrørende livsstilen			
		0	**1**	**2**	**3**
Individuelle risikofaktorer	**0**	3,3 %	3,0 %	1,7 %	1,4 %
	1	3,5 %	4,0 %	3,5 %	1,9 %
	2	2,6 %	5,3 %	3,0 %	3,4 %
	3	1,7 %	4,5 %	7,1 %	6,0 %
	4	0,6 %	2,2 %	6,0 %	7,4 %
	5-6	0,2 %	3,1 %	4,5 %	20,1 %

Størstedelen af kriminaliteten er dog begået af unge, der er kendetegnet ved *mange* risikofaktorer. Således er knap 60 pct. af kriminaliteten begået af unge, der er kendetegnet ved mindst to individuelle risikofaktorer og ligeledes mindst to livsstilsbetingede risikofaktorer, selv om det kun angår knap 13 pct. af de unge. Det betyder, at den individuelle kriminalitetsfrekvens er ganske stor for disse unge, hvilket ses af tabel 15.3, der viser det gennemsnitlige antal kriminelle handlinger.

Tabel 15.3. Det gennemsnitlige antal kriminelle handlinger per person fordelt efter antal individuelle og livsstilsbetingede risikofaktorer (antal)

		Risikofaktorer vedrørende livsstilen			
		0	**1**	**2**	**3**
Individuelle risikofaktorer	**0**	1	5	12	34
	1	2	5	17	24
	2	5	14	18	30
	3	6	15	43	40
	4	6	16	39	62
	5-6	9	37	54	99

De unge, der er kendetegnet ved flest individuelle og livsstilsbetingede risikofaktorer, har i gennemsnit begået 99 kriminelle handlinger, hvilket er væsentligt flere end for nogen af de resterende unge. Det ses tydeligt, hvordan hyppigheden af kriminalitet vokser i takt med antallet af risikofaktorer, og at hyppigheden vokser hurtigere med antallet af livsstilsbetingede risikofaktorer end med antallet af individuelle risikofaktorer. Det gennemsnitlige antal kriminelle handlinger er således næsten fire gange så højt for de unge, der er kendetegnet ved alle tre risikofaktorer vedrørende livs-

stilen, men ingen af de individuelle, end for de unge, der er kendetegnet ved alle fem eller seks individuelle risikofaktorer, men ingen af dem vedrørende livsstilen.

En stor del af kriminaliteten synes med andre ord at være relateret til de unges livsstil, ligesom de simple binære analyser fra tidligere peger på, at særligt livsstilen er forbundet med risikoen for at indgå i en kriminel gruppe. Ser man udelukkende på de unge i kriminelle grupper, så er det kun 4 pct. af dem, der hverken er kendetegnet ved nogen af de individuelle risikofaktorer eller nogen af de livsstilsbetingede risikofaktorer, hvilket som nævnt gælder for mere end en tredjedel af samtlige unge i undersøgelsen. Modsat er det som tidligere nævnt 6 pct. af de unge i kriminelle grupper, som er kendetegnet ved alle risikofaktorerne mod 2 pct. af de øvrige unge.

16 REGRESSIONANALYSER

Nogle af de mange sammenhænge mellem forskellige risikofaktorer og unges deltagelse i kriminelle grupper, der er påvist i rapporten, kan ved en nærmere analyse vise sig at være betinget af andre. For eksempel kan graden af selvkontrol have betydning for unges relation til skolen, idet lav selvkontrol muligvis indebærer, at en ung bruger mindre tid på lektier og derfor klarer sig dårligere i skole og synes mindre om at gå i skole. Den type af sammenhæng kan afsløres gennem en regressionsanalyse, da en sådan analyse viser, hvilke forhold der har betydning, når der tages hensyn til eller kontrolleres for øvrige forhold. Det vil sige, at en regressionsanalyse kan pege på de forhold, der må antages selvstændigt at være forbundet med risikoen for at indgå i en kriminel gruppe.

Som et supplement til de binære analyser er der derfor foretaget fire regressionsanalyser, hvis resultater omtales i det følgende. Metoden er logistisk regressionsanalyse, hvor der først og fremmest er foretaget en modelsøgning ved at inkludere relevante variabler i det, der kaldes startmodellen. Variablerne i startmodellen er her de ni konstruerede variabler om de unges individuelle risikofaktorer og risikofaktorer vedrørende livsstilen, jf. kapitel 15. Endvidere inkluderes oplysninger om køn, alder og etnicitet. Der er foretaget en baglæns modelsøgning, hvor den mindst signifikante variabel er fjernet fra modellen for hver regression. Når alle de resterende variabler er signifikante, er modelsøgningen fortsat ved en forlæns modelsøgning, hvor de tidligere ekskluderede variabler forsøgsvis er inkluderet én ad gangen for at se, om de fejlagtigt er blevet ekskluderet. Den resulterende model kaldes slutmodellen.

I modellerne anvendes flere forskellige former for variabler. Alder behandles som en skalavariabel, mens køn og etnicitet er såkaldte nominale variabler, da de har to eller flere kategorier, der ikke kan rangordnes: pige/dreng og dansker/indvandrer/efterkommer. De resterende variabler er det, man kalder for ordinale variabler, da de har flere kategorier, som kan rangordnes. Et eksempel er selvkontrol, der kan inddeles i høj/middel/lav selvkontrol. Både de nominale og de ordinale variabler ses i regressionsanalyserne i forhold til en referencekategori, da det ikke på samme måde som med

variablen alder er muligt at sige, at sandsynligheden for at blive en del af en kriminel gruppe stiger eller falder med alderen. Hvilken kategori, der vælges til referencekategori, har ingen betydning for signifikansen, men det er afgørende for odds ratio værdien, da den siger noget om retningen på sammenhængen.

Signifikansniveauet – også kaldet p-værdien – er afgørende for, om en variabel skal indgå i en slutmodel eller ej. Hvis p-værdien er højest 0,05 (5 pct.), anses sammenhængen for at være statistisk signifikant. På det niveau er der med 95 pct. sandsynlighed tale om en ikke tilfældig sammenhæng. Retningen på sammenhængen bestemmes som nævnt af variablernes odds ratio værdi. Hvis odds ratio værdien er lig 1, så hverken øges eller mindskes sandsynligheden for, at de unge tilhører en kriminel gruppe. Referencekategorien har således altid værdien 1. Hvis værdien er mindre end 1, er det et udtryk for, at sammenhængen er forbundet med en mindsket sandsynlighed for at indgå i en kriminel gruppe, mens en værdi større end 1 udtrykker en øget sandsynlighed.

Den første af de fire logistiske regressionsanalyser, der præsenteres i det følgende, vedrører forskellene mellem de unge i kriminelle grupper og alle de øvrige unge i undersøgelsen. Den anden er en analyse af forskellene mellem de unge i kriminelle grupper og de lovlydige, mens den tredje vedrører forskellene mellem de unge i kriminelle grupper og de småkriminelle. Den sidste og teoretisk mest interessante analyse angår forskellen mellem de unge i kriminelle gruppe og de alvorligt kriminelle. Alle fire slutmodeller er kontrolleret ved hjælp af en Likelihood ratio test kaldet F-test ved multipel regression, en Hosmer & Lemeshow test, en residualanalyse samt en test for multikollinearitet gennem lineær regression. Fremgangsmåden og valg af regressionsanalyse er diskuteret med professor Anders Holm, Danmarks Pædagogiske Universitet ved Aarhus Universitet.

Alle fire regressioner er kørt to gange med forskellige referencekategorier for at se præcist, hvilke sammenhænge og niveauer i variablerne der er statistisk signifikante. Det betyder, at der egentlig er otte slutmodeller i stedet for fire, hvorudfra det er muligt at vurdere, hvilke variable der kan betragtes som henholdsvis risikofaktorer og beskyttende faktorer, jf. kapitel 3 afsnit 3.4.3. Af hensyn til læsevenligheden er kun de fire modeller, der viser risikofaktorerne inkluderet i rapporten, mens der henvises til bilagsmaterialet for de øvrige, jf. bilagstabel 62-65.

Inden resultaterne af regressionsanalyserne præsenteres, er det væsentligt at understrege, at de ikke kan sige noget om, hvorvidt variablerne i slutmodellerne kan betragtes som årsagsfaktorer. Det er således ikke muligt at bedømme, hvad der er årsag, og hvad der er virkning, da undersøgelsen er baseret på et tværsnit af unge i bestemte områder på et bestemt tidspunkt. For at kunne sige noget om årsag og virkning kræves et undersøgelsesdesign, hvor forholdene måles på forskellige tidspunkter, så det bliver mere klart, hvad den tidsmæssige forbindelse er mellem forskellige hændelser. Det vides således ikke, om eksempelvis en sammenhæng mellem at indgå i en kriminel gruppe og at

have et dårligt forhold til skolen skyldes, at unge med problemer i skolen søger succes i kriminelle grupper, eller om unge i kriminelle grupper med tiden klarer sig dårligt i skolen.

Der er dog for nogle af de undersøgte forhold et vist grundlag for at antage, at de i højere grad er 'årsag' end 'virkning' i forhold til at indgå i en kriminel gruppe. Det gælder f.eks. de unges selvkontrol, der må formodes at være grundlagt tidligt i den unges liv, længe inden vedkommende indgik i en kriminel gruppe. Ligeledes kan det antages, at den unges moral og skamfølelse er noget, der er grundlagt tidligt, men det kan selvfølgelig ikke udelukkes, at deltagelse i en kriminel gruppe påvirker den unges moralske opfattelser og skamfølelse. Omfanget eller intensiteten af forældrenes opsyn med den unge må også antages at være et mere grundlæggende træk ved forældrenes opdragelsesmåde og ikke alene noget, der er relateret til teenageårene.

Det skal videre understreges, at de sammenhænge, der kan påvises i undersøgelsen, kan være forårsaget af andre forhold end dem, der findes oplysninger om i undersøgelsen. Undersøgelsen omfatter eksempelvis ikke oplysninger om de unges forhold i de første leveår, og det er givet, at hændelser tidligt i livet kan have betydning for, i hvilket omfang de unge f.eks. har udviklet stærke eller svage prosociale værdier. Et andet eksempel på manglende oplysninger er de socioøkonomiske forhold, de unge er opvokset under, hvilket også kan influere på de forhold, der måles i undersøgelsen.

16.1 Unge i kriminelle grupper sammenlignet med andre unge

Resultaterne af den første regressionsanalyse fortæller, hvilke faktorer der skelner mellem de unge i kriminelle grupper og de øvrige unge i undersøgelsen. Slutmodellen for analysen ses af tabel 16.1, der består af fem kolonner. Navnet på variablerne fremgår af den første kolonne. Af den anden kolonne ses variablernes signifikansniveau (p-værdi), mens tallene i den tredje er et udtryk for, i hvor høj grad variablernes kategorier er associeret med at tilhøre de unge i kriminelle grupper frem for de øvrige unge beregnet ud fra odds ratio. Af de sidste to kolonner ses sikkerhedsintervallet, der er et udtryk for den usikkerhed, der findes i beregningerne af odds ratio værdierne. Jo større intervallet er, desto større er usikkerheden i beregningen.

Som det fremgår af tabel 16.1, er der større risiko for, at *drenge* indgår i kriminelle grupper end *piger*, når de unge i kriminelle grupper sammenlignes med de andre unge. Dette kommer dog ikke som nogen overraskelse, da der generelt er større risiko for kriminalitet blandt drenge end blandt piger, og da langt de fleste af de unge i kriminelle grupper har begået kriminalitet.

Derudover er der en svag signifikant forskel mellem de unge i kriminelle grupper og de øvrige med hensyn til etnicitet. Regressionen viser således, at *efterkommere* har større risiko for at indgå i kriminelle grupper end *etniske danskere*. Det samme gælder dog ikke i forhold til *indvandrere*, da der

hverken er signifikant forskel mellem dem og de unge af dansk oprindelse eller efterkommerne. Dette kan dog skyldes, at der er relativt få indvandrere blandt de unge i undersøgelsen.

Tabel 16.1. Logistisk regression: Unge i kriminelle grupper sammenlignet med andre unge (N=1725)

	Sig.	Exp(B)	95 % konfidensinterval for Exp(B)	
			Nedre	Øvre
Køn: Pige		1		
Dreng	0,001	1,862	1,283	2,702
Etnicitet: Dansk oprindelse	0,050	1		
Efterkommer	0,015	1,737	1,114	2,707
Indvandrer	0,550	1,232	0,622	2,440
Opsyn fra forældre: Lidt	0,001	1		
Noget	0,000	0,432	0,275	0,680
Meget	0,031	0,628	0,411	0,958
Selvkontrol: Lav	0,012	1		
Middel	0,664	1,095	0,728	1,647
Høj	0,013	0,479	0,268	0,856
Prosociale værdier: Svage	0,000	1		
Middel	0,002	0,510	0,337	0,773
Stærke	0,000	0,314	0,180	0,547
Skamfølelse: Svag	0,055	1		
Middel	0,067	0,692	0,466	1,027
Stærk	0,034	0,545	0,310	0,956
Kriminelle venner: Mange	0,000	1		
Nogle	0,000	0,248	0,164	0,375
Få	0,000	0,182	0,102	0,324
Risikomiljøer: Ofte	0,000	1		
Engang imellem	0,000	0,431	0,283	0,657
Sjældent	0,000	0,185	0,093	0,368
Rusmidler: Ofte	0,069	1		
Engang imellem	0,518	0,855	0,532	1,374
Intet forbrug	0,030	0,524	0,292	0,940

Resultatet vedrørende etnicitet er bemærkelsesværdigt, idet en simpel sammenligning mellem kriminalitetskategorierne og etnicitet viser en overrepræsentation af etniske danskere blandt de unge i kriminelle grupper, jf. kapitel 5. Denne sammenhæng forsvinder, når der kontrolleres for andre forhold, hvilket må forklares med, at de etniske danskere, der indgår i kriminelle grupper, i endnu højere grad end de efterkommere, der indgår, er kendetegnet ved ringe opsyn fra forældrene, lav selvkontrol, svage prosociale værdier mv. At etnicitet fremstår som en variabel med selvstændig forklaringskraft må derimod skyldes forhold, der ligger uden for modellen. En blandt mange mulige forklaringer kan være den generationskløft, der formodes særligt at gælde mellem unge efterkommere og deres forældre. En anden er den diskrimination og den vrede mod det danske samfund, som nogle unge udlændinge menes at opleve (se f.eks. Soei 2011).

Både køn og etnicitet er *ikke*-dynamiske risikofaktorer, da det er forhold, der ikke er mulige at forandre. De er derfor mindre interessante i en diskussion af, hvilke former for præventive foranstaltninger der skal tages i anvendelse i forhold til unges deltagelse i kriminelle grupper. I en sådan sammenhæng er det langt mere væsentligt at få information om, at forældres viden om, hvor deres

børn er, hvad de laver, og hvem de er sammen med, er forbundet med risikoen for at indgå i en kriminel gruppe. Regressionen viser, at der er større risiko for, at unge indgår i kriminelle grupper, hvis deres forældre kun har *lidt* opsyn med deres børn frem for *noget* eller *meget* opsyn. Ringe opsyn fra forældrene er således en risikofaktorer i forhold til at indgå i en kriminel gruppe. Eftersom sandsynligheden for deltagelse i kriminelle grupper ikke øges, ved at forældrenes opsyn er på et moderat niveau frem for på et højt niveau, kan *meget* opsyn fra forældrene derimod ikke betragtes som en beskyttende faktor.

Alle de psykologiske forhold, der er undersøgt, viser sig at være relateret til, om unge indgår i kriminelle grupper eller ej. Med hensyn til de unges selvkontrol viser regressionen, at unge, der er kendetegnet ved enten *lav* eller *middel* selvkontrol, har større risiko for at indgå i kriminelle grupper, end unge hvis selvkontrol kan betragtes som *høj*. Da der ikke er signifikant forskel på de unge, der har *lav* selvkontrol, og dem, der har *middel* selvkontrol, må dét at have *høj* selvkontrol i højere grad betragtes som en beskyttende faktor, frem for at *lav* selvkontrol anses for at være en risikofaktor.

De unges prosociale værdier angår holdninger til normer og regler for adfærd. Modellen viser en større risiko for, at unge med *svage* prosociale værdier indgår i kriminelle grupper frem for unge med såvel *middel* som *stærke*. Det vil sige, at *svage* prosociale værdier er en risikofaktor, mens *stærke* prosociale værdier ikke kan betegnes som en beskyttende faktor.

Der findes yderligere signifikant forskel mellem de unge, som er kendetegnet ved henholdsvis en *svag* og en *stærk* skamfølelse med hensyn til sandsynligheden for at indgå i kriminelle grupper. Skamfølelsen er som nævnt målt ved, hvor flove de ville blive, hvis de blev taget i at begå kriminalitet, og det blev opdaget af nogen, de kender. Graden af skamfølelse kan dog ikke ses som en egentlig risikofaktor eller beskyttende faktor, da der ikke er signifikant forskel mellem et moderat niveau af skamfølelse og en *svag* eller en *stærk* skamfølelse. Det er alene i forhold til unge med en *stærk* skamfølelse, at unge med en *svag* har større risiko for at indgå i en kriminel gruppe.

Også alle de undersøgte aspekter vedrørende de unges livsstil viser sig at være forbundet med risikoen for at indgå i en kriminel gruppe. I og med, at unge i kriminelle grupper bl.a. er kategoriseret på baggrund af spørgsmål om, hvorvidt deres venner i gruppen begår kriminalitet, er det dog ikke overraskende, at der er sammenhæng mellem at indgå i en kriminel gruppe og omfanget af venner, der har erfaringer med kriminalitet og stoffer. Det skal dog fremhæves, at det her ikke alene drejer sig om *andelen* af venner, der har disse erfaringer, men også *omfanget af forskellige erfaringer* med kriminalitet og stoffer blandt vennerne, så nogen total overlap er der ikke mellem det spørgsmål, der anvendes til afgrænsning af unge i kriminelle grupper, og de spørgsmål, der ligger bag dannelsen af denne variabel. Regressionen viser, at der er større risiko for at indgå i en kriminel gruppe, hvis *mange* af vennerne har gjort sig *mange* erfaringer med kriminalitet og stoffer frem for kun *nogle*

eller *få* af dem og/eller nogle/få erfaringer. Det at have mange venner med omfattende erfaringer med kriminalitet og stoffer kan derfor betragtes som en risikofaktor. Omvendt kan det *få* venner med få erfaringer ikke betragtes som en beskyttende faktor i forhold til risikoen for at indgå i kriminelle grupper.

De unges færden i risikofyldte miljøer er også relateret til risikoen for at indgå i kriminelle grupper. Unge har således større risiko for at indgå i kriminelle grupper, hvis de *ofte* hænger ud på offentligt tilgængelige steder uden at foretage sig noget, *ofte* er sent ude om aftenen eller om natten og *ofte* går på værtshuse, diskoteker eller lignende steder frem for kun *engang imellem* eller *sjældent*. Da det videre ikke er uden betydning, om dette sker *engang imellem* eller *sjældent*, kan en hyppig færden i høj-risikomiljøer betegnes som en risikofaktor samtidig med, at en sjælden færden i disse miljøer kan betegnes som en beskyttende faktor.

Den sidste livsstilsindikator i modellen er de unges forbrug af rusmidler. Der er her en signifikant forskel mellem de unge, der enten *ofte* eller *engang imellem* gør brug af rusmidler, og de unge, der *aldrig* gør brug af rusmidler. Om rusmidler bruges *ofte* eller *engang imellem* differentierer ikke mellem unge i og uden for kriminelle grupper, hvilket er tegn på, at et afholdenhed i forhold til rusmidler i højere grad er en beskyttende faktor, end et hyppigt forbrug er en risikofaktor i forhold til at indgå i en kriminel gruppe.

Ud af de 12 testede forhold er de ni således inkluderet i slutmodellen. Det er kun de unges alder samt deres forhold til forældre og skole, der er ekskluderet, når der kontrolleres for andre forhold. Det er ganske bemærkelsesværdigt, at alder ikke indgår, da de unge i kriminelle grupper er blandt de ældste i undersøgelsen, jf. kapitel 5. Det må betyde, at det er nogle af de øvrige forhold i modellen, der har betydning for, at man finder forholdsvis mange af de lidt ældre i de kriminelle grupper. Blandt andet kan det skyldes, at de lidt ældre unge også i højere grad end de lidt yngre færdes i høj-risikomiljøer og anvender rusmidler, hvilket som nævnt er relateret til deltagelse i kriminelle grupper. Det er altså ikke alderen, der i sig selv har betydning, men de andre forhold, der følger med, herunder særligt forhold vedrørende livsstilen.

De er ligeledes bemærkelsesværdigt, at de unges forhold til deres forældre og til skolen ikke indgår i modellen, da det er forhold, der skelner mellem unge, der i ulige omfang begår kriminalitet (Kyvsgaard 1992a; Balvig 2000.) I den seneste ungdomsundersøgelse er især skolens betydning fremhævet, herunder om de unge kan lide at gå i skole (Balvig 2011). For at være sikker på, at det ikke er den konstruerede skala vedrørende forholdet til skolen, der er skyld i, at variablen ikke er i stand til at opfange forskelle mellem de unge, er der gennemført to ekstra regressionsanalyser. I stedet for skalaen er der i den første analyse inkluderet spørgsmålet om, hvorvidt de unge kan lide at gå i skole, mens der i den anden er inkluderet spørgsmålet om deres forhold til lærerne. Dette har dog ikke ændret ved resultaterne, da heller ikke de enkelte spørgsmål skelner mellem de unge, der

deltager i kriminelle grupper, og de øvrige unge. Samme fremgangsmåde er anvendt i de øvrige regressionsanalyser, hvor de unge i kriminelle grupper sammenlignes med henholdsvis de lovlydige, småkriminelle og alvorligt kriminelle, jf. nedenfor.

Undersøgelsen peger på, at det i højere grad er de unges livsstil, deres personlige karakteristika samt opsyn og overvågning fra forældrene, der er i centrum, når deltagelse i kriminelle grupper skal forklares. At det i højere grad er disse risikofaktorer, der gør sig gældende, når fokus ændres fra kriminalitet til kriminelle grupper, er i overensstemmelse med international forskning på området, jf. kapitel 2.

16.2 Unge i kriminelle grupper sammenlignet med lovlydige

Den anden regressionsanalyse vedrører forskelle mellem de unge i kriminelle grupper og de lovlydige. Det er mellem disse to grupper, der umiddelbart må forventes flest forskelle, jf. de tidligere binære analyser. Slutmodellen for regressionen ses af tabel 16.2.

Tabel 16.2. Logistisk regressionsanalyse: Unge i kriminelle grupper sammenlignet med lovlydige (N=1101)

	Sig.	Exp(B)	95 % konfidensinterval for Exp(B)	
			Nedre	Øvre
Køn: Pige		1		
Dreng	0,000	3,522	2,049	6,052
Etnicitet: Dansk oprindelse	0,007	1		
Efterkommer	0,002	2,923	1,484	5,759
Indvandrer	0,157	2,126	0,748	6,041
Opsyn fra forældre: Lidt	0,000	1		
Noget	0,000	0,244	0,122	0,486
Meget	0,001	0,358	0,198	0,646
Forhold til skolen: Dårligt	0,009	1		
Middelgodt	0,007	0,382	0,190	0,766
Godt	0,005	0,271	0,110	0,669
Prosociale værdier: Svage	0,000	1		
Middel	0,010	0,420	0,217	0,813
Stærke	0,000	0,177	0,082	0,381
Skamfølelse: Svag	0,091	1		
Middel	0,144	0,644	0,356	1,162
Stærk	0,034	0,442	0,208	0,939
Kriminelle venner: Mange	0,000	1		
Nogle	0,000	0,120	0,063	0,226
Få	0,000	0,046	0,021	0,100
Risikomiljøer: Ofte	0,000	1		
Engang imellem	0,000	0,309	0,173	0,552
Sjældent	0,000	0,163	0,072	0,369
Rusmidler: Ofte	0,010	1		
Engang imellem	0,097	0,509	0,229	1,131
Intet forbrug	0,003	0,242	0,095	0,616

Også i denne slutmodel er der ekskluderet tre variabler, denne gang alder, selvkontrol og de unges forhold til deres forældre. Ligesom i den første model har følgende forhold betydning for, om unge

indgår i kriminelle grupper, når kategorien sammenlignes med de lovlydige: køn, etnicitet, opsyn fra forældrene, de unges prosociale værdier, skamfølelse, vennernes erfaringer med kriminalitet og stoffer, de unges færden i høj-risikomiljøer samt deres forbrug af rusmidler.

Der er dog sket visse ændringer vedrørende de inkluderede variablers betydning. Det er eksempelvis ikke længere en beskyttende faktor *sjældent* at færdes i høj-risikomiljøer, når de unge i kriminelle grupper kun sammenlignes med de lovlydig i stedet for alle øvrige unge. Til gengæld ser det ud til at være en beskyttende faktor at have *få* venner med erfaringer med kriminalitet og stoffer og at have *stærke* prosociale værdier. På samme måde som tidligere er det også i denne sammenligning en beskyttende faktor ikke at anvende rusmidler.

Med hensyn til risikofaktorer så er *ringe* opsyn fra forældrene, *svage* prosociale værdier, *mange* venner med omfattende erfaringer med kriminalitet og stoffer samt *hyppig* færden i høj-risikomiljøer også forhold, der øger risikoen for at unge indgår i kriminelle grupper, når der sammenlignes med de lovlydige. Disse forhold fremstår med andre ord som risikofaktorer i såvel denne som i den første model. En *svag* skamfølelse er ligesom tidligere med til at øge risikoen for at indgå i en kriminel gruppe, men kan ikke i denne model betegnes som en decideret risikofaktorer, da det kun gælder i forhold til unge, der har *stærk* skamfølelse og ikke i forhold til unge med skamfølelse på et moderat niveau.

Modsat den tidligere model er de unges forhold til skolen inkluderet i denne. Regressionen viser således en større risiko for, at unge indgår i kriminelle grupper, hvis de har et *dårligt* forhold til skolen frem for et *middelgodt* eller *godt* forhold. Et *dårligt* forhold til skolen kan således betegnes som en risikofaktor i forhold til at indgå i en kriminel gruppe, når der sammenlignes med de lovlydige. Der er derimod ikke signifikant forskel mellem at have enten et *middelgodt* eller et *godt* forhold til skolen, hvorfor det at have et *godt* forhold til skolen ikke kan betegnes som en beskyttende faktor.

At selvkontrol ikke indgår i denne model skal muligvis forklares som i et andet forskningsprojekt, hvor det fremhæves, at selvkontrol kun er relateret til kriminalitet for unge med *høj* moral – dvs. unge med *stærke* prosociale værdier og en *stærk* skamfølelse (Wikström & Svensson 2010). De unge skal så at sige være klar over, at de er på vej til at gøre noget forkert, før graden af selvkontrol viser sig at være relateret til kriminalitetsrisikoen. Derudover skal de færdes i miljøer, hvor kriminalitetsmulighederne er gode (Wikström & Treiber 2007).[36] Af modellen ses netop, at prosociale værdier, skamfølelse og livsstil er inkluderet i stedet for de unges selvkontrol. På baggrund af denne forklaring må det forventes, at jo mere de grupper af unge, der sammenlignes, ligner hinanden, desto større betydning har selvkontrollen både i forhold til at begå kriminalitet og i forhold til at indgå i en kriminel gruppe.

[36] Der henvises her til teorien: *Situational Action Theory* (SAT) – se f.eks. Wikström 2004 og 2006.

16.3 Unge i kriminelle grupper sammenlignet med småkriminelle

Den tredje regressionsanalyse, hvor de unge i kriminelle grupper sammenlignes med de småkriminelle, omfatter otte variabler, jf. tabel 16.3. Fire variabler er altså ekskluderet.

Tabel 16.3. Logistisk regression: Unge i kriminelle grupper sammenlignet med småkriminelle (N=741)

	Sig.	Exp(B)	95 % konfidensinterval for Exp(B)	
			Nedre	Øvre
Køn: Pige		1		
Dreng	0,000	2,509	1,633	3,856
Etnicitet: Dansk oprindelse	0,079	1		
Efterkommer	0,026	1,784	1,073	2,968
Indvandrer	0,592	1,240	0,564	2,724
Opsyn fra forældre: Lidt	0,024	1		
Noget	0,007	0,500	0,301	0,830
Meget	0,132	0,698	0,437	1,115
Selvkontrol: Lav	0,026	1		
Middel	0,916	0,976	0,618	1,541
Høj	0,014	0,452	0,241	0,850
Prosociale værdier: Svage	0,001	1		
Middel	0,019	0,567	0,353	0,910
Stærke	0,000	0,328	0,178	0,605
Kriminelle venner: Mange	0,000	1		
Nogle	0,000	0,216	0,138	0,339
Få	0,000	0,271	0,142	0,519
Risikomiljøer: Ofte	0,000	1		
Engang imellem	0,004	0,503	0,315	0,804
Sjældent	0,000	0,197	0,097	0,403
Rusmidler: Ofte	0,018	1		
Engang imellem	0,042	0,565	0,326	0,979
Intet forbrug	0,005	0,382	0,195	0,747

De ekskluderede variabler er: alder, skamfølelse, forholdet til forældrene samt forholdet til skolen, herunder de enkelte spørgsmål om, hvorvidt de unge kan lide at gå i skole, og hvordan deres forhold er til lærerne, jf. afsnit 16.1.

Sammenlignes modellen med de tidligere er der flere ligheder end forskelle. *Ringe* opsyn fra forældrene er eksempelvis stadig en risikofaktor i forhold til at indgå i en kriminel gruppe, ligesom *svage* prosociale værdier og det at have *mange* venner med omfattende erfaringer med kriminalitet og stoffer er det.

Som ved sammenligningen mellem de unge i kriminelle grupper og de øvrige unge er det en beskyttende faktor *sjældent* at færdes i høj-risikomiljøer og en risikofaktor *ofte* at gøre det. Betydningen af rusmidler har derimod ændret sig, så det ikke længere er en beskyttende faktor ikke at have et forbrug af rusmidler, men i stedet en risikofaktor at have et hyppigt forbrug.

Høj selvkontrol er ligesom i den første model en beskyttende faktor i forhold til at indgå i en kriminel gruppe. Der er således mindre risiko for, at de unge tilhører kategorien unge i kriminelle grupper

end kategorien småkriminelle, hvis de har *høj* selvkontrol frem for *middel* eller *lav* selvkontrol. Med resultaterne fra det føromtalte forskningsprojekt in mente kan dette ses som en bekræftelse på, at forskellene mellem de unge i kriminelle grupper og de småkriminelle er mindre end forskellene mellem de unge i kriminelle grupper og de lovlydige. Det er graden af selvkontrol, der afgør, hvordan de unge handler i en situation, der repræsenterer et moralsk dilemma – f.eks. når en fristelse opstår (Wikström & Treiber 2007; Wikström & Svensson 2010).

16.4 Unge i kriminelle grupper sammenlignet med alvorligt kriminelle

Den fjerde og nok mest interessante af regressionsanalyserne siger noget om, hvad der adskiller de unge i kriminelle grupper fra de alvorligt kriminelle, jf. tabel 16.4. De tidligere analyser har vist, at de unge i de to kategorier på mange måder ligner hinanden. Spørgsmålet er derfor, hvilke forhold der viser sig at skelne signifikant mellem kategorierne, når der tages hensyn til de øvrige forhold.

Tabel 16.4. Logistisk regression: Unge i kriminelle grupper sammenlignet med alvorligt kriminelle (N=353)

	Sig.	Exp(B)	95 % konfidensinterval for Exp(B)	
			Nedre	Øvre
Opsyn fra forældre: Lidt	0,004	1		
Noget	0,001	0,380	0,214	0,674
Meget	0,396	0,776	0,432	1,393
Kriminelle venner: Mange	0,038	1		
Nogle	0,013	0,507	0,296	0,867
Få	0,889	0,941	0,398	2,222
Risikomiljøer: Ofte	0,001	1		
Engang imellem	0,009	0,479	0,276	0,830
Sjældent	0,001	0,224	0,093	0,541

Som det ses af tabellen, er det meget få variabler, der differentierer mellem de unge i kriminelle grupper og de alvorligt kriminelle. Forældrenes opsyn med deres børn, vennernes erfaringer med kriminalitet og stoffer samt de unges færden i risikofyldte miljøer er således de eneste af de testede forhold, der er relateret til, om de unge tilhører enten den ene eller den anden kategori.

På samme måde som i de tidligere regressioner er der større sandsynlighed for, at de unge tilhører kategorien unge i kriminelle grupper, hvis de er under *lidt* opsyn fra forældrene frem for *noget* opsyn. Det vil sige, at *ringe* opsyn fra forældrene også i denne sammenligning kan betegnes som en risikofaktor i forhold til at indgå i en kriminel gruppe.

På samme måde gælder det for spørgsmålet om venner med erfaringer med kriminalitet og stoffer. Der er således en øget risiko for, at de unge indgår i en kriminel gruppe, hvis *mange* af deres venner har omfattende erfaringer med kriminalitet og stoffer frem for *nogle* af dem. Mange venner med erfaringer med kriminalitet og stoffer er altså en risikofaktor.

Den sidste risikofaktor i modellen er de unges færden i risikofyldte miljøer. Der er større risiko for, at de unge indgår i kriminelle grupper, hvis de *ofte* færdes i høj-risikomiljøer frem for *engang imellem* eller *sjældent*. Variablen, der som nævnt dækker over, hvor ofte de unge hænger ud på offentligt tilgængelige steder, hvor ofte de er sent ude om aftenen eller om natten, og hvor ofte de går på værtshuse, diskoteker eller lignende, er ligesom opsynet fra forældrene et forhold, der går igen i alle slutmodellerne.

Det er ikke overraskende, at der bliver færre forskelle mellem de unge i kriminelle grupper og de andre unge, jo flere erfaringer de unge, der sammenlignes med, har med kriminalitet. Det er heller ikke overraskende, at venner med erfaringer med kriminalitet og stoffer samt de unges færden i risikofyldt miljøer indgår i modellerne, da det er forhold, som de unge i kriminelle grupper til dels er afgrænset på baggrund af. De unges færden i høj-risikomiljøer bygger dog samtidig på andre spørgsmål, som ikke indgår i kategoriseringen, og eftersom variablen fremstår som risikofaktor i alle regressionsmodellerne må den betragtes som en stærk indikator for unges deltagelse i kriminelle grupper. Yderligere drejer vennernes erfaringer med kriminalitet og stoffer sig som nævnt ikke kun om *andelen* af venner men disse erfaringer men ligeledes om *omfanget af forskellige erfaringer* blandt vennerne, jf. kapitel 11. Det er dog opsynet fra forældrene, der lader til at være den stærkeste indikator på unges deltagelse i kriminelle grupper, da den ligeledes går igen i samtlige analyser, men *ikke* relaterer sig til de unges livsstil og derved *ikke* til afgrænsningen af kategorien.

DEL 5. NÆRHED OG REKRUTTERING TIL BANDER

I denne del af rapporten belyses undersøgelsesområderne, de unges kendskab til og kontakt med bander, karakteristika ved de kriminelle grupper samt rekruttering til såvel kriminelle grupper som mere organiserede bander og grupperinger.[37]

Betegnelsen *bande* benyttes i spørgeskemaet, men første gang, det nævnes, står der, at begrebet dækker over såvel rockere som andre kriminelle grupperinger. I en spørgeskemaform er det vanskeligt at definere et begreb nærmere eller – omvendt – at få indkredset, hvad den, der besvarer spørgeskemaet, lægger i begrebet. Det er derfor de unges subjektive forståelser af, hvad en bande er, der afsejles i undersøgelsen.

Kapitel 17 bygger på data fra spørgeskemaundersøgelsen, der angår de unges forhold til det kvarter, de bor i, og deres syn på kvarteret, herunder om de oplever kriminalitet og kender til bander.

I kapitel 18 ses der nærmere på de kriminelle grupper, som nogle af de unge er en del af. Det er oplysninger om gruppernes størrelse, levetid, medlemmernes alders- og kønsfordeling samt eventuelle kendetegn ved grupperne, der er i fokus. Som supplement hertil inddrages de observationer, som informanterne har gjort sig vedrørende kriminelle ungdomsgrupper i de områder, hvor spørgeskemaundersøgelsen er gennemført.

Til sidst præsenteres en analyse af interviewmaterialet vedrørende karakteristika ved de unge, der søger ind i kriminelle grupper, hvilke forhold der tiltrækker dem og informationer om den proces, der fører til, at kriminelle grupper opstår. En tilsvarende analyse gennemføres i forhold til unges rekruttering til mere organiserede bander.

17 BOLIGKVARTER OG NÆRHED TIL BANDER

Spørgeskemaundersøgelsen er som nævnt dels gennemført på skoler i områder, hvor der af politiet er registreret bander, og dels i områder, hvor det ikke er tilfældet, idet det oprindeligt var det planlagt at undersøge betydningen af den fysiske nærhed til bander. Som påpeget i kapitel 3 har dette desværre ikke vist sig muligt, da der efter projektets start og udvælgelsen af undersøgelsesområder er registreret bandeaktiviteter i stort set alle de udvalgte områder.

En anden undersøgelsesvinkel er eventuelle forskelle mellem de undersøgte områder, herunder om bandeaktiviteter – ifølge de unge – i højere grad forekommer i nogle områder end i andre. Ud fra

[37] Her og i det følgende omfatter begrebet 'bander' også rockergrupperinger.

oplysninger fra spørgeskemaet er det muligt at identificere 60 pct. af de unge som boende i et af de udvalgte og særligt socialt udsatte områder.[38] Der er gennemført en række analyser, hvor unge i disse forskellige områder sammenlignes. Disse analyser viser, at der *ikke* er større forskelle mellem de unges oplevelser af de forskellige kvarterer, herunder deres eventuelle kontakt med bander.

På denne baggrund er det valgt at gennemføre en sammenligning mellem de 60 pct. af de unge, der kommer fra de særligt udsatte boligområder, og de øvrige 40 pct. af de unge. Det vides ikke, hvilke boligkvarterer disse 40 pct. kommer fra, men det må antages, at mange af de øvrige boligkvarterer er forbundet med relativt færre sociale problemer. Sammenligningen viser dog ikke klare og systematiske forskelle mellem områderne, heller ikke vedrørende kendskab til og kontakt med bander.

De forskelle, der derimod hyppigt viser sig i analyserne, er mellem de fire kriminalitetskategorier. Oplevelsen af kvarterne lader med andre ord til i høj grad at være betinget af de enkelte unges egne erfaringer og livsstil. Analyserne vedrørende boligkvarteret er derfor baseret på samtlige unge i undersøgelsen og relateret til de fire kriminalitetskategorier, således at resultaterne viser deres syn på omgivelserne. Dermed er det de unges *oplevede* nærhed til bander i stedet for den faktiske nærhed, som er i centrum.

17.1 Tilfredshed med og tryghed i boligkvarteret

Et spørgsmål om, hvorvidt de unge kan lide det kvarter, de bor i, skelner dog ikke mellem de fire kriminalitetskategorier. Det er således langt størstedelen af de unge – 76 pct. – som godt kan lide deres kvarter, og det gælder uafhængigt af deres erfaringer med kriminalitet og kriminelle grupper, jf. bilagstabel 66. Dette resultat er interessant, da det kan formodes, at den stigmatisering, som socialt udsatte boligområder kan udsættes for, jf. kapitel 19, i ulige grad vil påvirke de unge og deres vurderinger af det kvarter, de bor i. I sammenligning med en undersøgelse gennemført i 2005 af selvrapporteret kriminalitet blandt skoleelever i Københavnsområdet ses dog en tendens til, at de unge i denne undersøgelse generelt er en smule mindre tilfredse med deres boligkvarter (Gabrielsen 2006).[39]

Langt de fleste af de unge er trygge ved at færdes alene i området efter mørkets frembrud, jf. tabel 17.1. Her er der imidlertid nogle forskelle mellem kriminalitetskategorierne, idet det er en større andel af de alvorligt kriminelle og de unge i kriminelle grupper, der er *meget trygge* ved at gå alene i kvarteret, end tilfældet er for de småkriminelle og de lovlydige. Dette resultat bør ses i lyset af, de disse to grupper samtidig er dem, der er mest udsatte for kriminalitet, jf. kapitel 13.

[38] Af hensyn til anonymitet er det ikke muligt at oplyse, hvilke områder det drejer sig om.
[39] Det er ikke muligt at lave en direkte sammenligning mellem resultaterne, da svarkategorierne i de to undersøgelser ikke helt er sammenlignelige.

Tabel 17.1. Unge fordelt efter kriminalitetskategori og efter hvor trygge de er ved at gå alene i deres kvarter, når det er mørkt (pct.)

	Meget tryg	Lidt tryg	Lidt utryg	Meget utryg	I alt
Unge i kriminelle grupper	64 %	19 %	10 %	7 %	100 %
Alvorligt kriminelle	64 %	23 %	9 %	5 %	100 %
Småkriminelle	52 %	27 %	14 %	7 %	100 %
Lovlydige	50 %	31 %	14 %	6 %	100 %
I alt (pct.)	**54 %**	**27 %**	**13 %**	**6 %**	**100 %**
I alt (antal)	**997**	**508**	**242**	**115**	**1862**

P = 0,001 (alle grupper) / P = 0,649 (unge i kriminelle grupper/alvorligt kriminelle)

I øvrigt synes de unge i undersøgelsen ikke at være hverken mere eller mindre trygge end andre unge i Danmark. En europæisk undersøgelse viser således, at 82 pct. af de 15-17-årige danskere, der deltog i undersøgelsen i 2008, var trygge mod 81 pct. i denne undersøgelse.[40] Det kan tilføjes, at det tryghedsindeks, som Københavns Kommune udarbejder, viser, at 69 pct. af københavnerne i 2011 var trygge ved at færdes ude i nabolaget om aftenen eller om natten.[41]

Tryghed og tilfredshed med boligkvarteret er forbundet med, om de unges har mange gode bekendtskaber i kvarteret. Det ses tydeligt af undersøgelsen, idet de unge med flest venner fra samme kvarter er dem, der både synes bedst om kvarteret og er mest trygge ved at færdes i det. Især de unge i kriminelle grupper bor i det samme kvarter, som en stor del af deres venner, jf. tabel 17.2.

17.2. Unge fordelt efter kriminalitetskategori og efter hvor mange af deres venner, der bor i det samme kvarter som dem (pct.)

	Alle sammen	Nogle af dem	Få af dem	Ingen af dem	I alt
Unge i kriminelle grupper	19 %	60 %	13 %	8 %	100 %
Alvorligt kriminelle	16 %	52 %	18 %	14 %	100 %
Småkriminelle	13 %	53 %	24 %	10 %	100 %
Lovlydige	11 %	54 %	23 %	13 %	100 %
I alt (pct.)	**13 %**	**54 %**	**22 %**	**11 %**	**100 %**
I alt (antal)	**236**	**1006**	**403**	**211**	**1856**

P = 0,001 (alle grupper) / P = 0,184 (unge i kriminelle grupper/alvorligt kriminelle)

[40] Beregning på baggrund af data fra European Social Survey. Det skal bemærkes, at antallet af unge danske respondenter i den europæiske undersøgelse er lavt, nemlig 60 personer.

[41] http://www.kk.dk/sitecore/content/Subsites/tryghedsindeks/SubsiteFrontpage/Tryghedsindeks2011Pixi.aspx I undersøgelsen fra Københavns Kommune er det muligt at svare *hverken tryg eller utryg*. Det gjorde 8 pct. af respondenterne i 2011. Tallene er estimerede, da de offentliggjorte tal ikke ekskluderer dem, der ikke besvarer spørgsmålet.

17.2 Sammenhold i kvarteret

Sammenholdet i boligkvartererne er belyst gennem spørgsmål om unges venlighed og hjælpsomhed over for hinanden, tillid til hinanden og om ensartede opfattelser af, hvad der er rigtigt og forkert. Som det fremgår af tabel 17.3, er det især de lovlydige, der mener, at de unge i kvarteret er venlige over for hinanden, mens det modsatte gælder for de unge i kriminelle grupper.

17.3. Unge fordelt efter kriminalitetskategori og efter udsagnet: I mit kvarter er unge venlige over for hinanden (pct.)

	Helt enig / enig	Hverken enig eller uenig	Helt uenig / uenig	I alt
Unge i kriminelle grupper	42 %	34 %	24 %	100 %
Alvorligt kriminelle	47 %	33 %	20 %	100 %
Småkriminelle	50 %	31 %	19 %	100 %
Lovlydige	56 %	30 %	14 %	100 %
I alt (pct.)	**52 %**	**31 %**	**17 %**	**100 %**
I alt (antal)	**956**	**579**	**318**	**1853**

P = 0,001 (alle grupper) / P = 0,605 (unge i kriminelle grupper/alvorligt kriminelle)

Det samme gælder imidlertid ikke med hensyn til hjælpsomhed, da der ikke er klare forskelle mellem kriminalitetskategorierne, jf. bilagstabel 67. Heller ikke i forhold til gensidig tillid og ensartede opfattelser af, hvad der er rigtigt og forkert, er der klare forskelle mellem kategorierne, jf. bilagstabel 68 og 69. Det sammenhold, der opleves at være i boligkvartererne, synes altså kun i ringe grad at afhænge af de unges erfaringer med kriminalitet og deltagelse i kriminelle grupper.

17.3 Problematisk ungdomsadfærd i kvarteret

Oplevelsen af problematisk ungdomsadfærd i boligkvarteret skelner derimod mellem kriminalitetskategorierne, hvor der med problematisk adfærd menes unges drikkeri, hashrygning, brug af andre stoffer, hærværk og mobning eller voldelige adfærd over for andre unge.

Samtlige spørgsmål differentierer mellem kriminalitetskategorierne, da det i alle tilfælde er de unge i kriminelle grupper, der primært oplever andre unges problematiske adfærd, mens de lovlydige meget sjældnere oplever det. Det er dog kun vedrørende spørgsmålet om hash, at der er signifikant forskel mellem de unge i kriminelle grupper og de alvorligt kriminelle, jf. kapitel 12.

Forskellene mellem kriminalitetskategorierne er illustreret i tabel 17.4, der angår spørgsmålet om, hvorvidt de unge har set andre unge mobbe eller være voldelige over for hinanden i kvarteret. Mere

end hver femte af de unge i kriminelle grupper ser dette så godt som hver dag mod 13 pct. af de alvorligt kriminelle, 12 pct. af de småkriminelle og 7 pct. af de lovlydige. [42]

Tabel 17.4 Unge fordelt efter kriminalitetskategori og efter hvor ofte de har set, at unge mobber eller er voldelige over for hinanden i det kvarter, hvor de bor (pct.)

	Aldrig/ næsten aldrig	Mindst én gang om Måneden	Mindst én gang om ugen	Hver dag/ næsten hverdag	I alt
Unge i kriminelle grupper	27 %	30 %	21 %	22 %	100 %
Alvorligt kriminelle	34 %	29 %	24 %	13 %	100 %
Småkriminelle	42 %	29 %	17 %	12 %	100 %
Lovlydige	53 %	30 %	10 %	7 %	100 %
I alt (pct.)	**45 %**	**30 %**	**15 %**	**11 %**	**100 %**
I alt (antal)	**828**	**545**	**268**	**199**	**1840**

P = 0,000 (alle grupper) / P = 0,192 (unge i kriminelle grupper/alvorligt kriminelle)

Denne sammenhæng mellem andre unges problemskabende adfærd og kriminalitetskategorierne er ikke umiddelbart så overraskende, idet den i meget høj grad kan afspejle adfærden i de unges egne venskabsgrupper. De unge i kriminelle grupper har som påvist i højere grad end de øvrige unge venner, som har erfaringer med kriminalitet og/eller stoffer. På den anden side illustrerer forskellene også et interessant mønster, nemlig at de unge kan bo side om side i samme boligkvarter, men have meget forskellige oplevelser og opfattelser af, hvad der foregår i kvarteret. De unge, der selv lever et lovlydigt liv, ser relativt sjældent en problematiske adfærd blandt kvarterets øvrige unge.

17.4 Voksenkontrol i kvarteret

Som omtalt i kapitel 16, så tyder det på, at deltagelse i kriminelle grupper er relateret til manglende opsyn fra forældrenes side. Der kan kompenseres en smule herfor ved andre voksnes tilstedeværelse og indgriben i situationer, hvor de unges adfærd giver anledning til irettesættelse.

De svar, de unge giver på et spørgsmål om, hvorvidt de voksne i kvarteret vil bryde ind og forsøge at stoppe det, hvis de unge slås, tyder imidlertid ikke på, at det forholder sig sådan, jf. tabel 17.5. I alt 23 pct. af de unge i kriminelle grupper svarer, at de voksne *aldrig* vil gøre mod 15 pct. af de alvorligt kriminelle, 10 pct. af de småkriminelle og 7 pct. af de lovlydige. Det vil sige, at de unge, der kan have mest behov for voksnes opsyn, måske er dem, der er mindst udsatte for det.

Tilsvarende viser et spørgsmål om, hvorvidt de voksne vil skælde ud og sige det til forældrene, hvis de unge ikke opfører sig ordentligt. Knap en tredjedel af de lovlydige mener, at de voksne *for det meste* vil gribe ind i en sådan situation mod en fjerdedel af de småkriminelle og de alvorligt krimi-

[42] Spørgsmålet om, hvor ofte de unge har set andre unge lave hærværk i det kvarter, hvor de bor, findes i bilagstabel 70.

nelle og knap en femtedel af de unge i kriminelle grupper, jf. bilagstabel 71. Statistisk er denne forskel mellem de unge i kriminelle grupper og de alvorligt kriminelle dog ikke signifikant.

17.5 Unge fordelt efter kriminalitetskategori og efter om de voksne vil bryde ind og forsøge at stoppe det, hvis de så unge slås i det kvarter, hvor de bor (pct.)

	For det meste	Sommetider	Sjældent	Aldrig	I alt
Unge i kriminelle grupper	26 %	22 %	29 %	23 %	100 %
Alvorligt kriminelle	29 %	34 %	22 %	15 %	100 %
Småkriminelle	37 %	29 %	24 %	10 %	100 %
Lovlydige	42 %	31 %	19 %	7 %	100 %
I alt (pct.)	**38 %**	**30 %**	**22 %**	**11 %**	**100 %**
I alt (antal)	**687**	**535**	**397**	**196**	**1815**

P = 0,000 (alle grupper) / P = 0,000 (unge i kriminelle grupper/alvorligt kriminelle)

17.5 Bander i kvarteret

Et centralt spørgsmål i undersøgelsen angår de unges nærhed til bander. Svarene på dette spørgsmål fremgår af tabel 17.6, hvoraf det ses, at godt en tredjedel af de unge *helt sikkert* mener, der findes bander i det kvarter, hvor de bor.

Tabel 17.6. Unge fordelt efter kriminalitetskategori og efter om de mener, der er bander i det kvarter, hvor de bor (pct.)

	Ja, helt sikkert	Ja, måske	Nej, men der har været	Nej, det tror jeg ikke	Nej, absolut ikke	I alt
Unge i kriminelle grupper	62 %	21 %	6 %	7 %	4 %	100 %
Alvorligt kriminelle	45 %	27 %	6 %	10 %	12 %	100 %
Småkriminelle	36 %	29 %	4 %	19 %	13 %	100 %
Lovlydige	23 %	32 %	3 %	25 %	18 %	100 %
I alt (pct.)	**34 %**	**29 %**	**4 %**	**20 %**	**14 %**	**100 %**
I alt (antal)	**610**	**524**	**70**	**357**	**267**	**1828**

P = 0,000 (alle grupper) / P = 0,011 (unge i kriminelle grupper/alvorligt kriminelle)

På trods af, at de unge i de fire kriminalitetskategorier er nogenlunde ligeligt fordelt mellem de boligkvarterer, der indgår i undersøgelsen, så er der markant forskel på deres vurderinger af tilstedeværelsen af bander. Det er først og fremmest de unge i kriminelle grupper, som er helt sikre på, at der er bander i kvarteret. I alt 62 pct. af dem er helt sikre på det, mens tilsvarende gælder for 45 pct. af de alvorligt kriminelle, 36 pct. af de småkriminelle og 23 pct. af de lovlydige. Omvendt mener 18 pct. af de lovlydige *absolut ikke*, at der er bander i det kvarter, hvor de bor, mod kun 4 pct. af de unge i kriminelle grupper.

Samme mønster viser sig med hensyn til besvarelsen af et spørgsmål om, hvorvidt nogen i deres boligkvarter er med i en bande, jf. bilagstabel 72. Forskellen mellem besvarelserne af de to spørgsmål differentierer såvel mellem alle kriminalitetskategorier som mellem de unge i kriminelle grupper og de alvorligt kriminelle. De unges vurdering af, om der er bander og bandemedlemmer i deres lokalområde hænger altså i meget høj grad sammen med deres egne erfaringer med kriminalitet og kriminelle grupper.

17.6 Bandemedlemmer blandt venner og i familien

Nærheden til bander er også vurderet i forhold til, om de unge har venner eller familiemedlemmer, som efter deres opfattelse er med i en bande. Af tabellerne 17.7-17.9. fremgår det, at 12 pct. af de unge er helt sikre på, at de har venner, som er med i en bande, mens 3 pct. er helt sikre på, at de har søskende, som er med i en bande, og 6 pct. at de har anden familie, som er det.

Fordelingen inden for kriminalitetskategorierne er særdeles skæv, idet 42 pct. af de unge i kriminelle grupper er helt sikre på, at nogen af deres venner er med i en bande. Til sammenligning er det 18 pct. af de alvorligt kriminelle, der mener det, mod 11 pct. af de småkriminelle og 4 pct. af de lovlydige. Det er ligeledes blandt de unge i kriminelle grupper, at den største andel mener, at de har venner, som *måske* er med i en bande, jf. tabel 17.7.

Tabel 17.7. Unge fordelt efter kriminalitetskategori og efter om nogen af deres venner er med i en bande (pct.)

	Ja, helt sikkert	Ja, måske	Nej, men der har været	Nej, det tror jeg ikke	Nej, absolut ikke	I alt
Unge i kriminelle grupper	42 %	22 %	8 %	17 %	11 %	100 %
Alvorligt kriminelle	18 %	19 %	10 %	24 %	29 %	100 %
Småkriminelle	11 %	18 %	5 %	30 %	36 %	100 %
Lovlydige	4 %	8 %	3 %	32 %	52 %	100 %
I alt (pct.)	**12 %**	**14 %**	**5 %**	**29 %**	**41 %**	**100 %**
I alt (antal)	**227**	**257**	**92**	**498**	**741**	**1815**

P = 0,000 (alle grupper) / P = 0,000 (unge i kriminelle grupper/alvorligt kriminelle)

Dette skal naturligvis ses i relation til, at især en del af de unge i kriminelle grupper anser deres egen gruppe af venner for at være en bande. Som omtalt i kapitel 4 er det 29 pct. af dem, der gør det. I sagens natur mener stort alle dem, der har den opfattelse, at også nogen af deres venner er med i en bande, men også når denne del af populationen ekskluderes fra analysen, er der store forskelle mellem de fire kriminalitetskategorier. Således mener 54 pct. af de resterende unge i kriminelle grupper, at nogen af deres venner *helt sikkert* eller *måske* er med i en bande, mod 35 pct. af de alvorligt kriminelle, 26 pct. af de småkriminelle og 12 pct. af de lovlydige, og også disse forskelle

er statistik signifikante. Det skal i den forbindelse nævnes, at det er en markant større andel af de unge i kriminelle grupper end af de øvrige unge, som angiver, at såvel andre unge som voksne mener, at de er med i en bande, jf. bilagstabel 73 og 74.

På samme måde differentierer spørgsmålet om, hvorvidt de unge har søskende, som er med i en bande, klart mellem kategorierne. Blandt de unge i kriminelle grupper er 11 pct. helt sikre på, at en eller flere af deres søskende er involveret i bander, mens denne andel blandt de alvorligt kriminelle kun er 3 pct. og endnu mindre blandt de småkriminelle og lovlydige, jf. tabel 17.8. Modsat er andelen af unge, det *absolut ikke* mener, at nogen af deres søskende er med i en bande, størst blandt de lovlydige efterfulgt af de småkriminelle, de alvorligt kriminelle og til sidst de unge i kriminelle grupper.

Tabel 17.8. Unge fordelt efter kriminalitetskategori og om nogen af deres søskende er med i en bande (pct.)

	Ja, helt sikkert	Ja, måske	Nej, men der har været	Nej, det tror jeg ikke	Nej, absolut ikke	I alt
Unge i kriminelle grupper	11 %	9 %	6 %	13 %	61 %	100 %
Alvorligt kriminelle	3 %	5 %	3 %	12 %	77 %	100 %
Småkriminelle	2 %	3 %	2 %	10 %	83 %	100 %
Lovlydige	1 %	2 %	0 %	9 %	88 %	100 %
I alt (pct.)	**3 %**	**4 %**	**2 %**	**10 %**	**82 %**	**100 %**
I alt (antal)	**49**	**62**	**31**	**172**	**1398**	**1712**

P = 0,000 (alle grupper) / P = 0,019 (unge i kriminelle grupper/alvorligt kriminelle)

Ifølge de unge forekommer det hyppigere, at nogen anden i deres familie end deres søskende er med i en bande. Blandt de unge i kriminelle grupper gælder det en femtedel. Det er imidlertid kun 7 pct. af de alvorligt kriminelle, 5 pct. af de småkriminelle og 2 pct. af de lovlydige, som er helt sikre på, at de har andre familiemedlemmer, som er med i en bande, jf. tabel 17.9.

Tabel 17.9. Unge fordelt efter kriminalitetskategori og om andre fra deres familie er med i en bande (pct.)

	Ja, helt sikkert	Ja, måske	Nej, men der har været	Nej, det tror jeg ikke	Nej, absolut ikke	I alt
Unge i kriminelle grupper	20 %	11 %	6 %	10 %	54 %	100 %
Alvorligt kriminelle	7 %	5 %	7 %	15 %	66 %	100 %
Småkriminelle	5 %	6 %	2 %	13 %	74 %	100 %
Lovlydige	2 %	3 %	1 %	12 %	83 %	100 %
I alt (pct.)	**6 %**	**5 %**	**2 %**	**12 %**	**75 %**	**100 %**
I alt (antal)	**103**	**89**	**41**	**222**	**1370**	**1825**

P = 0,000 (alle grupper) / P = 0,006 (unge i kriminelle grupper/alvorligt kriminelle)

17.7 Tilknytning til bandemiljøet

Godt en fjerdedel af de unge er undertiden sammen med personer fra en bande, jf. tabel 17.10. Blandt kriminalitetskategorierne varierer denne andel dog betydeligt, idet 74 pct. af de unge i kriminelle grupper angiver, at de nogle gange er sammen med bandemedlemmer, mod 46 pct. af de alvorligt kriminelle, 28 pct. af de småkriminelle og 11 pct. af de lovlydige.

Tabel 17.10. Unge fordelt efter kriminalitetskategori og efter om de nogen gange er sammen med personer fra en bande (pct.)

	Ja	Nej	I alt
Unge i kriminelle grupper	74 %	26 %	100 %
Alvorligt kriminelle	46 %	54 %	100 %
Småkriminelle	28 %	72 %	100 %
Lovlydige	11 %	89 %	100 %
I alt (pct.)	**27 %**	**73 %**	**100 %**
I alt (antal)	**501**	**1314**	**1815**

P = 0,000 (alle grupper) / P = 0,000 (unge i kriminelle grupper/alvorligt kriminelle)

Også dette spørgsmål bør ses i lyset af, hvorvidt de unge selv mener, at de er med i en bande. En analyse med alene den del af de unge, der *ikke* mener, det er tilfældet, viser dog fortsat betydelige og signifikante forskelle mellem kriminalitetskategorierne: 66 pct. af de unge i kriminelle grupper angiver, at de undertiden er sammen med bandemedlemmer, mod 41 pct. af de alvorligt kriminelle, 25 pct. af de småkriminelle og 11 pct. af de lovlydige.

En mindre del af de unge – 9 pct. – har ifølge dem selv hjulpet nogen fra en bande ved at holde vagt, give beskeder eller udføre andre opgaver. Igen er andelen størst blandt de unge i kriminelle grupper, hvor 42 pct. har hjulpet nogen fra en bande. Blandt de alvorligt kriminelle er det 20 pct., blandt de småkriminelle 5 pct. og blandt de lovlydige 1 pct., som det fremgår af tabel 17.11.

Tabel 17.11. Unge fordelt efter kriminalitetskategori og efter om de har hjulpet nogen fra en bande ved at holde vagt, give beskeder eller udføre andre opgaver (pct.)

	Ja	Nej	I alt
Unge i kriminelle grupper	42 %	58 %	100 %
Alvorligt kriminelle	20 %	80 %	100 %
Småkriminelle	5 %	95 %	100 %
Lovlydige	1 %	99 %	100 %
I alt (pct.)	**9 %**	**91 %**	**100 %**
I alt (antal)	**167**	**1656**	**1823**

P = 0,000 (alle grupper) / P = 0,000 (unge i kriminelle grupper/alvorligt kriminelle)

Ifølge informanterne i interviewundersøgelsen er tætte sociale relationer til bandemedlemmer med til at øge risikoen for bandemedlemskab, jf. kapitel 19. Det skyldes ikke mindst, at medlemmerne skal kunne stole på hinanden, og det er derfor lettere at komme i betragtning som nyt medlem, hvis et medlem allerede har sagt god for én på forhånd. De unge i kriminelle grupper må på denne baggrund antages i højere grad end andre unge at være i farezonen for at blive en del af det organiserede bandemiljø.

17.8 Ønske om medlemskab af en bande

Omkring hver 25. af de unge oplyser, at de gerne vil være med i en bande. Andelen er dog fire gange så stor for de unge i kriminelle grupper, idet 16 pct. af dem gerne vil være med i en bande. Blandt de alvorligt kriminelle drejer det sig om 7 pct., mens tilsvarende gælder for 2 pct. af de småkriminelle og 1 pct. af de lovlydige, jf. tabel 17.14.

Det er dog værd at fremhæve, at mere end 60 pct. af de unge i kriminelle grupper ikke umiddelbart har et ønske om at være med i en bande, ligesom det kan nævnes, at 13 pct. af dem, som ifølge dem selv er med i en bande, ikke ønsker at være det, når de spørges direkte.

Tabel 17.14. Unge fordelt efter kriminalitetskategori og efter om de gerne vil være med i en bande (pct.)

	Ja	Nej	Ved ikke	I alt
Unge i kriminelle grupper	16 %	62 %	22 %	100 %
Alvorligt kriminelle	7 %	80 %	13 %	100 %
Småkriminelle	2 %	88 %	10 %	100 %
Lovlydige	1 %	95 %	4 %	100 %
I alt (pct.)	**4 %**	**88 %**	**9 %**	**100 %**
I alt (antal)	**67**	**1605**	**150**	**1823**

P = 0,000 (alle grupper) / P = 0,002 (unge i kriminelle grupper/alvorligt kriminelle)

Der er set lidt nærmere på den del af de unge i kriminelle grupper, som gerne vil være med i en bande, i forhold til dem, der *ikke* vil, og det viser sig, at førstnævnte adskiller sig markant og statistisk signifikant fra sidstnævnte ved:

- At de langt hyppigere anser, at de allerede er med i en bande
- At de langt hyppigere har venner og/eller familie, der er med i bande
- At de alle sammen omgås personer fra en bande
- At de langt hyppigere har hjulpet nogen fra en bande
- At de hyppigere er kendetegnet ved lav selvkontrol
- At de hyppigere er kendetegnet ved svag skamfølelse.

Der viser sig endvidere en tendens til, at førstnævnte adskiller sig markant fra sidstnævnte ved:

- At de hyppigere er kendetegnet ved svage prosociale værdier
- At de hyppigere forbruger forskellige former for rusmidler
- At de hyppigere færdes i høj-risikomiljøer
- At de har flere venner med omfattende erfaringer med kriminalitet og stoffer.

Der er gennemført en logistisk regressionsanalyse, hvor de unge i kriminelle grupper, der gerne vil være med i en bande, sammenlignes med dem, der *ikke* vil.[43] Denne analyse peger på tre forhold, som skelner mellem de to grupper. Det første er etnicitet, idet unge *efterkommere* i højere grad end unge af dansk oprindelse ønsker at være med i en bande, jf. bilagstabel 75.

Der er tale om en svag signifikant sammenhæng, som i øvrigt antagelig skal forklares med forhold, der ligger uden for regressionsmodellen, jf. kapitel 16. Ifølge Aydin Soei (2011) kan sådanne forhold handle om diskrimination. Der er unge med anden etnisk baggrund, der er frustrerede over negative kategoriseringer og diskrimination, og som skubbes i retning af de kriminelle grupper og bander, hvis de samtidig står uden uddannelse og med ringe udsigter til beskæftigelse.

Det andet forhold viser også en svag statistisk signifikant sammenhæng. Det drejer sig om prosociale værdier, idet *svage* prosociale værdier er forbundet med en øget risiko for, at de unge i kriminelle grupper gerne vil være med i en bande. De unges prosociale værdier er, som nævnt i kapitel 8, målt ved, hvor forkert de synes det er, hvis jævnaldrene bryder forskellige regler og love.

Det tredje forhold, der er forbundet med risikoen for, at de unge i kriminelle grupper gerne vil være med i en bande, er tilstedeværelsen af bander i det kvarter, hvor de bor. Er der, ifølge de unge, bander i kvarteret, er der med andre ord større risiko for, at de ønsker at være med i en bande, end hvis der ikke er bander i kvarteret. Denne sammenhæng er stærkere statistisk signifikant end de to andre.

De øvrige forhold i regressionsanalysen er for usikre til at slutte noget på baggrund deraf, hvilket blandt andet kan skyldes, at analysen bygger på relativt få observationer. Samlet set tyder analysen altså på, at nærheden – eller i hvert fald den oplevede nærhed – til bander har en betydning for, om de unge ønsker at være med i en bande.

[43] I regressionsanalysen indgår variablerne køn, alder, etnicitet, forholdet til forældrene, opsynet fra forældrene, forholdet til skolen, de unges selvkontrol, prosociale værdier, skamfølelse, forbrug af rusmidler, færden i høj-risikomiljøer og vennernes erfaringer med kriminalitet og stoffer, jf. kapitel 16. Derudover er der inkluderet et spørgsmål om, hvorvidt der ifølge de unge er bander i det kvarter, hvor de bor.

18 DE UNGE i KRIMINELLE GRUPPER

De unge i spørgeskemaundersøgelsen er blevet spurgt, om de har *en gruppe af venner, udover de venner man kan have fra en sportsklub, spejder, musik eller lignende, som de bruger tid sammen med, gør ting sammen med eller blot hænger ud sammen med*. I alt 1.387 ud af de 1.886 unge har en sådan gruppe af venner, men det er som påpeget kun 251 af de unge, hvis venskabsgruppe kan betegnes som en kriminel gruppe, jf. afgrænsningen i kapitel 4.

Med henblik på at få nærmere kendskab til især de kriminelle grupper er de unge blevet bedt om at besvare en række spørgsmål om deres gruppe af venner, herunder om gruppens størrelse, kønsfordelingen, særlige kendetegn mv. Disse forhold vil blive omtalt i det følgende, hvor det ligeledes undersøges, om deltagelse i kriminelle grupper især begrundes med forhold, der er relateret til deres kriminalitet.

Data fra den interviewundersøgelse med lokale aktører, der er gennemført sideløbende med spørgeskemaundersøgelsen, er integreret i kapitlet. Informanternes beskrivelser af forskellige kriminelle grupper i de undersøgte områder kan således bidrage til at forklare nogle af resultaterne fra spørgeskemaundersøgelsen. Derudover henvises der til kapitel 19, der angår informanternes skildringer af, hvordan de unge bliver en del af de kriminelle grupper og måske senere organiserede bander.

Det er indledningsvis vigtigt at understrege, at det på baggrund af de unges beskrivelser af deres gruppe, ikke er muligt at sige noget om selve *grupperne* og deres fordeling med hensyn til størrelse, alder og øvrige karakteristika. Det er ikke muligt at afgøre, i hvilket omfang de unge indgår i de samme grupper. De oplysninger, de unge giver, kan altså angå én og samme gruppe i stedet for flere forskellige. Det følgende skal læses i dette perspektiv.

18.1 De kriminelle gruppers levetid

Ifølge Eurogangs definition så anses grupper, der har eksisteret i mindre end tre måneder, ikke for at være problemskabende ungdomsgrupper eller gadebander. Som tidligere påpeget er der dog gjort en undtagelse fra denne regel i de tilfælde, hvor unge indgår i grupper, der på alle øvrige områder lever op til definitionen. De er med andre ord accepteret i kategorien, unge i kriminelle grupper, selv om grupperne har en levetid på under tre måneder. Det drejer sig om 11 ud af de 251 unge i kategorien.

Som det ses af tabel 18.1, er der relativt få af de unge, der indgår i kriminelle grupper, der har eksisteret i mindre end ét år. Næsten tre fjerdedele af de unge er med i grupper, der har eksisteret i længere tid, og hele 15 pct. angiver, at de indgår i grupper, der har eksisteret i mere end 10 år. I betragtning af, at gennemsnitalderen for de unge i kriminelle grupper er 15 år, kan dette umiddelbart give anledning til undren. Ud fra informanternes beskrivelser af grupperne i de undersøgte områder, kan der peges på to nærliggende forklaringer. Den første relaterer sig til, at mange af de unge i kri-

minelle grupper er vokset op sammen, og de har kendt hinanden fra barnsben, altså længe inden de kunne betragtes som en kriminel gruppe. Det er muligvis dette langvarige bekendtskab eller venskab, de refererer til, når de angiver gruppens levetid. Den anden forklaring er, at der ifølge informanterne findes nogle kriminelle grupper i de undersøgte områder, der har eksisteret langt tid inden, de unge i undersøgelsen er kommet med i dem. Ud fra beskrivelserne tyder det på, at det i enkelte tilfælde drejer sig om grupper, der er relativt organiserede.

Tabel 18.1 Unge i kriminelle grupper fordelt efter den levetid, deres gruppe angives at have

	Antal	Procent
Mindre end 1 år	70	28 %
1 til 4 år	101	41 %
5 til 10 år	39	16 %
11 til 20 år	17	7 %
Mere end 20 år	20	8 %
I alt	**247**	**100 %**

18.2 De kriminelle gruppers størrelse

De unge i kriminelle grupper er videre blevet bedt om at angive, hvor mange personer der er i deres gruppe, inklusiv dem selv. Som det fremgår af tabel 18.2, er der mange, der indgår i grupper, der har mere end fem medlemmer, og omkring en fjerdedel af de unge angiver, at de indgår i grupper med mere end 20 medlemmer.

Tabel 18.2 Unge i kriminelle grupper fordelt efter den størrelse, deres gruppe angives at have

	Antal	Procent
2 personer	3	1 %
3-5 personer	40	16 %
6-10 personer	72	30 %
11-20 personer	70	29 %
21-50 personer	36	15 %
Flere end 50 personer	23	9 %
I alt	**244**	**100 %**

Informanterne beskriver den typiske gruppestørrelse som værende på 10 til 20 personer, men som én af informanterne siger, er det gerne en lidt mindre kerne, der fører an og står for størstedelen af balladen og problemerne i et område. I tilfælde af gadeoptøjer eller ved udefrakommende trusler kan en gruppe dog i visse tilfælde i løbet af relativ kort tid samle op mod hundrede børn og unge, og

i en kort periode fungerer disse som 'medløbere', jf. kapitel 19. Tilsvarende beskrivelser af centrale og perifere deltagere gives af andre informanter, hvilket muligvis kan være en forklaring på, at en del af de unge angiver et meget stort antal medlemmer i deres gruppe.

18.3 Kønsfordelingen i de kriminelle grupper

De unge indgår i kriminelle grupper, der har en kønsfordeling, som angivet i tabel 18.3.

Tabel 18.3 Unge i kriminelle grupper fordelt efter den kønsfordeling, deres gruppe angives at have

	Antal	Procent
Kun drenge	96	38 %
Flest drenge	73	29 %
Lige mange drenge og piger	47	19 %
Flest piger	21	8 %
Kun piger	13	5 %
I alt	**250**	**100 %**

Mere end en tredjedel af de unge i kriminelle grupper er med i rene drengegrupper, mens kun hver 20. er med i grupper udelukkende bestående af piger. Sammenlagt angiver to tredjedele af alle unge med en venskabsgruppe, at de er med i drengedominerede grupper, idet samtlige eller de fleste i grupperne er drenge. Denne kønsfordeling følger dermed ganske godt den, der er angivet af de unge i kriminelle grupper, hvor ligeledes to tredjedele er med i en drengedomineret gruppe.

I alt 35 pct. af de piger, der indgår i kriminelle grupper, angiver, at de er med i pigedominerede grupper, dvs. grupper hvor alle eller de fleste er piger. Omvendt betyder det, at størstedelen af pigerne er med i grupper, hvor de udgør maksimalt halvdelen. I kapitel 19 vil pigernes rolle i kriminelle grupper blive nærmere beskrevet.

18.4 Aldersfordelingen i de kriminelle grupper

De unge i kriminelle grupper har endvidere angivet, hvor gamle de fleste af gruppens medlemmer er. Hovedparten af de unge er med i grupper, hvor de 16- til 18-årige dominerer, men også en ganske stor del er med i grupper, hvor flertallet er mellem 12 og 15 år. Kun hver tyvende af de unge indgår i grupper, hvor et flertal er enten meget unge eller relativt gamle (> 18 år).

Der er en klar sammenhæng mellem de unges egen alder, og hvor gamle de fleste i den kriminelle gruppe angives at være. Ni ud af ti af de 12- til 13-årige angiver, at flertallet er *under* 16 år, mens det omvendte gør sig gældende for dem på 16 år og derover.

Tabel 18.4 Unge i kriminelle grupper fordelt efter den aldersfordeling, deres gruppe angives at have

	Antal	Procent
De fleste er under 12 år	2	0,8 %
De fleste er mellem 12 og 15 år	94	39 %
De fleste er mellem 16 og 18 år	137	57 %
De fleste er mellem 19 og 25 år	9	4 %
De fleste er over 25 år	1	0,4 %
I alt	**241**	**100 %**

Der ses desuden en sammenhæng mellem, hvor lang tid de kriminelle grupper har eksisteret, og hvor gamle flertallet af medlemmerne er. 56 pct. af de unge, der har angivet, at deres gruppe har eksisteret i under et år, har samtidig angivet, at de fleste i gruppen er *under* 16 år, jf. tabel 18.5. Blandt de unge i grupper, der har eksisteret i over 10 år, har 26 pct. angivet tilsvarende.

Tabel 18.5 Unge i kriminelle grupper fordelt efter den alder, deres gruppe angives at have, og efter angivelsen af aldersfordelingen i gruppen (pct.)

	De fleste i gruppen er:		
	Under 16 år	**16 år eller ældre**	**I alt**
Gruppen er under 1 år gammel	56 %	44 %	100 %
1 til 4 år gammel	36 %	64 %	100 %
5 til 10 år gammel	32 %	68 %	100 %
Over 10 år gammel	26 %	74 %	100 %
I alt (pct.)	39 %	61 %	100 %
I alt (antal)	**93**	**144**	**237**

P=0,008

Yderligere har de unge i kriminelle grupper angivet, hvor gammel henholdsvis den yngste og den ældste person i gruppen er. Deres svar fremgår af tabel 18.6, hvoraf det ses, at knap tre fjerdedele af de unge i kriminelle grupper angiver, at de yngste i gruppen er mellem 13 og 15 år gamle.

Tabel 18.7 viser de unges angivelse af, hvor gammel den ældste i gruppen er. En enkelt ung har angivet, at den ældste i gruppen er 42 år, men som det fremgår af tabellen, er det kun hver femte, der er med i en gruppe, hvor den ældste er over 20 år gammel.

Ifølge de unges angivelser er der typisk fire år mellem den yngste og den ældste person i gruppen, og aldersspændet er oftest 14 til 18 år. Informanternes beskriver typisk grupperne som bestående af

teenagere, og de oplyser, at de unge gerne holder sig til nogen på deres egen alder. Der kan være et vedhæng af børn ned til 10-års alderen, men den øvre aldersgrænse er som regel under 20 år.

Tabel 18.6 Unge i kriminelle grupper fordelt efter den alder, den yngste i gruppen angives at have

	Antal	Procent
Under 12 år gammel	7	3 %
12 år gammel	23	10 %
13 år gammel	54	23 %
14 år gammel	61	26 %
15 år gammel	56	23 %
16 år gammel	30	13 %
17 år eller ældre	7	3 %
I alt	**239**	**100 %**

Tabel 18.7 Unge i kriminelle grupper fordelt efter den alder, den ældste i gruppen angives at have

	Antal	Procent
Under 15 år	13	6 %
15 år gammel	19	8 %
16 år gammel	39	17 %
17 år gammel	60	26 %
18 til 20 år gammel	54	23 %
21 til 24 år gammel	29	12 %
25 år eller ældre	20	8 %
I alt	**234**	**100 %**

18.5 De kriminelle gruppers etniske sammensætning

Gruppernes etniske sammensætning er belyst via et spørgsmål om, hvor mange i gruppen der har dansk baggrund, dvs. at *begge forældre stammer fra Danmark*, og hvor mange der ikke har det.

Som det fremgår af tabel 18.8, angiver 59 pct. af de unge i kriminelle grupper, at de indgår i grupper, hvor der både er nogen med dansk og nogen med fremmed baggrund. Knap en tredjedel af de unge er med i grupper, hvor der ikke er nogen med dansk baggrund, mens en nogenlunde lige stor andel indgår i grupper, hvor alle eller de fleste stammer fra Danmark. Der er forholdsvis få (9 pct.), der er med i grupper med en ligelig fordeling af unge med dansk og *ikke*-dansk baggrund.

Tabel 18.8 Unge i kriminelle grupper fordelt efter den etniske sammensætning, deres gruppe angives at have

	Antal	Procent
Alle har dansk baggrund	24	10 %
De fleste har dansk baggrund	56	23 %
Omkring halvdelen har dansk baggrund	21	9 %
Mindre end halvdelen har dansk baggrund	64	27 %
Ingen har dansk baggrund	74	31 %
I alt	**239**	**100 %**

Der er en sammenhæng mellem gruppernes kønssammensætning og etniske sammensætning. Ifølge de unges angivelser er der således hyppigere piger i de grupper, der har en majoritet af unge med dansk baggrund, end i de grupper, hvor de fleste af de unge er af anden oprindelse end dansk.

De interviewede påpeger, at de kriminelle gruppers etniske sammensætning i høj grad afspejler beboersammensætning i det område, grupperne holder til. Hvis der er mange beboere med en bestemt national herkomst, vil der typisk være en overvægt af unge med denne nationale baggrund i de kriminelle grupper, hvilket har den naturlige forklaring, at grupperne først og fremmest opstår i nærmiljøet. Ud fra informanternes beskrivelser er etnisk 'rene' grupper et sjældent fænomen.

18.6 Territorier og betydningen af det lokale

Spørgsmålet om, hvorvidt de kriminelle grupper har et sted eller et område, som de kalder for deres eget, og i så fald, hvad det er for et sted, er også belyst.

Tabel 18.9 Unge i kriminelle grupper, der har angivet, at gruppen har sit egnet område, fordelt efter karakteren af det område, deres gruppe angives at have

	Antal	Procent
Et boligkvarter eller en bydel	56	32 %
En gade, et gadehjørne eller en plads	53	31 %
En park eller en legeplads	33	19 %
En bolig (f.eks. lejlighed, hus eller værelse)	20	12 %
En bar, café restaurant eller andet offentligt sted eller område	12	7 %
I alt	**174**	**100 %**

I alt 72 pct. af de unge i kriminelle grupper angiver, at deres gruppe har et sådant sted eller område, og heraf oplyser knap en tredjedel, at det drejer sig om et boligkvarter eller en bydel, mens en næsten lige så stor andel angiver, at det er en gade, et gadehjørne eller en plads, jf. tabel 18.9. I langt

de fleste tilfælde drejer det sig altså om offentligt tilgængelige steder, som gruppen oplever som deres. 70 pct. af de unge, der ifølge dem selv er med i en gruppe med et 'eget' område, angiver desuden, at gruppen er parat til at forsvare området over for andre.

Ifølge informanterne er de kriminelle gruppers fællesskab og gruppeidentitet ofte nært forbundet med, at medlemmerne kommer fra det samme område – det være sig boligblok, kvarter, gade eller byområde. Det er samtidig et område, som gruppen er villig til at forsvare, og grupperne kan derfor opfattes som territorielle. Disse grupper består ifølge informanter af unge, der bl.a. gennem 'tags' med områdets navn eller postnummer viser, hvilket område de er fra. Informanterne giver også eksempler på grupper, der truer sig til dominans over et bestemt områder eller optræder voldelige over for såvel grupper af unge fra andre områder som beboere i området.

Informanterne beskriver videre, hvordan tilknytningen til et bestemt område ikke alene handler om, at de unge opnår eller oplever at opnå en vis status, men at det lokale kendskab og 'herredømme' også er forbundet med tryghed. En informant går så langt som til at beskrive, hvordan en tur til Rådhuspladsen kan være en udfordring for nogle af de unge, fordi de der befinder sig på fremmed grund. Betydningen af det lokale berøres yderligere i kapitel 19.

18.7 De kriminelle gruppers ydre kendetegn

Ud over fællesskab i form af en fælles lokalitet kan grupperne også markere et fællesskab ved f.eks. at have et navn for gruppen. 41 pct. af de unge i kriminelle grupper angiver, at deres gruppe har et navn. Yderligere analyser tyder på, at grupper, der har eksisteret længe, i højere grad end andre grupper har et navn. Desuden ser det ud til, at gruppenavne er en 'drengeting'. Over halvdelen af de unge, der indgår i kriminelle grupper med udelukkende drenge, oplyser, at gruppen har et navn, hvilket kun gør sig gældende for ganske få de unge, der indgår i grupper med et flertal af piger.

Der ses endvidere en sammenhæng mellem, hvorvidt de unge i kriminelle grupper oplyser, at deres gruppe har sit 'eget' område, og om gruppen har et navn. Over halvdelen af dem, der angiver, at deres gruppe har et område, angiver således, at gruppen har et navn, mod hver 8. af de resterende.

Tabel 18.10 Unge i kriminelle grupper der angiver, at gruppen har særlige kendetegn

	Antal	Procent
Samme meninger om det meste	150	63 %
Fælles fritidsinteresser	104	44 %
Hører en bestemt slags musik	89	37 %
Taler på en bestemt måde	83	35 %
Går i det samme tøj	44	19 %

Foruden gruppenavn er der spurgt ind til, hvorvidt gruppen er kendetegnet ved en bestemt tøjstil, måde at tale på, musiksmag, fritidsinteresser eller fælles meninger. I alt 82 pct. af de unge i kriminelle grupper angiver, at deres gruppe er karakteriseret ved et eller flere af disse kendetegn. Som det ses af tabel 18.10, synes det især at forekomme, at gruppemedlemmerne har samme meninger om det meste, mens mere synlige kendetegn såsom en ensartet tøjstil nævnes forholdsvis sjældent.

Der indgår kun sjældent oplysninger om bestemte symboler i informanternes beskrivelser af de kriminelle grupper i områderne. Dog omtaler nogle en vis ensartethed i tøjstilen. Drengene bærer gerne 'hængerøvsbukser', og visse tøjmærker er særligt populære. Tøjet skal helst udstråle hårdhed gennem billeder af f.eks. en pitbull eller en pistol, for det skal provokere og samtidig signalere, at de unge er i opposition til resten af samfundet. Enkelte informanterne nævner også, at de i perioder har set medlemmer bære kasketter, bælter eller lignende med gruppens navn.

18.8 Grunde til at være med i en kriminel gruppe

Hvad motiverer de unge til at gå ind i kriminelle grupper? Er det *push* eller *pull*? Er det for at undgå noget negativt eller for at opnå noget positivt? I spørgeskemaet er de unge blevet præsenteret for 21 mulige grunde til at være med i en gruppe, og de har kunnet afkrydse alle de svar, de har fundet relevante. Det er de færreste, der ikke har angivet mindst én begrundelse for at være i en kriminel gruppe, og i gennemsnit har de unge angivet otte forskellige grunde. I tabel 18.11 er begrundelserne rangordnet efter, hvor hyppigt de er anført i besvarelserne.

Ni ud af ti har svaret, at de er med i gruppen for at være sammen med deres venner. Socialt samvær er dermed den hyppigst angivne grund til at være med i en kriminel gruppe. Også den anden og fjerde hyppigste begrundelse for at være med i en kriminel gruppe – *for at være en del af et fællesskab* og *for at være sammen med nogen* – angår ønsket om socialt samvær eller fællesskab. Sådanne helt almene og positive begrundelser for at være sammen med en gruppe jævnaldrende synes således at være det dominerende motiv for også at indgå i kriminelle grupper. Næsten alle de unge i kriminelle grupper (96 pct.) har således angivet mindst én af disse tre begrundelser. Det kan her være værd at nævne, at tre fjerdele af de unge opfatter alle eller de fleste af gruppens medlemmer som deres nære venner.

To tredjedele af de unge i kriminelle grupper har angivet, at de er med i gruppen *for sjov skyld*, hvilket kan dække over, at de ikke har en klar og tydelig grund til at være med i gruppen, og/eller at det ikke er noget, de tænker så meget over.

Nogle af de mulige begrundelser for at være med i gruppen knytter sig mere direkte til gruppens kriminelle aktiviteter. Det er begrundelser som *for at få beskyttelse, for at have et sted eller område at bestemme over, for at slippe godt for ulovligheder, for at få penge eller ting, for at få penge eller*

ting fra salg af stoffer og *fordi jeg blev tvunget til det*. Det er i alle tilfælde begrundelser, som kommer ret langt nede på listen, hvilket indikerer, at det ikke er forhold, de unge har lagt særlig megen vægt på som begrundelse for at være i gruppen. Sammenlagt har dog 55 pct. af de unge angivet mindst én af disse begrundelser.

Tabel 18.11 Andel unge i kriminelle grupper der angiver de forskellige grunde til at være med i gruppen (pct.)

Grunde til at være med i gruppen:	Antal	Procent
For at være sammen med mine venner	218	89 %
For at være en del af et fællesskab	178	73 %
For sjov skyld	161	66 %
For at være sammen med nogen	158	65 %
For at få spænding	152	62 %
For at deltage i gruppeaktiviteter	118	48 %
For at have nogen at dele hemmeligheder med	103	42 %
Fordi en ven var med i gruppen	91	37 %
For at få venner	88	36 %
For at få beskyttelse	79	32 %
For at have et sted eller område at bestemme over	73	30 %
For at møde nogen af det andet køn	62	25 %
For at føle mig betydningsfuld	59	24 %
For at slippe godt fra ulovligheder	56	23 %
For at få bedre fremtidsmuligheder	51	21 %
For at få penge eller ting	50	21 %
For ikke at få problemer	45	18 %
Fordi en i min familie var med	38	16 %
For at få penge eller ting fra salg af stoffer (narkotikahandel)	32	13 %
For at få mine forældres respekt	22	9 %
Fordi jeg blev tvunget til det	6	3 %

Det er endvidere bemærkelsesværdigt, at de begrundelser, de unge angiver for at være med i en kriminel gruppe, i meget høj grad svarer til dem, andre unge angiver for at være med i en almindelig gruppe, jf. tabel 18.12. De fire højst rangerende begrundelser er således de samme. Der er dog forskelle, som netop angår det, der må antages at være det særlige ved deltagelse i kriminelle grupper. De største forskelle i svarfordelingen drejer sig således om begrundelserne *for at få beskyttelse*, *for at have et sted eller område at bestemme over*, *for at få penge eller ting*, *for at få spænding* samt *for*

at få penge eller ting fra salg af stoffer. Disse begrundelser har de unge i kriminelle grupper angivet i signifikant højere grad end de unge i *ikke*-kriminelle grupper.

Tabel 18.12 Andel unge i kriminelle grupper og i ikke-kriminelle grupper der angiver de forskellige grunde til at være med i gruppen. Listet efter hvad flest har svaret (pct.)

Unge i kriminelle grupper		Unge i *ikke*-kriminelle grupper	
For at være sammen med mine venner	89 %	For at være sammen med mine venner	90 %
For at være en del af et fællesskab	73 %	For at være en del af et fællesskab	68 %
For sjov skyld	66 %	For sjov skyld	66 %
For at være sammen med nogen	65 %	For at være sammen med nogen	62 %
For at få spænding	62 %	For at have nogen at dele hemmeligheder med	54 %
For at deltage i gruppeaktiviteter	48 %	For at deltage i gruppeaktiviteter	50 %
For at have nogen at dele hemmeligheder med	42 %	For at få venner	42 %
Fordi en ven var med i gruppen	37 %	For at få spænding	32 %
For at få venner	36 %	For at få bedre fremtidsmuligheder	29 %
For at få beskyttelse	32 %	For at føle mig betydningsfuld	22 %
For at have et sted/område at bestemme over	30 %	Fordi en ven var med i gruppen	20 %
For at møde nogen af det andet køn	25 %	For at møde nogen af det andet køn	19 %
For at føle mig betydningsfuld	24 %	For at få beskyttelse	16 %
For at slippe godt fra ulovligheder	23 %	For at slippe godt fra ulovligheder	16 %
For at få bedre fremtidsmuligheder	21 %	For ikke at få problemer	15 %
For at få penge eller ting	21 %	For at få mine forældres respekt	9 %
For ikke at få problemer	18 %	Fordi en i min familie var med	6 %
Fordi en i min familie var med	16 %	For at have et sted/område at bestemme over	6 %
For at få penge eller ting fra salg af stoffer	13 %	For at få penge eller ting	3 %
For at få mine forældres respekt	9 %	For at få penge eller ting fra salg af stoffer	1 %
Fordi jeg blev tvunget til det	3 %	Fordi jeg blev tvunget til det	1 %

Som nævnt har 55 pct. af de unge i kriminelle grupper angivet mindst én af følgende begrundelser for at være med i gruppen: *For at få beskyttelse, for at have et sted eller område at bestemme over, for at slippe godt for ulovligheder, for at få penge eller ting, for at få penge eller ting fra slag af stoffer* og *fordi jeg blev tvunget til det*. Blandt de unge i *ikke*-kriminelle grupper drejer det sig om 19 pct., altså ikke overraskende et lavere antal, men samtidig relativt mange, hvilket vidner om, at der ikke eksisterer en tydelig grænse mellem grupperingerne. Det samme understøttes af den store ensartethed mellem de mest angivne begrundelser for at være med i grupperne, jf. tabel 18.12.

Det kan videre nævnes, at piger og drenge i nogen grad adskiller sig med hensyn til de begrundelser, de angiver for at være med i en kriminel gruppe. Drengene begrunder relativt hyppigere deres valg med ønsket om at have et sted eller område at bestemme over, at få penge eller ting, herunder også fra handel med narkotika, mens pigerne i højere grad end drengene begrunder deres deltagelse i grupperne med at have nogen at dele hemmeligheder med og for at være sammen med vennerne.

18.9 Hierarki og indflydelse i de kriminelle grupper

De unge i kriminelle grupper er blevet bedt om at vurdere, hvordan deres egen position er i gruppen med hensyn til at bestemme. Det er sket ved, at de har angivet deres position på en dartskive, hvor de, der bestemmer mest, befinder sig i midten af skiven. De unge har alternativt haft mulighed for at angive, at alle i gruppen bestemmer lige meget. Som det fremgår af tabel 18.13, er det godt hver 10., der mener at tilhøre dem, der bestemmer mest, mens knap en fjerdedel mener, at de er blandt dem, der bestemmer næstmest. Det er meget få, der placerer sig selv absolut yderst på dartskiven.

Tabel 18.13 Unge i kriminelle grupper fordelt efter deres vurdering af egen magt og indflydelse i gruppen

	Antal	Procent
Blandt dem, der bestemmer mest	29	12 %
Blandt dem, der bestemmer næstmest	58	24 %
Blandt dem, der bestemmer næstmindst	20	8 %
Blandt dem der bestemmer mindst	5	2 %
Alle bestemmer lige meget	132	54 %
I alt	**246**	**100 %**

Mest interessant er det dog, at over halvdelen af de unge i kriminelle grupper angiver, at alle i gruppen bestemmer lige meget. Efter deres opfattelse er der altså ikke tale om et hierarki i gruppen.

> *Der en særlig hierarkiforståelse, hvor man bare lytter efter, hvad andre siger, og ikke stiller spørgsmål, hvis der for eksempel opstår en slåskamp i lokalområdet med nogen udefra. Så bliver der ikke stillet spørgsmål om, hvorfor det sker.*

Heroverfor står de beskrivelser, informanterne har givet af de kriminelle grupper. Disse iagttager hyppigt et hierarki, der typisk aldersbetinget.

Fælles for de fire undersøgte områder er, at informanterne ofte beskriver de kriminelle grupper i områderne ved at inddele grupperne i *de yngre* omkring 10-12-årsalderen, *de ældre* i begyndelsen af tyverne samt en mellemgruppe bestående af hovedsageligt teenagere. Der er blandt informanterne forskellige opfattelser af, hvorvidt denne tredeling vedrører en enkelt gruppe med undergrupper,

eller om der er tale om selvstændige grupper. Endvidere varierer det fra område til område, hvorvidt *de ældre* reelt er en del af en organiseret bande.

Flere af informanterne beskriver, hvordan de større drenge opdrager de yngre, hvilket indbefatter belønning i form af anerkendelse og – i enkelte tilfælde – penge samt straf i form af mobning, vold og udelukkelse fra fællesskabet. En enkelt informant giver som eksempel på en sådan gadeopdragelse en beskrivelse af, hvordan unge i kriminelle grupper gennem fysisk vold søger at hærde de yngre til at blive gadesoldater i bandekrigen, uagtet at disse unge sandsynligvis ikke er relateret til hverken en bandekonflikt eller en organiseret bande.

Informanternes forklaringer på, hvorfor kriminelle grupper ofte er kendetegnet ved et aldersbetingede hierarkier, tager udgangspunkt i, at områderne i forvejen er præget af, at de ældre drenge også uden for grupperne bestemmer over de yngre. Dette ses bl.a. ved, at ældre søskende tager del i opdragelsen af deres yngre søskende. Grupperne fortsætter dermed blot med den hakkeorden, der allerede eksisterer. Nogle informanter nævner også, at større drenge aftvinger yngre drenge respekt alene i kraft af, at de er fysisk stærkere og har mere erfaring.

18.10 Det positive ved at være i en kriminel gruppe

De unge er blevet bedt om at forholde sig til syv positive udsagn om, hvad et medlemskab af en gruppe kan give dem. Tabel 18.14 viser, hvor stor en andel af de unge i kriminelle grupper der erklærer sig *helt enige* i disse udsagn.

Tabel 18.14 Andel unge i kriminelle grupper der angiver, at de er helt enige i udsagnene om gruppen

	Antal ***helt enig***	**Procent** ***helt enig***
I gruppen kan man stole på hinanden og man støtter hinanden	162	66 %
Jeg kan godt virkeligt lide at være med i gruppen	136	56 %
Gruppen er som en familie for mig	119	48 %
At være med i gruppen får mig til at føle, at jeg hører til et sted	86	35 %
At være med i gruppen får mig til at føle, at der er brug for mig	73	30 %
At være med i gruppen får mig til at føle mig respekteret	72	29 %
At være med i gruppen får mig til at føle mig betydningsfuld	43	18 %

En meget stor del af de unge, nemlig to tredjedele, er *helt enige* i udsagnet om, at man i gruppen kan stole på hinanden og støtter hinanden, og over halvdelen oplyser generelt at være meget glade for at være med i gruppen. Respekt og betydningsfuldhed – eller status og magt – rangerer derimod ikke så højt på listen over det, de unge i særlig grad lægger vægt på.

Det skal tilføjes, at rangordningen af svar er fuldstændig den samme for unge, der indgår i en *ikke*-kriminel gruppe. Generelt er der blot færre af sidstnævnte, som erklærer sig *helt enige* i udsagnene. Det understreger den tidligere påpegede lighed mellem kriminelle og *ikke*-kriminelle grupper, men viser også, at samhørigheden er stærkere for dem i kriminelle grupper end dem i andre grupper.

18.11 Gruppernes problematiske og illegale adfærd

Tabel 18.15 viser hvilke former for illegal og anden problematisk adfærd de unge bedriver sammen i de kriminelle grupper. Listen er rangordnet efter, hvor stor en andel der angiver, at den kriminelle gruppe, de er med i, *ofte* eller *engang imellem* udviser den nævnte adfærd.

At drikke alkohol og slås ser ud til at være de former for problematisk adfærd, der hyppigst foregår i grupperne, da mere end halvdelen angiver, at det forekommer enten *ofte* eller *engang imellem*. Dernæst følger hærværk, hashrygning og trusler, som tæt på halvdelen oplyser finder sted i gruppen forholdsvis hyppigt. Dét at sælge eller tage andre ulovlige stoffer end hash er mindst udbredt i grupperne.

Tabel 18.15 Andel unge i kriminelle grupper der angiver, at gruppen ofte eller engang imellem begår de nævnte handlinger. Listet efter hvad flest har svaret.

Handling	**Sker enten *ofte* eller *engang imellem***	
	Antal	Procent
Gruppen drikker alkohol	138	57 %
Gruppen slås	141	56 %
Gruppen laver hærværk	122	49 %
Gruppen ryger hash	107	44 %
Gruppen truer andre	108	44 %
Gruppen tæsker nogen	100	41 %
Gruppen stjæler ting	96	39 %
Gruppen går med våben	80	33 %
Gruppen laver graffiti	77	31 %
Gruppen sælger hash	63	26 %
Gruppen begår andre ulovligheder	18	23 %
Gruppen begår røveri	49	20 %
Gruppen begår indbrud	50	20 %
Gruppen stjæler biler	35	14 %
Gruppen sælger andre ulovlige stoffer	26	11 %
Gruppen tager andre ulovlige stoffer	26	11 %

I overensstemmelse med anden forskning på området er der set lidt nærmere på karakteristika ved de kriminelle grupper, der ifølge de unge *både* slås, truer andre, tæsker andre *og* begår røveri – uanset hyppigheden af hændelserne (Esbensen et al. 2008).[44] Der er således tale om grupper, der kan betegnes som voldelige.

En ret stor del af de unge indgår i sådanne voldelige grupper, nemlig 44 pct. Modsat angiver 14 pct. af de unge at være med i grupper, som aldrig *hverken* slås, truer eller tæsker andre *eller* begår røveri, mens de resterende har erfaringer med nogle af disse aggressive handlinger.

Med hensyn til karakteristika ved de voldelige grupper er disse – ikke uventet – i højere grad domineret af drenge end piger. Endvidere viser der sig at være en overvægt af større grupper (med mere end 20 personer) blandt de voldelige grupper. Gruppernes levetid ser også ud til at hænge sammen med, om de er voldelige eller ej, idet de voldelige grupper relativt hyppigt er at finde blandt dem, der har eksisteret i mere end 10 år. Endelig synes de voldelige grupper i højere grad end andre grupper at være karakteriseret ved at være hierarkiske, ved at der i gruppen begås andre former for kriminalitet end trusler, røveri og vold og ved at udvise problematisk adfærd, jf. tabel 18.16. En bemærkelsesværdig undtagelse herfra er indtagelse af alkohol, der almindeligvis associeres med voldelig adfærd.

Tabel 18.16 Unges angivelser af, hvilke forskellige handlinger gruppen ofte begår fordelt efter, om de unge er med i en voldelig kriminel gruppe eller en kriminel (men ikke voldelig) gruppe

Handling	Voldelige kriminelle grupper	Kriminelle grupper	P-værdi
	Procent	Procent	
Gruppen drikker alkohol	32 %	37 %	0,004
Gruppen laver hærværk	34 %	10 %	0,000
Gruppen ryger hash	34 %	18 %	0,000
Gruppen laver graffiti	23 %	7 %	0,000
Gruppen stjæler ting	22 %	3 %	0,000
Gruppen sælger hash	21 %	7 %	0,000
Gruppen går med våben	21 %	6 %	0,000
Gruppen begår indbrud	10 %	2 %	0,000
Gruppen stjæler biler	10 %	1 %	0,000
Gruppen sælger andre ulovlige stoffer	7 %	0 %	0,000
Gruppen tager andre ulovlige stoffer	7 %	2 %	0,000

[44] Det betyder, at andelen, der siger, at de udfører de nævnte handlinger *sjældent*, også er inkluderet her.

18.12 Kriminelle grupper der betragtes som bander

Tæt på en tredjedel af de unge i kriminelle grupper – 29 pct. – opfatter som nævnt deres gruppe som en bande. Disse grupper viser sig at adskille sig fra de andre kriminelle grupper, idet de hyppigere end de andre er karakteriseret ved:

- At have eksisteret i længere tid
- At have en højere andel af drenge
- At have en højere andel af unge med ikke-dansk baggrund
- At have sit eget sted eller område at bestemme over
- At være parat til at forsvare stedet eller området mod andre grupper
- At have et gruppenavn
- At gå i samme slags tøj
- At tale på en bestemt måde
- At høre en bestemt slags musik
- At opfatte alle i gruppen som nære venner
- At opfatte gruppen som hierarkisk ledet
- At mene, at gruppen betyder noget positivt for dem.

Der er således flere forhold, der peger på en højere grad af fællesskab og samhørighed i de grupper, der betragter sig selv som bander, i forhold til de øvrige kriminelle grupper.

Det viser sig endvidere, at de unge i disse grupper hyppigere motiveres af forhold, der er særligt relateret til gruppen som en kriminel gruppe og ikke en almindelig ungdomsgruppe. De angiver således hyppigere, at gruppemedlemskabet er motiveret af:

- At føle sig betydningsfuld
- At få bedre fremtidsmuligheder
- At få beskyttelse
- At slippe godt fra ulovligheder
- At have et sted eller område at bestemme over
- At et familiemedlem er medlem af en bande
- At få penge eller ting, herunder fra salg af narkotika.

Endelig ser det ud til, at de unge i kriminelle grupper, der opfatter gruppen som en bande, begår kriminalitet og anden problematisk adfærd hyppigere end de øvrige unge i kriminelle grupper, jf. tabel 18.17. Det gælder ikke specielt i forhold til småkriminalitet som butikstyverier, cykeltyverier og lignende, men vold, narkotikahandel og anden alvorlig kriminalitet forekommer op mod dobbelt så hyppigt blandt de unge, der opfatter gruppen som en bande, end blandt andre unge i kriminelle

grupper. Samme tendens ses i forhold til gruppeslagsmål og gadeuroligheder, hvor navnlig gruppeslagsmål forekommer hyppigt blandt dem, der opfatter gruppen som en bande.

Tabel 18.17 Det gennemsnitlige antal kriminelle handlinger og anden problemskabende adfærd de seneste 12 mdr. blandt unge, der opfatter deres gruppe som en bande, og blandt øvrige unge i kriminelle grupper.

	Opfatter gruppen som en bande	Opfatter *ikke* gruppen som en bande
Småkriminalitet (cykeltyverier, mv.)	10,6	8,5
Vold	1	0,5
Narkotikahandel	0,8	0,5
Anden alvorlig kriminalitet (indbrud, røveri, mv.)	18,8	11,7
Gruppeslagsmål	3,6	1,6
Gadeuroligheder	1,3	0,9

19 'REKRUTTERING' TIL KRIMINELLE GRUPPER OG BANDER

I dette kapitel diskuteres, hvad der ligger til grund for, at nogle unge tiltrækkes af kriminelle grupper, og hvad der videre bidrager til, at de bliver rekrutteringspotentiale for grupperinger på et mere organiseret niveau. Grundlaget for diskussionen er den interviewundersøgelse, der er gennemført parallelt med spørgeskemaundersøgelsen i efteråret 2010.

De interviewede i undersøgelsen er først og fremmest personer, der har erfaringer med at arbejde med unge i miljøer med kriminelle grupper og bander, og som har et grundigt kendskab til de unge i de boligområder, som spørgeskemaundersøgelsen omfatter. Informanternes udsagn må altså betragtes som professionelle vurderinger af forholdene i områderne.

Det primære fokus i interviewene er de kriminelle grupper. Det vil sige mindre organiserede grupperinger frem for egentlige bander og rockergrupperinger. Det er dog langt fra enkelt at skelne mellem de forskellige niveauer af mere eller mindre organiserede kriminelle grupper. I kapitlet er det søgt at adskille og separat analysere de interviewdata, der drejer sig om unge i kriminelle grupper, og dem, der drejer sig om deres kontakt til mere organiserede grupperinger, som her kaldes bander.

Blandt faggrupper ser der ud til at være uenighed om, i hvilken grad børn og unge er involveret i bander og bandeaktivitet i Danmark. Rigspolitiets Nationale Efterretnings- og forebyggelsescenter (NEC) melder om kun få bandemedlemmer under 18 år, mens der blandt socialarbejdere ser ud til at være en anden opfattelse. Det skyldes givetvis forskellige forståelser af, hvornår der er tale om en bande, ligesom det kan skyldes overlap mellem grupper af forskellig organiseringsgrad. Ifølge informanterne er der unge, som bevæger sig mellem de kriminelle grupper og organiserende bander.

19.1 'Rekruttering' eller 'tiltrækning'

I kapiteloverskriften indgår begrebet *rekruttering*, da det er udgangspunktet for forskningsprojektet. Undervejs har det imidlertid vist sig, at begrebet ikke er særligt dækkende for den proces, der leder til, at nogle unge bliver del af en kriminel gruppe. Begrebet giver indtryk af, at der sker en bevidst og aktivt udvælgelse og hvervning af nye medlemmer til grupperne, men det er vanskeligt at hævde, at der foregår en egentlig og formaliseret rekruttering af medlemmer til kriminelle grupper på det organisatoriske niveau, der her er tale om.

Det skyldes for det første, at langt de fleste kriminelle grupper ifølge informanterne består af unge, der har kendt hinanden fra barnsben. De er vokset op samme og/eller går på samme skole, jf. afsnit 9.5 om den proces, der fører til dannelsen af kriminelle grupper. For det andet er det ofte de unge selv, der tilslutter sig en kriminel gruppe. Betegnelsen *gang joining* er ofte anvendt i den engelsksprogede litteratur, da den betegnelse bedre end rekruttering beskriver den faktiske proces.
I det følgende er det valgt at anvende betegnelsen *tiltrækning* i stedet for rekruttering, da det i højere grad synes at være det, der er tale om. Tiltrækningen kan være dobbeltsidig, idet de kriminelle grupper kan tiltrække unge gennem deres gruppeadfærd, symbolbrug mv., og de unge kan føle sig tiltrukket af de kriminelle grupper på grund af særlige personlige eller sociale forhold.

Rekruttering er derimod den rette betegnelse for den proces, der finder sted, når det drejer sig om indlemmelse i organiserede bander, hvorfor den terminologi benyttes ved beskrivelsen heraf.

19.2 Hvem tiltrækkes af kriminelle grupper

Decker og Van Winkle (1996) pointerer, at det at indgå i en kriminel gruppe handler om tilstedeværelsen af en række *push & pulls* i forhold til de enkelte unge. Der kan være bagvedliggende forhold, der gør dem parate til at indgå i grupperne, eller forhold, de søger væk fra eller forsøger at undgå, og som er med til at skubbe dem i retning af de kriminelle grupper. Desuden er der forhold ved de kriminelle grupper, der kan virke dragende på de unge.

Dette fokus på 'push' og 'pull' vil sætte rammen for diskussionen af, hvad der karakteriserer de unge, der søger kriminelle grupper, og hvad de, der søger grupperne, tiltrækkes af. Informanterne giver en række forskellige perspektiver på disse forhold, som lagt hen ad vejen svarer til det billede, spørgeskemaundersøgelsen tegner. De beretter dog samtidig om forhold, der hverken er eller kan indfanges i en spørgeskemaundersøgelse.

Af interviewene fremgår det, at informanterne typisk foretager en sammenligning mellem unge i kriminelle grupper og unge uden for et kriminelt miljø, når de skal beskrive, hvad der karakteriserer unge i eller på vej ind i en kriminel gruppe. Det er straks vanskeligere for dem at beskrive forskelle mellem unge, der er tiltrukket af kriminelle grupper, og unge, der begår alvorligere kriminalitet,

men som ikke er tiltrukket af kriminelle grupper. En sammenligning mellem disse grupper er alene muligt via spørgeskemaundersøgelsen og analyserne i kapitel 16.

19.2.1 Ressourcesvage familier

Resultaterne fra spørgeskemaundersøgelsen viser, at den væsentligste individuelle risikofaktor i forhold til at indgå i en kriminel gruppe er manglende opsyn fra forældrene. I tråd hermed er manglende opsyn et tilbagevendende tema i interviewene, når samtalerne falder på familien og de unges deltagelse i kriminelle grupper. Informanterne peger på, at forældrene til de børn og unge, der færdes i og omkring de kriminelle grupper, ofte ikke har tilstrækkelig kendskab til, hvad deres børn foretager sig, når de er uden for hjemmets fire vægge.

> *Det kan undre, at der ikke er flere forældre, der er bekymrede for deres børn. Når man bor i et lokalområde med uroligheder, der er dækket i nyhederne 24 timer i døgnet, er det da utroligt, at de ikke sørger for at holde deres unger hjemme den dag, hvor der er skyderier. Når der nu har været skyderier herude, som der har været det seneste år, så undrer det, at man bare lader sine børn være skydeskiver.*

Der er informanter, der fortæller, at en del af deres arbejdstid går med at følge børn ned til 10-årsalderen hjem til deres forældre op til flere gange på dage, hvor der har været uroligheder i området. De nævner også, at de unge generelt færdes ude sent om aftenen, fordi deres forældre ikke formår at holde dem hjemme. En mulig forklaring herpå er, at de unges mangler respekt for deres forældre. Det kommer også til udtryk ved, at mange forældre tilsyneladende ikke kan få deres børn op og sendt dem i skole.

Den manglende respekt eller lydigheden over for forældrene nævnes ofte af informanterne, men problemerne i familien beskrives også med andre ord. Nogle fortæller eksempelvis om, hvordan forældre og andre familiemedlemmer til unge i kriminelle grupper af forskellige årsager har svært ved at støtte de unge i at opnå en god og tryg hverdag. Informanter giver således en beskrivelse af de unge som nogen, der overvejende kommer fra familier med sociale og økonomiske problemer.

> *Dem, vi arbejder med på gadeplan, kommer fra hjem, hvor der er mange børn og måske en enlig mor eller en far, som aldrig rigtig er der, eller en familie, der aldrig rigtig er blevet integreret, som har svært ved at forstå det her samfund. Det er familier på overførelsesindkomster, som har svært ved at hjælpe deres børn med skolen.*

Ifølge informanterne har forældrene kun sjældent givet de unge den nødvendige sociale ballast i forhold til at omgås andre mennesker og tage afstand fra norm- og regelbrud, hvorfor deres forudsætninger for at begå sig i samfundet er ringe. Det kan skyldes, at forældrene er ude af stand til at

hjælpe og guide de unge, fordi de selv lever socialt isoleret. Konsekvensen heraf kan være, at "forældrene mister overskuddet og autoriteten", og at deres børn i en tidlig alder hænger ud med de ældre i kvarteret til sent ud på aftenen. Forældrene taber dermed nemt følingen med, hvad der foregår.

Andre unge oplever et svigt fra forældrene ved, at hverdagen i hjemmet er belastet af alkohol- og stofmisbrug, psykisk sygdom, traumer eller vold og overgreb. Særligt psykisk sygdom fremhæves af informanterne i relation til familier med flygtningebaggrund, hvor den psykiske sygdom bevirker, at forældrene ikke har det fornødne overskud til at tage sig af deres børn.

Også kriminalitet i familien kan være et problem og have betydning for de unges deltagelse i kriminelle grupper. I medierne tales der ofte om ældre brødre og deres betydning for, at mindre søskende stifter bekendtskab med kriminelle grupperinger. Spørgeskemaundersøgelsen tyder dog på, at meget få af de unge har søskende, der er med i en bande. Det drejer sig hyppigere om andre familiemedlemmer, som har en tilknytning til bander.

19.2.2 Problemer i skolen

En af informanterne beskriver de unge i kriminelle gruppe som nogen, der "ikke er socialiseret på samme måde som andre børn og unge, og som derfor får nogle slag i skolen og i klubberne. Når der ikke er nogen, der vil have dem, begynder de at opholde sig steder, hvor de ikke skal opholde sig." Det er derfor vigtig at fastholde de unge – særligt i skolen.

Informanterne nævner, at de unge, der indgår i kriminelle grupper, oftest opfatter skolen som noget negativt. Det skyldes, at de klarer sig dårligt rent fagligt, har vanskeligt ved at indordne sig og/eller let kommer op at skændes og slås med både lærere og klassekammerater. For disse unge er pjækkeri og bortvisning ikke ualmindeligt.

> *Fælles for de her unge er, at de har haft svært ved at klare sig i skolen, hvor de ikke har høj status i forhold til det faglige. De er måske blevet smidt ud af skolen. De har svært ved at indgå i et fornuftigt fællesskab, og så søger de sammen med andre, der har den samme problemstilling.*

En stor del af informanterne arbejder på at styrke de unges skolegang ved at tilbyde lektiecaféer og lignende. De oplever, at de unge er generelt ekskluderede fra samfundet, men i særdeleshed fra skolen, hvor de ikke slår til. Det kan ifølge informanterne indebære en følelse af mindreværd hos de unge og en følelse af, at de ikke har de samme muligheder som andre.

Resultaterne fra spørgeskemaundersøgelsen viser ganske vist ikke, at de unges forhold til skolen er relateret til risikoen for at indgå i kriminelle grupper, når der kontrolleres for andre forhold. Der er dog i andre studier påvist en tydelig sammenhæng mellem unges erfaringer med kriminalitet og

forholdet til skolen (se f.eks. Balvig 2011). Problemer i skolen kan således sagtens være en *push*-faktor i forhold til en begyndende kriminel karriere, mens andre forhold betyder mere for, om karrieren fører til deltagelse i kriminelle grupper. Det skal desuden understreges, at nogle af de unge, som informanterne beskriver som dårligt fungerende i skolen, slet ikke møder op til undervisningen, og de kan derfor ikke indfanges i en skolebaseret spørgeskemaundersøgelse.

19.2.3 Andre personlige problemer

Nogle af informanterne peger på, at unge, der tiltrækkes af kriminelle grupper, ofte har personlige problemer, der gør, at de har svært ved at indgå i sociale sammenhænge i skolen, i fritidstilbud og andre steder. Et eksempel er unge med en "ADHD-lignende adfærd". Altså unge, der er generelt er meget impulsive og har svært ved at koncentrere sig. Det skal understreges, at betragtninger som denne ikke er relateret til en diagnose, men alene til informanternes observationer af de unge.

Et andet eksempel er unge, der har svært ved styre deres temperament eller overskue konsekvenserne af det, de foretager sig. De risikerer let at bliver revet med og forført af andres idéer, hvilket ligger ganske godt på linje med det, der er fundet i spørgeskemaundersøgelsen, hvor selvkontrol er forbundet med risikoen for at indgå i en kriminel gruppe.

Flere af informanterne fremhæver desuden, at de unge i kriminelle grupper ofte er frustrerede over deres liv. Frustrationerne kan udspringe af, at de oplever at blive uretfærdigt behandlet, og at de som nævnt ikke føler, de har de samme muligheder som andre. De har svært ved at se, hvad fremtiden skal bringe, da de færreste kan se sig selv i en uddannelsessituation, og uden uddannelse er de udelukket fra en stor del af arbejdsmarkedet.

19.2.4 Stigmatisering

Ud fra informanternes beskrivelser kan stigmatisering blive en *push*-faktor på to måder i forhold til deltagelse i kriminelle grupper. Den første handler om, hvordan omgivelserne ser på de områder, de unge bor i, mens den anden relaterer sig til, at mange af dem tilhører en minoritetsgruppe.

Resultaterne fra spørgeskemaundersøgelsen viser, at de unge generelt er glade for at bo, hvor de bor. Dette på trods af, at en stor del af boligområderne ikke er forbundet med særlig høj status af omgivelserne. I perioder, hvor der i medierne er fokus på ghettorelaterede problemer, og hvor der er meget negativ omtale af boligområderne – f.eks. at "områderne skal rives ned og beboerne tvangsforflyttes" – bliver de unge vrede. De oplever ifølge informanterne, at både deres område og de selv stemples som mindreværdige; de har "ingen værdi".

> *Mediebilledet har da helt klart gjort sit til at forstærke denne her skræk for sådan en gruppe af unge, der kommer gående i flok. Det var jo en overgang sådan, at de*

unge følte sig kriminelle, fordi alle kiggede skævt på dem. Det var en del af mediebilledet, at hver gang der kom noget om etniske unge, var det altid noget med nogle kriminelle.

Informanterne fremhæver, at de unge bliver frustrerede over at blive mistænkeliggjort, fordi de ser ud eller taler på en bestemt måde. Det er dog ikke kun medierne, der bidrager til en "dæmonisering af de unge", men ifølge informanterne oplever de unge, at de bliver set ned på fra forskelligt hold: Af politiet via deres gentagne visitationer, af lærere der opgiver at undervise dem, af vagter der intenst overvåger dem i lokalcentret, af dørmænd der nægter dem adgang til et diskotek osv. Dette er alle eksempler på, at de unge "oplever sig som sociale tabere, ingen vil kendes ved."

Som svar på stigmatiseringen søger nogle af de unge en modkultur, hvilken findes i de kriminelle grupper. Det er en modkultur, der først og fremmest er skabt af "samfundets uretfærdige behandling", og stigmatiseringen er med til at styrke sammenhængskraften i grupperne, da de unge står over for en fælles 'ydre fjende': Resten af samfundet. Nogle af informanterne understreger, at denne stigmatisering kan blive yderligere forstærket, når de unge stiller sig i opposition til samfundet ved at klæde sig eller optræde på en bestemt provokerende eller truende måde.

19.3 Hvad tiltrækkes de unge af

Problemer i familien, i skolen og generelt med at begå sig kan være det *push*, der gør, at nogle unge tiltrækkes af kriminelle grupper. Der vil dog samtidig være et *pull*, noget der bevirker, at netop de kriminelle grupper bliver en attraktiv mulighed. Men hvad er det ved grupperne, der kan virke tiltrækkende på unge i en særlig udsat position? Informanternes observationer varierer, hvilket hænger sammen med, at de unge udtrykker forskellige opfattelser af, hvad grupperne "kan gøre" for dem.

19.3.1 Fællesskab, sammenhold og forbrødring

De kriminelle grupper fylder meget i gadebilledet i de undersøgte område, og den dynamik, der helt naturligt opstår, når mange unge er samlet, har ifølge informanterne en afsmittende effekt på de andre børn og unge i områderne. De synes, det er spændende at følge med i, hvad grupperne foretager sig, og det er ofte helt tydeligt, at dem i grupperne har det sjovt sammen.

Blandt informanterne er der enighed om, at det sociale fællesskab i de kriminelle grupper virker tiltrækkende på andre børn og unge. Den måde, de unge over for informanterne beskriver sammenholdet i grupperne på, og hvordan de omtaler hinanden som "brødre, der står sammen, hjælper hinanden og beskytter gruppen", kan få samhørigheden til at fremstå meget stærkere i de kriminelle grupper end i andre ungdomsgrupper.

Ovenstående afspejler sig også i, at de unge i kriminelle grupper i høj grad definerer sig selv i forhold til gruppen og i modsætning til andre unge uden for gruppen. Den stærke samhørighed kan med andre ord være en væsentlig begrundelse for, at nogle unge – måske især dem, der føler sig udenfor i andre sammenhænge – søger den form for fællesskab, der findes i de kriminelle grupper.

> *Gruppen bliver alt, når drengene bliver teenagere. Der sker en forbrødring, og det bliver det eneste, der betyder noget. Det er deres identitet. Det handler om ligesindede. Det er rart at være fælles om noget, og de kan være fælles om at begå kriminalitet.*

At fællesskabet er et væsentlig positivt element ved de kriminelle grupper ses ligeledes af resultaterne fra spørgeskemaundersøgelsen, og tilsvarende er vist i andre undersøgelser, hvor det påpeges, at "gruppen bliver til et sted for dem, som ikke havde noget" (Carlsson 2005).

19.3.2 De kriminelle gruppers image

De kriminelle gruppers image er også noget, der kan virke tiltrækkende på nogle børn og unge. Ifølge informanterne bliver grupperne og deres medlemmer opfattet som "seje og rå" af de fleste jævnaldrende i områderne. Dette image forstærker desuden de unges adfærd i de kriminelle grupper i en negativ retning, da de gerne vil leve op til de forestillinger, der er om gruppen, og det forhold, at det "jo helst skal være sejere at være i en gruppe end at være udenfor".

De kriminelle gruppers image kan styrkes gennem de navne, de påtager sig. Det drejer sig typisk om navne, der angår det område eller den gade, grupperne relaterer sig til, efterfulgt af f.eks. 'mini-gangsters', 'youngboys', 'original gangsters' eller lignende. Gruppernes brug af tags og anden graffiti i lokalområdet er med til at fremme gruppens image, og sociale medier på internettet spiller en central rolle i forhold til gruppernes promovering. Alt dette er med til at gøre grupperne endnu mere synlige for deres omgivelser og tiltrække nogle af de børn og unge, som færdes de samme steder.

Forestillinger om den form for tilværelse, disse 'mini-gangstere' lever, har givetvis også betydning for nogle unges ønske om at indgå i en kriminel gruppe. Der er informanter, der fremhæver, at film og musik om bander bidrager til de unges forestillinger om et glamourøst gangsterliv. Herigennem fremstilles en hverdag fuld af spænding, hash, machoidealer, sex, motorkøretøjer, skydevåben og penge – en hverdag, der tilsyneladende er noget mere spændende end den, de unge selv lever i.

19.3.3 Status, magt og anerkendelse

> *Nogen bliver jo fascineret af magt. Det giver jo magt at være med i sådan en gruppe, som andre er bange for, og som skaber frygt. Det kan godt have noget at sige her.*

Ifølge informanterne er der en forventning om, at de kriminelle grupper kan tilbyde status og magt. Ikke overraskende kan dette virke særligt tiltrækkende på unge, der ikke oplever at gøre sig positivt bemærket i andre sammenhænge. I kølvandet på 'bandekrigen' i 2009, hvor en række personer blev beskudt, observerede informanterne, hvordan det tiltrak de unges opmærksomhed, fordi de unge oplevede, at det gav status at have "taget en kugle".

Det er uden tvivl muligt at opnå status ved at deltage i andre former for ungdomsgrupper, men i almindelige venskabsgrupper er status typisk alene noget internt. I de kriminelle grupper gør den status, medlemmerne opnår eller oplever at opnå, sig først og fremmest gældende i forhold til omgivelserne – især i forhold til andre unge i området.

Denne status er forbundet med, at gruppen kan skabe frygt, ligesom den hænger sammen med, at de unge i kriminelle grupper søger at få magten og bestemme over deres område. Det, de kriminelle grupper kan tilbyde, kan derfor samtidig være en magt og status, der kan indebære frihed fra, at andre unge i området bestemmer over dem.

Ønsket om anerkendelse er et almenmenneskeligt fænomen. Når det kan have en betydning for, at nogle unge gerne vil være med i en kriminel gruppe, skyldes det ligesom ved status, at de unge, der tiltrækkes af kriminelle grupper, kan have svært ved i øvrigt at opnå anerkendelse. I de kriminelle grupper "er de gode nok, som de er". Eller, som en af informanterne siger, "de unge vælger blot den vej, der er nærmest for dem for at opnå det samme som os andre."

Den anerkendelse, de unge oplever i grupperne, kan givetvis kompensere for den manglende anerkendelse, de ellers måttet have oplevet, og dermed mindske de unges incitament for at søge alternativer til fællesskabet i en kriminel gruppe. Ifølge Yngve Carlsson (2005) kan følelsen af at blive anerkendt i lokalområdet dog meget vel bygge på et falsk grundlag. Den magt, de unge oplever gennem deres 'hårde' adfærd, og den frygt, de skaber, kan de med andre ord misfortolke som en form for ærefrygt og anerkendelse.

19.3.4 Udsigten til økonomisk gevinst

Spørgsmålet er, om udsigten til økonomisk gevinst gennem den kriminalitet, der er relateret til de kriminelle grupper, er en selvstændig motiverende faktor. Blandt informanterne er der forskellige opfattelser af, hvad penge og det materielle betyder for de unge, der søger de kriminelle grupper.

På den ene side pointeres det, at de unge primært søger fællesskabet og muligheden for anerkendelse i de kriminelle grupper. "De får først senere smag for det søde liv," som der skal mange penge til at finansiere. På det tidspunkt er de nærmere på vej mod de organiserede bander end mod de kriminelle grupper, da "livet som cykeltyv eller butikstyv næppe er noget, der gør dig specielt rig".

På den anden side fremhæves det, at der særligt blandt unge, der er vokset op under ringe økonomiske kår, er en fascination af den pengekrævende livsstil, som ofte forbindes med et 'gangsterliv'. Ifølge nogle informanter er de unge overbeviste om, at *de ældre* har næsten "uanede mængder af penge, og at de kan købe sig til alt." Det er antagelig snarere udsigten til måske en dag at tilhøre en kreds med en sådan livsstil, der kan virke tiltrækkende og have betydning for deltagelse i kriminelle grupper, end alene udsigten til økonomisk gevinst gennem kriminalitet.

19.3.5 Tryghed og beskyttelse

Magt er forbundet med tryghed, for de færreste tør udfordre de magtfulde grupper. Nogle informanter understreger tryghedselementet frem for magtelementet, idet de mener, at unge, der tiltrækkes af kriminelle grupper, er nogen, der tidligere har oplevet at blive mobbet.

> *De fortalte, at grunden til, at de gik ind i denne her gruppe, var, at nu var de blevet mobbet af de andre gennem hele deres liv, og nu skulle de give tilbage igen.*

Informanterne nævner endvidere, at unge i kriminelle grupper er opvokset i et hårdt miljø med en barsk omgangstone kombineret med, at de unge er overladt til sig selv. Det er miljøer, hvor de stærke tryner de svage. I en sådan situation kan det fællesskab, som en kriminel gruppe kan tilbyde, være attraktivt for 'fælles er vi stærke', og dermed kan selv ret svage unge undgå at blive kuet.

Det synes at være de færreste af de unge, der åbent erkender, at de søger i retning af de kriminelle grupper for at få tryghed og for at undgå mobning. Indirekte afspejler det sig dog i, at de over for informanter giver udtryk for, at der ikke er nogen, som tør provokere, spille smart eller på anden måde genere dem på grund af deres gruppe.

Der er ikke langt fra tryghed til beskyttelse. Alligevel er det ikke tydeligt, i hvilket omfang de unge lægger vægt på muligheden for beskyttelse i de kriminelle grupper. For de unge, der har en *os*-og-*dem*-mentalitet, og som opfatter sig selv som værende i konflikt med alle andre, kan det at være i en gruppe dog være ensbetydende med, at de dels har nogen at stå sammen med i konfliktsituationer og dels nogen at få beskyttelse af.

Der er i forlængelse af ovenstående informanter, der fremhæver 'bandekrigen' som medvirkende til, at et stigende antal unge i en periode var mere optaget af de kriminelle grupper end normalt. Det handlede dog tilsyneladende mere om at bekende kulør i konflikten end om tryghed og beskyttelse.

19.3.6 Ad hoc medlemmer i periferien af de kriminelle grupper

I hvert af de fire undersøgte områder er der beskrivelser af større grupper af børn og unge, som troligt møder op, når der er optræk til ballade eller konflikter med andre grupper. Disse unge er ikke en

fast del en kriminel gruppe, men de er en del af medlemmernes netværk, og de kan være tættere eller løsere forbundet afhængig af, om der er tale om et familiemedlem, en klassekammerat eller en mere tilfældig lokal person.

Flere af informanterne giver eksempler på, hvordan unge i kriminelle grupper har sendt sms-beskeder rundt i deres netværk om, at nogen mødes for at slås, eller at 'gaden' samles for at vise sin utilfredshed over noget, der har fundet sted. Det kan være situationer, hvor en kriminel gruppe fra ét område trues af en kriminel gruppe fra et andet område, eller situationer, hvor der er lokale konfrontationer med politiet. Alt efter omstændighederne kan det variere meget, hvor mange der dukker op, og hvor længe de hænger ud.

Trusler mod en kriminel gruppe skal imødegås for at undgå, at gruppen taber ansigt, og ekstra mange af de unge stimler derfor sammen i sådanne situationer. Det betyder ikke nødvendigvis, at de unge i periferien af de kriminelle grupper ønsker at komme tættere på miljøet, men at holde sig væk kan blive opfattet som 'kujonagtigt'. Det er dog vigtigt at understrege, at ingen af informanter hævder, at unge tvinges til at deltage i kriminelle grupper eller i miljøet omkring dem. Men der kan være situationer, hvor nogen kan føle sig presset til at vælge side, selv om de egentlig helst vil stå udenfor. De unge er vokset op med, at man står sammen, når en ydre fjende truer.

Andre unge bliver tiltrukket af den spænding, der er forbundet med konflikter. En af informanterne beskriver, hvordan unge har forladt undervisningen i skoletiden, fordi der har været optræk til slagsmål med grupper fra andre områder. Informantens vurdering er, at det ligefrem giver de unge et 'kick' at møde talstærkt op og være fælles om at forsvare området.

Disse situationelt betingede større grupper af unge fører sjældent an i de konfrontationer, der kan opstå, når 'gaden' samles, og de opløses af sig selv efter kort tid – som regel inden for et par timer. Det sker typisk, når roen atter sænker sig over området, eksempelvis ved at politiet møder op, at den udefrakommende gruppe trækker sig, at de unge har demonstreret deres magt eller blot er begyndt at kede sig. De er dog risiko for, at de unge i periferien af de kriminelle grupper begår noget kriminelt, blive arresteret eller blive ofre for andres vold.

Også de organiserede bander mobiliserer ifølge flere af informanterne unge fra såvel kriminelle grupper som fra miljøet omkring grupperne. De peger samtidig på, at selv om både kriminelle grupper og organiserede bander relativt let kan samle en gruppe unge, så har de som regel vanskeligt ved at kontrollere for mange "rastløse, hormonpumpede teenagedrenge" længere tid ad gangen. Det er en af grundene til, at de unge i periferien ikke benyttes uovervejet og i samme grad af de organiserede bander som af de kriminelle grupper. De organiserede bander skal med andre ord være sikre på, at de har de unge under kontrol, og mobiliseringen har derfor en lidt anden karakter end den, der foregår i de kriminelle grupper, hvor unge trækker på andre unge i deres – eller områdets – netværk.

19.4 En glidende overgang

Karakteren af et boligområde har ifølge informanterne en væsentlig betydning for dannelsen af kriminelle grupper og for tiltrækningen til eksisterende grupper. Særligt den faktiske eller oplevede isolation fra omverden lader til at spille en rolle herfor.

> *Der er ikke mere i deres verden end bydelen, og den verden prøver de at herske over, fordi de ikke har kontrol over noget andet i deres liv – de er nobody andre steder.*

I alle de fire undersøgte områder er der unge, der hænger ud på gaden i fritiden uden at have nogen egentlig kontakt til voksne. Det er disse unge, der ifølge informanterne der danner grobund for kriminelle grupper, eller som risikerer at blive tiltrukket af de grupper, der er i områderne i forvejen.

> *Grunden til, at de er så meget ude på gaderne, er, at de ikke kan trække andre med op på værelset. De har ikke deres eget værelse. De bor i mindre lejligheder, og der er mange børn på en gang. Det gør, at de ikke har andre steder at gå hen end gaden.*

Til forskel fra organiserede bander beskrives de kriminelle grupper som meget synlige i områderne. De optræder ofte flere ad gangen og kan desuden være højrøstede og udfordrende, hvilket også er en med til at udstille dominans og signalere magt.

De kriminelles gruppers fysiske tilstedeværelse i området spiller en vigtig rolle i forhold til unges tiltrækning til og deltagelse i miljøet.

> *Når man spørger dem, hvorfor de hænger ud med de andre, så svarer de, at det er de nødt til, fordi de andre står der, så snart de er ude af døren.*

Det er dog ikke kun nærheden, men også et langvarigt kendskab til hinanden, der er vigtigt. De unge kender hinanden, da langt de fleste er vokset op sammen, går på samme skole og færdes de samme steder. Det er helt tydeligt ud fra interviewene, at de kriminelle grupper er lokalt forankrede, og det sker sjældent, at en ung bor i et område og er aktiv i et andet.

Områderne lader med andre ord til at udgøre en væsentlig del af de kriminelle gruppers identitet. Samtidig kan det indgående kendskab til hinanden være med til at afgøre, hvem de unge i kriminelle grupper kan stole på, hvem der vil trække sig under konflikter, hvem der har begået kriminalitet, og dermed hvem der står forrest i køen til at blive lukket ind i fællesskabet.

Det er imidlertid ikke sådan, at de unge fra starten har haft et tydeligt og veldefineret ønske om at blive en del af et kriminelt miljø. Der er heller ikke noget i informanternes beskrivelser, der tyder på, at processen fra, de unge bliver tiltrukket af en kriminel gruppe, og til, de bliver en del af gruppen, er noget, der sker fra den ene dag til den anden. Det er en glidende overgang, hvor der kan gå flere år fra, at børnene i kvarteret bliver beviste om de kriminelle grupper, og til de selv er en del af dem og videre kommer i kontakt med personer fra bander på et mere organiseret niveau.

> *De begynder først at hænge ud i kældrene, på vaskerierne og alle de steder, hvor de ikke skal hænge ud. De begynder at ryge fede, hænge ud med de store ved [sted] og pludselige laver de små tjenester og tjener 500 kroner ved f.eks. at flytte en pakke fra A til B. Nogle af dem har også fungeret som udkigsposter.*

Der er informanter, der beskriver, hvordan forskellige ydre kendetegn blandt de unge ændrer sig, når de begynder at omgås de kriminelle grupper. Det kan dreje sig om, at de køber bestemte tøjmærker, bliver klippet på en bestemt måde, ændrer sprogbrug eller at deres kropsholdning bliver mere rå og aggressiv. De får det, som en informant kalder "gangsterattitude".

Et andet element ved processen er en langsom ændring af kriminalitetens karakter. Kriminaliteten bliver typisk grovere, hvilket kan føre til, at de unge efterhånden distancerer sig yderligere fra det omgivende samfund. Det svarer til de beskrivelser, David Matza (1964) har af, hvordan individer kan ændre adfærd fra konventionel til kriminel adfærd, og hvordan der netop er tale om en glidende overgang – *drifting* – en 'glidning' ind i mere alvorlig kriminalitet.

19.5 En vej ind i de organiserede bander

Forskning fra USA tyder på, at langt de fleste kriminelle ungdomsgrupper opløses eller ændrer form med tiden, og at de unge kun kortvarigt er med i grupperne (Klein & Maxson 2006). Det vil sige, at mange af de unge ophører med at være i kriminelle grupper efter nogen tid, men der vil være nogen, som fortsætter 'karrieren' i organiserede bander, eller der kan være tilfælde, hvor gruppen transformerer sig i en mere organiseret retning (Kelly & Caputo 2005; Decker, Bynum & Weisel 1998).

At benytte en kriminel gruppe som 'springbræt' til organiserede bander er givetvis ikke den eneste vej ind i miljøet, men det er antagelig en ganske vigtig vej. Som påvist i det tidligere, er det i højere grad de unge i kriminelle grupper end de øvrige unge, der har kontakt til medlemmer af organiserede bander. Dette hænger ifølge informanterne sammen med, at de unge skal have vist deres værd på gaden, før de bliver interessante for banderne, og det har i særlig grad de unge i kriminelle grupper.

I modsætning til de kriminelle grupper ser det ud til, at der i forhold til organiserede bander er tale om en egentlig rekruttering af nye medlemmer. På baggrund af informanternes observationer foku-

seres i det følgende på, hvorledes der skabes en kontakt, der kan føre til en rekruttering af unge fra kriminelle grupper til organiserede bander. Det skal understreges, at det sjældent for informanterne vil være muligt at skelne mellem, hvornår der er tale om alene berøringer med de organiserede bander, og hvornår der er tale om en rekrutteringsproces. Samtidig er det spørgsmålet, om der ikke også for banderne snarere er tale om glidende overgange frem for klare markeringer mellem disse faser.

19.5.1 Den indledende kontakt

Forud for indlemmelse i en organiseret bande vil der være en kontaktfase med henblik på at opbygge den fortrolighed og tillid, som ifølge informanterne er en forudsætning for at blive en del af en bande. Der vil altså være en personlig kontakt, og typisk endda en langvarig kontakt. Derfor er bandemedlemmernes lokalområde vigtig i rekrutteringen af nye medlemmer.

Der er forskel på de fire undersøgte områder og på de unges kontakt til de organiserede bander, som færdes i områderne. Kontakten lader til at afspejle, hvor stor en del af bandemedlemmerne, der bor i det samme område, som de unge, der tiltrækkes af banderne, og hvor isoleret området er fra omverdenen. Sidstnævnte er også relateret til den sociale segregation, som karakteriserer et område, idet manglen på positive indtryk og positive rollemodeller kan påvirke de unge og fremme deres interesse for organiserede bander.

I de fleste tilfælde oplever informanterne kontakten mellem de unge i områderne og bandemedlemmerne, når de unges samles omkring banden. Der er dog også eksempler på, at enkelte bandemedlemmer dukker op i et område og taler med nogle af de unge og måske tager dem med. Flere af informanterne har set, hvordan de unge hjælper bandemedlemmer med at udføre forskellige former for mindre opgave, men det er svært for dem at sige, hvor stor en del af de unge, det drejer sig om. Resultaterne fra spørgeskemaundersøgelsen tyder dog på, at det gælder en relativ stor del af de unge i kriminelle grupper.

Der er flere måder, hvorpå unge i kriminelle grupper kan signalere, at de har interesse for organiserede bander. En informant fortæller eksempelvis, hvordan en gruppe unge i 12-13-årsalderen begyndte at ændre adfærd, når en fyr i tyverne kom forbi i sin bil. De unge blev mere alvorlige, og de talte sammen på en særlig indforstået måde. I løbet af et par uger fik de nyt tøj af et bestemt mærke, og de isolerede sig mere fra de andre unge i området. De begyndte at opfatte sig som en del af en større gruppering svarende til det, der her omtales som organiserede bander.

Tilsvarende beskrivelser fra andre informanter handler om, hvordan bandemedlemmer tager kontakt til de unge og får dem til at gøre forskellige ting for sig. Bandemedlemmerne har som regel en tilknytning til området, fordi de enten har boet der eller stadigvæk gør det. Blandt de unge er de kendte for at have begået forskellige former for kriminalitet, og de unge ser op til dem og beundrer deres

mod. Dette kan som beskrevet ovenfor komme til udtryk ved, at de unge kopierer bandemedlemmernes måde at tale og klæde sig på.

Især i selskab med bandemedlemmerne demonstrerer de unge en "gangsterattitude" ved at lave ballade, skabe uro og opføre sig fjendtligt over for politiet og andre autoriteter. Det handler ifølge informanterne om at gøre noget, som andre ikke tør, hvilket giver dem opmærksomhed.

> *De unge bevæger sig altid i en kreds af de store, fordi de ser op til dem. De er i periferien af de store uden at være en del af de store, dvs. de over 18-årige eller dem, der er de mest frygtede, respekterede eller what ever. De prøver hele tiden at være i deres periferi, og når de store giver dem små opgaver, så føler de, at de bliver anerkendt af de her voksne.*

Ifølge informanterne er bandemedlemmerne populære blandt de unge i kriminelle grupper. Når de opholder sig på gaden flokkes de unge ofte omkring dem. Nogle af informanterne giver eksempler på, hvordan bandemedlemmer deler ud af kontanter eller mobiltelefoner og inviterer de unge med til fester, ud at spise eller med til træning i fitnesscenteret. Dermed bliver det attraktivt at bevæge sig i nærheden af bandemedlemmerne, og deres opmærksomhed virker som en form for anerkendelse. Andre informanterne giver eksempler på, hvordan lokalkendte bandemedlemmer nærmest formår at "tryllebinde" de unge gennem ros og komplimenter, og hvordan en ung, der får "et skulderklap fra en af de ældre ligefrem kan være høj en hel uge bagefter".

Kontakten mellem de unge i kriminelle grupper og de organiserede bander kan også skabes ved, at bandemedlemmer går ind og spiller en rolle i bilæggelse af stridigheder mellem forskellige grupper. Har der f.eks. været meget uro i et område, så kan bandemedlemmerne finde på at blande sig for at undgå, at området får for megen opmærksomhed fra politiets side. En del af informanterne arbejder i flere af de undersøgte områder, og de fortæller, at flere af de organiserede bander samarbejder på tværs af områderne; de indgår aftaler om at "holde orden" mellem de kriminelle grupper.

19.5.2 Unge i farezonen

I et af de undersøgte områder fortæller informanterne, at de unge i en af de kriminelle grupper har tilknytning til en organiseret bande, hvor ledelse og andre roller er tydeligt defineret. De unge kender til hierarkiet, og de er meget beviste om deres muligheder for at avancere inden for banden. De kender 'karrierevejen' og kan efter sigende beskrive, hvad der forventes af dem. Nogle af disse unge er klart i farezonen for at blive en del af en organiseret bande.

> *I en ungegruppe er der altid nogen, som gerne vil den vej [mod de organiserede bander], og nogen, som hopper fra, og det er tydeligt, hvem der vil gå den vej. Det kan vi både pege ud som professionelle, men det kan de unge også som krimi-*

nelle. De kan se, hvem de kan gå langt med, og hvem der vil gøre lidt mere end de andre.

Ifølge informanterne er det især de unge, der ønsker opmærksomhed fra de organiserede bander, der er i risiko for at blive rekrutteret til en bande. Der er unge, for hvem intet er for farligt, og de signalerer over for bandemedlemmerne, at de er villige til hvad som helst, der kan få dem opad i hierarkiet. Det er som regel tale om unge, der har vist, at de er dygtige til at slås, da "de skal både kunne give og tage mange tæsk".

Andre vigtige egenskaber er, at de unge skal "kunne holde kæft på de rigtige tidspunkter", dvs. når politiet eller andre stiller spørgsmål. Der lægges mærke til unge, der gentagne gange har set noget ske, men som ikke har sladret til hverken politiet eller andre herom. De unges evne til at "lave penge" er givetvis også noget, banderne ser positivt på, men ud fra informanternes beskrivelser er det ikke altid noget, der så afgørende til at starte med.

Præcis hvordan unge kommer i kontakt med organiserede bander kan som nævnt variere. Af informanterne gives der eksempler på bandemedlemmer, der startede deres kriminelle karriere i graffitimiljøet eller som fodboldhooligan. Særligt i forbindelse med sidstnævnte har de unge mulighed for at vise, at de er gode til at slås, og at de synes, det er sjovt. Til kampene kommer de i kontakt med andre unge både i og omkring bandemiljøet. De drages ofte af fællesskabet og viser bevidst deres interesse over for de andre medlemmer. Derfra "kan det gå det stærkt, og pludselig står man med en ung, der har droppet sin uddannelse, er flyttet hjemme og tilmed har begået alvorlig kriminalitet".

19.5.3 Det videre forløb

Hvad bruger de så de unge til? De bruger dem ikke til noget særligt. De skal bare være der. Der er jo ikke så mange penge i den aldersgruppe. Så de venter. Der bliver holdt øje med de unge. En eller anden dag bliver der brug for dem eller omvendt. Det handler om at skylde hinanden tjenester og betale tilbage. Og det er fint nok for de unge; bare de er inde i varmen. Det handler om at blive accepteret af 'rigtige' mænd i de unges øjne.

Når de organiserede bander ønsker at rekruttere nye medlemmer, kan der ifølge informanterne være tale om et længerevarende forløb. Der skal skabes accept af den unge; "de skal bevise deres værd", hvilket bl.a. sker ved at gøre bandemedlemmerne tjenester.

På samme måde som med vejen ind i de kriminelle grupper er der ofte tale om en glidende overgang ind i de organiserede bander. Nogle informanter beskriver dog processen som mere trinvis, idet de unge skal arbejde sig op gennem forskellige niveauer. Måden afhænger formentlig af bandens karakter; i nogle bander skal de unge først vise deres loyalitet og evne til at sælge, dernæst får

de mere faste opgaver og til sidst handler det om deres mod til at gøre "ting" for gruppen, f.eks. "tage en kugle". På den måde bliver de langsomt en del af miljøet omkring banden.

Informanterne fortæller, at de unges motivation øges ved, at de ser andre unge "rykke opad" i hierarkiet i banderne; "de forfremmes" eller "hentes ind", efterhånden som de bliver ældre og får flere erfaringer, der kan bruges. Hvis de unge gør noget særligt statusgivende, stiger de hurtigere i graderne, og det er tilsyneladende med til at motivere en del af de unge til at begå alvorlig kriminalitet.

Grundlæggende handler det om, at der altid skal være mindst en, som kan stå inde for de unge, der kommer i betragtning som nye medlemmer af de organiserede bander. Der er informanter, der fortæller, at der "altid skal være nogen, der kende nogen", som introducerer de unge med potentiale for bandemedlemmerne. Det kan være de unge, der bliver bedt om "at tage nogle venner med til en fest", eller bandemedlemmer, der har "familie eller nære venner, som de andre skal møde". Herigennem kan bandemedlemmerne ifølge informanterne danne sig et indtryk af de unge, hvilket har betydning for, om de accepteres i banden.

19.5.4 Et gensidigt afhængighedsforhold

Informanternes beskrivelser af kontakten mellem de unge i de kriminelle grupper og medlemmerne af de organiserede bander handler ikke kun om det sociale og behovet for anerkendelse, men også om det afhængighedsforhold, de unge kommer i, når de bevæger sig ind i bandemiljøet. De unge løber som nævnt ærinder for bandemedlemmerne, og de løser forskellige former for opgaver. De belønnes for deres indsats, og det er med til at øge motivationen for nogle af de unge.

Ved at have kontakt med unge, som færdes i bandemiljøet, har informanterne fået et indtryk af de opgaver, de unge sættes til at udføre, og som kan komme til at fastholde dem i kriminalitet. Der er til tider tale om veldefinerede opgaver og andre gange om såkaldte 'vennetjenester'. Det kan være en situation, hvor én hjælper en anden med at finde arbejde, mod at der til gengæld bliver hjulpet til under et indbrud. Der er ikke altid tale om kriminelle aktiviteter, men også relativt harmløse opgaver som at hente mad eller andet, der ellers måtte være brug for.

Ifølge informanterne handler det om, at de unge skal vise deres værd, herunder deres loyalitet og accept af de ældre bandemedlemmer. Med tiden begynder de unge at se sider af miljøet, der kun er forbeholdt en mindre kreds, og deres ansvar vokser i takt med opgaverne. Der gives eksempler på, at unge får belønninger, der overstiger værdien af det udførte stykke arbejde, hvorved de "skylder". Der kan være tale om pengegaver, der senere viser sig at være et lån. En informant fortæller, at det drejer sig om at få andre til at skylde en noget, om det så er penge eller tjenester. Den magt, de ældre bandemedlemmer får over de unge gennem denne gældsætning, kan udnyttes, så de unge får sværere ved at sige fra, hvis der pludselig er noget, de ikke vil være med til.

Selv om de unge kan blive udnyttet og komme i et afhængighedsforhold til de organiserede bander, tyder det på, at banderne i et eller andet omfang også er afhængige af de unge. Informanter påpeger, hvordan der i de organiserede bander er opgaver, som de ældre medlemmer ikke selv vil røre ved, fordi de risikerer et fængselsophold, eller fordi opgaverne ikke er forbundet med status. Endvidere nævnes det, at der blandt de organiserede bander er ældre medlemmer, hvor fysikken og mageligheden gør, at nogle opgaver overlades til de yngre. Andre informanter peger på, at der har været tilfælde, hvor banderne har haft brug for at rekruttere nye medlemmer – f.eks. under 'bandekrigen' eller i perioder, hvor mange af medlemmerne sidder fængslet. Dét, at der er "få medlemmer ude", er ensbetydende med, at der er færre til at udføre de opgaver, der skal skaffe penge, samtidig med, at banderne i sådanne perioder er mere sårbare over for rivaliserende kriminelle grupperinger.

19.5.5 Bagsiden af medaljen

Når først unge er kommet i kontakt med en organiseret bande, og de er begyndt at udføre opgaver for medlemmerne, så forpligter det. Nogle af informanterne er kommet med eksempler på unge, der har været nødt til at opdigte historier og flytte fra deres boligområde for at få en bande på afstand, fordi de personlige og familiemæssige konsekvenser er blevet for store.

Informanter beskriver også, hvordan der blandt de unge i bandemiljøet er en frygt for, at de ikke slår til og derfor bliver straffet af de ældre bandemedlemmer. I nogle organiserede bander kan afstraffelsen foruden 'dummebøde' og trusler om vold bestå i udelukkelse fra fællesskabet. Det vil efterlade de unge isoleret og alene, og en sådan situation kan virke ganske skræmmende.

Der er en vekselvirkning mellem belønning og straf i de unges relation og binding til de ældre bandemedlemmer. På informanterne lader det dog til, at de unge ofte er bevidste om, hvad de går ind til, og hvad det kan have af negative konsekvenser for dem. Unge har fortalt åbent om, hvad der sker, hvis de ældre ikke adlydes, og om hvordan andre er kommet galt af sted, hvis de eksempelvis ikke har betalt til tiden eller ikke vist tilstrækkelig respekt.

Det skal understregs, at frygt for de ældre bandemedlemmer ikke fremgår af interviewene fra alle de undersøgte områder. Det hænger formentlig sammen med, at relationerne mellem de unge i kriminelle grupper og de organiserede bander har forskellig karakter, der kan veksle fra område til område. Enkelte informanter fremhæver, at det i perioder kan se ud som om, at bandemedlemmerne prøver at beskytte de unge ved at holde dem væk fra ballade og ikke inddrage dem i deres forretninger.

19.6 Pigerne i miljøet omkring de kriminelle grupper og banderne

Spørgeskemaundersøgelsen viser, at også piger indgår i kriminelle grupper. Blandt informanterne beskrives de kriminelle grupper dog primært som et drengefænomen, men der er samtidig ingen af

dem, der direkte italersætter grupperne som fællesskaber, hvor pigerne bevidst er udelukket fra at deltage, eller hvor drengene alene søger at dyrke deres maskulinitet.

Der er informanter, der opfatter pigerne som en vigtig del af miljøet omkring både de kriminelle grupper og de organiserede bander. Det kan være vanskeligt ud fra beskrivelserne at fastslå, hvornår der er tale om det ene, og hvornår der er tale om det andet, men beskrivelserne vedrører antagelig primært de organiserede bander.

Et flertal af informanterne er af den opfattelse, at pigerne blot er kærester med drengene i banderne, og de opfattes derfor ikke som ligeværdige medlemmer eller som nogen, der har en kriminel adfærd på niveau med drengene. Enkelte informanter er dog af den opfattelse, at pigerne ligesom drengene indgår i kriminelle grupper og bevæger sig i periferien af organiserede bander. Der er få fortællinger om rene pigegrupper, der opholder sig på gaden og begår kriminalitet.

De af informanterne, der har et nærmere kendskab til piger i bandemiljøet, beskriver ikke pigernes rolle som væsentlig forskellig fra drengenes. I forhold til kriminalitet spiller pigerne dog en mere tilbagetrukket rolle udadtil. De skal indordne sig i hierarkiet, og deres position i gruppen afgøres typisk af kærestens. Ligesom drengene skal de bevise, at de er til at stole på.

Pigernes motiver for at blive en del af bandemiljøet handler gerne om, at de søger en kæreste og et socialt fællesskab. Dertil kommer, at pigerne ligesom drengene ”går op i at feste og opnå en idylliseret og glamourøs livsstil”, som det beskrives af en af informanterne. Pigerne søger ”de lette penge og alt, hvad der blinker og glitrer af succes”. En del af pigerne udnyttes af deres kærester og må finde sig i at blive banket eller på anden måde ydmyget. Alligevel holder de ifølge informanterne hånden over deres kærester og skjuler dem gerne for rivaliserende bander eller for politiet.

Selv om nogle af pigerne begår kriminalitet, synes kriminaliteten generelt at spille en underordnet rolle for deres tiltrækning til kriminelle grupper og bander, om end det kan hævdes, at den spiller en rolle i finansieringen af den eftertragtede livsstil. Nogle tiltrækkes af den spænding, der er forbundet med kriminaliteten, mens andre ”bare hænger ud i miljøet og går på omgang blandt fyrene.”

De piger, som ifølge informanterne er en del af bandemiljøet, kommer primært fra socialt dårlige kår. De søger som regel de ”store fyre, der færdes lokalt og virker farlige og optræder meget maskulint”. Dette gælder i forhold til såvel de kriminelle grupper som de organiserede bander, men der er ingen tvivl om, at der er mest status forbundet med sidstnævnte.

Hvis pigerne opholder sig længere tid i bandemiljøet, kan de ifølge informanterne få en rolle som kurer. Det kan f. eks. ske ved, at de bringer penge, hash og mobiltelefoner ind og ud af fængslerne, eller at de hjælper med at gemme våben, tyvekoster eller hash. Pigerne kan også bruges som lokke-

duer, hvis personer fra rivaliserende grupperinger skal lokkes i baghold, eller de kan bruges til at rekognoscere områder eller steder, hvor der planlægges et overfald eller anden kriminalitet. Dette er enklere for pigerne, da de vækker mindre opsigt end drengene. Endelig er der beskrivelser af, hvordan pigerne bruges til at overfalde andre piger, fordi drengene ikke selv ønsker at slå på dem: "Derfor sendes piger i byen for at slås med andre piger".

En af informanterne beskriver yderligere, hvordan pigerne er bedre end drenge til at undgå politiets opmærksomhed. Drenge har det med at puste sig op og gå i konfrontation med politiet, hvilket både er spændende og giver status blandt de andre. Pigerne derimod gør ifølge informanten det modsatte. De spiller rollen som "pæn pige", når de møder politiet, og de er langt bedre til at tale sig ud af problemer, hvis de bliver taget i at gøre noget forkert.

Gennemsnitsalderen er ofte lidt højere for pigerne end for drengene, og pigerne bliver ikke på samme måde forbundet med det område, hvor banden holder til. De kan komme udefra, da deres tilhørsforhold er mere løst. På den baggrund kan de skifte til en rivaliserende gruppe, hvis de smides ud af den første. De kan også selv vælge at skifte gruppe, hvis de ser fordele ved det. Et skift forudsætter dog ifølge en af informanterne, at de i den nye gruppe får en ny kæreste, som er parat til at beskytte dem, da de vil risikere at blive straffet for bruddet med den tidligere kæreste.

20 OPSAMLING OM NÆRHED OG REKRUTTERING TIL BANDER

De unges opfattelse af deres boligkvarter er i høj grad betinget af deres livsstil og deres erfaringer med kriminalitet og kriminelle grupper. Det indebærer bl.a., at de unge i kriminelle grupper hyppigere end de øvrige unge oplever kriminalitet eller problematisk adfærd i det kvarter, hvor de bor, mens de knap så ofte som andre oplever, at voksne blander sig, når unge laver ballade. De unge i kriminelle grupper og de alvorligt kriminelle unge er endvidere mere trygge end de øvrige unge ved at færdes i kvarteret, på trods af at disse unge i særlig grad er udsat for vold og anden kriminalitet.

Godt en tredjedel af de unge er *helt sikre* på, at der er bander i det kvarter, hvor de bor. Hver 8. er helt sikker på, at de har venner, der er med i en bande, mens hver 14. er helt sikker på, at de har familie, der er det. Der er noget oftere tale om andre familiemedlemmer end søskende. Videre viser det sig, at mere end en fjerdedel af de unge omgås personer fra en bande, og knap hver 10. har hjulpet nogen fra en bande ved at holde vagt, give beskeder eller ved at udføre andre opgaver.

Disse spørgsmål om nærhed til og kontakt med bander differentierer imidlertid betydeligt mellem kriminalitetskategorierne, og det er de unge i kriminelle grupper, som markant skiller sig ud fra de øvrige unge. Det er således en langt større andel af de unge i kriminelle grupper, der mener, at der er bander i det kvarter, hvor de bor, og at de har venner og/eller familie, der er med i en bande. I alt 74 pct. af dem omgås personer fra en bande, og 42 pct. har hjulpet en bande med små tjenester.

Mindre end hver 20. af de unge siger, at de gerne vil være med i en bande. Af de unge i kriminelle grupper drejer det sig om knap hver 6. De, der gerne vil være med i en bande, har i langt højere grad end de øvrige venner og/eller familie, der indgår i bandemiljøet. De omgås alle sammen bandemedlemmer, og en meget stor del af dem har også hjulpet nogen fra en bande (87 pct.).

Der er gennemført statistiske analyser med henblik på at se, hvad der særligt måtte karakterisere de unge, der gerne vil være med i en bande. Det viser sig, at nærheden – eller i hvert fald den oplevede nærhed – til bander er det forhold, der i særlig grad er relateret til ønsket om at være med i en bande. Mange af dem, der ønsker at være med i en bande, har således allerede en vis tilknytning eller kontakt med organiserede bander gennem det område, de bor i.

De unges bevæggrunde til at være med i en kriminel gruppe svarer i høj grad til dem, som andre unge har for at deltage i almindelige venskabsgrupper. I begge tilfælde handler det hovedsageligt om at være en del af et fællesskab og om at have det sjovt med vennerne. De unge i kriminelle grupper angiver dog hyppigere end andre begrundelser, der er relateret til, at gruppen er kriminel, f.eks. muligheden for beskyttelse.

Spørgsmålet om, hvordan kriminelle grupper opstår, og hvordan tilgangen til dem sker, skal ses i lyset af, at langt de fleste af grupperne i de fire undersøgte områder ifølge informanterne består af unge, der er vokset op sammen, har hængt ud sammen, og hvor deres fællesskab langsomt har udviklet sig til et fællesskab om kriminalitet. Med hensyn til nye 'medlemmer', så er der nærmere tale om *tiltrækning* til kriminelle grupper end om *rekruttering*, da det ofte *ikke* er de unge i grupperne, der hverver nye medlemmer, men andre unge, der søger grupperne og langsomt glider ind i dem.

De kriminelle grupper fylder meget i gadebilledet, og den energi og dynamik, de udstråler, kan ifølge informanterne i interviewundersøgelsen virke dragende på andre børn og unge. De, der typisk tiltrækkes af miljøet omkring grupperne, er ofte kendetegnet ved, at de kommer fra svagt fungerende familier, har problemer i skolen og ofte nogle personlige problemer. De kan opleve at blive stigmatiserede på grund af det område, de bor i, og fordi de tilhører minoritetsgrupper.

I tråd med de unges angivelser er den mest udbredte opfattelse hos informanterne, at fællesskabet – broderskabet – er en hovedårsag til, at nogle unge tiltrækkes af kriminelle grupper og for så vidt også organiserede bander. Gruppernes image og livsstilen samt den status, magt og anerkendelse, de kan opnå eller forventer at kunne opnå i en gruppe, kan dog også have betydning for tiltrækningen. På samme måde kan trygheden i grupperne og muligheden for beskyttelse virke motiverende.

De unge i kriminelle grupper udgør antagelig et væsentligt rekrutteringsgrundlag for de organiserede bander.[45] Der er her tale om en egentlig *rekruttering* af nye medlemmer. Forud for indlemmelse i en organiseret bande vil der være en kontaktfase med henblik på at opbygge den fortrolighed og tillid, som ifølge informanterne er en forudsætning for at blive en del af en bande. Der vil således altid være en personlig kontakt – og typisk en langvarig kontakt – mellem de unge og medlemmer af banderne. Lokalområdet er et vigtigt led i rekrutteringen af nye medlemmer, da det er her bandemedlemmerne har en mulighed for at se de unge dagligt.

De unge kan på forskellig vis signalere, at de er interesserede i at komme i kontakt med en bande. Medlemskab af en kriminel gruppe kan være et signal, da de unge i kriminelle grupper allerede her vist deres værd på gaden, herunder at de er gode til at slås. Beskrivelserne af de unges vej ind i bander varierer alt efter, hvilket område der er tale om. Det lader dog til, at særligt to forhold har betydning: Den faktiske og oplevede isolation af området og andelen af bandemedlemmer, der bor i det område, hvor banden er aktiv, og hvor også de unge i kriminelle grupper holder til.

Yderligere beskrivelse af de unges vej ind i organiserede bander findes i kapitel 19, hvor der ligeledes findes en særskilt analyse af pigernes rolle i såvel kriminelle grupper som organiserede bander.

Essensen af de informationer, der er kommet fra spørgeskemaundersøgelsen og interviewene med lokale aktører, er, at unges tiltrækning til kriminelle grupper og antagelig til organiserede bander primært angår fællesskabet – broderskabet – i grupperne. Sekundært handler det om den status, magt og anerkendelse, som medlemskabet kan medføre. Det er – jf. en klassisk kriminologisk teori – legale mål, dvs. noget som alle i samfundet søger (Merton 1968). Eller som en af informanterne udtrykker det: ”De unge vælger blot den vej, der er nærmest dem, for at opnå det samme som os andre”. Kriminalitet er ikke det centrale element. Det er *ikke* kriminalitet, de unge søger. Det er snarere noget, der følger med for at skabe ’respekten’ og kunne opretholde en ekstravagant levevis.

I modsætningen til den ungdomskriminalitet, der i øvrigt udfolder sig, og som også begås i grupper, så er det, de kriminelle grupper og organiserede bander kan tilbyde, mere end blot fællesskabet om at begå en kriminel handling og at opnå den øjeblikkelige og kortvarige spænding og gevinst, der er forbundet hermed. De kan tilbyde en identitet eller et livsindhold til unge, der i andre sammenhænge måtte opleve, at de ikke slår til. Yngve Carlsson (2005) har formuleret det således: ”Gruppen bliver til et sted for dem, der ikke har noget”. Det er næppe en vej, unge vælger, hvis de mener, at de har gode legale karrieremuligheder og derved mulighed for at opnå succes på anden vis.

[45] Dette synes også at være Rigspolitiets opfattelse. Kim Kliver, chef for Rigspolitiets Nationale Efterretnings- og forebyggelsescenter (NEC), fremholdt således under en offentlig høring om bandekriminalitet på Christiansborg d. 9. maj 2011, at ny bandemedlemmer typisk rekrutteres blandt lokale grupper.

Et andet essentielt aspekt er, at de kriminelle grupper lader til at opstå ud af det rene ingenting. Det er først og fremmest de lokale 'forbilleder', der gør, at grupper af børn og unge, der er opvokset sammen i områder med kun få positive rollemodeller, kan udvikle sig til kriminelle grupper.

Det er disse forhold, der udgør den store udfordring i det kriminalpræventive arbejde: At kunne tilbyde et andet livsindhold til unge, der får stærke fællesskabsoplevelser i deres kriminelle gruppe, og samtidig at kunne forhindre at grupperne opstår og spreder sig.

DEL 6. DEN SVÆRE FOREBYGGELSE

Gennem spørgeskemaundersøgelsen er det lykkedes at afgrænse de unge, som indgår i kriminelle grupper. Det svarer til grupper, som i den engelsksprogede forskningslitteratur benævnes *street gangs*, og som i internationale undersøgelser påvises at være særligt kriminelt aktive.

Det samme er vist i denne undersøgelse, hvor de unge i kriminelle grupper står for en uforholdsmæssig stor del af ungdomskriminaliteten. Dette gælder også i sammenligning med unge, der begår alvorligere kriminalitet. Derudover har de hyppigere end andre været i konflikt med politiet og deltaget i gruppeslagsmål og gadeuroligheder. Alene derfor er der god grund til at forebygge, at kriminelle grupper opstår.

Dertil kommer, at unge i kriminelle grupper udgør et væsentlig rekrutteringspotentiale for de mere organiserede bander. Det må derfor antages, at en forebyggelse af deltagelse i og dannelse af kriminelle grupper også vil påvirke og reducere de organiserede banders vækst.

Begge dele er dog lettere sagt end gjort. Der er yderst begrænset viden om tiltag, der kan hindre fremkomsten af kriminelle grupper. Internationalt findes nogen kundskab, men der er desværre meget få erfaringer med tiltag, der giver solide og klare positive resultater. I Danmark er kriminelle grupper ikke et fænomen, der har haft den højest prioritet i det kriminalpræventive arbejde, og tilsvarende ser ud til at gælde for de andre nordiske lande.

21 ERFARINGER OG IDÉER

Der findes mange erfaringer med generel forebyggelse af børne- og ungdomskriminalitet. Det forholder sig imidlertid ikke nødvendigvis sådan, at det, der forebygger ungdomskriminalitet, også forebygger medlemskab af kriminelle grupper. Dette skyldes først og fremmest, at der er tale om to forskellige fænomener. Den kriminalitet, unge i kriminelle grupper begår, kan ikke blot ses som en mere alvorlig form for ungdomskriminalitet (Maxson & Klein 2006).

Det er nødvendigt, at forebyggende initiativer bygger på viden om grupperne, herunder deres struktur, da det snarere er forebyggelse af gruppens fremkomst og bestående, der er i fokus, end de enkelte medlemmers kriminalitet. En manglende indsigt heri har ført til, at flere amerikanske forebyggende projekter i multimilliondollarklassen er mislykkedes (ibid.).

Det er som nævnt i kapitel 20 netop den store og særlige kriminalpræventive udfordring at forhindre, at kriminelle grupper opstår og spredes, og at kunne tilbyde de unge, kan fristes til at finde et livsindhold eller et betydningsfuldt fællesskab i grupperne, et tillokkende alternativ.

Det skal dog fremhæves, at der er mange fællesnævnere for unge, der begår kriminalitet henholdsvis i og uden for en kriminel gruppe. Det har undersøgelsen i allerhøjeste grad understreget, idet det gang på gang er påvist, at der først og fremmest er store forskelle mellem de unge, der begår kriminalitet, og dem, der *ikke* gør det. Sammenlignes de unge i kriminelle grupper med unge, der har begået alvorligere kriminalitet, men ikke indgår i en kriminel grupper, så er førstnævnte typisk en smule ringere stillet eller dårligere fungerende end de øvrige. Forskellen mellem de to grupper er dog ofte lille og statistisk usikker. Den kriminalpræventive opskrift ser dermed ud til at være: Samme fremgangsmåde som ved øvrig ungdomskriminalitet, men mere af det!

Dette er antagelig også korrekt, når der fokuseres på det, der i rapporten er omtalt som *push*-faktorer. Altså de forhold der bevirker, at unge overhovedet kan få interesse for at deltage i kriminelle grupper. Det er derfor uundgåeligt, at nogle af de kriminalpræventive tiltag, der kan peges på i det følgende, angår alment kendte tiltag.

På denne baggrund er det valgt at diskutere forebyggelse ud fra tre synsvinkler:

- Forhindre at unge tiltrækkes af kriminelle grupper
- Forebygge dannelse og spredning af kriminelle grupper
- Stimulere og støtte exit fra og opløsning af kriminelle grupper

Det første punkt angår langt hen ad vejen almene kriminalpræventive tiltag, mens de to sidste punkter alene angår kriminelle grupper. Det ene punkt vedrører forhold, der har betydning for, at grupperne kan opstå, samt forhold eller tiltag, der kan modvirke dette, mens det andet er møntet på tiltag, der kan hjælpe unge ud af grupperne, eller medvirke til gruppernes opløsning.

Til sidst i kapitlet diskuteres, hvad der kan gøres for at modvirke, at nogle af de unge i kriminelle grupper søger videre ind i eller rekrutteres til organiserede bander.

21.1 Forhindre at unge tiltrækkes af kriminelle grupper

Spørgeskemaundersøgelsen peger på flere forhold, der må anses for at være forbundet med, hvorvidt nogle unge tiltrækkes af kriminelle grupper. Det handler dels om graden af opsyn fra forældrene og dels om udviklingen af prosociale værdier, skamfølelse og selvkontrol og hos de unge. Dertil kommer nogle livsstilsforhold, herunder ikke mindst en hyppig færden offentligt tilgængelige steder på tidspunkter og i miljøer uden voksenkontrol samt de unges forbrug af rusmidler.

Af informanterne i interviewundersøgelsen fremhæves det desuden, at de børn og unge, der tiltrækkes af miljøet omkring de kriminelle grupper, typisk er dårligt fungerende i andre sammenhænge.

De kommer fra ressourcesvage familier, har problemer i skolen og har ofte også andre mere personlighedsmæssige problemer.

Disse forhold drøftes i det følgende sammen med mulige præventive tiltag.

21.1.1 Forældreopsyn

At manglende opsyn fra forældrenes er et forhold, der i særlig grad er forbundet med risikoen for deltagelse i kriminelle grupper, er påvist både denne undersøgelse og en række internationale studier (Klein & Maxson 2006). I en sammenfatning af amerikanske undersøgelser af *street gangs* siges det således, at forældres opsyn og kontrol med deres børn er en af de få risikofaktorer, der med sikkerhed er påvist at have betydning for medlemskab af sådanne 'bander' (ibid.).

En undersøgelse af registrerede bande- og rockermedlemmer kan hjælpe med at kaste lys over denne sammenhæng, idet den viser, at medlemmer af organiserede grupperinger i særlig grad har teenagemødre (Klement, Kyvsgaard og Pedersen 2010). Det er ikke utænkeligt, at det samme gør sig gældende for unge i kriminelle grupper. Generelt er sammenhængen mellem kriminalitet og det at have en meget ung mor forklaret med mangel på ressourcer (Farrington & Welsh 2007). Unge mødre kan i særlig grad mangle personlige ressourcer til at varetage opgaven med at opdrage og holde opsyn med deres børn.

Dette spørgsmål om unge mødre er ikke noget, der er påpeget i interviewene. Her er der mere generelt talt om ressourcesvage familier, ligesom interviewene bekræfter, at forældrene ofte ikke ved, hvor deres børn er, og hvad de laver, når de er uden for hjemmets fire vægge.

Det mest åbenbare kriminalpræventive svar på problemet med manglende opsyn fra forældrene er forældreprogrammer og -træning, som typisk vil indebære, at forældrene bliver mere opmærksomme på, at det er vigtigt at kende til barnets aktiviteter og venskabskreds og af at sætte grænser for, hvad barnet må og ikke må.

Der er ganske mange undersøgelser, der påviser en klar kriminalpræventiv effekt af forældreprogrammer og -træning. Det drejer sig både om tiltag, der angår styrkelse af ressourcesvage familier og hjælp til forældrene i børnenes første leveår – herunder antagelig hyppigt hjælp til enlige unge mødre – og om tiltag, hvor ressourcesvage børnefamilier tilbydes dagpleje eller førskoleprogrammer evt. kombineret med forældreprogrammer (se Clausen, Djurhuus & Kyvsgaard 2009 for flere detaljer).

Fælles for familieprogrammerne er, at der er tale om både en langvarig effekt og en effektspredning, idet programmerne ikke alene forebygger problemer under opvæksten, men også senere i livet. Derved kan tiltagene have betydning for barnets funktion på mange områder, herunder eksem-

pelvis skolegang og uddannelse (ibid.). Ingen af disse programmer angår specifikt forebyggelse af børn og unges deltagelse i kriminelle grupper, men der er absolut god grund til at antage, at de også vil have en effekt på risikoen herfor, da de angår nogle af de nævnte *push*-faktorer.

Der er ikke kendskab til projekter, hvor der har været fokus på at hindre medlemskab af kriminelle grupper, og som inddrager forældrene og deres opsyn med børnene. I et projekt vedrørende exit fra voldelige ungdomsgrupper har programmet Multisystemisk terapi (MST) dog været anvendt (Carlsson og Haaland 2004).

21.1.2 Opsyn fra andre voksne

Når forældrene ikke ved, hvad der deres børn foretager sig, så vil andre voksne i et vist omfang kunne udfylde den rolle. Desværre tyder undersøgelsen på, at især de unge i kriminelle grupper kun sjældent oplever, at voksne i området blander sig, hvis unge laver ballade. At de ikke blander sig, kan antagelig skyldes, at de unge i kriminelle grupper kan optræde på en truende måde.

En anden mulighed er en mere organiseret form for civilpatruljering i de boligområder, hvor der er særlige problemer. Natteravnene er et eksempel herpå, men disse patruljerer i dag typisk i værtshusmiljøer i byens centrale strøg og altså ikke i boligområderne. Der foreligger ikke en egentlig effektevaluering af sådanne patruljeringer, men i en undersøgelse af Natteravnenes virksomhed i en dansk by konkluderes det, at Natteravnene i mærkbar grad har bidraget til de unges tryghed i nattelivet, og at de har været i stand til at afværge eller afbøde kriminalitet samt ved målrettede aktiviteter i særligt udsatte områder at mindske problemerne i områderne (Balvig, Holmberg og Sørensen 2005). Der spores derimod ingen effekt af deres virksomhed på omfanget af de unges selvrapporterede kriminalitet, hvilket forklares med, at kun en meget lille del af den vold og hærværk, de unge begår, foregår i de områder og på de tidspunkter, hvor Natteravnene patruljerer (ibid.).

Andre eksempler på civilpatruljering er såkaldte fædregrupper eller -netværk og senest også netværk og grupper af mødre forskellige steder i landet. I forbindelse med urolighederne rundt om i landet i begyndelsen af 2008 havde grupper af voksne/forældre ifølge politiet og SSP-medarbejdere stor betydning for at dæmpe gemytterne (Clausen, Djurhuus & Kyvsgaard 2009). Disse grupper bestod af voksne fra de områder, hvor problemerne udspillede sig, og det var dermed nogen, som kendte de unge. En række af informanterne i interviewundersøgelsen fremhæver brugen af fædregrupper positivt, men der er ikke forskningsbaseret viden om erfaringerne hermed.

Der er andre undersøgelser, som tyder på, at tilstedeværelsen af konfliktmæglere og kontrollører på steder, der tiltrækker unge med en høj-risikolivsstil, og på de tidspunkter, hvor der typisk opstår uro og ulovligheder, kan have en kriminalpræventivpræventiv effekt (Jørgensen 2010; Justitsministeriets Forskningsenhed 2007).

På baggrund af undersøgelsens klare påpegning af den nær sammenhæng mellem en risikolivstil og deltagelse i kriminelle grupper og på baggrund af ovenstående bør det overvejes, om der skal igangsættes flere initiativer for at fremme lokale voksnes involvering i de unges aktiviteter. Noget sådant forudsætter dog, at der er tilstrækkeligt mange ressourcestærke voksne i områderne. Samtidig skal det understreges, at initiativer som fædregrupper antagelig kun vil fungere som brandslukkere. De vil næppe have den langsigtede virkning, som forældres mere konstante opsyn med deres børn kan have.

21.1.3 Moral og evnen til at udøve selvkontrol

Svage prosociale værdier og en svagt udviklet skamfølelse er også relateret til en øget risiko for indgå i kriminelle grupper, mens en veludviklet selvkontrol har vist sig at være en beskyttende faktor i forhold hertil.

Forældreprogrammer mv., som er nævnt ovenfor, vil givetvis ofte omfatte elementer, der angår forældrenes evne til at styrke barnets selvkontrol og moralske vurderinger. De vil således typisk indeholde temaer om grænsesætning og konsekvens i forhold til barnets adfærd, hvilket er væsentlige elementer i barnets indlæring af, hvad der er rigtigt og forkert.

Derudover vil det oftest være kognitive programmer, der peges på for en udvikling af moralske vurderinger og selvkontrol. Programmerne tager udgangspunkt i, at "mange lovovertrædere har meget lav selvbeherskelse. De er handlingsorienterede, impulsive og ude af stand til at overveje konsekvenserne af deres handling" (Porporino et al. 1991, s. 239).

Kognitive programmer er som regel udarbejdet med henblik på at blive brugt over for lovovertrædere, der er underkastet en sanktion. De er dog også anvendt i andre sammenhænge og over for andre persongrupper, herunder til forebyggelse af børn og unges deltagelse i kriminelle grupper.

Til det formål anbefaler det amerikanske justitsministerium et kognitivt program, G.R.E.A.T, der oprindeligt er udviklet i Arizona (Fisher, Montgomery & Gardner 2008). Programmet anvendes på amerikanske skoler og omfatter 13 lektioner, som forestås af uniformerede politibetjente. Sigtet med programmet er bl.a. at styrke de unge til at modstå fristelsen til at indgå i kriminelle grupper, og der fokuseres på at lære skoleelever om konsekvenserne ved at involvere sig med grupperne. De effekter, der er målt ved brug af dette program, er imidlertid både svage og usikre (Klein & Maxson 2006). Dels er der ikke gennemført undersøgelser med et tilstrækkeligt solidt design, og dels har de effekter, der er påvist i mindre troværdige undersøgelser, hverken vedrørt mindsket kriminalitet eller mindsket involvering i kriminelle grupper. Programmet kritiseres bl.a. for, at det primært sigter mod holdningsændringer, og at det inkluderer samtlige elever i skolen frem for at fokusere på den lille gruppe, der er i risiko for at blive involveret i kriminelle grupper (ibid.).

I det norske projekt *Tett På*, der også angår unge i kriminelle grupper, har man ligeledes gjort brug af kognitiv adfærdsterapi (Carlsson 2005). Programmet har været anvendt sammen med en række andre tiltag, så det er ikke muligt at sige, om programmet i sig selv har haft en positiv effekt. I et andet norsk projekt, der mere bredt angår skole- og institutionselever på 11-17 år med behov for prosocial træning, har man anvendt det kognitive program, *Aggressions Replacement Training* (ART) (Gundersen & Svartdal 2006). Programmet omfatter 24 lektioner, der strækker sig over 10 uger og består af træning i sociale færdigheder, i vredeshåndtering og i moralske vurderinger. Den evaluering, der er gennemført, viser, at det har haft en positiv virkning på de unges prosociale færdigheder og mindsket deres adfærdsproblemer, men det har dog ikke ændret deres moralske vurderinger (ibid.).

Generelt peger de mange internationale evalueringer og metaanlyser vedrørende kognitive programmer på, at de har en kriminalpræventiv effekt (Clausen, Djurhuus & Kyvsgaard 2009), og i hvert fald ovenstående norske evaluering kan tyde på, at de kan fremme prosociale færdigheder. Det bør nok overvejes, om tilsvarende programmer kan bruges i skoler eller andre steder over for børn og unge, der i særlig grad er i risiko for at blive involveret i kriminelle grupper.

21.1.4 Styrkelse af konventionelle alternativer

Selv om spørgeskemaundersøgelsen ikke peger på, at skoleforholdene er specielt relateret til deltagelse i kriminelle grupper, så er det givet, at vanskeligheder i skolen må ses som en *push*-faktor, jf. de danske ungdomsundersøgelser (Balvig 2011). Som påvist, differentierer forholdet til skolen også mellem de lovlydige og de unge i kriminelle grupper, så forholdet til skolen er næppe uden betydning for, at nogle unge tiltrækkes af kriminelle grupper. Informanterne fremhæver da også dette som en væsentlig faktor i forhold til de unges involvering heri.

Forholdet til skolen har utvivlsomt en generel stor betydning for de unges selvbillede og deres ønsker for fremtiden. Klarer man sig godt, må der forventeligt være en større sandsynlighed for, at man overvejer en ungdomsuddannelse eller andet, mens et dårligt forhold til skolen og generelle vanskeligheder ved at følge med omvendt kan indebære, at man bliver opgivende, mister forhåbninger for fremtiden og i stedet søger at kompensere med oplevelser her og nu. Et godt forhold til skolen må derfor antages at forebygge, at unge søger alternative statusgivende aktiviteter som dem, der findes i kriminelle grupper.

Det er givet, at der i skolemiljøet findes mange erfaringer med at inddrage og hjælpe elever, der har vanskeligt ved at følge med. I den udredningsrapport, der er udarbejdet til Kommissionen vedrørende ungdomskriminalitet, omtales en lang række initiativer, specialskoler mv., men det påpeges også, at der foreligger meget lidt forskningsbaseret evidens om effekten af særlige undervisningstiltag over for børn og unge med sociale og faglige problemer (Clausen, Djurhuus & Kyvsgaard 2009).

På ét område foreligger der dog ret sikker viden om en kriminalpræventiv effekt, nemlig vedrørende brugen af mentorer såvel inden for som uden for skolen. Det vil sige ordninger, hvor de børn og unge, der har brug for det, får tilknyttet en personlig vejleder, der hjælper og støtter dem under skoleforløbet. Mentorer kan desuden fungere som positive rollemodeller. Internationale erfaringer peger på, at sådanne ordninger kan mindske risikoen for, at unge begår kriminalitet, herunder ikke mindst vold (Tolan et al. 2007). De viser samtidig en forbedring af elevens præstation i skolen.

Også informanterne nævner mentorer som en mulig måde at hjælpe de unge på både i forhold til at indgyde dem selvtillid og tro på fremtiden og i forhold til at bryde den sociale isolation, der er i flere af de undersøgte områder.

Det skal dog påpeges, at erfaringer med mentorordninger i forhold til at forebygge, at børn og unge tiltrækkes af kriminelle grupper, er noget blandede. Der er mentorordninger, der har vist sig at have positiv effekt, mens andre ingen effekt har haft eller har haft direkte negativ effekt (Medina et al. 2010). Der kan også være tale om, at effekten er begrænset til den tid, hvor mentorordningen fungerer. Dette er en generel bekymring ved mentorordninger, og på baggrund heraf konkluderer forskere, at mentorordninger skal være en del af bredere interventionsprogrammer (Jolliffe & Farrington 2007), eller at de i hvert fald skal være langvarige (Rhodes & DuBois 2006).

21.1.5 Reduktion i brugen af rusmidler

Undersøgelsen viser, at der er en nær forbindelse mellem et omfattende brug af rusmidler og deltagelse i kriminelle grupper. Hvad der er årsag, og hvad der er virkning i så henseende, kan givet diskuteres. Debut med brug af rusmidler og med deltagelse i kriminelle grupper forekommer antagelig nogenlunde samtidigt.

Det udelukker dog ikke, at brug af rusmidler kan forstærke motivationen til at deltage i kriminelle grupper eller fremme tilknytningen hertil. Ifølge informanterne i interviewundersøgelsen er navnlig hash udbredt blandt unge i kriminelle grupper, og en hyppig brug af hash kan som nævnt påvirke den unges skoleforløb i negativ retning og dermed være med til at marginalisere de unge.

I det såkaldte Ringstedforsøg med unge i skolealderen er det påvist, at unges overdrevne forestillinger om andre unges risikoadfærd med hensyn til bl.a. brug af rusmidler har betydning for, hvor meget den unge selv bruger af rusmidler (Balvig, Holmberg & Sørensen 2005). Ved at drikke meget, prøve hash eller lignende søger de unge at leve op til det, der viser sig at være falske forventninger fra deres jævnaldrende. I forsøget vises det, at det er muligt at mindske de unges risikoadfærd ved at konfrontere dem med deres sociale overdrivelser. Det sker gennem diskussion og skolebaseret gruppearbejde om hinandens forestillinger.

Forsøget har dannet basis for udvikling af undervisningsmateriale fra Det Kriminalpræventive Råd til 5.-6. klassetrin. Ud over at mindske brugen af rusmidler har forsøget vist, at mindskningen af sociale overdrivelser endvidere har en vis kriminalpræventiv effekt. Det er tilmed en overordentlig enkel og billig form for kriminalpræventiv virksomhed, og det ser da også ud til, at metoden er på vej til at blive brugt i hele landet.

21.1.6 Overdrivelser og afskrækkelse

Spørgsmålet er, om samme fremgangsmåde kan anvendes i forhold til kriminelle grupper. Spørgsmålet er relevant, da unge tilsyneladende har overdrevne forestillinger om, hvor mange bander der findes i deres boligområde, og hvor mange unge der er med i bander.[46]

Vi ved ikke, om sociale overdrivelser vedrørende banders udbredelse har betydning for, om unge vil være med i en kriminel gruppe. Vi ved ikke, om medlemskab af kriminelle grupper eller 'småbander' opfattes som så udbredt, at nogle unge kan opleve det som forventeligt, normalt eller måske ligefrem som uomgængeligt selv at deltage, og at de derfor bliver blinde over for andre muligheder. Det forekommer dog oplagt at undersøge dette nærmere og udarbejde materiale svarende til det, der nu er udarbejdet af Det Kriminalpræventive Råd, men denne gang med fokus på bander og bandemedlemskab.

Mange vil måske mene, at en oplagt forebyggende strategi vil være at forsøge at *afskrække* unge fra at deltage i kriminelle grupper – og især bander – ved at fortælle om de negative konsekvenser, det kan få for den enkelte. De fleste vil givetvis mene, at sådanne beretninger vil påvirke de unge så meget, at de aldrig vil overveje tanken om deltagelse i sådanne grupperinger. Problemet ved denne form for afskrækkende tiltag er imidlertid, at de unge, som man i særlig grad søger at afskrække, ikke altid bliver afskrækket, men tværtimod kan blive fascineret af beskrivelserne af, hvad grupperingerne foretager sig. Det tyder i hvert fald forsøg med fængselsbesøg for unge i risikogruppen på samt afskrækkende oplysninger om konsekvenserne af narkotikamisbrug (Petrosino et al. 2003; Lindström 1998). Frem for at mindske risikoen for kriminalitet eller narkotikamisbrug er der en reel risiko for, at denne fremgangsmåde fremmer risikoen for præcis de unge, der befinder sig i farezonen.

[46] Dette nævnes af Aydin Soei, der har skrevet bogen *Vrede unge mænd* (2011). Sammen med foreningen *Ansvarlig Presse* har han været med til at afholde mere end 350 workshops med unge, og gennem disse har han kunnet konstatere, at der blandt unge er en udbredt og overdreven opfattelse af, at især unge med indvandrerbaggrund er med i en bande. Lissi Rasmussen har også peget på denne problemstilling (oplæg for *Foreningen af yngre kriminologer,* mart 2011). Soei peger endvidere på, "at sociale overdrivelser uundgåeligt spiller en rolle, når grupper af drenge definerer deres egen adfærd som risikobetonet, og når især drengene påtager sig en balladeridentitet, som i folkeskolen ofte forbindes med status" (Soei 2011, s. 216).

Det er antagelig dette moment, der har haft betydning for, at det føromtalte amerikanske bandeforebyggelsesprojekt, G.R.E.A.T., ikke har været i stand til at påvise positive effekter. Modellen ser således ud til at indebære afskrækkende elementer (Klein & Maxson 2006).

21.1.7 For lidt og for meget

I interviewene peger nogle af informanterne på, at der ikke altid gribes tilstrækkeligt tidligt ind over for unge eller de familier, der har problemer. Det kan skyldes, at der ikke gennemføres tilstrækkeligt med underretninger vedrørende den unge eller familien, selv om lokale myndigheder har været opmærksomme på, at der var noget galt.

At der i sådanne tilfælde ikke altid sker en underretning, kan bero på, at den, der har kendskab til problemerne, måske samtidig forsøger at opnå den unges eller familiens tillid, og at en underretning i en sådan sammenhæng kan opfattes som ødelæggende for det videre arbejde. Problematikken blev diskuteret på et bandeseminar i 2010, hvor der blev sagt: ” Fagpersonalet i daginstitutioner, skoler m.m. har underretningspligt, men denne skal i større grad benyttes og overholdes, og den berøringsangst, der er forbundet med underretninger i det pædagogiske felt, skal kommes til livs” (Møller-Andersen & Palm 2011).

Modsat skal man ifølge forskerne, Yngve Carlsson og Thomas Haaland (2004), passe på med ikke hele tiden at overdynge de samme unge og de samme familier med nye tiltag. Indsatserne risikerer at blive anstrengende for dem, der hele tiden skal høre, at de lever deres liv forkert, og at de ikke kan opdrage deres børn korrekt. Nye planer og tiltag kan også udmatte de personer, der skal udføre dem. ”Selv om et nytt tiltak eller et nytt program isolert sett kan ha god virkning, kan en ikke-intendert effekt av dem samlet være at de slår hverandre i hjel” (ibid., s. 254). De to forskere mener, at der ligger et stort potentiale i at justere og videreudvikle allerede eksisterende indsatser. Det betyder ikke, at nye tiltag frarådes – blot at de skal udvikles og implementeres med omtanke.

Der er videre informanter, der fremhæver, at der kan være problemer med den ’belønningspraksis’, der undertiden anvendes i det forebyggende arbejde. Unge, der enten er i eller er på vej ind i kriminelle grupper, kan i et præventivt øjemed til tider blive inviteret med på ture og blive tilbudt gratis deltagelse i særligt attraktive aktiviteter. Det kan være højtprofilerede aktiviteter, som tilmed medfører medieomtale. Den signalværdi, en sådan praksis har over for de lidt yngre, der befinder sig i en farezone, kan være overordentlig uheldig. Det opfattes meget let som om, at det ligefrem kan betale sig at lave mere ballade og begå alvorligere kriminalitet. Informanterne understreger, at det er i orden at anvende forskellige former for belønninger i det pædagogiske arbejde med de unge, men at der skal være helt klare linjer herfor, således at den unge reelt har optjent sin belønning ved forinden at have gennemført aftalte opgaver. I dag hænder det, at de unge kan ’shoppe’ rundt mellem forskellige aktiviteter, der medfører belønninger uden reelle bidrag fra den unges side.

21.2 Undgå at unge danner kriminelle grupper

Ifølge Carlsson og Haaland (2004) bør indsatser og tiltag altid ses i lyset af lokale problemstillinger. I nærværende undersøgelse ser den måde, de unge anvender deres fritid på – hvor de opholder sig, og hvem de er sammen med – ud til at have betydning for, om de indgår i kriminelle grupper. Tilsvarende gælder selve områderne, de kommer fra, områdernes isolation fra det omkringliggende samfund og den sociale segregation.

21.2.1 Fritidsaktiviteter uden for klubbernes åbningstid

De unges færden i høj-risikomiljøer er som påpeget med til at øge sandsynligheden for, at de havner i kriminelle grupper. Unge, der er karakteriseret ved en sådan livsstil, kommer relativt hyppigt på værtshuse, hænger ud med vennerne på gader og veje og er ofte ude i de sene aftentimer eller om natten. Det er situationer uden voksne kontrollører, med store muligheder for at begå kriminalitet og med risiko for negativ gensidig påvirkning i gruppen. Det er situationer, som i særlig grad kan fremme en gadekultur, hvilket er klart forbundet med risikoen for, at kriminelle grupper opstår (Klein & Maxson 2006):

> *When street socialization replaces socialization by conventional caretakers, it becomes a key factor in developing not only different bonds but different aspirations for achievement, level and intensity of gang participation, and belief patterns. Whom you associate with, what you strive for, how you spend your time, and why you embrace a belief system are strongly connected to street culture* (Vigil 2002 s. 2; her efter Klein & Maxson 2006 s. 147).

At få de unge væk fra gadelivet sent om aftenen og natten og væk fra andre uovervågede områder fremstår derfor som et væsentligt forebyggende element i forhold til kriminelle grupper. Spørgsmålet er, hvordan det vil være muligt at lokke de unge indendørs til fritidstilbud, hvor der er voksenovervågning.

Informanter i navnlig ungdomsklubberne påpeger, at fritidstilbud kan modvirke, at "de unge hænger ud på gaden". I nogle af områderne har der i en periode været tilbud om gratis medlemskab af ungdomsklubberne, og det har gjort det nemmere at trække de unge væk fra gaden. Dette har dog ikke været uden problemer. Gratis medlemskab har både betydet, at unge, der ellers ikke ville komme i klubberne, fordi familien ikke har råd hertil, er begyndt at komme der, og at særligt udsatte unge er begyndt at bruge klubberne. Sidstnævnte gruppe må netop antages at være den, der er i risiko for involvering i kriminelle grupper. Det er imidlertid også en gruppe, der kan stille særlige krav til klubmedarbejdernes pædagogiske evner.

Disse socialt udsatte unge har desuden undertiden trukket andre udsatte unge med sig, og gruppen, hvis adfærd til tider har været problematisk, kan dermed komme til at dominere i klubben. Dette har i nogle tilfælde enten afskrækket bedre fungerende unge fra at komme i klubberne eller påvirket mindre belastede unge i negativ retning.

I interviewene påpeges det, at sådanne problemer kan opstå, hvis det ikke sikres, at medarbejderne er fagligt kvalificerede til at løfte den nye opgave, det er at tage sig af særligt belastede unge. 'Det gamle' personale har normalt skullet tage sig af andre grupper af unge med mindre alvorlige problemer. Der bliver fortalt om tilfælde, hvor en klub er blevet lukket efter konflikter med de unge, og om, at unge har øvet hærværk eller ligefrem nedbrændt deres lokale ungdomsklub. Disse eksempler vidner om, hvilke udfordringer klubberne til tider kan stå overfor.

Der er informanter, der har søgt at imødegå problemer ved at ansætte medarbejdere, der kender til de unge og livet på gaden og derfor bedre er i stand til at håndtere dem. Enkelte steder har man sikret, at ældre unge fra lokalområdet har fået en pædagogisk uddannelse, hvorefter de er blevet ansat i klubben. Ud over at det har gjort det lettere at klare de mere belastede unge, har det også haft en stærk signalværdi, at en lokal ung er blevet vist tillid og tilmed belønnet med et fast arbejde.

Andre informanter peger på, at det er et problem, at nogle unge ikke har andre samlingssteder end gaden efter klubbernes lukketid. Som beskrevet, er det netop de unge i kriminelle grupper, som hyppigt er sent ude om aftenen eller natten. Det bør derfor overvejes, om der skal oprettes fritidstilbud, klubber, væresteder eller lignende til de unge, hvis alternativ er gaden. Det vil givetvis være steder, der kræver et særligt kvalificeret personale og særlige rammer for at kunne huse de meget belastede unge.

21.2.2 Isolerede og socialt udsatte boligområder

Isolerede og segregerede boligområder, hvor mange beboere har sociale problemer, ser ud til at have en betydning for, at de kriminelle grupper opstår. De unge kan som nævnt mangle modforestillinger, og de kan savne positive rollemodeller. I disse lokale miljøer, hvor medlemmer af en organiseret bande måske er de eneste, der udstråler magt og status, skyder kriminelle grupper op blandt de mest udsatte unge.

At bryde den sociale isolation, der kendetegner visse af områderne, forekommer som et tiltag, der vil kunne modvirke dannelsen af kriminelle grupper. Dette bakkes op af to amerikanske bandeforskere, Malcolm Klein og Cheryl Maxson (2006), der påpeger, at forebyggelse bør fokusere mindre på de unge og mere på de områder, de kriminelle ungdomsgrupper opstår i, hvis der skal findes mere permanente løsninger på problemet. Omfattende amerikanske forebyggelsesprogrammer viser således kun ringe – om nogen – effekt i forhold til reduktion af medlemmer af kriminelle grupper,

hvilket bl.a. skyldes, at de præventive programmer typisk er tidsbegrænsede, mens grupperingerne opstår generation efter generation.

Klein og Maxson opfordrer til, at lokalområderne bliver bedre i stand til at udøve uformel social kontrol med de unge, hvilket kan ske ved at aktivere og inddrage beboerne, det lokale erhvervsliv og andre lokalt forankrede persongrupper i løsningen af problemet. I den forbindelse påpeger de, at det er vigtigt at være opmærksom på, at langt størstedelen af de unge i de områder, hvor man gennemfører forebyggende indsatser, hverken er eller nogensinde vil blive en del af en kriminel gruppe. De unge uden for de kriminelle grupper bør ikke udsættes for mistænkeliggørelse, blot fordi de bor i et bestemt område. Dette betyder, at den indsats, der retter sig mod bestemte områder, nøje skal balancere mellem at mindske de strukturelle forhold, der måtte fremme dannelsen af kriminelle grupper, og samtidig undgå at stigmatisere hele området. En stigmatisering kan i værste fald øge sammenholdet blandt unge i kriminelle grupper og bevirke, at andre unge skubbes i deres retning.

Tiltag, der er rettet mod bestemte områder og grupper af unge, kan desuden være i risiko for at 'kulturalisere' eller 'etnificere' problemerne. Hermed kan der skabes en blindhed over for, at problemerne reelt kan bunde i helt andre forhold.

Hvilke former for konkrete forebyggende tiltag, der bør igangsættes lokalt for at mindske unges tiltrækning til kriminelle grupper, ligger uden for denne rapports rammer at vurdere. Det skyldes dels, at sådanne tiltag antagelig bør skræddersys til de enkelte områder, dels at de erfaringer, der i dag forefindes, alle angår USA (Hodgkinson et al. 2009). Selv om det er anbefalelsesværdigt at tage udgangspunkt i de erfaringer, man har gjort sig andre steder, så er det muligt, at forskellene mellem USA og Danmark er så store, at det vil være vanskeligt at anvende de amerikanske erfaringer.

21.2.3 Spredning af kriminelle grupper

USA har oplevet en stor vækst i antallet af *street gangs* over de seneste 20-30 år. Tidligere fandtes de kriminelle grupper stort set kun i de meget store byer, men omkring år 2000 havde ca. en fjerdedel af byer med 2.500-24.999 indbyggere også kriminelle grupper (Klein & Maxson 2006). Det har givet anledning til mange diskussioner om, hvorvidt dette beror på, at grupperne fra storbyerne overfører deres kultur til de mindre byer eller spreder sig via *gang migration* (Maxson 1993).

Forskningen på området tyder imidlertid på, at der langt hen ad vejen er tale om *home-grown gangs*, altså lokalt dannede grupper, som har meget lidt berøring med grupper andre steder. Det hævdes videre, at den *gang culture*, der spredes via film, musik og tøjstil, er af større betydning for dannelsen af nye kriminelle grupper, end kriminelle grupper fra andre byer er (Klein & Maxson 2006).

Ud over at pege på lokale forhold som årsag til, at kriminelle grupper opstår netop der, er det vanskeligt i forskningen at få klare svar på, hvad der forårsager spredningen af fænomenet, endsige forslag til, hvorledes en spredning vil kunne hindres.

21.3 Exit fra og opløsning af kriminelle grupper

Et af de spørgsmål, der af gode grunde ikke er berørt i undersøgelsen, er, hvor lang tid grupperne eksisterer, hvor mange der opløses, og hvornår det sker. De internationale undersøgelser tyder på, at ligesom en stor del af ungdomskriminaliteten er et overgangsfænomen, der er forbundet med teenageårene, er unges deltagelse i kriminelle grupper det i høj grad også. Det er således påvist, at de fleste unge er med i kriminelle grupper i mindre en et år (Esbensen & Huizinga 1993, Gatti et al. 2005, Gordon et al. 2004), og at langt de fleste grupper med tiden opløses eller ændrer form (Klein & Maxson 2006).

Ud fra interviewene er der god grund til at antage, at det forholder sig på samme måde i Danmark. Det betyder imidlertid ikke, at man bare kan læne sig tilbage og vente på, at de unge forsvinder ud af grupperne, eller at grupperne ophører af sig selv. Gamle grupper kan få nye medlemmer. Dertil kommer, at den kriminelle aktivitet er særlig høj i den periode, hvor unge deltager i grupperne, hvilket i sig selv taler for at fremme såvel afgangen som opløsningen. Endelig kan der være grupper, som med tiden overgår til at hjælpe de organiserede bander eller som ændrer sig i retning af en organiseret bande (Kelly & Caputo 2005; Decker, Bynum & Weisel 1998).

Når man i dag taler om 'exit' drejer det sig som regel dels om enkeltstående medlemmer og dels om afgang fra mere organiserede grupperinger. Det betyder også, at de programmer og forsøg, der har været gennemført, typisk angår de organiserede bander.

I USA, hvor *street gangs* har været kendt længe, har der dog været gennemført forskellige projekter. Disse har i højere grad har sigtet mod at få grupperne opløst end at hjælpe enkelte medlemmer med at forlade gruppen. Et af de tidligste tiltag, *The L.A. Plan,* blev påbegyndt omkring 1980. Det er baseret på den tids herskende præventionsideologi i relation til kriminelle grupper: Undertrykkelse (*suppression*) (Klein & Maxson 2006). Det betyder, at indsatsen primært bestod af politiindsatser suppleret med en række mindre kriminalpræventive aktiviteter. Politiindsatserne handlede om at effektivisere retshåndhævelsen over for kriminelle grupper ved at oprette en særlig enhed, at rydde områder for medlemmer af kriminelle grupper gennem omfattende arrestationer og i det hele taget at stresse grupperne. Desuden blev der oprettet særlige enheder til at overvåge prøveløsladelsen af medlemmer af kriminelle grupper med henblik på at opdage eventuelle vilkårsovertrædelser og straks få disse indberettet med henblik på tilbageførsel til fængsel. Siden begyndelsen af 1980'erne er antallet af drab, der er relateret til de kriminelle grupper, imidlertid steget og steget, så denne tilgang har så langt fra løst problemerne (ibid.).

Amerikanske erfaringer med interventionsprogrammer, der sigter mod at opløse de kriminelle grupper, viser, at det kan være en højest problematisk sag. Det er muligvis ovennævnte program, forskerne har i tankerne, når de siger, at interventionsprogrammer ligefrem kan være med til at forstærke sammenholdet i de kriminelle grupper (Klein & Maxson 2006; Esbensen 2000). De unges reaktion på, at deres fællesskab presses, kan være, at de i endnu højere grad står sammen og isolerer sig.

Der er kun foretaget enkelte undersøgelser af, hvad der får unge til at forlade kriminelle grupper, men i en interviewundersøgelse med tidligere medlemmer af en kriminel gruppe fra St. Louis viste det sig, at markante hændelser såsom deltagelse i eller overværelse af voldelige episoder havde betydning for motivationen til at forlade gruppen (Decker & Lauritsen 2002). Generelt påpeges dog fra amerikansk hold, at viden om, hvad der får unge til at forlade miljøet – *gang desistance* – har fået relativt lidt opmærksomhed og derfor bør undersøges nærmere.[47]

21.4 Tværgående og brede forebyggende tiltag

De udenlandske beskrivelser af forebyggelse af unges deltagelse i kriminelle grupper og – ikke mindst – interventioner, der sigter mod at trække unge ud af disse grupper, tyder på, at man er blevet mere opmærksom på at arbejde på tværs af myndighederne. I Danmark har der længe været en tradition for en sådan samarbejdsform, når det gælder kriminalpræventive indsatser. SSP er i dag nok det mest udbredte samarbejdsforum på kommunalt plan.

Nogle af de forebyggende initiativer, der fremhæves i udlandet, eksisterer således allerede i et vist omfang i Danmark. De Banderåd, der blev igangsat som et forebyggende tiltag i Regeringens Bandepakke fra 2009, forsøger netop at få centrale aktører til at tale sammen. En ny rapport tyder dog på, at banderådene varierer betydeligt fra kommune til kommune i såvel deltagersammensætning som i form og indhold, herunder hvad der anses for at være rådenes primære opgave (Det Kriminalpræventive Råd 2011).

I det norske projekt, *Tett På*, som har sigtet mod at få unge ud af kriminelle grupper, fokuserede også på samarbejdet mellem forskellige instanser. De vigtigste aktører både i forberedelsen og gennemførelsen af projektet var den fri kriminalforsorg, den lokale fritids- og børneforvaltning og det lokalepoliti. Evalueringen af projektet viser, at der lå adskillige udfordringer i at få samarbejdet mellem disse instanser til at fungere (Carlsson 2005). Der var især uenighed omkring målgruppe og metoder, hvilket resulterede i, at interessen for projektet dalede blandt nogle at de centrale aktører i projektet.

[47] *Gang desistance* er et af de emner, der skal diskuteres på Eurogangs kommende workshop, som afholdes i Danmark i september 2011.

Også i England har man arbejdet med brede, tværgående projekter med henblik på at få unge ud af kriminelle grupper og grupperne opløst. *The Manchester Multi-Agency Gang Strategy* (MMAGS) er et tværgående myndighedssamarbejde, der i 2001 blev oprettet for at nedbringe bandevold i Manchester inden for en treårig periode. Flere af indsatserne er dog fortsat efterfølgende. I samarbejdet indgår erfarne praktikere med vidt forskellige baggrunde. Fra Manchester City Council er der bl.a. repræsentanter fra uddannelsesområdet, socialområdet og ungeområdet. Dertil kommer politibetjente, medarbejdere fra kriminalforsorgen, herunder ungdomsinstitutioner, praktikere med særligt kendskab til bestemte områder samt et særligt nedsat team til at lede, koordinere, træne og rådgive i samarbejdet.

Strategien indbefatter en lang række mindre programmer og indsatser, der enten skal forebygge tilgangen til kriminelle grupper og bander eller søge at splitte dem gennem politiindsatser. Blandt de forebyggende initiativer er Manchester's safeguarding work (Home Office 2008), der fokusere på at forebygge, at mindre søskende til bandemedlemmer involveres i miljøet.

Manchester har stærk tradition for at inddrage frivillige kræfter og lokalsamfundet i bekæmpelse af kriminalitet og senest bandekriminalitet. I forlængelse heraf har politiet udviklet et såkaldt respektprogram, hvor formålet er at forbedre tilliden mellem politi og lokalsamfund ved at politiet uddannes i at behandle lokalsamfundet og mistænkte med respekt for at undgå, at unge føler sig uretmæssigt forskelsbehandlet ved eksempelvis visitationer (Møller-Andersen & Palm 2011). Andre indsatser har været forsøg på at gøre politiet mere synligt, sende bekymringsbreve til forældrene, hvis børn var på vej ind i en bande, gennemføre konfliktmægling mellem banderne samt tilbyde exitprogrammer til unge, der ønskede at forlade bandemiljøet. Der er ikke kendskab til nogen egentlig videnskabelig evaluering af modellen, men politiet i Manchester oplyser, at kriminaliteten – herunder særligt antallet af skyderier – er faldet drastisk (Greater Manchester Police 2009).

I USA er *The Spergel Model* (eller The Comprehensive Community-wide Approach to Gang Prevention, Intervention and Suppression program) nok den mest kendte form for tværgående projekt. Det har været er benyttet flere steder i USA og anbefales af det amerikanske justitsministerium. I en kritisk vurdering af amerikanske programmer, der kan reducere tilstedeværelsen af kriminelle grupper og bander, bliver denne model beskrevet som den mest lovende, samtidig som det dog påpeges, at der ikke foreligger videnskabelige dokumentation for dets effekt (Klein og Maxson 2006).

Programmet er meget omfattende og går ud på at bekæmpe problemet på flere niveauer og via fem strategier (Klein & Maxson 2006):

- Mobilisering af lokalsamfundet. Dette foregår ved at iværksætte og vedligeholde samarbejdsfora bestående af forskellige offentlige og private institutioner samt myndigheder og de lokale beboere. I disse fora fokuseres der udelukkende på problemer med kriminelle grupper og bander.

- Social intervention. Denne strategi går ud på at bygge bro mellem de unge og skole, socialforvaltning, politi samt misbrugsbehandling, og derved trække de unge ud af miljøet, om der så er tale om unge, der allerede befinder sig i kriminelle grupper eller bander, eller de formodes at være i risiko for at være på vej ind i miljøet. Gadeplansmedarbejderen fungerer som den primære brobygger.
- Tilbud om nye muligheder. Der satses på at skabe adgang til beskæftigelse, jobtræning og uddannelse eller adgang til kulturelle tilbud for derved at opstille et alternativ til miljøet omkring de kriminelle grupper og banderne.
- Organisatorisk forandring og udvikling. Denne strategi handler om at ændre hidtidige og ofte kontraproduktive retningslinjer og praksisser blandt både private og offentlige aktører i forhold til håndteringen af børn og unge i kriminelle grupper og bander. Målet med denne strategi er at vende en tendens til en negativ håndtering af de unge. Derudover skal de mange aktører hjælpes med at afpasse deres strategier i forhold til hinanden og få dem til at øge samarbejdet.
- Endelige fokuseres der på en strategi vedrørende lov- og ordenshåndhævelse, som er anderledes en den 'normale' kriminalitetsbekæmpelse. Strategien angår såvel politi som kriminalforsorg og domstole, og der sigtes på at oprette særlige enheder til at tage sig specifikt af kriminelle grupper og bander. Denne del lægger op til, at man også kan involvere gadeplansmedarbejdere og andre myndigheder uden for politiet.

I en omfattende britisk gennemgang af en lang række brede, primært amerikanske projekter som det ovennævnte, konkluderes det, at der ikke har kunnet påvises en klar kriminalpræventiv effekt af indsatserne målt på reduktion af kriminalitet (Hodgkinson et al. 2009). Der kan dog peges på nogle forandringsmekanismer, der havde betydning for, at dele af interventionerne falder positivt ud, og det foreslås, at disse mekanismer bør være en del af tværgående interventioner for at optimere deres effekt:

- Sagsbehandlingen (*case management*) skal tilpasses den enkelte og ikke gruppen og omfatte flest mulige aspekter af den enkeltes hverdagsliv. Én og samme sagsbehandler bør endvidere stå for al den hjælp, den unge har behov for, f.eks. hjælp til at skaffe beskæftigelse, terapi eller misbrugsbehandling.
- Lokalsamfundet skal inddrages. En intervention bør både planlægges og udføres i et samarbejde mellem de respektive myndigheder og lokalsamfundet. Inddragelse af lokalsamfundet har vist sig at skabe øget og gensidig forståelse for problemet. Motivationen til at gøre noget ved problemet øges også, når lokalsamfundet styrkes, og der bliver lyttet fra myndighedernes side.
- Udveksling af ekspertise mellem myndigheder. Forskellige faglige tilgange baseret på erfaringer og viden er med til at sikre en forståelse og løsning af problemet.
- Brug af incitamenter for at ændre de unges adfærd. Det kan være tilbud om uddannelse, behandling, familiestøtte, fjernelse af tatoveringer eller økonomisk hjælp til en opstart, når den

unge viser tegn på at ville ændre adfærd. Derimod synes brug af sanktioner eller truslen herom ikke at være er en mekanisme, der kan skabe positive forandringer.

21.5 Den svære forebyggelse

I en gennemgang af de mange og yderst bekostelige amerikanske projekter, der gennem tiden har sigtet mod at forebygge kriminelle grupper, og som er mislykkedes hermed, siges der gang på gang, at en fejl ved projekterne er, at der ikke skelnes mellem de forebyggende tiltag, der anvendes over for ordinær ungdomskriminalitet, og den type forebyggelse, der skal anvendes i forhold til unge i kriminelle grupper, eller unge, der er på vej ind i disse grupper (Klein & Maxson 2006).

Vi kan være bange for, at vi her undertiden er faldet i samme grøft. Netop fordi de unge, der begår alvorligere kriminalitet uden at være med i en kriminel gruppe, og dem, der indgår i en kriminel gruppe, ligner hinanden ganske meget, er det svært ikke at pege på tiltag, der er velkendte fra det almene kriminalpræventive arbejde. Samtidig forekommer det også rimeligt at antage, at noget af det, der kan forhindre unge i overhovedet at overveje at gå ind i en kriminel gruppe, er det samme, der kan hindre andre i at begå alvorligere kriminalitet.

Men det er også givet, at der er mere og andet på spil. Der er forhold ved lokalsamfund, der i særlig grad kan fremme dannelsen af kriminelle grupper: En dominans af ressourcesvag beboere, en isolation fra det omgivende samfund og en mangel på positive input og indtryk.

Det er da også karakteristika ved lokalsamfundet, der fremhæves som betydningsfulde i den internationale forskning. Der er dog et fravær både af specifikation af disse karakteristika og på svar med hensyn til, hvordan problemet skal gribes an, og hvilke tiltag der skal tages i anvendelse for at ændre herpå. Det eneste, tydeligste og nok også ganske vigtige svar er: Inddragelse af lokalsamfundet i bestræbelserne på at forebygge dannelsen af kriminelle grupper.

Svar, der angår forebyggelse af, at den type lokalsamfund, der kan fremme dannelsen af kriminelle grupper, overhovedet opstår, har vi ikke fundet.

LITTERATURLISTE

Andersen, Dines & Annemette Kjærulff (2003): *Hvad kan børn svare på? Om børn som respondenter i kvantitative spørgeskemaundersøgelser*. SFI. København.

Andersen, Lars H. & Torben Tranæs (2011): *Etniske minoriteters overrepræsentation i strafferetlige domme*. Arbejdspapir 23. Rockwool Fondens Forskningsenhed & Syddansk Universitetsforlag. København .

Balvig, Flemming (1979): "Ungdomskriminalitet i en forstadskommune. En undersøgelse af selvrapporteret kriminalitet blandt 13-årige i Gladsaxe kommune". *Rapport nummer 1: Interviewundersøgelsens oplæg og gennemførelse.* Kriminalistisk Institut. Københavns Universitet. København.

Balvig, Flemming (1982): *Ungdomskriminalitet i en forstadskommune.* Det Kriminalpræventive Råd. København.

Balvig, Flemming (2000): *Risikoungdom: Ungdomsundersøgelse 1999.* Københavns Universitet & Det Kriminalpræventive Råd. København.

Balvig, Flemming (2006): *Den Ungdom: Om den stadig mere omsiggribende lovlydighed blandt unge i Danmark.* Det Kriminalpræventive Råd. København.

Balvig, Flemming (2011): *Lovlydig Ungdom.* Det Kriminalpræventive Råd. København.

Balvig, Flemming, Lars Holmberg & Anne-Stina Sørensen (2005): *Ringsted Forsøget – Livsstil og forebyggelse i lokalsamfundet.* Jurist- og Økonomforbundets Forlag. København.

Berntsen, Karen & Karl O. Christiansen (1965): "A resocialization experiment with short-term offenders". *Scandinavian studies in criminology.* 1: 35-54.

Boxford, Stephen (2006): *Schools and the problem of crime.* Willian Publishing. Devon.

Carlsson, Yngve (2005): *Tett på gjengen. En evaluering av gjenginterventionsprojektet "Tett på" i Oslo*. Oslo: NIBR-raport 2005.14 Norsk institutt for by- og regionsforskning . Oslo

Carlsson, Yngve & Thomas Haaland (2004): *Voldelige ungdomsgrupper – intervensjon på kommunenivå. Erfaringsrapport fra Kristiansand 2001-2004*. NIBR-rapport 2004:20. Oslo: Norsk institutt for by- og regionforskning. Oslo.

Carlsson, Yngve & Scott H. Decker (2005): "Gang and Youth Violence Prevention and Intervention: Contrasting the Experience of the Scandinavian Welfare State with the United States". Scott H. Decker & Frank M. Weerman (red.): *European Street Gangs and Troublesome Youth Groups*. s. 259-286. AltaMira Press. Pennsylvania.

Clausen, Susanne, Merete Djurhuus & Britta Kyvsgaard (2009): *Udredning til brug for Kommissionen vedrørende ungdomskriminalitet*. Justitsministeriets Forskningskontor & Rigspolitiet. København.

Decker, Scott H. & Barrik Van Winkle (1996): *Life in the Gang: Family, Friends, and Violence*. Cambridge University Press. New York.

Decker, Scott H., Tim S. Bynum, & Deborah L. Weisel (1998): "Gangs as organized crime groups: A tale of two cities". *Justice Quarterly*. 15:395–423.

Decker, Scott H. & Janet Lauritsen (2002): "Leaving the gang" C. Ronald Huff (red.), *Gangs in America, 3rd Edition*. Sage Publications. Thousand Oaks.

Det Kriminalpræventive Råd (2011): *Indsatser mod rekruttering til bander: Eksempler på kommunale initiativer, og anbefalinger til helhedsorienteret forebyggelse.* Det Kriminalpræventive Råd. København.

Egelund, Tine (2010): "Hverdag og vilkår for børn anbragt på døgninstitution". Mai Heide Ottosen et al. *Børn og unge i Danmark: Velfærd og trivsel. 2010*: 202-215. SFI & Bikubefonden. København.

Esbensen, Finn-Aage (2000): Preventing Adolescent Gang Involvement. *Juvenile Justice Bulletin.* September.

Esbensen, Finn-Aage, Bradley T. Brick, Chris Melde, Karin Tusinski & Terrance J. Taylor (2008): "The role of race and ethnicity in gang membership". Van Gemert, Frank, Dana Peterson & Inger-Lise Lien (red.): *Street Gangs, Migration and Ethnicity.* Willian Publishing. Devon.

Esbensen, Finn-Aage & Dana Peterson Lynskey (2001): "Young gang members in a school survey". Malcolm W. Klein, Hans-Jürgen Kerner, Cheryl L. Maxson, & Elmar G. M. Weitekamp (red.): *The Eurogang Paradox: Street Gangs and Youth Groups in the U.S. and Europe.* Kluwer Press.

Esbensen, Finn-Aage, D. Wayne Osgood, Terrance J. Taylor, Dana Peterson, and Adrienne Freng (2001): "How great is G.R.E.A.T.? Results from a longitudinal quasi-experimental design". *Criminology and Public Policy*. 1:87–118.

Esbensen, Finn-Aage & David Huizinga (1993):"Gangs, drugs, and delinquency in a survey of urban youth". *Criminology*. 31(4):565–589.

Esbensen, Finn-Aage, Dana Peterson, Terrance J. Taylor, Adrienne Freng (2009): "Similarities and differences in risk factors for violent offending and gang membership". *The Australian and New Zealand Journal of Criminology*. vol. 42(3): 310-335.

Esbensen, Finn-Aage & Dena C. Carson (2009): "Consequences of Being Bullied: Results From a Longitudinal Assessment of Bullying Victimization in a Multisite Sample of American Students". *Youth & Society*. December 2009 41: 209-233.

Farrington, David P. & Brandon C. Welsh (2007): *Saving children from a life of crime: Early risk factors and effective interventions.* Oxford University Press. Oxford.

Farrington, David P. & Maria M. Ttofi (2011): "Protective and promotive factors in the development of offending". Thomas Bliesener, Andreas Beelman & Mark Stemmler (red.): *Antisocial Behaviour and Crime: Contributions of Theory and Evaluation Research to Prevention and Intervention*. Hogrefe. Gottingen. Under udgivelse.

Farrington, David P., Rolf Loeber & Maria M. Ttofi (2011): "Risk and Protective Factors for offending". Brandon C. Welsh & David P. Farrington (red.): *The Oxford Handbook of Crime Prevention.* Oxford University Press. Oxford.Under udgivelse.

Fisher, Herrick, Paul Montgomery, Frances Gardner (2008): *Cognitive-behavioural interventions for preventing youth gang involvement for children and young people (7-16).* Campbell Systematic Reviews 2008:7. doi: 10.4073/csr.2008.7.

Gabrielsen, Nanna (2006): *Ungdomsundersøgelse 2006: Undersøgelse af selvrapporteret kriminalitet blandt elever I 7.-9. klasse i hovedstadsområdet.* Københavns Universitet. København.

Gatti, Uberto, Richard E. Tremblay, Frank Vitaro, and Pierre McDuff. (2005): "Youth gangs, delinquency and drug use: A test of the selection, facilitation, and enhancement hypotheses". *Journal of Child Psychology and Psychiatry*. 46 (11):1178-1190.

Gordon, Rachel A., Benjamin B. Lahey, Eriko Kawai, Rolf Loeber, Magda Stouthamer-Loeber, and David P. Farrington (2004): "Antisocial behavior and youth gang membership: Selection and socialization". *Criminology*. 42:55-88.

Gottfredson, Michael R. & Travis Hirschi (1990): *A General Theory of Crime.* Stanford University Press. Stanford.

Grasmick, Harold G., Charles R. Tittle, Robert J. Bursik Jr., and Bruce J. Arneklev (1993): "Testing the Core Empirical Implications of Gottfredson and Hirschi's General Theory of Crime". *Journal of Research in Crime and Delinquency*. 30:5-29.

Greater Manchester Police (2009): *Operation Cougar – Reducing Gang Related Firearms Discharges Within the Metropolitan Division*. Manchester.

Gundersen, Knut & Frode Svartdal (2006): "Aggression Replacement Training in Norway: Outcome evaluation of 11 Norwegian student projects". *Scandinavian Journal of Educational Research.* vol. 50. s. 63-81.

Hawkins, J. David, Brian H. Smith, Karl G. Hill, Rick Kosterman, Richard F. Catalano & Robert D. Abbott (2003): "Understanding and preventing crime and violence: Findings from the Seattle Social Development Project". Terence P. Thornberry & Marvin D. Krohn (red.): *Taking stock of delinquency: An overview of findings from contemporary longitudinal studies*: 255–312. Kluwer/Plenum Publishers. New York.

Hayward, Ruth & Clark Sharp (2005): *Young people, crime and anti-social behavior. Findings from the 2003 Crime and Justice Survey.* Home Office Findings nr. 291. Home Office. London.

Herrenkohl, Todd I., Eugene Maguin, Karl G. Hill, J. David Hawkins, Robert D. Abbott & Richard F. Catalano (2000): "Developmental risk factors for youth violence". *Journal of Adolescent Health* 26(3): 176-186.

Hodgkinson, James, Sally Marshall, Geoff Berry, Mark Newman, Peter Reynolds, Elizabeth Burton, Kelly Dickson, James Anderson (2009): "Reducing gang related crime: A systematic review of 'comprehensive' interventions". Research Evidence in Education

Library. EPPI-Centre, Social Science Research Unit, Institute of Education, University of London. London.

Holmberg, Lars & Britta Kyvsgaard (2003): "Are Immigrants and their Descendants Discriminated against in the Danish Criminal Justice system?". *Journal of Scandinavian Studies in Criminology and Crime prevention* 4: 125-142.

Homeoffice (2008): *Tackling gangs – A practical guide for local authorities, CDRPS, and other local partners.* May 2008. Home Office. London.

Hornbek, Anne Mette Byg (2009): *Specialundervisning i folkeskolen skoleåret 2008/09*. UNI-C Statistik & Analyse, Netpublikation udarbejdet af UNI-C Statistik & Analyse for Undervisningsministeriet.

Jolliffe Darrick, David P. Farrington (2007): *A Rapid Evidence Assessment of the Impact of Mentoring on Re-Offending*. Home Office Online Report 11/07.

Junger-Tas, Josine and Ineke Haen Marshall (1999): "The Self-Report Methodology in Crime Research", pp 291-367 Michael Tonry (red.): *Crime and Justice: A Review of Research.* volume 25.

Justitsministeriets Forskningsenhed (2007): Evaluering af projekt om 'Trygt Natteliv' i Odense. Marts 2007. Justitsministeriet Forskningsenhed. København.

Justitsministeriet: Betænkning nr. 1508 (2009): *Indsatsen mod ungdomskriminalitet.* Kommissionen vedrørende ungdomskriminalitet. Justitsministeriet. København.

Jørgensen, Tanja T. (2010): *"Hot Spots" – en effektevaluering af Københavns Politis særlige indsats mod vold i nattelivet*. Justitsministeriets Forskningskontor. København.

Kelly, Katharine and Tullio Caputo (2005): "The Linkages Between Street Gangs and Organized Crime." *Journal of Gang Research.* Vol. 13, No.1:17-31, Fall 2005.

Klein, Malcolm W. (2001): "Resolving the Eurogang Paradox". Malcolm W. Klein, Hans-Jürgen Kerner, Cheryl L. Maxson, & Elmar G. M. Weitekamp (red.): *The Eurogang Paradox: Street Gangs and Youth Groups in the U.S. and Europe*: 7-20. Kluwer Academic Publishers. Dordrecht.

Klein, Malcolm W. & Cheryl Maxson (2006): *Street gang Patterns and Policies.* Oxford University Press. Oxford.

Klein, Malcolm W., Frank M. Weerman & Terence P. Thornberry (2006): "Street Gang Violence in Europe". *European Journal of Criminology* 3(4): 413-437.

Klein, Malcolm W. (2009): *The Street Gangs of Euroburg: A story of Research.* iUnivers. Bloomington.

Klement, Christian, Britta Kyvsgaard & Anne-Julie Boesen Pedersen (2010): *Rockere, bander og risikofaktorer.* Justitsministeriets Forskningskontor og Rigspolitiet. København.

Kyvsgaard, Britta (1990): *Er lediggang roden til alt ondt?* Kriminalistisk Institut. København.

Kyvsgaard, Britta (1992a): *Ny Ungdom? Om familie, skole, fritid, lovlydighed og kriminalitet.* Jurist- og Økonomforbundets Forlag. København .

Kyvsgaard, Britta (1992b): *Rapport om ungdomsundersøgelsens materiale og metode.* Kriminalistisk Institut. København.

Kyvsgaard, Britta (2001): "Kriminalitet, retshåndhævelse og etniske minoriteter". *Juristen.* november: 363-374. København.

Kyvsgaard, Britta (2006): "Virksomme og uvirksomme programmer og behandlingstiltag". Kyvsgaard, Britta (red.): *Hvad virker – hvad virker ikke? Kundskabsbaseret kriminalpolitik og praksis.* Jurist- og Økonomforbundets Forlag. København.

Lindström, Peter (1998): "Attitudes towards drugs among school youths. An evaluation of the Swedish DARE programme". *Nordisk Alkohol- och Narkotikatidskrift.* vol. 15, s. 7-23.

Loeber, Rolf, David P. Farrington, Magda Stouthamer-Loeber & Helene R. White (2008): *Violence and Serious Theft: Development and Prediction from Childhood to Adulthood.* Routledge. New York.

Matza, David (1964): *Delinquency and Drift*. John Wiley and Sons, Inc. New York.

Medina, Juanjo, Robert Ralphs & Judith Aldridge (2010): "Mentoring Siblings of Gang Members: A Template for Reaching Families of Gang Members?". *Children & Society.* 25: no. doi: 10.1111/j.1099-0860.2010.00307.x

Merton, Robert K. (1968): *Social Theory and Social Structure. Enlarged Edition*. Free Press. New York.

Møller-Andersen, Camilla S. & Anne-Mette Palm (2011): *Outcome – Bandeseminar 2010 – Forebyggelse, bekæmpelse og exit af bandekriminalitet*. Grundtvigs Højskole, Hillerød.

Naplava, Thomas & Dietrich Oberwittler (2002): "Methodeneffekte bei der Messung selbstberichteter Delinquenz von männlichen Jugendlichen. Ein Vergleich zwichen schriftlicher Befragung in der Schule und mündlicher Befragung im Haushalt". *Monatsschrift für Kriminologie und Strafrechtsreform. 85*, s. 401–23.

Nielsen, Beth G. & Annika Snare (1998): *Viktimologi – Om forbrydelsens ofre i teori og praksis*. Aarhus Universitetsforlag. Århus.

Peterson, Dana, Terrance J. Taylor & Finn-Aage Esbensen (2004): "Gang membership and violent victimization". *Justice Quarterly* 21(4), s. 793-815.

Petrosino, Anthony, Carolyn Turpin-Petrosino & John Buehler (2003): "*Scared Straight* and other juvenile awareness programs for preventing juvenile delinquency (Updated C2 Review)". *The Campbell Collaboration Reviews of Intervention and Policy Evaluation*, Philadelphia, Pennsylvania: Campbell Collaboration.

Porporino, Frank J., Elizabeth A. Fabiano & David Robinson (1991): "Kognitiv oplæring i canadiske fængsler". *Nordisk Tidsskrift for Kriminalvidenskab.* vol. 78, s. 237-251.

Rhodes Jean E. & David DuBois (2006): "Understanding and facilitating the youth mentoring movement". *Social Policy Report.* 20, s.3–19.

Rutter, Michael (1985): "Resilience in the Face of Adversity: Prospective Factors and Resistance to Psychiatric Disorde". *British Journal of Psychiatry*. 147, s. 598-611.

Rådgivende Sociologer (2003): *Mobning og udvikling af kriminelle – et kendetegn ved skolen?* Et udviklingsprojekt for undervisningsministeriet. Rådgivende Sociologer & DCUM.

Sameroff, Arnold J. W., Todd Bartko, Clare Baldwin & Ronald Seifer (1998): "Family and Social Influences on the Development of Child Competence". Michael Lewis & Candice Feiring (red.): *Families, Risk, and Competence*. Lawrence Erlbaum. Mahwah.

Salmi, Venla & Janne Kivivuori (2006): The Association between Social Capital and Juvenile Crime. *European Journal of Criminology*. vol. 3, s. 123-148.

Shader, Michael (2003): *Risk Factors for Delinquency: An Overview*. US Department of Justice.

Shannon, David (2006): "Chronic Offenders or Socially Disadvantaged Youth? Institutionalized Males as Missing Cases in School-based Delinquency Research". *Journal of Scandinavian Studies in Criminology and Crime Prevention*. vol. 7, s. 78-100.

Soei, Aydin (2011): *Vrede unge mænd: Optøjer og kampen om anerkendelse i et nyt Danmark*. Tiderne Skifter. København.

Stevens, Hanne (2006): *Kriminalitet og uddannelsesforløb*. Justitsministeriet. København.

Sundhedsstyrelsen (2008): *Unges livsstil og dagligdag 2008: MULD-rapport nr. 7*. Sundhedsstyrelsen og Kræftens Bekæmpelse. København.

Sundhedsstyrelsen (2010a): *Narkotikasituationen i Danmark 2010: Årsrapport til det det europæiske overvågningscenter for narkotika og narkotikamisbrug*. Sundhedsstyrelsen. København.

Sundhedsstyrelsen (2010b): *Undersøgelse af 11-15-åriges livsstil og sundhedsvaner 1997-2008*. Sundhedsstyrelsen. København.

Tolan, Patrick, David Henry, Michael Schoeny & Arin Bass (2007): *Mentoring Interventions to Affect Juvenile Delinquency and associated Problem*s. Campbell Collaboration.

Vigil, James Diego (2002): *A Rainbow of Gangs: Street Cultures in the Mega-City*.: Univ. Texas Press. Austin.

Weerman, Frank M., & Esbensen, Finn-Aage (2005):"A Cross-National Comparison of Youth Gangs: The United States and the Netherlands". Decker, Scott H. & Frank M. Weerman (red.): *European Street Gangs and Troublesome Youth Groups*. AltaMira Press. Lanham.

Weerman, Frank M., Cheryl L. Maxson, Finn-Aage Esbensen, Judith Aldridge, Juanjo Medina & Frank van Gemert (2009): *Eurogang Program Manual: Background, development, and the use of the Eurogang instruments in multi-site, multi-method comparative research*. http://www.umsl.edu/~ccj/eurogang/euroganghome.htm.

Wellendorf, Rie & Metin Cakmak (2007): *Gadedrenge*. Center for Ungdomsforskning. København.

Werner, Emmy E. & Ruth S. Smith (1982): *Vulnerable but Invincible: A Longitudinal Study of Resilient Children and Youth.* McGraw-Hill, New York.

White, Jennifer L., Terrie E. Moffitt & Phil A. Silva (1989): "A Prospective replication of the protective effects of IQ in subjects at high risk of delinquency". *Journal of Consulting and Clinical Psychology.* 37, s. 719-724.

Wikström, Per-Olof H. (2004): "Crime as alternative: Towards a cross-level situational action theory of crime causation". Joan McCord (red.): *Beyond Empiricism: Institutions and Intentions in the Study of Crime.* Advances in Criminological Theory vol. 13. Transaction. New Brunswick. s. 1–37.

Wikström, Per-Olof H. (2006): "Individuals, settings and acts of crime: situational mechanisms and the explanation of crime". Per-Olof H. Wikström & Robert J. Sampson (red.): *The Explanation of Crime: Context, Mechanisms and Development.* Cambridge University Press, s. 61-107. Cambridge.

Wikström, Per-Olof H. & David A. Butterworth (2006): *Adolescent Crime: Individual differences and lifestyles.* Willian Publishing. Devon.

Wikström, Per-Olof H. & Robert Svensson (2010): "When does self-control matter? The interaction between morality and self-control in crime causation". *European Journal of Criminology* 7(5), s. 395-410.

Wikström, Per-Olof H. & Kyle Treiber (2007): "The Role of Self-control in Crime Causation". *European Journal of Criminology* 4(2), s. 237- 264.

Wortley, Scot & Julian Tanner (2008): "Respect, friendship, and racial justice: justifying gang membership in a Canadian city". Frank van Gemert, Dana Peterson & Inger-Lise Lien (red.): *Street Gangs, Migration and Ethnicity.* s.192-208. Willian Publishing. Devon.

BILAG 1: SPØRGESKEMA

Undersøgelse om ungdomsliv og ungdomsgrupper
Justitsministeriet 2010

Du sidder nu med et spørgeskema i hånden, som skal bruges til en undersøgelse af unges fritidsliv og forhold til skole, familie, venner samt mulige erfaringer med kriminalitet. Ca. 2.400 elever i 7.-10. klasse på skoler i Storkøbenhavn deltager i undersøgelsen ved at udfylde et spørgeskema.

Din besvarelse er anonym. Det vil sige, at vi ikke ved, hvem du er. Det er derfor vigtigt, at du *ikke* skriver navn på spørgeskemaet.

Der er god tid til at udfylde spørgeskemaet. Giv dig derfor god tid til at gennemlæse hvert enkelt spørgsmål, *før* du svarer. Husk, at det ikke drejer sig om at blive først færdig!

De fleste spørgsmål besvares ved at sætte et X i en af de firkantede bokse: ☐

Hvis du ikke kan finde et svar, der passer på dig, kan du i stedet skrive dit svar ud for spørgsmålet.

Nogle spørgsmål er lavet sådan, at du skal skrive dit svar på en linje, der er tegnet.

Er du i tvivl om noget, spørg din lærer eller den person fra Justitsministeriet, som i dag er på din skole.

Vi er glade for, at du vil hjælpe os.

Med venlig hilsen
Maria Libak Pedersen og Jonas Markus Lindstad
Justitsministeriets Forskningskontor

Spørgeskema

til elever på københavnske skoler

De første spørgsmål handler om dig og din baggrund. Nogle steder skal du sætte kryds i en firkant ud for det svar, der passer bedst på dig. Andre steder skal du skrive dit svar på en linje.

1. Er du dreng eller pige? *Kun ét svar*

Pige ☐

Dreng ☐

2. Hvor gammel er du? *Kun ét svar*

12 år ☐

13 år ☐

14 år ☐

15 år ☐

16 år ☐

17 år ☐

Andet (skriv): _____

3. Hvilken klasse går du i? *Kun ét svar*

7. klasse ☐

8. klasse ☐

9. klasse ☐

10. klasse ☐

Andet (skriv): _____

4. Er du født i Danmark? *Kun ét svar*

Ja ☐

Nej, Jeg er født i (skriv): _____

5. Hvor er dine forældre født? *Kun ét svar*

Både min far og min mor er født i Danmark ☐

Min far er født i (skriv): _____

Min mor er født i (skriv): _____

6. Snakker I dansk derhjemme? *Kun ét svar*

Ja, kun dansk ☐

Ja, både dansk og et andet sprog ☐

Nej, kun et andet sprog ☐

7. Hvem bor du hos? *Kun ét svar*

Begge mine forældre ☐

Skiftevis hos min mor og far ☐

Min mor ☐

Min mor og hendes kæreste/mand ☐

Min far ☐

Min far og hans kæreste/kone ☐

Plejeforældre ☐

Andet (skriv): _____

8. Bor du på en institution (børnehjem, behandlingshjem, ungdomspension eller lignende)? *Kun ét svar*

Ja, det gør jeg nu ☐

Nej, men jeg har boet på en institution ☐

Nej, men der har været tale om, at jeg skulle det ☐

Nej, og der har heller aldrig været tale om det ☐

9. Hvad laver din far/stedfar for tiden (ham du bor hos)? *Kun ét svar*

Har arbejde..... ☐

Er under uddannelse ..... ☐

Er hjemmegående ..... ☐

Er syg / handicappet / ude af stand til at arbejde ..... ☐

Er pensionist / på efterløn ..... ☐

Er arbejdsløs og har været det under 1 år ..... ☐

Er arbejdsløs og har været det mere end 1 år ..... ☐

Andet (skriv): _____

10. Hvad laver din mor/stedmor for tiden (hende du bor hos)? *Kun ét svar*

Har arbejde ..... ☐

Er under uddannelse ..... ☐

Er hjemmegående..... ☐

Er syg / handicappet / ude af stand til at arbejde..... ☐

Er pensionist / på efterløn..... ☐

Er arbejdsløs og har været det under 1 år..... ☐

Er arbejdsløs og har været det mere end 1 år..... ☐

Andet (skriv): _____

11. Hvilken indtægtsgruppe tror du, dine forældre tilhører (dem du bor hos)? *Kun ét svar*

Den tredjedel, som tjener *mest*..... ☐

Den tredjedel, som tjener *mindst* ..... ☐

Den tredjedel, som ligger *midt imellem* ..... ☐

12. **Har du indtryk af, at dine forældre har økonomiske problemer (dem du bor hos)?** *Kun ét svar*

- Nej, de klarer det meget godt økonomisk ☐
- De har sommetider problemer med at få pengene til at slå til ☐
- Ja, de har næsten altid problemer med at få pengene til at slå til ☐

13. **Har du lønnet arbejde efter skoletid?** *Kun ét svar*

- Nej ☐
- Ja, op til 2 timer om ugen ☐
- Ja, 2 og op til 5 timer om ugen ☐
- Ja, 5 og op til 10 timer om ugen ☐
- Ja, 10 og op til 15 timer om ugen ☐
- Ja, 15 timer eller mere om ugen ☐

14. **Hvor mange penge har du til dig selv om måneden (Lommepenge + løn)?** *Kun ét svar*

- Under 100 kr. ☐
- 100-299 kr. ☐
- 300-499 kr. ☐
- 500-749 kr. ☐
- 750-999 kr. ☐
- 1.000-1.499 kr. ☐
- 1.500-1.999 kr. ☐
- 2.000 kr. eller mere ☐

15. **Hvor ofte er det sket, at dine forældre ikke har haft råd til, at du kunne tage på lejrskole, skoleudflugter eller andet med din skole?** *Kun ét svar*

- Mange gange ☐
- Nogle få gange ☐
- En enkelt gang ☐
- Aldrig ☐

De næste spørgsmål handler om det kvarter, du bor i.

16. Hvilket kvarter bor du i? *Kun ét svar*

Kvarter 1 ☐

Kvarter 2 ☐

Kvarter 3 ☐

Et andet sted på X ☐

Et andet sted i X ☐

17. Hvor mange af dine venner bor i det samme kvarter som dig? *Kun ét svar*

Alle sammen ☐

Nogen af dem ☐

Få af dem ☐

Ingen af dem ☐

18. Hvor enig eller uenig er du i det næste?

		Helt enig	Enig	Hverken enig eller uenig	Uenig	Helt uenig
a.	**Jeg kan godt lide mit kvarter** (*Kun ét svar*)	☐	☐	☐	☐	☐
b.	**I mit kvarter er unge venlige over for hinanden** (*Kun ét svar*)	☐	☐	☐	☐	☐
c.	**I mit kvarter kan unge stole på hinanden** (*Kun ét svar*)	☐	☐	☐	☐	☐
d.	**I mit kvarter hjælper unge hinanden, hvis det er nødvendigt** (*Kun ét svar*)	☐	☐	☐	☐	☐
e.	**I mit kvarter er unge enige om, hvad der er rigtigt og forkert** (*Kun ét svar*)	☐	☐	☐	☐	☐

19. Hvor ofte har du set noget af det næste?

		Aldrig/ næsten aldrig	Mindst en gang om måneden	Mindst en gang om ugen	Hver dag/ næsten hver dag
a.	**Hvor ofte har du set, at unge er fulde i dit kvarter?** (*Kun ét svar)*	☐	☐	☐	☐
b.	**Hvor ofte har du set, at unge ryger hash i dit kvarter?** (*Kun ét svar)*	☐	☐	☐	☐
c.	**Hvor ofte har du set, at unge tager stoffer i dit kvarter (for eksempel ecstasy, amfetamin, kokain)?** (*Kun ét svar)*	☐	☐	☐	☐
d.	**Hvor ofte har du set, at unge mobber eller er voldelig over for andre i dit kvarter?** *(Kun ét svar)*.....	☐	☐	☐	☐
e.	**Hvor ofte har du set, at unge laver hærværk i dit kvarter (for eksempel graffiti, smadrer ruder, gadelygter, biler eller cykler)?** *(Kun ét svar)*.....	☐	☐	☐	☐

20.		For det meste	Sommetider	Sjældent	Aldrig
a.	**Hvis unge ikke opfører sig ordentligt i dit kvarter, vil de voksne så skælde ud eller sige det til forældrene?** (*Kun ét svar)*	☐	☐	☐	☐
b.	**Hvis unge slås i dit kvarter, vil de voksne så bryde ind og forsøge at stoppe det?** (*Kun ét svar)*.....	☐	☐	☐	☐

21. Hvor tryg er du ved at gå alene i dit kvarter, når det er mørkt? *Kun ét svar*

Meget tryg	☐
Lidt tryg	☐
Lidt utryg	☐
Meget utryg	☐

De næste spørgsmål handler om din skole.

22.		Rigtig godt	Godt	Mindre godt	Dårligt
a.	**Hvad synes du om at gå i skole?** (*Kun ét svar)*.....	☐	☐	☐	☐
b.	**Hvordan klarer du dig i skolen?** (*Kun ét svar)*	☐	☐	☐	☐
c.	**Hvordan er dit forhold til dine klassekammerater?** (*Kun ét svar)*.....	☐	☐	☐	☐
d.	**Hvordan er dit forhold til dine lærere?** *(Kun ét svar)*	☐	☐	☐	☐

23. Hvor lang tid bruger du på lektier om dagen? *Kun ét svar*

2 eller flere timer om dagen ☐

1-2 timer om dagen ☐

Mindre end 1 time om dagen ☐

Jeg laver aldrig lektier ☐

24. Har skolen kontaktet dine forældre (eller dem du bor hos), fordi der var problemer i skolen? *Kun ét svar*

Nej ☐

Ja ☐

Hvis Ja, hvilke problemer var der (skriv): _____

25. Har du gået på andre skoler? *Kun ét svar*

Nej ☐

Ja ☐

Hvor mange andre skoler har du gået på? Skriv antal: _____

I hvilken klasse kom du til denne her skole? I _____ klasse

26. Pjækker du fra skole? *Kun ét svar*

Aldrig ☐

Sjældent ☐

2-3 gange om måneden ☐

1 gang om ugen ☐

2-3 gange om ugen ☐

Så godt som hver dag ☐

27. Er de fleste af dine venner: *Kun ét svar*

- Fra din klasse ☐
- Fra din skole men ikke fra din klasse ☐
- Fra en anden skole ☐
- Nogen der ikke går i skole ☐
- Jeg er mest alene ☐

28. Er de fleste af dine venner: *Kun ét svar*

- Ældre end dig selv ☐
- På samme alder som dig selv ☐
- Yngre end dig selv ☐
- Jeg er mest sammen med voksne ☐
- Jeg er mest alene ☐

		På ingen måde	Sandsynligvis ikke	Måske	Ret sikkert	Helt sikkert
29.	Hvis dine venner var skyld i, at du fik problemer **hjemme**, ville du så stadigvæk være sammen med dem? (*Kun ét svar)*.....	☐	☐	☐	☐	☐
30.	Hvis dine venner var skyld i, at du fik problemer i **skolen**, ville du så stadigvæk være sammen med dem? (*Kun ét svar)*.....	☐	☐	☐	☐	☐
31.	Hvis dine venner var skyld i, at du fik problemer med **politiet**, ville du så stadigvæk være sammen med dem? (*Kun ét svar)*.....	☐	☐	☐	☐	☐

32. Er du nogensinde blevet mobbet eller drillet af dine klassekammerater, så du havde lyst til at blive hjemme fra skole? *Kun ét svar*

- Nej, aldrig ☐
- Ja, et par gange ☐
- Ja, tit ☐

33. Ved du, hvad du gerne vil lave, når du er færdig med skolen? *Kun ét svar*

Nej ☐

Ja ☐

Hvis ja, hvad vil du gerne lave (skriv)?_____

De næste spørgsmål handler om din hverdag og fritid.

34. Hvor meget er du sammen med dine venner? *Kun ét svar*

I næsten hele fritiden ☐

Det meste af fritiden ☐

I omkring halvdelen af fritiden ☐

Kun i en mindre del af fritiden ☐

Næsten ikke ☐

		Altid	For det meste	Sjældent	Aldrig
35.	Ved dine forældre, hvor du er, når du ikke er hjemme? (*Kun ét svar)*	☐	☐	☐	☐
36.	Ved dine forældre, hvad du laver, når du ikke er hjemme? (*Kun ét svar)*	☐	☐	☐	☐
37.	Ved dine forældre, hvem du er sammen med, når du ikke er hjemme? (*Kun ét svar)*	☐	☐	☐	☐

38. Hvordan har du det med din mor (eller hende du bor hos)? *Kun ét svar*

Rigtig godt ☐

Godt ☐

Mindre godt ☐

Dårligt ☐

39. **Hvordan har du det med din far (eller ham du bor hos)?** *Kun ét svar*

- Rigtig godt ☐
- Godt ☐
- Mindre godt ☐
- Dårligt ☐

40. **Hvor tit spiser du aftensmad med dine forældre (eller dem du bor hos)?** *Kun ét svar*

- Hver aften ☐
- De fleste aftener ☐
- Sjældnere ☐
- Aldrig ☐

41. **Hvor tit laver du noget sjovt med dine forældre (eller dem du bor hos)?** For eksempel går i biografen, tager på tur eller noget andet du synes er sjovt. *Kun ét svar*

- Mindst en gang om ugen ☐
- Mindst en gang om måneden ☐
- Mindre end en gang om måneden ☐
- Aldrig ☐

42. **Snakker du med dine forældre (eller dem du bor hos), hvis du har problemer eller er ked af det?** *Kun ét svar*

- Altid eller næsten altid ☐
- Nogle gange ☐
- Aldrig eller næsten aldrig ☐

43.	**Hvor tit gør du noget af det næste?**	Aldrig	Sjældent	2-3 gange om måneden	1 gang om ugen	2-3 gange om ugen	Så godt som hver dag
a.	Hvor tit går du i ungdomsklub? (*Kun ét svar)*	☐	☐	☐	☐	☐	☐
b.	Hvor tit er du ude sent om aftenen eller om natten? *(Kun ét svar)*	☐	☐	☐	☐	☐	☐
c.	Hvor tit går du til privatfest? *(Kun ét svar)*	☐	☐	☐	☐	☐	☐
d.	Hvor tit går du i byen, for eksempel på værtshus, diskotek eller lignende? (*Kun ét svar)*	☐	☐	☐	☐	☐	☐
e.	Hvor tit mødes du med dine venner hjemme hos dig selv eller hos dem? (*Kun ét svar)*.....	☐	☐	☐	☐	☐	☐
f.	Hvor tit er du sammen med dine venner på gaden, ved grillbarer, i butikscentre, kiosker eller lignende, uden at I laver noget bestemt? *(Kun ét svar)*.....	☐	☐	☐	☐	☐	☐

44.	**Har du inden for de sidste 12 måneder:**	Aldrig	Sjældent	2-3 gange om måneden	1 gang om ugen	2-3 gange om ugen	Så godt som hver dag
a.	Drukket alkohol (øl, vin eller spiritus) (*Kun ét svar)*.....	☐	☐	☐	☐	☐	☐
b.	Røget hash (*Kun ét svar)*	☐	☐	☐	☐	☐	☐
c.	Taget andre ulovlige stoffer (ecstasy, amfetamin, kokain eller lignende) (*Kun ét svar)*.....	☐	☐	☐	☐	☐	☐

45.	**Hvor enig eller uenig er du i det næste?**	Helt enig	Lidt enig	Lidt uenig	Helt uenig
a.	Det er bedst for andre at holde sig væk, når jeg bliver rigtig gal. (*Kun ét svar)*	☐	☐	☐	☐
b.	Jeg gør normalt det, der falder mig ind, uden først at tænke over det. (*Kun ét svar)*	☐	☐	☐	☐
c.	Jeg får altid dårlig samvittighed, når jeg ikke opfører mig ordentligt. (*Kun ét svar).....*	☐	☐	☐	☐
d.	Nogle gange synes jeg, det er spændende at gøre noget, der kan give mig problemer. *(Kun ét svar)*	☐	☐	☐	☐
e.	Jeg bruger ikke megen tid og kræfter på at planlægge min fremtid. *(Kun ét svar)*	☐	☐	☐	☐
f.	Nogen gange løber jeg en risiko, fordi det er sjovt. (*Kun ét svar)*	☐	☐	☐	☐
		Helt enig	Lidt enig	Lidt uenig	Helt uenig
g.	Hvis noget af det, jeg gør, irriterer andre, er det deres problem – ikke mit. (*Kun ét svar)*	☐	☐	☐	☐
h.	Jeg prøver normalt at undgå ting, som er besværlige. (*Kun ét svar)*	☐	☐	☐	☐
i.	Jeg tænker aldrig over, hvad der skal ske med mig i fremtiden. *(Kun ét svar)*.....	☐	☐	☐	☐
j.	Jeg prøver altid at undgå at gøre andre vrede eller kede af det. *(Kun ét svar)*	☐	☐	☐	☐
k.	Jeg kommer let til at kede mig. (*Kun ét svar)*	☐	☐	☐	☐
l.	Jeg får det tit dårligt, når jeg gør noget forkert. (*Kun ét svar)*	☐	☐	☐	☐
m.	Jeg bliver ret let hidsig. (*Kun ét svar)*.....	☐	☐	☐	☐

De næste spørgsmål handler om regler og love.

46. **Har du alene eller sammen med andre uden tilladelse taget eller forsøgt at tage en cykel (cykeltyveri)?** *Kun ét svar*

Nej, det har jeg aldrig nogensinde gjort ☐

Ja, det har jeg gjort ☐

Hvis Ja, hvor mange gange har du gjort det? (skriv antal gange ud for både A og B)

A. Antal gange i mit liv:_____

B. Antal gange i de sidste 12 måneder: _____

47. **Har du alene eller sammen med andre uden tilladelse taget eller forsøgt at tage en knallert (knallerttyveri)?** *Kun ét svar*

Nej, det har jeg aldrig nogensinde gjort ☐

Ja, det har jeg gjort ☐

Hvis Ja, hvor mange gange har du gjort det? (skriv antal gange ud for både A og B)

A. Antal gange i mit liv:_____

B. Antal gange i de sidste 12 måneder: _____

48. **Har du alene eller sammen med andre uden tilladelse taget eller forsøgt at tage en motorcykel?** *Kun ét svar*

Nej, det har jeg aldrig nogensinde gjort ☐

Ja, det har jeg gjort ☐

Hvis Ja, hvor mange gange har du gjort det? (skriv antal gange ud for både A og B)

A. Antal gange i mit liv:_____

B. Antal gange i de sidste 12 måneder: _____

49. **Har du alene eller sammen med andre uden tilladelse taget eller forsøgt at tage en bil (biltyveri)?** *Kun ét svar*

Nej, det har jeg aldrig nogensinde gjort ☐

Ja, det har jeg gjort ☐

Hvis Ja, hvor mange gange har du gjort det? (skriv antal gange ud for både A og B)

A. Antal gange i mit liv:_____

B. Antal gange i de sidste 12 måneder: _____

50. **Har du alene eller sammen med andre taget eller forsøgt at tage varer inde i butikker uden at betale?** *Kun ét svar*

Nej, det har jeg aldrig nogensinde gjort..... ☐

Ja, det har jeg gjort..... ☐

Hvis Ja, hvor mange gange har du gjort det? (skriv antal gange ud for både A og B)

A. Antal gange i mit liv:_____

B. Antal gange i de sidste 12 måneder: _____

51. **Har du alene eller sammen med andre brudt ind i eller forsøgt at bryde ind i en forretning, en virksomhed, et værksted, et lager, en skurvogn eller lignende for at tage noget?** *Kun ét svar*

Nej, det har jeg aldrig nogensinde gjort..... ☐

Ja, det har jeg gjort..... ☐

Hvis Ja, hvor mange gange har du gjort det? (skriv antal gange ud for både A og B)

A. Antal gange i mit liv:_____

B. Antal gange i de sidste 12 måneder: _____

52. **Har du alene eller sammen med andre brudt ind i eller forsøgt at bryde ind i en garage, kælder, pulterkammer, sommerhus eller kolonihavehus for at tage noget?** *Kun ét svar*

Nej, det har jeg aldrig nogensinde gjort..... ☐

Ja, det har jeg gjort..... ☐

Hvis Ja, hvor mange gange har du gjort det? (skriv antal gange ud for både A og B)

A. Antal gange i mit liv:_____

B. Antal gange i de sidste 12 måneder: _____

53. **Har du alene eller sammen med andre brudt ind i eller forsøgt at bryde ind i en lejlighed, et værelse eller et hus for at tage noget?** *Kun ét svar*

Nej, det har jeg aldrig nogensinde gjort ☐

Ja, det har jeg gjort ☐

Hvis Ja, hvor mange gange har du gjort det? (skriv antal gange ud for både A og B)

A. Antal gange i mit liv:_____

B. Antal gange i de sidste 12 måneder: _____

54. **Har du alene eller sammen med andre rykket eller forsøgt at rykke en taske til dig fra en anden ung for at stjæle den?** *Kun ét svar*

Nej, det har jeg aldrig nogensinde gjort ☐

Ja, det har jeg gjort ☐

Hvis Ja, hvor mange gange har du gjort det? (skriv antal gange ud for både A og B)

A. Antal gange i mit liv:_____

B. Antal gange i de sidste 12 måneder: _____

55. **Har du alene eller sammen med andre rykket eller forsøgt at rykke en taske til dig fra en voksen for at stjæle den?** *Kun ét svar*

Nej, det har jeg aldrig nogensinde gjort ☐

Ja, det har jeg gjort ☐

Hvis Ja, hvor mange gange har du gjort det? (skriv antal gange ud for både A og B)

A. Antal gange i mit liv:_____

B. Antal gange i de sidste 12 måneder: _____

56. **Har du alene eller sammen med andre truet nogen eller ved tvang taget eller forsøgt at tage noget, der ikke tilhørte dig?** *Kun ét svar*

Nej, det har jeg aldrig nogensinde gjort ☐

Ja, det har jeg gjort ☐

Hvis Ja, hvor mange gange har du gjort det? (skriv antal gange ud for både A og B)

A. Antal gange i mit liv:_____

B. Antal gange i de sidste 12 måneder: _____

57. **Har du haft en dolk eller en kniv (med mere end 7 cm lang klinge) med på steder, hvor det ikke er tilladt at medbringe sådanne knive?** *Kun ét svar*

Nej, jeg har ikke nogen dolk eller kniv, der er så stor..... ☐

Nej, det har jeg aldrig nogensinde gjort..... ☐

Ja, det har jeg gjort..... ☐

Hvis Ja, hvor mange gange har du gjort det? (skriv antal gange ud for både A og B)

A. Antal gange i mit liv:_____

B. Antal gange i de sidste 12 måneder: _____

58. **Ejer du andre typer af våben, som du ved eller tror, er forbudte?** *Kun ét svar*

Nej ..... ☐

Ja, skriv hvilken type..... _____

59. **Har du alene eller sammen med andre med vilje ødelagt gadelygter, vejskilte, vinduer eller bakspejle og lignende på biler eller andre køretøjer, eller skåret i sæder på busser eller tog, lavet større ødelæggelser på skoler og andre steder?** *Kun ét svar*

Nej, det har jeg aldrig nogensinde gjort..... ☐

Ja, det har jeg gjort..... ☐

Hvis Ja, hvor mange gange har du gjort det? (skriv antal gange ud for både A og B)

A. Antal gange i mit liv:_____

B. Antal gange i de sidste 12 måneder: _____

60. **Har du alene eller sammen med andre lavet graffiti?** *Kun ét svar*

Nej, det har jeg aldrig nogensinde gjort..... ☐

Ja, det har jeg gjort..... ☐

Hvis Ja, hvor mange gange har du gjort det? (skriv antal gange ud for både A og B)

A. Antal gange i mit liv:_____

B. Antal gange i de sidste 12 måneder: _____

61. **Har du alene eller sammen med andre været med i grupperelagsmål for eksempel på skolen, et fodboldstadion, på gaden eller et andet offentligt sted?** *Kun ét svar*

Nej, det har jeg aldrig nogensinde været med i ..... ☐

Ja, det har jeg været med i ..... ☐

Hvis Ja, hvor mange gange har du været med i det (skriv antal gange ud for både A og B)

A. Antal gange i mit liv:_____

B. Antal gange i de sidste 12 måneder: _____

62. **Har du alene eller sammen med andre banket eller med vilje skadet nogen så slemt, at vedkommende måtte til lægen bagefter?** *Kun ét svar*

Nej, det har jeg aldrig nogensinde gjort..... ☐

Ja, det har jeg gjort..... ☐

Hvis Ja, hvor mange gange har du gjort det (skriv antal gange ud for både A og B)

A. Antal gange i mit liv:_____

B. Antal gange i de sidste 12 måneder: _____

63. **Har du alene eller sammen med andre solgt nogen former for narkotika eller fungeret som mellemmand?** *Kun ét svar*

Nej, det har jeg aldrig nogensinde gjort..... ☐

Ja, det har jeg gjort..... ☐

Hvis Ja, hvor mange gange har du gjort det (skriv antal gange ud for både A og B)

A. Antal gange i mit liv:_____

B. Antal gange i de sidste 12 måneder: _____

64. **Har du sammen med andre deltaget i gadeuroligheder, hvor for eksempel biler og containere er blevet brændt af og butiksruder er blevet smadret?** *Kun ét svar*

Nej, det har jeg aldrig nogensinde gjort ☐

Ja, det har jeg gjort ☐

Hvis Ja, hvor mange gange har du været med i det (skriv antal gange ud for både A og B)

A. Antal gange i mit liv:_____

B. Antal gange i de sidste 12 måneder: _____

65. **Har du <u>nogensinde</u> været i konflikt med politiet på grund af en færdselslovsovertrædelse (f.eks. kørt over for rødt lys, to på en cykel, udboret knallert eller lignende)?** *Kun ét svar*

Nej, aldrig ☐

Ja ☐

Hvor mange gange? _____

66. **Har du <u>nogensinde</u> været i konflikt med politiet på grund af en straffelovsovertrædelse (f.eks. butikstyveri, hærværk, indbrud, vold eller lignende)?** *Kun ét svar*

Nej, aldrig ☐

Ja ☐

Hvor mange gange? _____

67. **Har du <u>nogensinde</u> røget cigaretter eller andet tobak?** *Kun ét svar*

Nej ☐

Ja. Hvor ofte ryger du? ☐

Hver dag ☐

Til fester ☐

Har kun gjort det enkelte gange. ☐

68. De næste spørgsmål handler om, hvordan du vil have det i forskellige situationer.

		Nej, slet ikke	Ja, en smule	Ja, rigtig meget
a.	Ville du blive flov, hvis du blev taget for butikstyveri og **din bedste ven** opdagede det? (*Kun ét svar)*.....	☐	☐	☐
b.	Ville du blive flov, hvis du blev taget for butikstyveri og **dine lærere** opdagede det?(*Kun ét svar)*	☐	☐	☐
c.	Ville du blive flov, hvis du blev taget for butikstyveri og **dine forældre** opdagede det? (*Kun ét svar)*.....	☐	☐	☐
d.	Ville du blive flov, hvis du blev taget for at bryde ind i en bil og **din bedste ven** opdagede det? *(Kun ét svar)*.....	☐	☐	☐
e.	Ville du blive flov, hvis du blev taget for at bryde ind i en bil og **dine lærere** opdagede det? *(Kun ét svar)*	☐	☐	☐
f.	Ville du blive flov, hvis du blev taget for at bryde ind i en bil og **dine forældre** opdagede det? (*Kun ét svar)*	☐	☐	☐

69.	**Er du inden for de sidste 12 måneder:**	Overhovedet ikke	1 gang	2 gange	3 eller flere gange
a.	Blevet truet med tæv uden at det blev til noget (*Kun ét svar)*.....	☐	☐	☐	☐
b.	Blevet slået eller fået tæv af nogen *(Kun ét svar)*.....	☐	☐	☐	☐
c.	Blevet udsat for at andre unge har truet eller tvunget dig til at aflevere penge eller ting (*Kun ét svar)*.....	☐	☐	☐	☐

De næste spørgsmål handler om dine venner

70.		Dem alle sammen	De fleste af dem	Omkring halvdelen	Mindre end halvdelen	Ingen af dem
a.	**Hvor mange af dine venner har røget hash?** (*Kun ét svar)*.....	☐	☐	☐	☐	☐
b.	**Hvor mange af dine venner har taget andre ulovlige stoffer (ecstasy, amfetamin, kokain eller lignende)?** (*Kun ét svar)*.....	☐	☐	☐	☐	☐
c.	**Hvor mange af dine venner har stjålet fra en forretning eller i et butikscenter?** (*Kun ét svar)*.....	☐	☐	☐	☐	☐
d.	**Hvor mange af dine venner har brudt ind i en bygning, et hus, en lejlighed eller lignende for at stjæle?** *(Kun ét svar)*.....	☐	☐	☐	☐	☐
e.	**Hvor mange af dine venner har truet eller med tvang taget eller forsøgt at tage noget fra andre?** *(Kun ét svar)*	☐	☐	☐	☐	☐
f.	**Hvor mange af dine venner har tæsket eller angrebet nogen med en bat, kniv eller et andet redskab?** (*Kun ét svar)*.....	☐	☐	☐	☐	☐

71.	**Hvor tit gør du noget af det næste?**	Aldrig	Sjældent	2-3 gange om måneden	1 gang om ugen	2-3 gange om ugen	Så godt som hver dag
a.	Hvor tit dyrker du sport i en idrætsforening/idrætsklub? (*Kun ét svar)*	☐	☐	☐	☐	☐	☐
b.	Hvor tit går du til spejder? (*Kun ét svar)*	☐	☐	☐	☐	☐	☐
c.	Hvor tit går du til musikundervisning? (*Kun ét svar)*	☐	☐	☐	☐	☐	☐

De næste spørgsmål handler om den gruppe af venner du er mest sammen med.

72. *Udover de venner, man kan have fra sportsklub, spejder, musik eller lignende, har nogle unge en gruppe venner, som de bruger tid sammen med, gør ting sammen med eller bare hænger ud med.*

Har du sådan en gruppe venner?

Kun ét svar

Ja..... ☐ Gå til spørgsmål **73**.

Nej ..... ☐ Gå til spørgsmål **97**.

Hvis du har mere end en gruppe venner, skal du besvare de næste spørgsmål ud fra den gruppe, der er vigtigst for dig.

73. Hvor mange er der i gruppen, når du tæller dig selv med? *Kun ét svar*

2 personer ..... ☐

3-5 personer ..... ☐

6-10 personer ..... ☐

11-20 personer ..... ☐

21-50 personer ..... ☐

Flere end 50 personer ..... ☐

74. Hvor mange af dine nære venner er med i gruppen? *Kun ét svar*

Dem alle sammen..... ☐

De fleste af dem ..... ☐

Omkring halvdelen..... ☐

Mindre end halvdelen ..... ☐

Ingen af dem ..... ☐

75. **Hvordan er fordelingen af drenge og piger i gruppen?** *Kun ét svar*

Der er kun drenge ..... ☐

Der er flest drenge ..... ☐

Der er lige mange drenge og piger ..... ☐

Der er flest piger ..... ☐

Der er kun piger..... ☐

76. **Hvor gammel er den yngste person i gruppen?** _____ år gammel

77. **Hvor gammel er den ældste person i gruppen?** _____ år gammel

78. **Hvor gamle er de fleste i gruppen?** *Kun ét svar*

De er under 12 år ..... ☐

De er mellem 12 og 15 år ..... ☐

De er mellem 16 og 18 år ..... ☐

De er mellem 19 og 25 år ..... ☐

De er over 25 år ..... ☐

79. **Hvor mange i gruppen har dansk baggrund (det vil sige hvor begge forældre stammer fra Danmark)?** *Kun ét svar*

Dem alle sammen..... ☐

De fleste af dem ..... ☐

Omkring halvdelen..... ☐

Mindre end halvdelen ..... ☐

Ingen af dem ..... ☐

80. **Hvis der er nogen i gruppen, der ikke har dansk baggrund, hvilken baggrund har de så?**

		Ja	Nej
a.	Libanon	☐	☐
b.	Tyrkiet	☐	☐
c.	Pakistan	☐	☐
d.	Marokko	☐	☐
e.	Andet (skriv): _____		

81. **Bruger gruppen meget tid sammen på offentlige steder som i parker, i butiksområder, indkøbscentre eller på gaden i det kvarter, hvor du bor?** *Kun ét svar*

Ja ☐

Nej ☐

82. **Har gruppen et sted eller område, som den kalder sit eget?** *Kun ét svar*

Ja ☐

Nej ☐

83. **Hvis JA, hvad er det for et sted eller område, som gruppen kalder sit eget?** *Kun ét svar*

En park eller legeplads ☐

En gade, et gadehjørne eller en plads ☐

Et boligkvarter eller byområde ☐

En bar, café, restaurant eller lignende ☐

En bolig (f.eks. lejlighed, hus, værelse) ☐

Et butiksområde ☐

Andet (skriv): _____

84. **Forsvarer gruppen stedet eller området mod andre grupper?** *Kun ét svar*

Ja ☐

Nej ☐

85. **Hvor længe har gruppen eksisteret?** *Kun ét svar*

Mindre end 3 måneder ☐

Mellem 3 måneder og 1 år ☐

1 til 4 år ☐

5 til 10 år ☐

11 til 20 år ☐

Mere end 20 år ☐

86. **Er der i din gruppe mindre grupper, som bruger mere tid sammen. Det kan enten være fordi de er på samme alder, har samme køn eller fordi de bor i det samme kvarter?** *Kun ét svar*

Ja ☐

Nej ☐

87. **Hvis JA, er undergrupperne fælles om at have samme…** Ja Nej

a. Alder (*Kun ét svar)* ☐ ☐

b. Køn (*Kun ét svar)* ☐ ☐

c. Kvarter de kommer fra (*Kun ét svar)* ☐ ☐

d. Andet (skriv): _____

88. **Har din gruppe et navn?** *Kun ét svar*

Ja ☐

Nej ☐

89. **Hvad kendetegner gruppen?**

a. At vi går i det samme tøj *Kun ét svar*

Ja ☐

Nej ☐

b. At vi taler på en bestemt måde *Kun ét svar*

Ja ☐

Nej ☐

c. At vi hører en bestemt slags musik *Kun ét svar*

Ja ☐

Nej ☐

d. At vi har fælles fritidsinteresser *Kun ét svar*

Ja ☐

Nej ☐

e. At vi har de samme meninger om det meste *Kun ét svar*

Ja ☐

Nej ☐

f. Andre kendetegn skriv: _____

90. Hvad er grundene til, at du er med i gruppen?

		Ja	Nej
a.	For at få venner	☐	☐
b.	For at føle mig betydningsfuld	☐	☐
c.	For at være en del af et fællesskab	☐	☐
d.	For at få bedre fremtidsmuligheder	☐	☐
e.	Fordi jeg blev tvunget til det	☐	☐
f.	For ikke at få problemer	☐	☐
g.	For at få beskyttelse	☐	☐
h.	For at have nogen at dele hemmeligheder med	☐	☐
i.	For at slippe godt fra ulovligheder	☐	☐
j.	For sjov skyld	☐	☐
k.	For at deltage i gruppeaktiviteter	☐	☐
l.	For at have et sted eller område at bestemme over	☐	☐
m.	For at være sammen med mine venner	☐	☐
n.	For at få mine forældres respekt	☐	☐
o.	Fordi en i min familie var med	☐	☐
p.	For at møde nogen af det andet køn	☐	☐
q.	For at få penge eller ting	☐	☐
r.	For at få penge eller ting fra salg af stoffer	☐	☐
s.	Fordi en ven var med i gruppen	☐	☐
t.	For at være sammen med nogen	☐	☐
u.	For at få spænding	☐	☐
v.	Andre grunde (skriv): _____		

91. **Synes gruppen, at det er okay at gøre noget ulovligt?** *Kun ét svar*

Ja..... ☐

Nej ..... ☐

92. **Er der nogen i gruppen, der gør noget ulovligt sammen?** *Kun ét svar*

Ja..... ☐

Nej ..... ☐

93. **Hvis du forestiller dig gruppen som en dartskive, hvor dem der bestemmer mest er i midten (nummer 1):** *Kun ét svar*

Hvor mener du selv, du er?

1

2

3

4

1..... ☐

2..... ☐

3..... ☐

4..... ☐

I min gruppe af venner bestemmer vi alle lige meget .... ☐

94.

Hvor enig eller uenig er du i det næste?

		Helt enig	Enig	Hverken enig eller uenig	Uenig	Helt uenig
a.	At være med i gruppen får mig til at føle mig betydningsfuld (*Kun ét svar)*	☐	☐	☐	☐	☐
b.	I gruppen kan man stole på hinanden og man støtter hinanden (*Kun ét svar)*	☐	☐	☐	☐	☐
c.	At være med i gruppen får mig til at føle mig respekteret (*Kun ét svar)*	☐	☐	☐	☐	☐
d.	At være med i gruppen får mig til at føle, at der er brug for mig (*Kun ét svar)*...	☐	☐	☐	☐	☐
e.	At være med i gruppen får mig til at føle, at jeg hører til et sted (*Kun ét svar)*...	☐	☐	☐	☐	☐
f.	Jeg kan virkelig godt lide at være med i gruppen(*Kun ét svar)*	☐	☐	☐	☐	☐
g.	Gruppen er som en familie for mig (*Kun ét svar)*.....	☐	☐	☐	☐	☐

95. Hvor tit sker det at gruppen:

		Aldrig	Sjældent	Engang imellem	Ofte
a.	Truer andre (*Kun ét svar)*	☐	☐	☐	☐
b.	Slås (*Kun ét svar)*.....	☐	☐	☐	☐
c.	Stjæler ting (*Kun ét svar)*.....	☐	☐	☐	☐
d.	Truer eller tvinger nogen til at aflevere penge eller ting (*Kun ét svar)*	☐	☐	☐	☐
e.	Stjæler biler (*Kun ét svar)*.....	☐	☐	☐	☐
f.	Sælger hash (*Kun ét svar)*.....	☐	☐	☐	☐
g.	Sælger andre ulovlige stoffer (ecstasy, amfetamin, kokain eller lignende) (*Kun ét svar)*	☐	☐	☐	☐
h.	Går med våben (*Kun ét svar)*	☐	☐	☐	☐
i.	Laver hærværk (*Kun ét svar)*.....	☐	☐	☐	☐
j.	Tæsker nogen (*Kun ét svar)*.....	☐	☐	☐	☐
k.	Laver graffiti (*Kun ét svar)*	☐	☐	☐	☐
l.	Ryger hash (*Kun ét svar)*.....	☐	☐	☐	☐
m.	Tager andre ulovlige stoffer (ecstasy, amfetamin, kokain eller lignende) (*Kun ét svar)*	☐	☐	☐	☐
n.	Drikker alkohol (øl, vin eller spiritus) (*Kun ét svar)*	☐	☐	☐	☐
o.	Begår indbrud (*Kun ét svar)*	☐	☐	☐	☐
p.	Andre ulovligheder, skriv:				
	_____	☐	☐	☐	☐

96. Opfatter du gruppen som en bande? *Kun ét svar*

Ja ..... ☐

Nej ..... ☐

97. Er du med i en bande? *Kun ét svar*

Ja ..... ☐

Nej ..... ☐

98. **Har du nogensinde været med i en bande** *Kun ét svar*

Ja ☐

Nej ☐

		Ja, helt sikkert	Ja, måske	Nej, men der har været	Nej, det tror jeg ikke	Nej, absolut ikke
99.	**Tror du, at der er <u>andre unge</u>, der mener, at du er med i en eller anden slags bande?** (*Kun ét svar)*	☐	☐	☐	☐	☐
100.	**Tror du, at der er <u>voksne</u>, der mener, at du er med i en eller anden slags bande?** (*Kun ét svar)*	☐	☐	☐	☐	☐

De næste spørgsmål handler om bander.
Her tænker vi både på rockere og andre kriminelle grupper

101.		Ja, helt sikkert	Ja, måske	Nej, men der har været	Nej, det tror jeg ikke	Nej, absolut ikke	Ingen søskende
a.	Er der bander i dit kvarter? (*Kun ét svar)*	☐	☐	☐	☐	☐	
b.	Er nogen i dit kvarter med i en bande? (*Kun ét svar)*	☐	☐	☐	☐	☐	
c.	Er nogen af dine venner med i en bande? (*Kun ét svar)*	☐	☐	☐	☐	☐	
d.	Er nogen af dine søskende med i en bande? (*Kun ét svar)*	☐	☐	☐	☐	☐	☐
e.	Er andre fra din familie med i en bande? (*Kun ét svar)*	☐	☐	☐	☐	☐	

102. **Er du nogen gange sammen med personer fra en bande?** *Kun ét svar*

Ja ☐

Nej ☐

103. **Har du hjulpet nogen fra en bande ved at holde vagt, give beskeder eller udføre andre opgaver?** *Kun ét svar*

Ja ☐

Nej ☐

104. Vil du gerne være med i en bande? *Kun ét svar*

Ja ..... ☐

Nej ..... ☐

Ved ikke ..... ☐

105. Hvor forkert synes du, det er, hvis nogen på din alder gør noget af det næste?

		Meget forkert	Forkert	Lidt forkert	Slet ikke forkert
a.	Cykler over for rødt (*Kun ét svar)*.....	☐	☐	☐	☐
b.	Lader være med at lave lektier (*Kun ét svar)*	☐	☐	☐	☐
c.	Pjækker fra skole (*Kun ét svar)*	☐	☐	☐	☐
d.	Lyver, svarer igen eller nægter at gøre, som lærerne siger (*Kun ét svar)*.....	☐	☐	☐	☐
e.	Står på skateboard på fortovet (*Kun ét svar)*	☐	☐	☐	☐
f.	Driller en klassekammerat på grund af hans eller hendes tøj (*Kun ét svar)*.....	☐	☐	☐	☐
g.	Ryger cigaretter (*Kun ét svar)*.....	☐	☐	☐	☐
h.	Drikker sig fuld med vennerne i weekenden (*Kun ét svar)*	☐	☐	☐	☐

		Meget forkert	Forkert	Lidt forkert	Slet ikke forkert
i.	Slår en på samme alder, der siger noget grimt (*Kun ét svar)*	☐	☐	☐	☐
j.	Stjæler en kuglepen fra en klassekammerat (*Kun ét svar)*	☐	☐	☐	☐
k.	Laver graffiti (*Kun ét svar)*	☐	☐	☐	☐
l.	Ødelægger en gadelampe (*Kun ét svar)*.....	☐	☐	☐	☐
m.	Ryger hash, pot eller lignende (*Kun ét svar)*	☐	☐	☐	☐
n.	Stjæler en CD i en butik (*Kun ét svar)*.....	☐	☐	☐	☐
o.	Bryder ind i en bygning, et hus, en lejlighed eller lignende for at stjæle (*Kun ét svar)*.....	☐	☐	☐	☐
p.	Bruger våben eller magt for at få penge eller ting fra en på samme alder (*Kun ét svar)*.....	☐	☐	☐	☐

106. Hvad mener du om de næste udsagn?

		Helt enig	Lidt enig	Lidt uenig	Helt uenig
a.	Kammeraternes mening betyder mere end de voksnes. (*Kun ét svar)*.....	☐	☐	☐	☐
b.	Når noget er forbudt ved lov, skal man rette sig efter det. (*Kun ét svar)*	☐	☐	☐	☐
c.	Den der ikke gør sit bedste i skolen, vil fortryde det senere i livet. (*Kun ét svar)*	☐	☐	☐	☐
d.	Det er i fritiden, livet skal leves. (*Kun ét svar)*	☐	☐	☐	☐
e.	Så længe man er ung, er skole og uddannelse det vigtigste af alt. (*Kun ét svar)*.....	☐	☐	☐	☐
f.	Man kan ikke have det skægt som ung uden at overtræde loven. (*Kun ét svar)*	☐	☐	☐	☐
g.	Følelsen af, at jeg ikke ved, hvad jeg skal stille op med mig selv, overvælder mig i fritiden. (*Kun ét svar)*	☐	☐	☐	☐
h.	Unge tænker for lidt på fremtiden. (*Kun ét svar)*	☐	☐	☐	☐

		Helt enig	Lidt enig	Lidt uenig	Helt uenig
i.	Det er sejt at være rocker. (*Kun ét svar)*.....	☐	☐	☐	☐
j.	Det gælder om at få mest muligt ud af livet her og nu uden at tænke på fremtiden. (*Kun ét svar)*	☐	☐	☐	☐
k.	Love er til for at blive brudt. (*Kun ét svar)*	☐	☐	☐	☐
l.	Unge burde lytte mere til forældrenes og andre voksnes meninger. (*Kun ét svar)*	☐	☐	☐	☐
m.	De voksnes råd kan man ikke tage så meget hensyn til. De unge ved bedst selv, hvad de bør gøre. (*Kun ét svar)*.....	☐	☐	☐	☐
n.	Det vigtigste for unge er at tænke på fremtiden. (*Kun ét svar)*	☐	☐	☐	☐
o.	Hvis man ikke har lyst, er der ingen grund til at fortsætte i skolen. (*Kun ét svar)*.....	☐	☐	☐	☐
p.	Det vigtigste for unge er at have det skægt og spændende. (*Kun ét svar)*.....	☐	☐	☐	☐
q.	Mange af de ting, jeg laver i fritiden, gør jeg for at glemme mine problemer. (*Kun ét svar)*...	☐	☐	☐	☐
r.	Jeg vil gerne søge ind i AK81. (*Kun ét svar)*....	☐	☐	☐	☐

Hvad mener du om de næste udsagn?

		Helt enig	Lidt enig	Lidt uenig	Helt uenig
s.	Kan man slå fra sig, vinder man kammeraternes respekt. (*Kun ét svar)*.....	☐	☐	☐	☐
t.	Hvis en af mine venner slår andre, vil jeg ikke se ham/hende mere. (*Kun ét svar)*.....	☐	☐	☐	☐
u.	Hvis man begår kriminalitet mister man sine venner. (*Kun ét svar)*.....	☐	☐	☐	☐
v.	En gang kriminel – altid kriminel. (*Kun ét svar)*.....	☐	☐	☐	☐
y.	AK81 er en trussel mod mine venner og mig. (*Kun ét svar)*	☐	☐	☐	☐
x.	Der laves for lidt her i kommunen, man kan gå til i sin fritid. (*Kun ét svar)*	☐	☐	☐	☐

Så er der ikke flere spørgsmål. Tak for hjælpen!

BILAG 2: TABELLER

Tabel 1: Unge fordelt efter etnicitet og efter kriminalitetskategori (pct.)

	Etniske danskere	Indvandrer	Efterkommer
Unge i kriminelle grupper	15 %	9 %	**12 %**
Alvorligt kriminelle	8 %	6 %	**6 %**
Småkriminelle	34 %	27 %	**25 %**
Lovlydige	43 %	58 %	**56 %**
I alt (pct.)	**100 %**	**100 %**	**100 %**
I alt (antal)	**836**	**223**	**773**

P = 0,000 (alle grupper) / P = 0,761 (unge i kriminelle grupper/alvorligt kriminelle)

Tabel 2: Unge fordelt efter kriminalitetskategori og efter hvor ofte de spiser aftensmad med deres forældre (pct.)

	Hver aften	De fleste aftener	Sjældnere	Aldrig	Total
Unge i kriminelle grupper	34 %	46 %	18 %	2 %	100 %
Alvorligt kriminelle	46 %	37 %	12 %	5 %	100 %
Småkriminelle	43 %	44 %	11 %	2 %	100 %
Lovlydige	62 %	32 %	6 %	1 %	100 %
I alt (pct.)	52 %	38 %	10 %	2 %	**100 %**
I alt (antal)	**964**	**702**	**178**	**28**	**1872**

P = 0,000 (alle grupper) / P = 0,028 (unge i kriminelle grupper/alvorligt kriminelle)

Tabel 3: Unge fordelt efter kriminalitetskategori og efter hvor ofte de laver noget sjovt med deres forældre (pct.)

	Mindst en gang om ugen	Mindst en gang om måneden	Mindre end en gang om måneden	Aldrig	Total
Unge i kriminelle grupper	27 %	27 %	26 %	20 %	100 %
Alvorligt kriminelle	27 %	31 %	32 %	10 %	100 %
Småkriminelle	27 %	38 %	24 %	11 %	100 %
Lovlydige	44 %	32 %	17 %	7 %	100 %
I alt (pct.)	**35 %**	**33 %**	**21 %**	**11 %**	**100 %**
I alt (antal)	**657**	**619**	**391**	**196**	**1863**

P = 0,000 (alle grupper) / P = 0,075 (unge i kriminelle grupper/alvorligt kriminelle)

Tabel 4: Unge fordelt efter kriminalitetskategori og efter forholdt til forældrene (pct.)

	Godt	Middel	Dårligt	Total
Unge i kriminelle grupper	28 %	44 %	28 %	100 %
Alvorligt kriminelle	33 %	43 %	24 %	100 %
Småkriminelle	38 %	44 %	18 %	100 %
Lovlydige	59 %	30 %	11 %	100 %
I alt (pct.)	**47 %**	**37 %**	**16 %**	**100 %**
I alt (antal)	**881**	**690**	**306**	**1877**

Point grupperet: godt (5-7 point), middel (8-10 point), dårligt (11-15 point)

Tabel 5: Unge fordelt efter kriminalitetskategori og efter opsynet fra forældrene (pct.)

	Meget	Middel	Lidt	Total
Unge i kriminelle grupper	24 %	19 %	57 %	100 %
Alvorligt kriminelle	30 %	34 %	36 %	100 %
Småkriminelle	41 %	30 %	29 %	100 %
Lovlydige	63 %	24 %	12 %	100 %
I alt (pct.)	**49 %**	**26 %**	**25 %**	**100 %**
I alt (antal)	**918**	**485**	**462**	**1865**

Point grupperet: meget (3-5 point), middel (6 point), lidt (7-12 point)

Tabel 6: Unge fordelt efter kriminalitetskategori og efter hvordan deres forhold til deres klassekammerater er (pct.)

	Rigtig godt	Godt	Mindre godt	Dårligt	Total
Unge i kriminelle grupper	51 %	42 %	5 %	2 %	100 %
Alvorligt kriminelle	47 %	43 %	8 %	2 %	100 %
Småkriminelle	50 %	44 %	6 %	0 %	100 %
Lovlydige	57 %	37 %	5 %	1 %	100 %
I alt (pct.)	**53 %**	**40 %**	**5 %**	**1 %**	**100 %**
I alt (antal)	**992**	**747**	**99**	**21**	**1859**

P = 0,015 (alle grupper) / P = 0,594 (unge i kriminelle grupper/alvorligt kriminelle)

Tabel 7: Unge fordelt efter kriminalitetskategori og efter hvor lang tid de bruger på lektier om dagen (pct.)

	2 eller flere timer om dagen	1-2 timer om dagen	Mindre end 1 time om dagen	Jeg laver aldrig lektier	Total
Unge i kriminelle grupper	8 %	32 %	45 %	15 %	100 %
Alvorligt kriminelle	11 %	27 %	47 %	15 %	100 %
Småkriminelle	14 %	40 %	39 %	7 %	100 %
Lovlydige	26 %	51 %	22 %	1 %	100 %
I alt (pct.)	**19 %**	**44 %**	**32 %**	**6 %**	**100 %**
I alt (antal)	**350**	**806**	**587**	**103**	**1846**

P = 0,000 (alle grupper) / P = 0,789 (unge i kriminelle grupper/alvorligt kriminelle)

Tabel 8: Unge fordelt efter kriminalitetskategori og efter forholdet til skolen (pct.)

	Godt	Middel	Dårligt	Total
Unge i kriminelle grupper	10 %	54 %	36 %	100 %
Alvorligt kriminelle	13 %	52 %	35 %	100 %
Småkriminelle	19 %	60 %	21 %	100 %
Lovlydige	38 %	56 %	6 %	100 %
I alt (pct.)	**27 %**	**57 %**	**16 %**	**100 %**
I alt (antal)	**510**	**1065**	**308**	**1865**

Point Grupperet: godt (4-6 point), middel (7-9 point), dårligt (10-16 point)

Tabel 9: Unge fordelt efter kriminalitetskategori og efter deres svar på udsagnet: "Det er bedst for andre at holde sig væk, når jeg bliver rigtig gal" (pct.)

	Helt enig	Lidt enig	Lidt uenig	Helt uenig	Total
Unge i kriminelle grupper	44 %	33 %	14 %	10 %	100 %
Alvorligt kriminelle	47 %	29 %	16 %	9 %	100 %
Småkriminelle	26 %	33 %	28 %	14 %	100 %
Lovlydige	21 %	35 %	25 %	20 %	100 %
I alt (pct.)	**27 %**	**44 %**	**23 %**	**16 %**	**100 %**
I alt (antal)	**502**	**627**	**434**	**292**	**1855**

P = 0,000 (alle grupper) / P = 0,829 (unge i kriminelle grupper/alvorligt kriminelle)

Tabel 10: Unge fordelt efter kriminalitetskategori og efter deres svar på udsagnet: "Jeg får altid dårlig samvittighed, når jeg ikke opfører mig ordentligt" (pct.)

	Helt enig	Lidt enig	Lidt uenig	Helt uenig	Total
Unge i kriminelle grupper	23 %	24 %	31 %	22 %	100 %
Alvorligt kriminelle	25 %	32 %	21 %	22 %	100 %
Småkriminelle	33 %	35 %	22 %	9 %	100 %
Lovlydige	41 %	34 %	15 %	10 %	100 %
I alt (pct.)	**35 %**	**33 %**	**20 %**	**12 %**	**100 %**
I alt (antal)	**650**	**604**	**364**	**225**	**1843**

P = 0,000 (alle grupper) / P = 0,217 (unge i kriminelle grupper/alvorligt kriminelle)

Tabel 11: Unge fordelt efter kriminalitetskategori og efter deres svar på udsagnet: "Jeg bruger ikke megen tid og kræfter på at planlægge min fremtid" (pct.)

	Helt enig	Lidt enig	Lidt uenig	Helt uenig	Total
Unge i kriminelle grupper	14 %	30 %	31 %	25 %	100 %
Alvorligt kriminelle	14 %	41 %	24 %	20 %	100 %
Småkriminelle	12 %	27 %	32 %	29 %	100 %
Lovlydige	10 %	20 %	32 %	38 %	100 %
I alt (pct.)	**12 %**	**25 %**	**32 %**	**32 %**	**100 %**
I alt (antal)	**214**	**457**	**585**	**593**	**1849**

P = 0,000 (alle grupper) / P = 0,138 (unge i kriminelle grupper/alvorligt kriminelle)

Tabel 12: Unge fordelt efter kriminalitetskategori og efter deres svar på udsagnet: "Nogle gange løber jeg en risiko, fordi det er sjovt" (pct.)

	Helt enig	Lidt enig	Lidt uenig	Helt uenig	Total
Unge i kriminelle grupper	34 %	37 %	18 %	11 %	100 %
Alvorligt kriminelle	31 %	38 %	18 %	13 %	100 %
Småkriminelle	14 %	38 %	26 %	21 %	100 %
Lovlydige	7 %	21 %	25 %	47 %	100 %
I alt (pct.)	**14 %**	**30 %**	**24 %**	**32 %**	**100 %**
I alt (antal)	**261**	**541**	**438**	**591**	**1831**

P = 0,000 (alle grupper) / P = 0,875 (unge i kriminelle grupper/alvorligt kriminelle)

Tabel 13: Unge fordelt efter kriminalitetskategori og efter deres svar på udsagnet: "Hvis noget af det, jeg gør, irriterer andre, er det deres problem – ikke mit" (pct.)

	Helt enig	Lidt enig	Lidt uenig	Helt uenig	Total
Unge i kriminelle grupper	21 %	26 %	37 %	17 %	100 %
Alvorligt kriminelle	17 %	28 %	32 %	22 %	100 %
Småkriminelle	12 %	21 %	38 %	29 %	100 %
Lovlydige	9 %	16 %	30 %	45 %	100 %
I alt (pct.)	**12 %**	**20 %**	**33 %**	**35 %**	**100 %**
I alt (antal)	**226**	**367**	**612**	**642**	**1847**

P = 0,000 (alle grupper) / P = 0,457 (unge i kriminelle grupper/alvorligt kriminelle)

Tabel 14: Unge fordelt efter kriminalitetskategori og efter deres svar på udsagnet: "Jeg prøver at undgå ting, som er besværlige" (pct.)

	Helt enig	Lidt enig	Lidt uenig	Helt uenig	Total
Unge i kriminelle grupper	23 %	36 %	31 %	10 %	100 %
Alvorligt kriminelle	24 %	39 %	28 %	10 %	100 %
Småkriminelle	22 %	44 %	27 %	7 %	100 %
Lovlydige	22 %	37 %	29 %	12 %	100 %
I alt (pct.)	**23 %**	**39 %**	**29 %**	**10 %**	**100 %**
I alt (antal)	**416**	**724**	**529**	**180**	**1849**

P = 0,144 (alle grupper) / P = 0,927 (unge i kriminelle grupper/alvorligt kriminelle)

Tabel 15: Unge fordelt efter kriminalitetskategori og efter deres svar på udsagnet: "Jeg tænker aldrig over, hvad der skal ske med mig i fremtiden" (pct.)

	Helt enig	Lidt enig	Lidt uenig	Helt uenig	Total
Unge i kriminelle grupper	11 %	15 %	29 %	45 %	100 %
Alvorligt kriminelle	8 %	20 %	26 %	46 %	100 %
Småkriminelle	8 %	12 %	30 %	51 %	100 %
Lovlydige	6 %	13 %	23 %	58 %	100 %
I alt (pct.)	**7 %**	**13 %**	**26 %**	**53 %**	**100 %**
I alt (antal)	**138**	**246**	**484**	**985**	**1853**

P = 0,001 (alle grupper) / P = 0,508 (unge i kriminelle grupper/alvorligt kriminelle)

Tabel 16: Unge fordelt efter kriminalitetskategori og efter deres svar på udsagnet: "Jeg prøver at undgå at gøre andre vrede eller kede af det" (pct.)

	Helt enig	Lidt enig	Lidt uenig	Helt uenig	Total
Unge i kriminelle grupper	35 %	28 %	25 %	12 %	100 %
Alvorligt kriminelle	30 %	36 %	23 %	12 %	100 %
Småkriminelle	45 %	31 %	15 %	10 %	100 %
Lovlydige	53 %	23 %	10 %	14 %	100 %
I alt (pct.)	**47 %**	**27 %**	**14 %**	**12 %**	**100 %**
I alt (antal)	**866**	**493**	**266**	**228**	**1853**

P = 0,000 (alle grupper) / P = 0,498 (unge i kriminelle grupper/alvorligt kriminelle)

Tabel 17: Unge fordelt efter kriminalitetskategori og efter deres svar på udsagnet: "Jeg kommer let til at kede mig" (pct.)

	Helt enig	Lidt enig	Lidt uenig	Helt uenig	Total
Unge i kriminelle grupper	28 %	23 %	25 %	24 %	100 %
Alvorligt kriminelle	24 %	28 %	28 %	20 %	100 %
Småkriminelle	23 %	30 %	28 %	19 %	100 %
Lovlydige	18 %	31 %	30 %	21 %	100 %
I alt (pct.)	**21 %**	**29 %**	**29 %**	**21 %**	**100 %**
I alt (antal)	**390**	**544**	**532**	**388**	**1854**

P = 0,050 (alle grupper) / P = 0,490 (unge i kriminelle grupper/alvorligt kriminelle)

Tabel 18: Unge fordelt efter kriminalitetskategori og efter deres svar på udsagnet: "Jeg får det tit dårligt, når jeg gør noget forkert" (pct.)

	Helt enig	Lidt enig	Lidt uenig	Helt uenig	Total
Unge i kriminelle grupper	15 %	25 %	33 %	27 %	100 %
Alvorligt kriminelle	23 %	35 %	25 %	16 %	100 %
Småkriminelle	29 %	43 %	21 %	7 %	100 %
Lovlydige	46 %	34 %	13 %	7 %	100 %
I alt (pct.)	**35 %**	**35 %**	**19 %**	**10 %**	**100 %**
I alt (antal)	**652**	**654**	**347**	**188**	**1853**

P = 0,000 (alle grupper) / P = 0,011 (unge i kriminelle grupper/alvorligt kriminelle)

Tabel 19: Unge fordelt efter kriminalitetskategori og efter deres svar på udsagnet: "Jeg bliver let hidsig" (pct.)

	Helt enig	Lidt enig	Lidt uenig	Helt uenig	Total
Unge i kriminelle grupper	25 %	27 %	27 %	20 %	100 %
Alvorligt kriminelle	23 %	24 %	32 %	20 %	100 %
Småkriminelle	15 %	25 %	31 %	29 %	100 %
Lovlydige	10 %	21 %	35 %	34 %	100 %
I alt (pct.)	**14 %**	**23 %**	**33 %**	**30 %**	**100 %**
I alt (antal)	**265**	**431**	**600**	**545**	**1841**

P = 0,000 (alle grupper) / P = 0,793 (unge i kriminelle grupper/alvorligt kriminelle)

Tabel 20: Unge fordelt efter kriminalitetskategori og selvkontrol (pct.)

	Høj	Middel	Lav	Total
Unge i kriminelle grupper	9 %	39 %	51 %	100 %
Alvorligt kriminelle	13 %	43 %	43 %	100 %
Småkriminelle	31 %	46 %	24 %	100 %
Lovlydige	49 %	39 %	12 %	100 %
I alt (pct.)	**36 %**	**41 %**	**23 %**	**100 %**

Point grupperet: høj (13-26), middel (27-33), lav (34-52)

Tabel 21: Unge fordelt efter kriminalitetskategori og efter hvor forkert, de synes, det er, hvis jævnaldrene lader være med at lave lektier (pct.)

	Meget forkert	Forkert	Lidt forkert	Slet ikke forkert	Total
Unge i kriminelle grupper	11 %	21 %	31 %	37 %	100 %
Alvorligt kriminelle	15 %	25 %	31 %	29 %	100 %
Småkriminelle	14 %	28 %	35 %	24 %	100 %
Lovlydige	20 %	37 %	35 %	8 %	100 %
I alt (pct.)	**17 %**	**32 %**	**34 %**	**18 %**	**100 %**
I alt (antal)	**307**	**576**	**620**	**327**	**1830**

P = 0,000 (alle grupper) / P = 0,327 (unge i kriminelle grupper/alvorligt kriminelle)

Tabel 22: Unge fordelt efter kriminalitetskategori og efter hvor forkert, de synes, det er, hvis jævnaldrene pjækker fra skole (pct.)

	Meget forkert	Forkert	Lidt forkert	Slet ikke forkert	Total
Unge i kriminelle grupper	13 %	24 %	31 %	32 %	100 %
Alvorligt kriminelle	20 %	24 %	35 %	20 %	100 %
Småkriminelle	24 %	32 %	29 %	15 %	100 %
Lovlydige	35 %	39 %	22 %	3 %	100 %
I alt (pct.)	**28 %**	**34 %**	**26 %**	**12 %**	**100 %**
I alt (antal)	**514**	**620**	**479**	**216**	**1829**

P = 0,000 (alle grupper) / P = 0,073 (unge i kriminelle grupper/alvorligt kriminelle)

Tabel 23: Unge fordelt efter kriminalitetskategori og efter hvor forkert, de synes, det er, hvis jævnaldrene står på skateboard på fortovet (pct.)

	Meget forkert	Forkert	Lidt forkert	Slet ikke forkert	Total
Unge i kriminelle grupper	14 %	5 %	15 %	66 %	100 %
Alvorligt kriminelle	14 %	9 %	25 %	53 %	100 %
Småkriminelle	8 %	12 %	22 %	58 %	100 %
Lovlydige	14 %	20 %	31 %	35 %	100 %
I alt (pct.)	**12 %**	**15 %**	**26 %**	**47 %**	**100 %**
I alt (antal)	**223**	**271**	**464**	**857**	**1815**

P = 0,000 (alle grupper) / P = 0,045 (unge i kriminelle grupper/alvorligt kriminelle)

Tabel 24: Unge fordelt efter kriminalitetskategori og efter hvor forkert, de synes, det er, hvis jævnaldrene driller en klassekammerat pga. hans eller hendes tøj (pct.)

	Meget forkert	Forkert	Lidt forkert	Slet ikke forkert	Total
Unge i kriminelle grupper	31 %	28 %	23 %	18 %	100 %
Alvorligt kriminelle	38 %	28 %	22 %	13 %	100 %
Småkriminelle	47 %	35 %	13 %	5 %	100 %
Lovlydige	58 %	30 %	8 %	3 %	100 %
I alt (pct.)	**50 %**	**31 %**	**13 %**	**6 %**	**100 %**
I alt (antal)	**911**	**570**	**230**	**113**	**1824**

P = 0,000 (alle grupper) / P = 0,493 (unge i kriminelle grupper/alvorligt kriminelle)

Tabel 25: Unge fordelt efter kriminalitetskategori og efter hvor forkert, de synes, det er, hvis jævnaldrene ryger cigaretter (pct.)

	Meget forkert	Forkert	Lidt forkert	Slet ikke forkert	Total
Unge i kriminelle grupper	16 %	8 %	14 %	62 %	100 %
Alvorligt kriminelle	22 %	22 %	15 %	40 %	100 %
Småkriminelle	26 %	19 %	20 %	35 %	100 %
Lovlydige	38 %	24 %	20 %	17 %	100 %
I alt (pct.)	**31 %**	**20 %**	**19 %**	**30 %**	**100 %**
I alt (antal)	**560**	**366**	**347**	**549**	**1822**

P = 0,000 (alle grupper) / P = 0,000 (unge i kriminelle grupper/alvorligt kriminelle)

Tabel 26: Unge fordelt efter kriminalitetskategori og efter hvor forkert, de synes, det er, hvis jævnaldrene drikker sig fuld med vennerne i weekenden (pct.)

	Meget forkert	Forkert	Lidt forkert	Slet ikke forkert	Total
Unge i kriminelle grupper	17 %	7 %	12 %	64 %	100 %
Alvorligt kriminelle	22 %	10 %	16 %	53 %	100 %
Småkriminelle	21 %	13 %	16 %	49 %	100 %
Lovlydige	38 %	16 %	17 %	28 %	100 %
I alt (pct.)	**29 %**	**14 %**	**16 %**	**41 %**	**100 %**
I alt (antal)	**531**	**249**	**292**	**744**	**1816**

P = 0,000 (alle grupper) / P = 0,241 (unge i kriminelle grupper/alvorligt kriminelle)

Tabel 27: Unge fordelt efter kriminalitetskategori og efter hvor forkert, de synes, det er, hvis jævnaldrene slår en på samme alder, der siger noget dumt (pct.)

	Meget forkert	Forkert	Lidt forkert	Slet ikke forkert	Total
Unge i kriminelle grupper	16 %	15 %	32 %	36 %	100 %
Alvorligt kriminelle	19 %	20 %	35 %	26 %	100 %
Småkriminelle	30 %	31 %	28 %	12 %	100 %
Lovlydige	47 %	31 %	19 %	3 %	100 %
I alt (pct.)	**36 %**	**28 %**	**24 %**	**12 %**	**100 %**
I alt (antal)	**656**	**510**	**437**	**212**	**1815**

P = 0,000 (alle grupper) / P = 0,203 (unge i kriminelle grupper/alvorligt kriminelle)

Tabel 28: Unge fordelt efter kriminalitetskategori og efter hvor forkert, de synes, det er, hvis jævnaldrene stjæler en kuglepen fra en klassekammerat (pct.)

	Meget forkert	Forkert	Lidt forkert	Slet ikke forkert	Total
Unge i kriminelle grupper	12 %	17 %	31 %	40 %	100 %
Alvorligt kriminelle	16 %	19 %	35 %	30 %	100 %
Småkriminelle	14 %	27 %	38 %	21 %	100 %
Lovlydige	26 %	35 %	30 %	9 %	100 %
I alt (pct.)	**20 %**	**29 %**	**33 %**	**18 %**	**100 %**
I alt (antal)	**360**	**535**	**593**	**332**	**1820**

P = 0,000 (alle grupper) / P = 0,240 (unge i kriminelle grupper/alvorligt kriminelle)

Tabel 29: Unge fordelt efter kriminalitetskategori og efter hvor forkert, de synes, det er, hvis jævnaldrene laver graffiti (pct.)

	Meget forkert	Forkert	Lidt forkert	Slet ikke forkert	Total
Unge i kriminelle grupper	16 %	23 %	31 %	30 %	100 %
Alvorligt kriminelle	30 %	27 %	24 %	19 %	100 %
Småkriminelle	32 %	31 %	26 %	12 %	100 %
Lovlydige	53 %	32 %	10 %	5 %	100 %
I alt (pct.)	**40 %**	**30 %**	**19 %**	**11 %**	**100 %**
I alt (antal)	**728**	**551**	**337**	**203**	**1819**

P = 0,000 (alle grupper) / P = 0,003 (unge i kriminelle grupper/alvorligt kriminelle)

Tabel 30: Unge fordelt efter kriminalitetskategori og efter hvor forkert, de synes, det er, hvis jævnaldrene ødelægger en gadelampe (pct.)

	Meget forkert	Forkert	Lidt forkert	Slet ikke forkert	Total
Unge i kriminelle grupper	15 %	33 %	29 %	24 %	100 %
Alvorligt kriminelle	34 %	34 %	18 %	14 %	100 %
Småkriminelle	42 %	34 %	18 %	5 %	100 %
Lovlydige	63 %	29 %	6 %	2 %	100 %
I alt (pct.)	**49 %**	**32 %**	**13 %**	**7 %**	**100 %**
I alt (antal)	**883**	**578**	**241**	**120**	**1822**

P = 0,000 (alle grupper) / P = 0,000 (unge i kriminelle grupper/alvorligt kriminelle)

Tabel 31: Unge fordelt efter kriminalitetskategori og efter hvor forkert, de synes, det er, hvis jævnaldrene ryger hash, pot eller lignende (pct.)

	Meget forkert	Forkert	Lidt forkert	Slet ikke forkert	Total
Unge i kriminelle grupper	28 %	16 %	20 %	35 %	100 %
Alvorligt kriminelle	44 %	23 %	13 %	20 %	100 %
Småkriminelle	54 %	20 %	15 %	11 %	100 %
Lovlydige	75 %	16 %	6 %	3 %	100 %
I alt (pct.)	**60 %**	**17 %**	**11 %**	**11 %**	**100 %**
I alt (antal)	**1097**	**317**	**204**	**199**	**1817**

P = 0,000 (alle grupper) / P = 0,001 (unge i kriminelle grupper/alvorligt kriminelle)

Tabel 32: Unge fordelt efter kriminalitetskategori og efter hvor forkert, de synes, det er, hvis jævnaldrene stjæler en CD i en butik (pct.)

	Meget forkert	Forkert	Lidt forkert	Slet ikke forkert	Total
Unge i kriminelle grupper	29 %	36 %	19 %	17 %	100 %
Alvorligt kriminelle	49 %	27 %	15 %	8 %	100 %
Småkriminelle	58 %	32 %	7 %	3 %	100 %
Lovlydige	73 %	23 %	3 %	2 %	100 %
I alt (pct.)	**61 %**	**27 %**	**7 %**	**5 %**	**100 %**
I alt (antal)	**1109**	**499**	**129**	**83**	**1820**

P = 0,000 (alle grupper) / P = 0,001 (unge i kriminelle grupper/alvorligt kriminelle)

Tabel 33: Unge fordelt efter kriminalitetskategori og efter hvor forkert, de synes, det er, hvis jævnaldrene bryder ind i en bygning, et hus, en lejlighed eller lignende for at stjæle (pct.)

	Meget forkert	Forkert	Lidt forkert	Slet ikke forkert	Total
Unge i kriminelle grupper	55 %	21 %	9 %	15 %	100 %
Alvorligt kriminelle	62 %	22 %	8 %	8 %	100 %
Småkriminelle	82 %	13 %	3 %	3 %	100 %
Lovlydige	89 %	9 %	1 %	2 %	100 %
I alt (pct.)	**80 %**	**13 %**	**3 %**	**4 %**	**100 %**
I alt (antal)	**1463**	**230**	**55**	**75**	**1820**

P = 0,000 (alle grupper) / P = 0,249 (unge i kriminelle grupper/alvorligt kriminelle)

Tabel 34: Unge fordelt efter kriminalitetskategori og efter hvor forkert, de synes, det er, hvis jævnaldrene bruger våben eller magt for at få penge eller ting fra en på samme alder (pct.)

	Meget forkert	Forkert	Lidt forkert	Slet ikke forkert	Total
Unge i kriminelle grupper	59 %	15 %	9%	17 %	100 %
Alvorligt kriminelle	70 %	18 %	4 %	7 %	100 %
Småkriminelle	85 %	10 %	3 %	3 %	100 %
Lovlydige	89 %	8 %	1 %	2 %	100 %
I alt (pct.)	**82 %**	**10 %**	**3 %**	**4 %**	**100 %**
I alt (antal)	**1502**	**188**	**51**	**81**	**1820**

P = 0,000 (alle grupper) / P = 0,009 (unge i kriminelle grupper/alvorligt kriminelle)

Tabel 35: Unge fordelt efter kriminalitetskategori og prosociale værdier (pct.)

	Stærke	Middel	Svage	Total
Unge i kriminelle grupper	13 %	35 %	53 %	100 %
Alvorligt kriminelle	26 %	45 %	29 %	100 %
Småkriminelle	39 %	43 %	19 %	100 %
Lovlydige	67 %	29 %	5 %	100 %
I alt (pct.)	**48 %**	**35 %**	**17 %**	**100 %**
I alt (antal)	**885**	**638**	**314**	**1837**

Point grupperet: stærke (16-32), middel (33-43) og svage (44-64)

Tabel 36: Unge fordelt efter kriminalitetskategori og efter hvor flove de ville blive, hvis de blev taget for butikstyveri og deres lærere opdagede det (pct.)

	Nej, slet ikke	Ja, en smule	Ja, rigtig meget	Total
Unge i kriminelle grupper	35 %	38 %	27 %	100 %
Alvorligt kriminelle	23 %	33 %	44 %	100 %
Småkriminelle	15 %	33 %	52 %	100 %
Lovlydige	8 %	23 %	69 %	100 %
I alt (pct.)	**15 %**	**29 %**	**57 %**	**100 %**
I alt (antal)	**270**	**526**	**1042**	**1838**

P = 0,000 (alle grupper) / P = 0,002 (unge i kriminelle grupper/alvorligt kriminelle)

Tabel 37: Unge fordelt efter kriminalitetskategori og efter hvor flove de ville blive, hvis de blev taget for butikstyveri og deres forældre opdagede det (pct.)

	Nej, slet ikke	Ja, en smule	Ja, rigtig meget	Total
Unge i kriminelle grupper	12 %	24 %	64 %	100 %
Alvorligt kriminelle	8 %	25 %	67 %	100 %
Småkriminelle	5 %	14 %	81 %	100 %
Lovlydige	4 %	8 %	89 %	100 %
I alt (pct.)	**6 %**	**13 %**	**82 %**	**100 %**
I alt (antal)	**99**	**236**	**1481**	**1816**

P = 0,000 (alle grupper) / P = 0,463 (unge i kriminelle grupper/alvorligt kriminelle)

Tabel 38: Unge fordelt efter kriminalitetskategori og efter hvor flove de ville blive, hvis de blev taget for at bryde ind i en bil, og din bedste ven opdagede det (pct.)

	Nej, slet ikke	Ja, en smule	Ja, rigtig meget	Total
Unge i kriminelle grupper	62 %	22 %	15 %	100 %
Alvorligt kriminelle	49 %	26 %	25 %	100 %
Småkriminelle	32 %	32 %	36 %	100 %
Lovlydige	15 %	26 %	59 %	100 %
I alt (pct.)	**29 %**	**27 %**	**44 %**	**100 %**
I alt (antal)	**521**	**496**	**801**	**1818**

P = 0,000 (alle grupper) / P = 0,027 (unge i kriminelle grupper/alvorligt kriminelle)

Tabel 39: Unge fordelt efter kriminalitetskategori og efter hvor flove de ville blive, hvis de blev taget for at bryde ind i en bil, og dine forældre opdagede det (pct.)

	Nej, slet ikke	Ja, en smule	Ja, rigtig meget	Total
Unge i kriminelle grupper	14 %	19 %	68 %	100 %
Alvorligt kriminelle	7 %	22 %	71 %	100 %
Småkriminelle	6 %	13 %	82 %	100 %
Lovlydige	3 %	9 %	88 %	100 %
I alt (pct.)	**6 %**	**12 %**	**82 %**	**100 %**
I alt (antal)	**103**	**224**	**1504**	**1831**

P = 0,000 (alle grupper) / P = 0,171 (unge i kriminelle grupper/alvorligt kriminelle)

Tabel 40: Unge fordelt efter kriminalitetskategori og skamfølelse (pct.)

	Stærk	Middel	Svag	Total
Unge i kriminelle grupper	11 %	31 %	58 %	100 %
Alvorligt kriminelle	18 %	42 %	41 %	100 %
Småkriminelle	27 %	42 %	31 %	100 %
Lovlydige	48 %	36 %	16 %	100 %
I alt (pct.)	**35 %**	**38 %**	**28 %**	**100 %**
I alt (antal)	**644**	**185**	**509**	**1848**

Point grupperet: stærk (6), middel (7-11), svag (12-18)

Tabel 41: Unge fordelt efter kriminalitetskategori og antal individuelle risikofaktorer (pct.)

	0	1	2	3	4	5	6	Total
Unge i kriminelle grupper	11 %	14 %	17 %	23 %	16 %	12 %	7 %	100 %
Alvorligt kriminelle	19 %	24 %	23 %	14 %	9 %	9 %	3 %	100 %
Småkriminelle	33 %	31 %	15 %	13 %	6 %	1 %	1 %	100 %
Lovlydige	60 %	27 %	9 %	3 %	1 %	0 %	0 %	100 %
I alt (pct.)	**43 %**	**26 %**	**13 %**	**5 %**	**5 %**	**3 %**	**2 %**	**100 %**
I alt (antal)	**805**	**494**	**241**	**173**	**97**	**48**	**28**	**1886**

P = 0,000 (alle grupper) / P = 0,002 (unge i kriminelle grupper/alvorligt kriminelle)

Tabel 42: Unge fordelt efter kriminalitetskategori og antal beskyttende faktorer (pct.)

	0	1	2	3	4	5	6	Total
Unge i kriminelle grupper	45 %	30 %	19 %	5 %	0 %	1 %	1 %	100 %
Alvorligt kriminelle	35 %	24 %	26 %	9 %	5 %	1 %	0 %	100 %
Småkriminelle	19 %	25 %	24 %	15 %	10 %	6 %	1 %	100 %
Lovlydige	6 %	11 %	17 %	19 %	20 %	17 %	10 %	100 %
I alt (pct.)	**17 %**	**19 %**	**20 %**	**16 %**	**14 %**	**10 %**	**6 %**	**100 %**
I alt (antal)	**316**	**349**	**371**	**293**	**257**	**197**	**103**	**1886**

P = 0,000 (alle grupper) / P = 0,000 (unge i kriminelle grupper/alvorligt kriminelle)

Tabel 43: Unge fordelt efter kriminalitetskategori og efter hvor tit de dyrker sport i en idrætsforening/-klub (pct.)

	Aldrig	Sjældent	2-3 gange om måneden	1 gang om ugen	2-3 gange om ugen	Så godt som hver dag	Total
Unge i kriminelle grupper	26 %	16 %	7 %	8 %	25 %	18 %	100 %
Alvorligt kriminelle	25 %	21 %	6 %	6 %	20 %	21 %	100 %
Småkriminelle	23 %	19 %	6 %	11 %	27 %	15 %	100 %
Lovlydige	22 %	21 %	8 %	10 %	25 %	14 %	100 %
I alt (pct.)	**23** %	**20** %	**7** %	**10** %	**25** %	**15** %	**100 %**
I alt (antal)	**429**	**369**	**132**	**180**	**462**	**285**	**1857**

P = 0,325 (alle grupper) / P = 0,603 (unge i kriminelle grupper/alvorligt kriminelle)

Tabel 44: Unge fordelt efter kriminalitetskategori og efter hvor tit de går til spejder (pct.)

	Aldrig	Sjældent	2-3 gange om måneden	1 gang om ugen	2-3 gange om ugen	Så godt som hver dag	Total
Unge i kriminelle grupper	96 %	1 %	1 %	1 %	1 %	0 %	100 %
Alvorligt kriminelle	90 %	2 %	3 %	2 %	0 %	2 %	100 %
Småkriminelle	96 %	2 %	1 %	1 %	0 %	0 %	100 %
Lovlydige	95 %	3 %	0 %	1 %	0 %	0 %	100 %
I alt (pct.)	**95 %**	**2 %**	**1 %**	**1 %**	**0 %**	**0 %**	**100 %**
I alt (antal)	**1756**	**42**	**13**	**26**	**7**	**3**	**1847**

P = 0,000 (alle grupper) / P = 0,034 (unge i kriminelle grupper/alvorligt kriminelle): Signifikansen forsvinder, når kategorierne lægges sammen som i rapporten. Pålideligheden af besvarelsen af spørgsmålet kan desuden betvivles, idet de unge under besvarelsen af spørgeskemaet hyppigt gav udtryk for, at det var et ret irrelevant og 'dumt' spørgsmål.

Tabel 45: Unge fordelt efter kriminalitetskategori og efter hvor tit de går til musikundervisning (pct.)

	Aldrig	Sjældent	2-3 gange om måneden	1 gang om ugen	2-3 gange om ugen	Så godt som hver dag	Total
Unge i kriminelle grupper	92 %	2 %	2 %	2 %	1 %	1 %	100 %
Alvorligt kriminelle	86 %	6 %	2 %	2 %	4 %	1 %	100 %
Småkriminelle	87 %	5 %	1 %	5 %	2 %	0 %	100 %
Lovlydige	87 %	5 %	2 %	4 %	2 %	1 %	100 %
I alt (pct.)	**88 %**	**5 %**	**1 %**	**4 %**	**2 %**	**1 %**	**100 %**
I alt (antal)	**1625**	**91**	**25**	**71**	**32**	**9**	**1857**

P = 0,348 (alle grupper) / P = 0,248 (unge i kriminelle grupper/alvorligt kriminelle)

Tabel 46: Unge fordelt efter kriminalitetskategori og efter hvor tit de går i byen på for eksempel værtshus, diskotek eller lignende (pct.)

	Aldrig	Sjældent	2-3 gange om måneden	1 gang om ugen	2-3 gange om ugen	Så godt som hver dag	Total
Unge i kriminelle grupper	30 %	32 %	20 %	9 %	6 %	2 %	100 %
Alvorligt kriminelle	43 %	28 %	14 %	9 %	4 %	2 %	100 %
Småkriminelle	53 %	27 %	14 %	4 %	2 %	0 %	100 %
Lovlydige	72 %	20 %	5 %	2 %	1 %	1 %	100 %
I alt (pct.)	**59 %**	**24 %**	**10 %**	**4 %**	**2 %**	**1 %**	**100 %**
I alt (antal)	**1096**	**447**	**190**	**76**	**36**	**15**	**1857**

P = 0,000 (alle grupper) / P = 0,186 (unge i kriminelle grupper/alvorligt kriminelle)

Tabel 47: Unge fordelt efter kriminalitetskategori og efter hvor ofte de færdes i høj-risikomiljøer (pct.)

	Lav	Middel	Høj	Total
Unge i kriminelle grupper	5 %	19 %	76 %	100 %
Alvorligt kriminelle	18 %	33 %	50 %	100 %
Småkriminelle	27 %	33 %	41 %	100 %
Lovlydige	45 %	37 %	18 %	100 %
I alt (pct.)	**33 %**	**33 %**	**35 %**	**100 %**
I alt (antal)	**609**	**185**	**645**	**1829**

Point grupperet: sjældent (3-6 point), engang imellem (7-9 point), ofte (10-18 point)

Tabel 48: Unge fordelt efter kriminalitetskategori og efter om de forsat ville være ven med en, hvis vedkommende var skyld i, at de fik problemer hjemme (pct.)

	På ingen måde	Sandsynligvis ikke	Måske	Ret sikkert	Helt sikkert	Total
Unge i kriminelle grupper	9 %	17 %	35 %	19 %	20 %	100 %
Alvorligt kriminelle	14 %	18 %	37 %	18 %	13 %	100 %
Småkriminelle	11 %	26 %	40 %	16 %	6 %	100 %
Lovlydige	16 %	28 %	40 %	12 %	4 %	100 %
I alt (pct.)	**13 %**	**26 %**	**39 %**	**14 %**	**8 %**	**100 %**
I alt (antal)	**248**	**474**	**729**	**267**	**139**	**1857**

P = 0,000 (alle grupper) / P = 0,332 (unge i kriminelle grupper/alvorligt kriminelle)

Tabel 49: Unge fordelt efter kriminalitetskategori og efter om de fortsat ville være ven med en, hvis vedkommende var skyld i, at de fik problemer i skolen (pct.)

	På ingen måde	Sandsynligvis ikke	Måske	Ret sikkert	Helt sikkert	Total
Unge i kriminelle grupper	3 %	14 %	30 %	25 %	28 %	100 %
Alvorligt kriminelle	8 %	21 %	33 %	27 %	12 %	100 %
Småkriminelle	9 %	21 %	45 %	18 %	7 %	100 %
Lovlydige	15 %	30 %	39 %	12 %	4 %	100 %
I alt (pct.)	**11 %**	**24 %**	**39 %**	**16 %**	**9 %**	**100 %**
I alt (antal)	**212**	**453**	**723**	**303**	**166**	**1857**

P = 0,000 (alle grupper) / P = 0,002 (unge i kriminelle grupper/alvorligt kriminelle)

Tabel 50: Unge fordelt efter kriminalitetskategori og efter hvor mange af deres venner, der har røget hash (pct.)

	Dem alle sammen	De fleste af dem	Omkring halvdelen	Mindre end halvdelen	Ingen af dem	Total
Unge i kriminelle grupper	11 %	37 %	13 %	23 %	16 %	100 %
Alvorligt kriminelle	10 %	16 %	13 %	33 %	28 %	100 %
Småkriminelle	3 %	18 %	10 %	32 %	37 %	100 %
Lovlydige	1 %	5 %	5 %	24 %	65 %	100 %
I alt (pct.)	**4 %**	**14 %**	**8 %**	**27 %**	**47 %**	**100 %**
I alt (antal)	**64**	**255**	**151**	**501**	**874**	**1845**

P = 0,000 (alle grupper) / P = 0,000 (unge i kriminelle grupper/alvorligt kriminelle)

Tabel 51: Unge fordelt efter kriminalitetskategori og efter hvor mange af deres venner, der har taget andre ulovlige stoffer (pct.)

	Dem alle sammen	De fleste af dem	Omkring halvdelen	Mindre end halvdelen	Ingen af dem	Total
Unge i kriminelle grupper	3 %	7 %	6 %	36 %	49 %	100 %
Alvorligt kriminelle	1 %	5 %	5 %	27 %	63 %	100 %
Småkriminelle	1 %	2 %	1 %	25 %	71 %	100 %
Lovlydige	0 %	1 %	2 %	9 %	87 %	100 %
I alt (pct.)	**1 %**	**2 %**	**2 %**	**19 %**	**76 %**	**100 %**
I alt (antal)	**17**	**44**	**41**	**341**	**1384**	**1827**

P = 0,000 (alle grupper) / P = 0, 114 (unge i kriminelle grupper/alvorligt kriminelle)

Tabel 52: Unge fordelt efter kriminalitetskategori og efter hvor stor en del af deres venner, der har erfaringer med kriminalitet og ulovlige stoffer (pct.)

	Få	Nogle	Mange	Total
Unge i kriminelle grupper	9 %	22 %	69 %	100 %
Alvorligt kriminelle	12 %	40 %	48 %	100 %
Småkriminelle	19 %	57 %	24 %	100 %
Lovlydige	53 %	41 %	7 %	100 %
I alt (pct.)	**34 %**	**43 %**	**23 %**	**100 %**
I alt (antal)	**633**	**792**	**424**	**1849**

Point grupperet: få (6 point), nogle (7-11 point), mange (12-30 point)

Tabel 53: Unge fordelt efter kriminalitetskategori og efter hvor ofte de har taget ulovlige stoffer de seneste 12 måneder (pct.)

	Aldrig	Sjældent	2-3 gange om måneden	1 gang om ugen	2-3 gange om ugen	Så godt som hver dag	Total
Unge i kriminelle grupper	86,7 %	6,0 %	2,4 %	1,6 %	0,4 %	3 %	100 %
Alvorligt kriminelle	89,1 %	3,1 %	2,3 %	1,6 %	1,6 %	2 %	100 %
Småkriminelle	98,9 %	0,6 %	0,2 %	0,0 %	0,0 %	0,4 %	100 %
Lovlydige	99,4 %	0,3 %	0,1 %	0,1 %	0,0 %	0,1 %	100 %
I alt (pct.)	**96,8 %**	**1,3 %**	**0,6 %**	**0,4 %**	**0,2 %**	**0,7 %**	**100 %**
I alt (antal)	**1800**	**25**	**10**	**7**	**3**	**12**	**1857**

P = 0,000 (alle grupper) / P = 0, 555 (unge i kriminelle grupper/alvorligt kriminelle)

Tabel 54: Unge fordelt efter kriminalitetskategori og efter deres forbrug af rusmidler de seneste 12 måneder (pct.)

	Intet	Moderat	Hyppigt	Total
Unge i kriminelle grupper	25 %	33 %	42 %	100 %
Alvorligt kriminelle	38 %	30 %	32 %	100 %
Småkriminelle	44 %	42 %	15 %	100 %
Lovlydige	66 %	30 %	5 %	100 %
I alt (pct.)	**52 %**	**34 %**	**14 %**	**100 %**
I alt (antal)	**972**	**629**	**270**	**1871**

Point grupperet: intet (3 point), moderat (4-6 point), hyppigt (7-18 point)

Tabel 55: Unge fordelt efter kriminalitetskategori og efter udsathed for trusler om tæv uden det blev til noget de seneste 12 måneder(pct.)

	Overhovedet ikke	1 gang	2 gange	3 eller flere gange	Total
Unge i kriminelle grupper	53 %	18 %	11 %	19 %	100 %
Alvorligt kriminelle	57 %	15 %	10 %	18 %	100 %
Småkriminelle	67 %	18 %	6 %	9 %	100 %
Lovlydige	87 %	7 %	3 %	4 %	100 %
I alt (pct.)	**75 %**	**12 %**	**5 %**	**9 %**	**100 %**
I alt (antal)	**1373**	**220**	**94**	**158**	**1848**

P = 0,000 (alle grupper) / P = 0,884 (unge i kriminelle grupper/alvorligt kriminelle)

Tabel 56: Unge fordelt efter kriminalitetskategori og efter udsathed for slag eller tæv de seneste 12 måneder (pct.)

	Overhovedet ikke	1 gang	2 gange	3 eller flere gange	Total
Unge i kriminelle grupper	72 %	14 %	5 %	9 %	100 %
Alvorligt kriminelle	68 %	16 %	7 %	9 %	100 %
Småkriminelle	87 %	9 %	2 %	3 %	100 %
Lovlydige	90 %	7 %	2 %	2 %	100 %
I alt (pct.)	**85 %**	**9 %**	**3 %**	**4 %**	**100 %**
I alt (antal)	**1567**	**165**	**46**	**64**	**1842**

P = 0,000 (alle grupper) / P = 0,666 (unge i kriminelle grupper/alvorligt kriminelle)

Tabel 57: Unge fordelt efter kriminalitetskategori og efter udsathed for trusler om eller tvang til at udlevere penge eller ting de seneste 12 måneder (pct.)

	Overhovedet ikke	1 gang	2 gange	3 eller flere gange	Total
Unge i kriminelle grupper	86 %	10 %	3 %	3 %	100 %
Alvorligt kriminelle	82 %	7 %	2 %	9 %	100 %
Småkriminelle	92 %	5 %	1 %	1 %	100 %
Lovlydige	97 %	1 %	1 %	1 %	100 %
I alt (pct.)	**93 %**	**4 %**	**1 %**	**2 %**	**100 %**
I alt (antal)	**1713**	**73**	**22**	**30**	**1838**

P = 0,000 (alle grupper) / P = 0,045 (unge i kriminelle grupper/alvorligt kriminelle)

Tabel 58: Unge fordelt efter kriminalitetskategori og antal risikolivsstilsfaktorer (pct.)

	0	1	2	3	Total
Unge i kriminelle grupper	11 %	27 %	28 %	34 %	100 %
Alvorligt kriminelle	32 %	24 %	26 %	19 %	100 %
Småkriminelle	52 %	33 %	12 %	4 %	100 %
Lovlydige	82 %	15 %	3 %	0 %	100 %
I alt (pct.)	**60 %**	**22 %**	**11 %**	**7 %**	**100 %**
I alt (antal)	**1131**	**421**	**198**	**136**	**1886**

P = 0,000 (alle grupper) / P = 0,000 (unge i kriminelle grupper/alvorligt kriminelle)

Tabel 59: Unge fordelt efter kriminalitetskategori og efter antal beskyttende livsstilsfaktorer (pct.)

	0	1	2	3	Total
Unge i kriminelle grupper	71 %	23 %	4 %	2 %	100 %
Alvorligt kriminelle	52 %	34 %	10 %	4 %	100 %
Småkriminelle	35 %	37 %	22 %	5 %	100 %
Lovlydige	13 %	20 %	36 %	30 %	100 %
I alt (pct.)	**30 %**	**26 %**	**26 %**	**17 %**	**100 %**
I alt (antal)	**567**	**498**	**492**	**329**	**1886**

P = 0,000 (alle grupper) / P = 0,000 (unge i kriminelle grupper/alvorligt kriminelle)

Tabel 60: Unge fordelt efter kriminalitetskategori og antal risikofaktorer (pct.)

	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	Total
Unge i kriminelle grupper	4 %	6 %	9 %	12 %	16 %	15 %	16 %	10 %	6 %	6 %	100 %
Alvorligt kriminelle	10 %	19 %	9 %	19 %	12 %	14 %	7 %	6 %	2 %	3 %	100 %
Småkriminelle	22 %	24 %	20 %	14 %	10 %	4 %	4 %	2 %	0 %	0 %	100 %
Lovlydige	54 %	24 %	12 %	5 %	3 %	1 %	0 %	0 %	0 %	0 %	100 %
I alt (pct.)	**35** %	**21** %	**14** %	**10** %	**8** %	**4** %	**4** %	**2** %	**1** %	**1** %	**100 %**
I alt (antal)	**663**	**403**	**262**	**179**	**141**	**83**	**72**	**43**	**20**	**20**	**1886**

P = 0,000 (alle grupper) / P = 0,000 (unge i kriminelle grupper/alvorligt kriminelle)

Tabel 61: Unge fordelt efter kriminalitetskategori og antal beskyttende faktorer (pct.)

	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	Total
Unge i kriminelle grupper	38 %	25 %	22 %	7 %	5 %	2 %	0 %	0 %	1 %	0 %	100 %
Alvorligt kriminelle	25 %	21 %	22 %	14 %	10 %	5 %	2 %	2 %	1 %	0 %	100 %
Småkriminelle	11 %	17 %	17 %	19 %	14 %	10 %	7 %	3 %	1 %	0 %	100 %
Lovlydige	2 %	5 %	8 %	11 %	12 %	15 %	15 %	15 %	11 %	5 %	100 %
I alt (pct.)	**11** %	**12** %	**14** %	**13** %	**12** %	**11** %	**10** %	**9** %	**6** %	**3** %	**100 %**
I alt (antal)	**209**	**226**	**258**	**246**	**217**	**208**	**190**	**165**	**116**	**51**	**1886**

P = 0,000 (alle grupper) / P = 0,000 (unge i kriminelle grupper/alvorligt kriminelle)

Tabel 62: Logistisk regression: unge i kriminelle grupper sammenlignet med andre unge (N=1725)

	Sig.	Exp(B)	95 % konfidensinterval for Exp(B)	
			Nedre	Øvre
Køn: Pige		**1**		
Dreng	0,001	1,862	1,283	2,702
Etnicitet: Dansk oprindelse	**0,050**	**1**		
Efterkommer	0,015	1,737	1,114	2,707
Indvandrer	0,550	1,232	0,622	2,440
Opsyn fra forældre: Meget	**0,001**	**1**		
Lidt	0,031	1,594	1,044	2,432
Noget	0,136	0,689	0,423	1,124
Selvkontrol: Høj	**0,012**	**1**		
Lav	0,013	2,089	1,169	3,736
Middel	0,003	2,287	1,321	3,961
Prosociale værdier: Stærke	**0,000**	**1**		
Svage	0,000	3,187	1,830	5,551
Middel	0,063	1,626	0,973	2,718
Skamfølelse: Stærk	**0,055**	**1**		
Svag	0,034	1,836	1,046	3,225
Middel	0,403	1,271	0,725	2,228
Kriminelle venner: Få	**0,000**	**1**		
Mange	0,000	5,505	3,089	9,811
Nogle	0,291	1,366	0,765	2,438
Risikomiljøer: Sjældent	**0,000**	**1**		
Ofte	0,000	5,395	2,716	10,717
Engang imellem	0,021	2,327	1,139	4,755
Rusmidler: Sjældent	**0,069**	**1**		
Ofte	0,030	1,907	1,064	3,419
Engang imellem	0,048	1,632	1,005	2,650

Tabel 63: Logistisk regression: unge i kriminelle grupper sammenlignet med lovlydige (N=1101)

	Sig.	Exp(B)	95 % konfidensinterval for Exp(B)	
			Nedre	Øvre
Køn: Pige		**1**		
Dreng	0,000	3,522	2,049	6,052
Etnicitet: Dansk oprindelse	**0,007**	**1**		
Efterkommer	0,002	2,923	1,484	5,759
Indvandrer	0,157	2,126	0,748	6,041
Opsyn fra forældre: Meget	**0,000**	**1**		
Lidt	0,001	2,795	1,548	5,048
Noget	0,262	0,681	0,349	1,332
Forhold til skolen: Godt	**0,009**	**1**		
Dårligt	0,005	3,694	1,496	9,123
Middelgodt	0,352	1,411	0,683	2,914
Prosociale værdier: Stærke	**0,000**	**1**		
Svage	0,000	5,654	2,624	12,185
Middel	0,007	2,374	1,261	4,470
Skamfølelse: Stærk	**0,091**	**1**		
Svag	0,034	2,261	1,065	4,798
Middel	0,296	1,455	0,720	2,941
Kriminelle venner: Få	**0,000**	**1**		
Mange	0,000	21,792	9,961	47,676
Nogle	0,006	2,692	1,324	5,136
Risikomiljøer: Sjældent	**0,000**	**1**		
Ofte	0,000	6,135	2,713	13,871
Engang imellem	0,130	1,893	0,828	4,327
Rusmidler: Sjældent	**0,010**	**1**		
Ofte	0,003	4,134	1,624	10,524
Engang imellem	0,037	2,104	1,047	4,229

Tabel 64: Logistisk regression: unge i kriminelle grupper sammenlignet med småkriminelle (N=741)

	Sig.	Exp(B)	95 % konfidensinterval for Exp(B)	
			Nedre	Øvre
Køn: Pige		**1**		
Dreng	0,000	2,509	1,633	3,856
Etnicitet: Dansk oprindelse	**0,079**	**1**		
Efterkommer	0,026	1,784	1,073	2,968
Indvandrer	0,592	1,240	0,564	2,724
Opsyn fra forældre: Meget	**0,024**	**1**		
Lidt	0,132	1,433	0,897	2,289
Noget	0,225	0,716	0,417	1,229
Selvkontrol: Høj	**0,026**	**1**		
Lav	0,014	2,211	1,176	4,156
Middel	0,011	2,157	1,194	3,899
Prosociale værdier: Stærke	**0,001**	**1**		
Svage	0,000	3,050	1,653	5,626
Middel	0,055	1,728	0,988	3,022
Kriminelle venner: Få	**0,000**	**1**		
Mange	0,000	3,684	1,929	7,038
Nogle	0,489	0,797	0,419	1,517
Risikomiljøer: Sjældent	**0,000**	**1**		
Ofte	0,000	5,070	2,482	10,357
Engang imellem	0,015	2,550	1,200	5,418
Rusmidler: Sjældent	**0,018**	**1**		
Ofte	0,005	2,620	1,339	5,127
Engang imellem	0,154	1,479	0,864	2,534

Tabel 65: Logistisk regression: unge i kriminelle grupper sammenlignet med alvorligt kriminelle (N=353)

	Sig.	Exp(B)	95 % konfidensinterval for Exp(B)	
			Nedre	Øvre
Opsyn fra forældre: Meget	**0,004**	**1**		
Lidt	0,396	1,288	0,718	2,313
Noget	0,031	0,490	0,256	0,938
Kriminelle venner: Få	**0,038**	**1**		
Mange	0,889	1,063	0,450	2,512
Nogle	0,165	0,539	0,225	1,291
Risikomiljøer: Sjældent	**0,001**	**1**		
Ofte	0,001	4,463	1,848	10,778
Engang imellem	0,108	2,137	0,847	5,396

Tabel 66: Unge fordelt efter kriminalitetskategori og efter udsagnet: Jeg kan godt lide mit kvarter (pct.)

	Helt enig / enig	Hverken enig eller uenig	Helt uenig / uenig	I alt
Unge i kriminelle grupper	73 %	18 %	9 %	100 %
Alvorligt kriminelle	81 %	10 %	9 %	100 %
Småkriminelle	75 %	17 %	8 %	100 %
Lovlydige	77 %	16 %	7 %	100 %
I alt (pct.)	**76 %**	**16 %**	**7 %**	**100 %**
I alt (antal)	**1423**	**305**	**137**	**1865**

P = 0,335 (alle grupper) / P = 0,106 (unge i kriminelle grupper/alvorligt kriminelle)

Tabel 67: Unge fordelt efter kriminalitetskategori og udsagnet: I mit kvarter hjælper unge hinanden, hvis det er nødvendigt (pct.)

	Helt enig / enig	Hverken enig eller uenig	Helt uenig / uenig	I alt
Unge i kriminelle grupper	67 %	23 %	11 %	100 %
Alvorligt kriminelle	57 %	29 %	14 %	100 %
Småkriminelle	55 %	33 %	12 %	100 %
Lovlydige	59 %	29 %	11 %	100 %
I alt (pct.)	**59 %**	**30 %**	**12 %**	**100 %**
I alt (antal)	**1076**	**541**	**211**	**1828**

P = 0,085 (alle grupper) / P = 0,217 (unge i kriminelle grupper/alvorligt kriminelle)

Tabel 68: Unge fordelt efter kriminalitetskategori og efter udsagnet: I mit kvarter kan man stole på hinanden (pct.)

	Helt enig / enig	Hverken enig eller uenig	Helt uenig / uenig	I alt
Unge i kriminelle grupper	45 %	36 %	19 %	100 %
Alvorligt kriminelle	42 %	39 %	18 %	100 %
Småkriminelle	35 %	44 %	21 %	100 %
Lovlydige	41 %	40 %	20 %	100 %
I alt (pct.)	**40 %**	**40 %**	**20 %**	**100 %**
I alt (antal)	**728**	**739**	**367**	**1834**

P = 0,196 (alle grupper) / P = 0,823 (unge i kriminelle grupper/alvorligt kriminelle)

Tabel 69: Unge fordelt efter kriminalitetskategori og efter udsagnet: I mit kvarter er unge enige om, hvad der er rigtigt og forkert (pct.)

	Helt enig / enig	Hverken enig eller uenig	Helt uenig / uenig	I alt
Unge i kriminelle grupper	31 %	40 %	29 %	100 %
Alvorligt kriminelle	30 %	41 %	29 %	100 %
Småkriminelle	30 %	41 %	30 %	100 %
Lovlydige	34 %	44 %	22 %	100 %
I alt (pct.)	**32 %**	**42 %**	**26 %**	**100 %**
I alt (antal)	**586**	**776**	**475**	**1837**

P = 0,047 (alle grupper) / P = 0,997 (unge i kriminelle grupper/alvorligt kriminelle)

Tabel 70: Unge fordelt efter kriminalitetskategori og efter hvor ofte de har set unge lave hærværk i deres kvarter (pct.)

	Aldrig / næsten aldrig	Mindst en gang om måneden	Mindst en gang om ugen	Hver dag / næsten hver dag	Total
Unge i kriminelle grupper	21 %	26 %	30 %	22 %	100 %
Alvorligt kriminelle	32 %	26 %	25 %	17 %	100 %
Småkriminelle	38 %	32 %	16 %	14 %	100 %
Lovlydige	52 %	30 %	12 %	7 %	100 %
I alt (pct.)	**42 %**	**30 %**	**17 %**	**12 %**	**100 %**
I alt (antal)	**779**	**548**	**308**	**213**	**1886**

P = 0,000 (alle grupper) / P = 0,118 (unge i kriminelle grupper/alvorligt kriminelle)

Tabel 71: Unge fordelt efter kriminalitetskategori og efter hvorvidt de voksne i kvarteret vil skælde ud eller sige det til forældrene, hvis de unge ikke opfører sig ordentligt (pct.)

	For det meste	Sommetider	Sjældent	Aldrig	Total
Unge i kriminelle grupper	20 %	27 %	36 %	17 %	100 %
Alvorligt kriminelle	25 %	29 %	25 %	21 %	100 %
Småkriminelle	25 %	37 %	30 %	8 %	100 %
Lovlydige	31 %	36 %	25 %	9 %	100 %
I alt (pct.)	**27 %**	**34 %**	**28 %**	**11 %**	**100 %**
I alt (antal)	**495**	**624**	**514**	**191**	**1824**

P = 0,000 (alle grupper) / P = 0,212 (unge i kriminelle grupper/alvorligt kriminelle)

Tabel 72: Unge fordelt efter kriminalitetskategori og efter om nogen fra deres kvarter er med i en bande (pct.)

	Ja, helt sikkert	Ja, måske	Nej, men der har været	Nej, det tror jeg ikke	Nej, absolut ikke	Total
Unge i kriminelle grupper	61 %	28 %	2 %	6 %	3 %	100 %
Alvorligt kriminelle	42 %	24 %	6 %	17 %	12 %	100 %
Småkriminelle	34 %	30 %	3 %	21 %	13 %	100 %
Lovlydige	19 %	31 %	2 %	32 %	17 %	100 %
I alt (pct.)	**30 %**	**30 %**	**2 %**	**24 %**	**14 %**	**100 %**
I alt (antal)	**551**	**536**	**44**	**438**	**245**	**1814**

P = 0,000 (alle grupper) / P = 0,000 (unge i kriminelle grupper/alvorligt kriminelle)

Tabel 73: Unge fordelt efter kriminalitetskategori og efter om de tror, andre unge mener, de er med i en bande (pct.)

	Ja, helt sikkert	Ja, måske	Nej, men der har været	Nej, det tror jeg ikke	Nej, absolut ikke	I alt
Unge i kriminelle grupper	23 %	31 %	5 %	20 %	21 %	100 %
Alvorligt kriminelle	10 %	20 %	6 %	23 %	41 %	100 %
Småkriminelle	5 %	13 %	5 %	28 %	50 %	100 %
Lovlydige	3 %	7 %	2 %	19 %	69 %	100 %
I alt (pct.)	**7 %**	**13 %**	**4 %**	**22 %**	**55 %**	**100 %**
I alt (antal)	**122**	**231**	**67**	**402**	**999**	**1821**

P = 0,000 (alle grupper) / P = 0,000 (unge i kriminelle grupper/alvorligt kriminelle)

Tabel 74: Unge fordelt efter kriminalitetskategori og efter om de tror, voksne mener, de er med i bande (pct.)

	Ja, helt sikkert	Ja, måske	Nej, men der har været	Nej, det tror jeg ikke	Nej, absolut ikke	Total
Unge i kriminelle grupper	19 %	28 %	7 %	25 %	21 %	100 %
Alvorligt kriminelle	8 %	14 %	11 %	24 %	43 %	100 %
Småkriminelle	4 %	11 %	4 %	28 %	54 %	100 %
Lovlydige	3 %	5 %	2 %	17 %	73 %	100 %
I alt (pct.)	**6 %**	**10 %**	**4 %**	**22 %**	**59 %**	**100 %**
I alt (antal)	**102**	**183**	**70**	**391**	**1053**	**1799**

P = 0,000 (alle grupper) / P = 0,000 (unge i kriminelle grupper/alvorligt kriminelle)

Tabel 75: Logistisk regression: unge i kriminelle grupper, der gerne vil være med i en bande, sammenlignet med unge i kriminelle grupper, der ikke vil være med i en bande (N=229)

	Sig.	Exp(B)	95 % konfidensinterval for Exp(B)	
			Nedre	Øvre
Bande i området: Nej		**1**		
Ja	0,004	4,031	1,561	10,411
Etnicitet: Dansk oprindelse	0,091	**1**		
Efterkommer	0,048	2,292	1,007	5,216
Indvandrer	0,119	2,882	0,760	10,922
Prosociale værdier: Svage	0,056	**1**		
Stærke	0,757	0,843	0,286	2,481
Middel	0,017	0,305	0,115	0,809